

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามแนวการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

จิรศักดิ์ ใจดี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

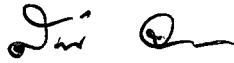
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

กรกฎาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

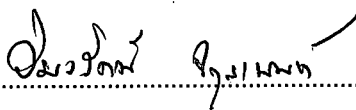
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ นายจิรศักดิ์ ใจดี ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

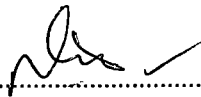
(ดร.สิรวรรณ จรัสรวีวัฒน์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

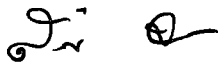
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

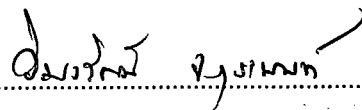
.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บำเรอราช)

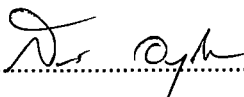
.....กรรมการ

(ดร.สิรวรรณ จรัสรวีวัฒน์)

.....กรรมการ

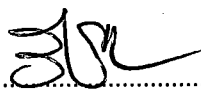
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพร อนุศาสนนันท์)

คณะศึกษาศาสตร์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

วันที่ 5 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2559

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเนื่องจากได้รับความกรุณาและความช่วยเหลือจาก ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ จตุรานนท์ และท่านอาจารย์ ดร.สิริวรรณ จรัสวีวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ แนวคิด ตลอดจนตรวจทาน แก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนบรรลุผลสำเร็จ กราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร บำเรอราช ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริพร อนุศาสนนันท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาพิจารณาตรวจสอบ ให้คำแนะนำ และแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สพลณภัทร์ ศรีแสนยงค์ ท่านอาจารย์ ดร. สมพงษ์ ปั้นหุ่น ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร คุณครูสุวิวรรณ ภาษานนท์ และคุณครูกิตติ์วิ พรอนันต์ธนาชาติ ที่กรุณาสละเวลา เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยฉบับนี้ อีกทั้งยังได้ให้คำปรึกษา และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการนำมาปรับปรุง เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยให้มีความถูกต้องและชัดเจนมากยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณผู้บริหารและคณะ ครูโรงเรียนคาราสุมุทรา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ที่ให้ความร่วมมือและการสนับสนุนในการ เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี ตลอดจนขอบคุณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 ปีการศึกษา 2558 ทุกคน ที่เข้าร่วมงานวิจัยครั้งนี้อย่างตั้งใจ และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมตามแผนการ จัดการเรียนรู้ที่เตรียมไว้เป็นอย่างดี

กราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ ทั้งด้านวิชาการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และการวางตัวให้เหมาะสมกับวิชาชีพครู ขอกราบ ขอบพระคุณ คุณดาทองดา ใจดี คุณยายทองศรี ใจดี คุณแม่เสาวลักษณ์ ใจดี คุณน้ำประจวบ ใจดี คุณน้ำสุภาพ เกษแก้ว คุณน้ำสนิท เกษแก้ว และญาติพี่น้องทุก ๆ คน ที่ให้กำลังใจและคำปรึกษา ในการทำงาน และขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนทุกคน ทั้งนิสิต ในประเทศไทย นิสิตประเทศกัมพูชา และนิสิตประเทศลาว ที่ให้คำแนะนำ คำปรึกษา ตลอดจน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา

จิรศักดิ์ ใจดี

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา
จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ครั้งที่ 1 ปีงบประมาณ 2559

56910514: สาขาวิชา: หลักสูตรและการสอน: กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม/ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน/ ความเป็นพลเมืองต่อ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จรัสศักดิ์ ใจดี: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามแนวการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้
สังคม (LEARNING ACHIEVEMENT AND CITIZENSHIP ON THE RESPONSIBILITY TO
NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT FOR MATAYOMSUKSA V STUDENTS
TAUGHT BY SERVICE LEARNING APPROACH) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์:
สิริววรรณ จรัสรวีวัฒน์, กศ.ค., วิมลรัตน์ จตุรานนท์, ค.ค., 328 หน้า. ปี พ.ศ.2559.

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด และเพื่อเปรียบเทียบ
ความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการจัด
การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนดาราสมุทร ศรีราชา จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 1 ห้องเรียน มีจำนวน 53 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่ม
กลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม ใช้ระยะเวลาในการวิจัยรวมทั้งสิ้น 21 ชั่วโมง 20 นาที ใช้แบบแผนการวิจัย
เชิงผสมผสาน แบบแผนรองรับภายในระยะเดียววิธีการเชิงปริมาณเป็นหลัก เครื่องมือที่ใช้ใน
การวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
แบบวัดความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน แบบประเมินรายงาน
การรับใช้สังคม แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม และแบบบันทึกความคิดเห็นต่อ
การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที แบบ One sample t-test และแบบ t-test for dependent
samples

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้
สังคม สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน
หลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

56910514: MAJOR: CURRICULUM AND INSTRUCTION; M.Ed.
(CURRICULUM AND INSTRUCTION)

KEYWORDS: SERVICE LEARNING/ LEARNING ACHIEVEMENT/ CITIZENSHIP ON
THE NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT

JEERASAK JAIDEE: LEARNING ACHIEVEMENT AND CITIZENSHIP ON THE
RESPONSIBILITY TO NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT FOR
MATAYOMSUKSA V STUDENTS TAUGHT BY SERVICE LEARNING APPROACH.
ADVISORY COMMITTEE: SIRAWAN JARADRAWIWAT, Ed.D., WIMONRAT
CHATURANON, Ph.D. 328 P. 2016.

The purposes of this research were, to compare students learning achievement taught by service learning approach with the set criterion and to compare the citizenship on the responsibility to natural resources and environment. The sample consisted of 53 students in Matayomsuksa V at Darasamutr SIRRACHA school, Chonburi Province under the office of the private education selected by cluster random sampling. The learning management was set up for 21 hours and 20 minute. This research used mixed method by one phase embedded design: experimental model by quantitative dominant. The research instrument are the lesson plans, learning achievement tests on citizenship that concern, the responsibility to natural resources, evaluated by service learning report, the observation, behavior record and the reflection service learning record. The data were statistically analyzed by using percentage, mean, standard deviation, one sample t-test and t-test for dependent samples.

The results of the study were as follows:

1. Learning achievement after study with the service learning was significantly higher than the set criterion at the .05 level.

2. Citizenship on the natural resources and environment after study with the service learning was significantly higher than before study at the .05 level.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
คำถามของการวิจัย.....	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
ขอบเขตของการวิจัย.....	11
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.....	15
การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม.....	33
ความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....	56
ความตระหนัก และจริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....	79
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.....	94
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	97
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	112
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	112
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	113
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ.....	113
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	125

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	128
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	129
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	131
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	143
สรุปผลการวิจัย.....	144
อภิปรายผลการวิจัย.....	144
ข้อเสนอแนะ.....	149
บรรณานุกรม.....	151
ภาคผนวก.....	163
ภาคผนวก ก.....	164
ภาคผนวก ข.....	178
ภาคผนวก ค.....	192
ภาคผนวก ง.....	197
ภาคผนวก จ.....	290
ภาคผนวก ฉ.....	307
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	328

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 โครงสร้างเวลาเรียน.....	28
2-2 โครงสร้างหลักสูตร โรงเรียนดาราสุมทร ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (แผนการเรียน วิทย์ – คณิต) ปีการศึกษา 2558.....	29
2-3 โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา 4 รหัสวิชา ส32103 สาระภูมิศาสตร์.....	32
2-4 ความแตกต่างของกิจกรรมรับใช้ชุมชนกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม.....	39
2-5 การเปรียบเทียบกิจกรรมที่มีโรงเรียนเป็นฐาน และกิจกรรมที่ชุมชนเป็นฐาน.....	39
2-6 รายละเอียดที่เกี่ยวข้องระหว่างความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	78
3-1 การสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม.....	116
4-1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด ด้วยการทดสอบค่าที่ แบบ One sample t-test.....	132
4-2 รายละเอียดของพฤติกรรมของนักเรียนตามโครงสร้างที่กำหนด (จำนวน 5 กลุ่ม).....	133
4-3 ความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน (N=53).....	135
4-4 ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยการทดสอบค่าที่ แบบ Dependent (t-test for dependent samples).....	137
4-5 ผลการเขียนสะท้อนความคิด (Reflection) ของนักเรียนจากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้ สังคม ในส่วนของสิ่งที่นักเรียนได้รับและประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้ สังคม.....	138
ผ-1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ด้วยการรับใช้สังคม.....	179
ผ-2 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม.....	183

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
ผ-3 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินรายงานการรับใช้สังคมต่อทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน.....	185
ผ-4 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้ สังคม.....	186
ผ-5 ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....	187
ผ-6 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในชุมชน.....	190
ผ-7 ค่าความยาก (P) และค่าอำนาจจำแนก (D) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม..	193
ผ-8 ผลคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการจัดการเรียนรู้ด้วย การรับใช้สังคม.....	291
ผ-9 ผลคะแนนการวัดความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม.....	294
ผ-10 ผลคะแนนการประเมินรายงานการรับใช้สังคมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน หลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม.....	297
ผ-11 One-sample statistics printout จากโปรแกรมสำเร็จรูป.....	298
ผ-12 One-sample test printout จากโปรแกรมสำเร็จรูป.....	298
ผ-13 Paired samples statistics printout จากโปรแกรมสำเร็จรูป.....	299
ผ-14 Paired samples test printout จากโปรแกรมสำเร็จรูป.....	299

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	10
2-1 วงจรการเรียนรู้อาศัยประสบการณ์ของ เดวิด คอล์บ	44
3-1 ความสัมพันธ์ของผลการสังเคราะห์การจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่ส่งเสริม และสนับสนุน ความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน	117
3-2 แบบแผนการวิจัยเชิงผสมผสานแบบรองรับภายในรูปแบบการทดลองระยะเดียว วิธีการเชิงปริมาณเป็นหลัก	126
3-3 การผสมผสานเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย	127
4-1 ความสัมพันธ์ของผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	142

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระดำรัสของ ศาสตราจารย์ ดร. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2012 ระหว่างวันที่ 13 - 22 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2555 ณ นครริโอ เดอ จาเนโร สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล ความว่า “อันที่จริงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเสนอปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อ พ.ศ. 2517 นับตั้งแต่ประเทศไทยได้ใช้การพัฒนาแบบยั่งยืนมาเป็นเวลานาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักว่า จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืนในขบวนการพัฒนา พระองค์ทรงพิจารณาให้ความต้องการของมนุษย์และคุณภาพชีวิตเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึง ความต้องการของมนุษย์และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุล ปรัชญานี้เน้นวิถีชีวิตแบบพอเพียง และยั่งยืนเหนือความฟุ่มเฟือยทุกระดับ ปรัชญานี้ตรงประเด็นทั้งในเวลานั้นและปัจจุบันนี้ ทั้งมีความสำคัญสำหรับการจัดการความยากจนและการพัฒนาอย่างยั่งยืน สิ่งแวดล้อมย่อมมีผลต่อการ พัฒนาการของโลกใบนี้ ไม่ว่าจะห้วงบรรยากาศ ห้วงน้ำ ผืนดิน ระบบนิเวศน์ ตกอยู่ในความเสื่อม อันน่ากลัว อันจะเป็นภัยต่อสุขภาพ ความอยู่ดีกินดี และความปลอดภัยของมนุษย์” (สำนัก ความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ และสำนักปลัดกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2557, หน้า 2)

ตลอดสามสิบปีที่ผ่านมาประชาชนโลกได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อม โลก อันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งนำความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการผลิตและการบริโภคที่เกินความจำเป็น โดยไม่ คำนึงถึงข้อจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์การสหประชาชาติจึงได้เข้ามามี บทบาทเป็นผู้นำในเรื่องของสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง โดยเริ่มจัดการประชุมระหว่างประเทศเรื่อง สิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (Human environment) ในปี พ.ศ. 2515 (ค.ศ. 1972) ณ กรุงสตอกโฮล์ม ราชอาณาจักรสวีเดน ที่ทำให้ประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางใน ประชาคมโลก ต่อมาในปี พ.ศ. 2526 (ค.ศ. 1983) องค์การสหประชาชาติ ได้จัดตั้ง คณะกรรมาธิการโลกในเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World commission on environment and development) หรือที่เรียกว่า Brundtland commission เพื่อทำการศึกษาศึกษาการสร้างความสมดุลระหว่าง สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา โดยได้เผยแพร่เอกสารที่มีความสำคัญของสหประชาชาติ และเป็น

จุดเริ่มต้นของการเสนอแนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน เรียกว่า Our common future หรือ “Brundtland report” ที่ได้นิยามหลักการของการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า “Sustainable development is development which meets the needs of current generation without compromising the ability of future generations to meet their our needs: World commission on environment and development” ซึ่งแปลว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลดทอนความสามารถของคนรุ่นต่อมา ที่จะตอบสนองความต้องการของพวกเขา” และเป็นที่มาของการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The United Nations Conference on Environment and Development: UNCED) อีกสามครั้งจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา เมื่อปี พ.ศ. 2535 ณ นครริโอ เดอ จาเนโร สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล การประชุมสุดยอดโลกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนเมื่อปี พ.ศ. 2545 ณ นครโจฮันเนสเบิร์ก สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ และการประชุมครั้งล่าสุดคือการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2012 (Rio + 20) เมื่อปี พ.ศ. 2555 ณ นครริโอ เดอ จาเนโร สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล (สำนักความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ และสำนักปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2557, หน้า 10)

สำหรับคำนิยามหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก ผู้ซึ่งเป็นนักปราชญ์ทางพุทธศาสนา ได้แนะนำแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในทรรศนะของชาวพุทธ ไว้ว่า “สำหรับชาวพุทธแล้วการพัฒนาที่ยั่งยืน ควรเป็นการพัฒนาเพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืน หรือสังคมที่สนองความต้องการของคนได้ โดยไม่ทำให้สัตว์จำพวกอื่นและประชาชนรุ่นต่อ ๆ ไปในอนาคต ต้องประนีประนอมยอมลดความต้องการของเขา นั่นหมายความว่า การทำกิจกรรมของมนุษย์ต้องสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ต้องบูรณาการทั้งเศรษฐกิจและธรรมชาติแวดล้อมเข้าด้วยกัน เพื่อจะพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวว่า ปัญหาในการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ไม่ประสบความสำเร็จนั้น เกิดจากกิเลส 3 อย่าง ที่ขัดขวางจริยธรรมคือ ตัณหา มานะ และทิฐิ เราจึงต้องพัฒนาคนและเศรษฐกิจให้คู่ขนานไปกับการพัฒนาจริยธรรมด้วย” (สำนักความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ และสำนักปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2557, หน้า 10)

ในโลกยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นโลกที่ไร้พรมแดน มีการสื่อสารความรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างไร้ขีดจำกัด การแข่งขันกันพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี รวมทั้งการแข่งขันทางการค้า มีค่านิยมทางวัตถุสูงมาก เกิดการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพรรคพวกมากกว่าส่วนรวม ขาดการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้เกิดภาวะขาดสมดุลทั้งทางจิตใจและวัตถุ

สิ่งดังกล่าวนี้ส่งผลให้สังคมไทยมีปัญหาสลับซับซ้อนกันมากขึ้น (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 1)

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้เด็กและเยาวชนไทยมีค่านิยมที่แตกต่างไปจากเดิม โดยเน้นทางวัตถุมากกว่าการพัฒนาจิตใจ ก่อให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว การแสดงออกที่ผิดศีลธรรม การเห็นผิดเป็นชอบ ฯลฯ อันเป็นเหตุให้เสื่อมถอยทางศีลธรรม เกิดปัญหาสังคม หลายฝ่ายต่างเร่งแก้ไข เพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุข เป็นสังคมที่มีคุณภาพ มุ่งพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม และมีระบบคุ้มครองสังคมที่ดี โดยต่างหวังว่าการศึกษาจะเป็นกระบวนการช่วยสร้างคนให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ (อรุณ จันทวานิช, 2550 อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

จากปัญหาที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงข้างต้น ประกอบด้วย ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งประชากรทั่วโลกต่างให้ความสนใจ และปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม สาเหตุเกิดขึ้นมาจากตัวบุคคล ก่อให้เกิดเป็นปัญหาระดับชุมชน ขยายตัวเป็นปัญหาระดับประเทศ และส่งผลกระทบต่อในระดับโลก การที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวได้ อย่างยั่งยืนผู้วิจัยมีความเชื่อว่า การศึกษา (Education) จะสามารถสร้างความตระหนัก คุณธรรม จริยธรรม พร้อมกับแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ ควบคู่กับความรู้ความสามารถที่นักเรียนหรือเยาวชนของชาติ จะนำไปประกอบอาชีพในอนาคตได้ หากมีการจัดการศึกษาให้ถูกต้องและเหมาะสม เน้นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว พัฒนาความรู้ความสามารถไปพร้อมกับคุณธรรมและจริยธรรม ปัญหาต่าง ๆ ก็จะลดลงและสูญสิ้นไปในที่สุด

การจัดการศึกษาของประเทศไทยที่มุ่งเน้นและปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองโดยถือผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น จะเป็นการจัดการศึกษาที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามศักยภาพของตนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบัน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ด้วย ดังนั้นจึงทำให้การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยกำหนดทิศทางที่จะพัฒนาด้วยการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ เป้าหมายในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา เพื่อจะนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งบุคลากร ที่สำคัญที่สุดคือครูผู้สอน ทั้งนี้เนื่องจากครูเป็นผู้มีบทบาทในการวางแผน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสามารถ ความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสร้างทางเลือกและการตัดสินใจให้เกิดความรู้ความเข้าใจ การวิเคราะห์และการมีปฏิสัมพันธ์จากการเรียนรู้ด้วยการทำงานเป็นกลุ่ม ตลอดจนมีคุณธรรมจริยธรรม สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้

อย่างมีความสุขตามแนวทางของการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 12)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 มีความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2547 ยังมีอุดมการณ์ที่สำคัญในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตและสร้างสังคมไทย ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ สามารถสร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการให้มีความสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม โดยจัดเป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของคนในสังคม ตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมทุกภาคส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน (อรรณพ จันทวานิช, 2550 อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริม หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 4)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 4) และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจุดมุ่งหมาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคมการปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย

กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยสาระที่เป็นองค์ความรู้ 5 สาระ ได้แก่ สาระศาสนา ศิลปกรรม และจริยธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม สาระเศรษฐศาสตร์ สาระประวัติศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงเป็นศาสตร์แห่งการบูรณาการวิชาความรู้ จากแขนงวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านเจตคติและค่านิยม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 132)

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนดาราสมุทร ศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า คะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ของปีการศึกษา 2555 ระดับโรงเรียนมีค่าเฉลี่ย 37.89 คะแนน ปีการศึกษา 2556 ระดับโรงเรียนมีค่าเฉลี่ย 33.55 คะแนน และปีการศึกษา 2557 ระดับโรงเรียนมีค่าเฉลี่ย 34.71 คะแนน และแยกตามสาระการเรียนรู้ ในสาระภูมิศาสตร์ ปีการศึกษา 2555 ระดับโรงเรียนมีค่าเฉลี่ย 46.56 คะแนน ปีการศึกษา 2556 ระดับโรงเรียนมีค่าเฉลี่ย 31.49 คะแนน และปีการศึกษา 2557 ระดับโรงเรียนมีค่าเฉลี่ย 33.04 คะแนน ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์ และไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2557) จะเห็นได้ว่านักเรียนมีคะแนนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ค่อนข้างต่ำ ซึ่งเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคน และการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสังคม และในสาระภูมิศาสตร์ ค่อนข้างต่ำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นปัญหา ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจ อันจะนำมาซึ่งปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ประเทศชาติ และของโลก อีกทั้งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ถือว่า เป็นปัญหาสำคัญในการจัดการเรียนการสอน อันจะส่งผลกระทบต่อนักเรียนในการนำสาระวิชาไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเกิดปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้ ดังนั้น การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ บรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ผู้สอนจะต้องมีความรู้ความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน และสอดคล้องกับสภาพจริง เลือกรูปแบบการสอนแบบต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเรื่องที่เรียน จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อาทิ การเรียนแบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบประสบการณ์ การเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้แบบโครงงาน และการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นต้น

ในส่วนของการจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้กำหนดเป็นแนวทางไว้ในมาตรา 24 โดยเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการสอนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ การสอนที่พึงปรารถนา ในยุคปฏิรูปการศึกษาจะต้องไม่จำกัดอยู่แต่เพียงในห้องเรียนเท่านั้น แต่ควรจัดการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายและให้ได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงมากขึ้น จากแนวความคิดดังกล่าว การจัดกิจกรรมของการพัฒนาเยาวชนในรูปของการเชื่อมโยงการศึกษากับปัญหาของชุมชน และการเข้าร่วมแก้ปัญหาตามความจำเป็นของชุมชน ซึ่งในต่างประเทศเรียกว่า Service learning หรือ การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม จึงเป็นกิจกรรมเรียนรู้ที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีประสบการณ์ตรงต่อสังคม ในต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มองเห็นความสำคัญของกิจกรรม Service learning มานานโดยกำหนดเป็นนโยบายให้โรงเรียนจัดเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษา ทั้งในโรงเรียนระดับอนุบาลจนถึงระดับมหาวิทยาลัย และมีองค์กรภาคเอกชนหลายองค์กรให้การสนับสนุน เพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะในการปฏิบัติงานเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง (Self esteem) รวมทั้งการสร้างสำนึกของความรับผิดชอบในฐานะของพลเมืองของประเทศ ตลอดจนมีผลดีต่อการเพิ่มพูนความสามารถทางวิชาการของผู้เรียนไปพร้อมกัน (ศักดิ์ชัย นิรัญทิว, 2544, หน้า 2)

การแก้ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ที่สาเหตุเกิดจากการกระทำของมนุษย์ และปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระภูมิศาสตร์นั้น สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาความรู้ความสามารถหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียนไปพร้อม ๆ กัน ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถสร้างได้ด้วยการฝึกปฏิบัติการในภาคสนาม จะทำให้นักเรียนมองเห็นความเป็นจริงของธรรมชาติ เป็นสิ่งน่าสนใจที่จะทำการศึกษา แล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นทำให้นักเรียนรู้จักคิดหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีวิธีการตัดสินใจที่ถูกต้องจากความสำคัญและสภาพปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะแก้ไขและพัฒนาความสามารถของนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ให้อยู่ในระดับเกณฑ์มาตรฐานและเพิ่มสูงขึ้น ตามแนวคิดและขอบเขตของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เพื่อที่จะให้มีมาตรฐานในการจัด

การเรียนรู้และเกิดประโยชน์กับตัวผู้เรียนให้มากที่สุด โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service learning) เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ที่จะใช้เสริมสร้างความตระหนัก จริยธรรม และความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของนักเรียน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจะสามารถเสริมสร้างความตระหนัก จริยธรรม ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ให้กับนักเรียน และจะสามารถสร้างให้นักเรียน เป็นคนดีของสังคม และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และของโลกได้ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัย เรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามแนวการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อเปรียบเทียบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด และเปรียบเทียบ ความเป็นพลเมืองของนักเรียนต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ในด้าน ความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน คุณธรรม ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน จริยธรรมต่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน และการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้ ด้วยการรับใช้สังคม บูรณาการเข้ากับหลักสูตรรายวิชามาใช้เป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด
2. เพื่อเปรียบเทียบ ความเป็นพลเมือง ของนักเรียนต่อทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

คำถามของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนดเป็นอย่างไร
2. ความเป็นพลเมือง ของนักเรียนต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นอย่างไร

สมมติฐานของการวิจัย

จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Lynn (1997 อ้างถึงใน สุริน คล้ายรามัญ, 2543 หน้า 5) Williams (1997 อ้างถึงใน นฤมล มณีงาม, 2547, หน้า 9) Kimoto (2000 อ้างถึงใน นฤมล มณีงาม, 2547, หน้า 9) Brillhart (2004 อ้างถึงใน จุรี ทัพวงษ์, 2552, หน้า 10) Scales (2006 อ้างถึงใน จุรี ทัพวงษ์, 2552 หน้า 9) ชวลา เวชยันต์ (2544) นฤมล มณีงาม (2547) ซึ่งให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมสามารถเสริมสร้างความตระหนัก จริยธรรม และความเป็นพลเมือง ของนักเรียนต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด
2. ความเป็นพลเมือง ของนักเรียนต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน หลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมสูงกว่าก่อนเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้
 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ซึ่งมาจากการสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ของ Close up Foundation & Constitutional Rights Foundation Chicago; CRFC รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม ของ Delve กับ Mintz และ Stewart และแนวคิดการสร้างจิตสำนึก (Conscientization) ของ เปาโล แพรร์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

1. ขั้นเสริมสร้างความตระหนักและส่งเสริมจริยธรรม (Enhancing to awareness and be promote ethics) โดยมีองค์ประกอบในขั้นตอน 6 องค์ประกอบ ได้แก่
 - 1.1 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration)
 - 1.2 การแจกแจง (Clarification)
 - 1.3 การวิพากษ์ วิจรณ์ (Critical conciousness)
 - 1.4 การกระตุ้น (Activation)
 - 1.5 การตระหนัก (Realization)
 - 1.6 การซึมซับหรือปรับให้เป็นของตนเอง (Internalization)
2. ขั้นเตรียมการเพื่อปฏิบัติกิจกรรม (Preparation for activity practice) โดยมีองค์ประกอบในขั้นตอน 3 องค์ประกอบ ได้แก่

2.1 การเตรียมการ (Preparation)

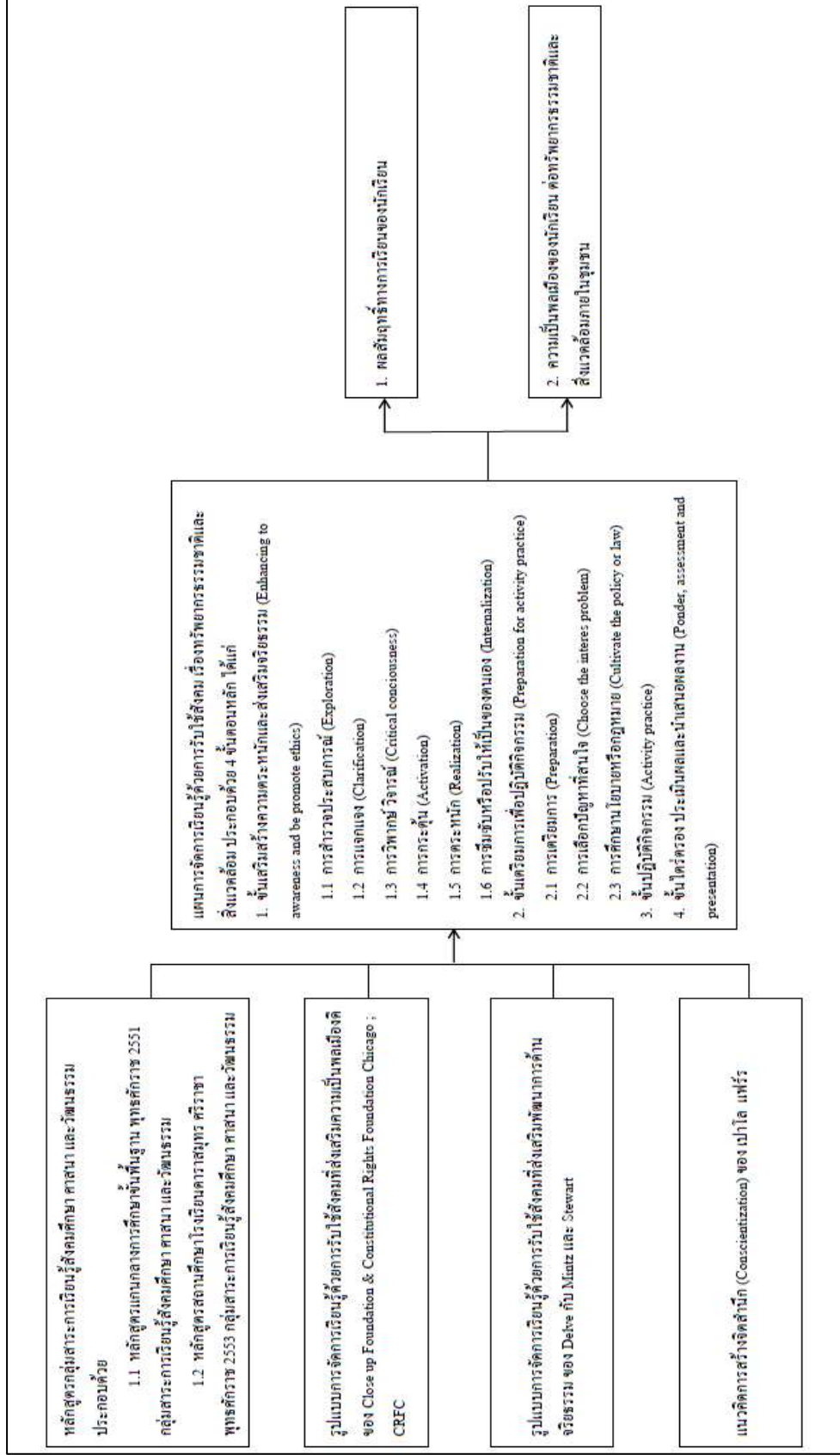
2.2 การเลือกปัญหาที่สนใจ (Choose the interes problem)

2.3 การศึกษานโยบายหรือกฎหมาย (Cultivate the policy or law)

3. ชั้นปฏิบัติการกิจกรรม (Activity practice)

4. ชั้นไตร่ตรอง ประเมินผลและนำเสนอผลงาน (Ponder, assessment and presentation)

ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และความเป็นพลเมืองของนักเรียน
ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน แสดงตั้ง (ภาพที่ 1-1)

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. นักเรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ทำให้นักเรียนมองเห็นความสำคัญ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนของตนเอง
2. เป็นแนวการจัดการเรียนรู้ที่สามารถเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ไปพร้อมกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ ที่ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อทำให้ผู้เรียนมีทักษะและประสบการณ์ โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
4. เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจศึกษา และทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ วิชาสังคมศึกษา 4 (ส32103) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้หลัก คือ (1) หน่วยการเรียนรู้วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2) หน่วยการเรียนรู้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (3) หน่วยการเรียนรู้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคาราสุมุท ศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2558 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 7 ห้องเรียน จำนวนรวม 314 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยมีหน่วยการสุ่มเป็นห้อง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคาราสุมุท ศรีราชา จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งมีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 53 คน

ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ระยะเวลาที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ระหว่างวันที่ 14 เดือนมกราคม พ.ศ. 2559 ถึงวันที่ 29 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และความเป็นพลเมืองของนักเรียนต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ บูรณาการการเรียนทางวิชาการกับการรับใช้สังคมเข้าด้วยกัน มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1. ขั้นเสริมสร้างความตระหนักและส่งเสริมจริยธรรม (Enhancing to awareness and be promote ethics) โดยมีองค์ประกอบในขั้นตอน 6 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1.1 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration)
- 1.2 การแจกแจง (Clarification)
- 1.3 การวิพากษ์วิจารณ์ (Critical conciousness)
- 1.4 การกระตุ้น (Activation)
- 1.5 การตระหนัก (Realization)
- 1.6 การซึมซับหรือปรับให้เป็นของตนเอง (Internalization)

2. ขั้นเตรียมการเพื่อปฏิบัติกิจกรรม (Preparation for activity practice) โดยมีองค์ประกอบในขั้นตอน 3 องค์ประกอบ ได้แก่

- 2.1 การเตรียมการ (Preparation)
- 2.2 การเลือกปัญหาที่สนใจ (Choose the interes problem)
- 2.3 การศึกษานโยบายหรือกฎหมาย (Cultivate the policy or law)

3. ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Activity practice)

4. ขั้นไตร่ตรอง ประเมินผลและนำเสนอผลงาน (Ponder, assessment and presentation)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาขึ้นจากผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารະภูมิศาสตร์ เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระความรู้ ความเข้าใจ ทักษะขั้นตอนการปฏิบัติงาน ที่นักเรียนแสดงออกเป็น พฤติกรรมที่สามารถวัดได้จากคะแนนที่ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารະภูมิศาสตร์ เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน หมายถึง การเป็นบุคคลในฐานะสมาชิกของชุมชน ที่มีความตระหนัก มีคุณธรรม มีจริยธรรม มีทัศนคติที่ดี มีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของชุมชน และเป็นบุคคลที่มีเหตุมีผลในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

แบบวัดความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ชุดคำถามที่วัดความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยเป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 4 ด้านหลัก ซึ่งประกอบด้วย (1) ด้านความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน (2) ด้านคุณธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน (3) ด้านจริยธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน และ (4) ด้านการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ซึ่งเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ จำนวน 24 ข้อ (ด้านละ 6 ข้อ)

ความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน หมายถึง สถานภาพของการรู้ตัว การมีสติ การรับรู้ข่าวสาร การมีความรู้ การแสดงถึงการรับรู้ หรือความรู้ ในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการเห็นคุณค่า หรือเห็นความสำคัญ การจัดระบบคุณค่า และการนำเอาคุณค่ามาสร้างเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

จริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน หมายถึง ความประพฤติ การปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคมและตนเอง อีกทั้งดำรงชีวิต มิให้มีการบริโภคทรัพยากรกันอย่างฟุ่มเฟือยหรือตกเป็นทาสทางวัตถุ สร้างธรรมะขึ้นในใจที่จะไม่เบียดเบียนหรือทำลายสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่มนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต และทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเราทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต มีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตของมนุษย์

เกณฑ์ที่กำหนด หมายถึง ค่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระภูมิศาสตร์ เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่กำหนดไว้เป็นขั้นต่ำที่นักเรียนต้องได้ไม่น้อยกว่าคะแนนดังกล่าวจะถือว่าผ่านเกณฑ์ คือ คะแนนร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม สำหรับการเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาฯ โดยวิเคราะห์จากคะแนนสอบหลังเรียนแล้วนำมาเฉลี่ยคะแนนเปรียบเทียบกับเกณฑ์เป็นร้อยละ 70 ใช้สถิติเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 แนวการปฏิบัติการวัดผลมีดังนี้

คะแนนร้อยละ	80-100	หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดีเยี่ยม
คะแนนร้อยละ	75-79	หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดีมาก
คะแนนร้อยละ	70-74	หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดี
คะแนนร้อยละ	65-69	หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างดี
คะแนนร้อยละ	60-64	หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับน่าพอใจ
คะแนนร้อยละ	55-59	หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับพอใช้
คะแนนร้อยละ	50-54	หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ
คะแนนร้อยละ	0-50	หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามแนวการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1.2 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนคาราสุมุท ศรีราชา พุทธศักราช 2553 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2. การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

2.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

2.2 พัฒนาการของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

2.3 แนวคิดของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

2.4 รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

2.5 ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

2.6 การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

2.7 ผลดีของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

2.8 ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR)

3. ความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.1 ความหมายของความเป็นพลเมืองและความเป็นพลเมืองดี

3.2 คุณลักษณะความเป็นพลเมือง

3.3 การจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง

3.4 คุณธรรมของความเป็นพลเมือง

3.5 การวัดความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4. ความตระหนัก และจริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.1.1 ความหมายของความตระหนัก (Awareness) และความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- 4.1.2 การสร้างความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 4.1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนัก
- 4.1.4 ขั้นตอนของการเกิดความตระหนัก
- 4.1.5 การวัดความตระหนัก
- 4.2 แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 4.2.1 ความหมายของจริยธรรมและจริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 4.2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม
 - 4.2.3 คุณลักษณะด้านจริยธรรม
 - 4.2.4 หลักการสอนและแนวทางการพัฒนาจริยธรรมให้นักเรียน
 - 4.2.5 การวัดจริยธรรม
- 5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - 5.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 5.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 5.3 การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

วิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง ความพึงพอใจ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

หลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ ความพึงพอใจ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้
มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ
ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมใน
การใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยน
ข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้ง
การเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสาร
ด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึง
ผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์
การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้าง
องค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ
ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจ
ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้
มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบ
ที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ
ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และ
การอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและ
ความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและ
สภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยี
ด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้
การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรมช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย การเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

เนื้อหาสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่าง ๆ ไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

1. สาระศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม
2. สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ระบบการเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ

การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝัง ค่านิยมด้านประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนิน ชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

3. **สาระเศรษฐศาสตร์** การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. **สาระประวัติศาสตร์** เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

5. **สาระภูมิศาสตร์** ลักษณะกายภาพของโลก แหล่งทรัพยากร และภูมิอากาศของประเทศไทยและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่าง ๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระและ มาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษา พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และ สังคมโลก อย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และซำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและซำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง ซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้เนื้อหาอยู่ในสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
 ชั้น ม. 4-6 ตัวชี้วัด ข้อ 1 วิเคราะห์สถานการณ์และวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและของโลก ข้อ 2 ระบุมาตรการป้องกันและแก้ปัญหา บทบาทของ องค์กร และการประสานความร่วมมือทั้งในประเทศและนอกประเทศ เกี่ยวกับกฎหมาย สิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ข้อ 3 ระบุแนวทางการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ข้อ 4 อธิบายการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นในประเทศไทยและโลก ข้อ 5 มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิตตามแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

คุณภาพผู้เรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

คุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่ครอบคลุมในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

1. มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น
2. เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ มีค่านิยมอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพเพื่อการศึกษาต่อในชั้นสูงตามความประสงค์ได้
3. มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทย ความภูมิใจในความเป็นไทย ประวัติศาสตร์ของชาติไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
4. มีนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกและตัดสินใจบริโภคได้อย่างเหมาะสม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไทยและสิ่งแวดล้อม มีความรักท้องถิ่นและประเทศชาติมุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม
5. มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ชี้นำตนเองได้ และสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ในสังคมได้ตลอดชีวิต

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เนื้อหาสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และคุณภาพผู้เรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ วัดและประเมินทักษะในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ให้ตรงตามมาตรฐานและตัวชี้วัด และเพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์และมาตรฐานในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

**หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนดาราสมุทร ศรีราชา พุทธศักราช 2553 กลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**

วิสัยทัศน์ของโรงเรียน

หลักสูตร โรงเรียนดาราสมุทร พุทธศักราช 2553 จัดทำขึ้นตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็น พลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้ หลักสูตร โรงเรียนดาราสมุทร ยังมุ่งเน้นเรื่อง ความเป็นเลิศทางภาษา เทคโนโลยี มีสุนทรียทางศิลปะและดนตรี เสริมสร้างทักษะชีวิต อีกทั้งยังเป็นไปตามความต้องการ ของชุมชนและท้องถิ่น

พันธกิจของโรงเรียน

1. จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีจิตสำนึก ความรัก ความเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นสมาชิกที่ดีของบ้าน โรงเรียน ชุมชน และพลโลก
3. พัฒนา สื่อ เทคโนโลยีและวัสดุอุปกรณ์ด้านการศึกษาให้ทันสมัยและพอเพียง
4. ปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนตระหนักและเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ตามหลักธรรม ทางศาสนาที่ตนนับถือ
5. สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและมีการดำเนินการ ตามโครงการ/ งาน และกิจกรรม ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน การเรียนรู้ และจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร

เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและ ประสพการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัด และลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสาร ด้วยหลักเหตุผลและ

ความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด

เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา

เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม บนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้และประยุกต์ความรู้มาใช้ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

โรงเรียนคาราสุมุทร นอกจากจะมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดแล้วยังพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะตามหลักคำสอนของพระเยซูเจ้าในพระวรสารและธรรมเนียมปฏิบัติ ทั้งในฐานะเป็นบุคคลที่เป็นบุตรของพระเจ้า เป็นคนไทยที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี และเป็นพลเมืองที่ดีของประชาชาติ ดังนั้นหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนคาราสุมุทร ศรีราชา จึงกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

1. รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์

ตัวชี้วัด

- 1.1 เป็นพลเมืองดีของชาติ
- 1.2 ชำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย
- 1.3 ศรัทธายึดมั่นและปฏิบัติตามหลักศาสนา
- 1.4 เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
 - ตัวชี้วัด
 - 2.1 ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ
 - 2.2 ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ
3. มีวินัย
 - ตัวชี้วัด
 - 3.1 ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม
4. ใฝ่เรียนรู้
 - ตัวชี้วัด
 - 4.1 ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
 - 4.2 แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม สรุปเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
5. อยู่อย่างพอเพียง
 - ตัวชี้วัด
 - 5.1 ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม
 - 5.2 มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
 - ตัวชี้วัด
 - 6.1 ตั้งใจและรับผิดชอบในหน้าที่การงาน
 - 6.2 ทำงานด้วยความเพียรพยายามและอดทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย
7. รักความเป็นไทย
 - ตัวชี้วัด
 - 7.1 ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย และมีความกตัญญูกตเวที
 - 7.2 เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

7.3 อนุรักษ์ และสืบทอดภูมิปัญญาไทย

8. มีจิตสาธารณะ

ตัวชี้วัด

8.1 ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน

8.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรของโรงเรียนคาราสุมุทร กำหนดตาม โครงสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้

ระดับการศึกษา

หลักสูตรของโรงเรียนคาราสุมุทร จัดการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรก

ของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและวัฒนธรรม โดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัว มีทักษะในการคิดวิจารณ์ญาณ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) การศึกษาระดับนี้เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตนเองและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำและผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

การจัดเวลาเรียน

1. ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 5 ชั่วโมง

2. ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนไม่เกินวันละ 6 ชั่วโมง คิดเป็นน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นค.)

3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค มีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าวันละ 6 ชั่วโมง คิดน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นค.)

การกำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเพิ่มเติม

ระดับประถมศึกษา

ปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม มีเวลาเรียนที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

ระดับมัธยมศึกษา

จัดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานเป็นไปตามที่กำหนด และสอดคล้องกับเกณฑ์การจบหลักสูตร

สำหรับเวลาเรียนเพิ่มเติม ในระดับมัธยมศึกษา (ให้จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามโครงสร้างที่กำหนด) โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องกับความพร้อม จุดเน้นของโรงเรียน และเกณฑ์การจบหลักสูตร

ในส่วนของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีละ 120 ชั่วโมง และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 360 ชั่วโมง เป็นเวลาสำหรับปฏิบัติกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียนและกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ โรงเรียนดาราสมุทรจัดสรรค้เวลาให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

ระดับประถมศึกษา (ป.1-6) รวม 6 ปี จำนวน 60 ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3) รวม 3 ปี จำนวน 45 ชั่วโมง

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) รวม 3 ปี จำนวน 60 ชั่วโมง

ทั้งนี้ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ จะเป็นกิจกรรมที่บูรณาการเข้ากับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมนักเรียน ส่วนรายละเอียดของโครงสร้างเวลาเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ แสดงในตารางที่ 2-1

ตารางที่ 2-1 โครงสร้างเวลาเรียน

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน									
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับ มัธยมศึกษา ตอนปลาย
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	ม.1	ม.2	ม.3	ม.4-6
กลุ่มสาระการเรียนรู้										
ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	120	120	120	120	120	120	160 (4 นก.)	160 (4 นก.)	160 (4 นก.)	320 (8 นก.)
สุขศึกษาและพลศึกษา	80	80	80	80	80	80	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
การงานอาชีพและ เทคโนโลยี	80	80	80	80	80	80	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
ภาษาต่างประเทศ	80	80	80	120	120	120	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
รวมเวลาเรียนพื้นฐาน	880	880	880	880	880	880	880 (22 นก.)	880 (22 นก.)	880 (22 นก.)	1,640 (41 นก.)
รายวิชา/ กิจกรรมที่ สถานศึกษาจัดเพิ่มเติมตาม ความพร้อมและจุดเน้น				-						ไม่น้อยกว่า 1,600 ชั่วโมง
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120	120	120	120	120	120	360
รวมเวลาเรียนทั้งหมด				ไม่เกิน 1,000 ชั่วโมง/ปี			ไม่เกิน 1,200 ชั่วโมง/ปี			รวม 3 ปี ไม่น้อยกว่า 3,600 ชั่วโมง/ปี

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาโครงสร้างหลักสูตรโรงเรียนคาราสุมุท ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (แผนการเรียนวิทย์-คณิต) ปีการศึกษา 2558 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยรายละเอียดแสดงในตารางที่ 2-2

ตารางที่ 2-2 โครงสร้างหลักสูตร โรงเรียนคาราสุมุทร ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (แผนการเรียน
วิทย์-คณิต) ปีการศึกษา 2558

ภาคเรียนที่ 1				ภาคเรียนที่ 2			
รหัสวิชา	รายวิชา	เวลาเรียน		รหัสวิชา	รายวิชา	เวลาเรียน	
		นท.	ชั่วโมง			นท.	ชั่วโมง
	รายวิชาพื้นฐาน	7	280		รายวิชาพื้นฐาน	7	280
ท32101	ภาษาไทย 3	1	40	ท32102	ภาษาไทย 4	1	40
ค32101	คณิตศาสตร์ 3	1	40	ค32102	คณิตศาสตร์ 4	1	40
ว32101	แรงกับการเคลื่อนที่	1	40	ว32102	พลังงาน	1	40
ส32101	สังคมศึกษา 3	1	40	ส32103	สังคมศึกษา 4	1	40
ส32102	ประวัติศาสตร์ 3	0.5	20	ส32104	ประวัติศาสตร์ 4	0.5	20
พ32101	สุขศึกษาฯ 3	0.5	20	พ32102	สุขศึกษาฯ 4	0.5	20
ศ32101	ศิลปะ 3	0.5	20	ศ32102	ศิลปะ 4	0.5	20
ง32101	การทำงานอาชีพฯ 3	0.5	20	ง32102	การทำงานอาชีพฯ 4	0.5	20
อ32101	ภาษาอังกฤษ 3	1	40	อ32102	ภาษาอังกฤษ 4	1	40
	รายวิชาเพิ่มเติม	8	320		รายวิชาเพิ่มเติม	8	320
ค32201	คณิตศาสตร์เพิ่มเติม 3	1.5	60	ค32202	คณิตศาสตร์เพิ่มเติม 4	1.5	60
ว32201	ฟิสิกส์ 3	1.5	60	ว32202	ฟิสิกส์ 4	1.5	60
ว32221	เคมี 3	1.5	60	ว32222	เคมี 4	1.5	60
ว32241	ชีววิทยา 3	1.5	60	ว32242	ชีววิทยา 4	1.5	60
ส32201	คริสตศาสนา 3	1	40	ส32202	คริสตศาสนา 4	1	40
อ32201	อังกฤษเพื่อการสื่อสาร 3	1	40	อ32203	อังกฤษเพื่อการสื่อสาร 4	1	40
	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน		60		กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน		60
	กิจกรรมแนะแนว	-	15		กิจกรรมแนะแนว		15
	กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม	-	15		กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม		15
	รักษาดินแดน/ชุมชน	-	20		รักษาดินแดน/ชุมชน		20
	กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะ	-	10		กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะ		10
	รวมเวลาเรียนทั้งหมด	15	660		รวมเวลาเรียนทั้งหมด	15	660

จากการศึกษาโครงสร้างหลักสูตร โรงเรียนคาราสุมุท ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (แผนการเรียนวิทย์-คณิต) ปีการศึกษา 2558 สรุปได้ว่า เนื้อหาวิชาที่ผู้วิจัยทำการวิจัยในครั้งนี้ จัดอยู่ในรายวิชาพื้นฐาน คือ รายวิชาสังคมศึกษา 4 รหัสวิชา ส32103 ซึ่งจัดอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ของโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

คำอธิบายรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะขอนำเสนอเฉพาะคำอธิบายรายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในภาคเรียนที่ 2 ของระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คือ รายวิชาสังคมศึกษา 4 รหัสวิชา ส32103 ตามที่หลักสูตรสถานศึกษาได้กำหนดไว้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

คำอธิบายรายวิชาสังคมศึกษา 4 รหัสวิชา ส32103

เวลาเรียน/หน่วยกิต

เวลา 40 ชั่วโมง/จำนวน 1 หน่วยกิต

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า การก่อตั้งพระพุทธศาสนา วิธีการสอนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแนวพุทธจริยา ลักษณะประชาธิปไตยในพระพุทธศาสนา หลักการของพระพุทธศาสนากับหลักวิทยาศาสตร์ การฝึกหัดอบรมตน การพึ่งตนเองและการมุ่งอิสรภาพ หลักธรรมคำสอนในกรอบอริยสัจสี่ หรือหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ ชาดก การทำความดี ความชั่ว คุณลักษณะของพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก สถานการณ์และวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและของโลก มาตรการการป้องกันและแก้ไขปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยและนอกประเทศ บทบาทองค์กรและประสานความร่วมมือทั้งในประเทศและนอกประเทศ กฎหมายสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยกระบวนการคิดวิเคราะห์กระบวนการสืบค้นกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะกระบวนการทางสังคม และกระบวนการสร้างความตระหนัก เพื่อให้ผู้เรียนมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ใฝ่เรียนรู้ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน อยู่อย่างพอเพียง

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดแกนกลาง

ส 1.1 ม.4-6/2 ส 1.1 ม.4-6/4 ส 1.1 ม.4-6/6 ส 1.1 ม.4-6/7

ส 1.1 ม.4-6/8 ส 1.1 ม.4-6/13 ส 1.1 ม.4-6/14 ส 2.1 ม.4-6/3

ส 5.2 ม.4-6/1 ส 5.2 ม.4-6/2 ส 5.2 ม.4-6/3 ส 5.2 ม.4-6/4

ส 5.2 ม.4-6/5

รวม 13 ตัวชี้วัด

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของคำอธิบายรายวิชา ได้แก่ เวลาเรียน/ หน่วยกิต คำอธิบายรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดแกนกลาง จากคำอธิบายรายวิชาดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ในรายวิชาสังคมศึกษา 4 รหัสวิชา ส32103 จะประกอบไปด้วย 2 สาระการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์จาก คำอธิบายรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา จะประกอบด้วย สาระที่ 1 ศาสนา ศิลธรรม และจริยธรรม และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งรายวิชาดังกล่าว หลักสูตรสถานศึกษา กำหนดเวลาไว้เป็น 40 ชั่วโมง (1 หน่วยกิต) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สอบถามงานวิชาการด้านหลักสูตรของสถานศึกษาในการจัดเวลาเรียนของรายวิชาดังกล่าวเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในคำอธิบายรายวิชาดังกล่าว ได้ความว่า ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชานี้ จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 จะเป็นสาระ ศาสนา ศิลธรรม และจริยธรรม ใช้เวลา 20 ชั่วโมง/ ภาคเรียน หรือ 1 คาบ/ สัปดาห์ (คิดเป็น 0.5 หน่วยกิต) และส่วนที่ 2 จะเป็น สาระภูมิศาสตร์ ใช้เวลา 20 ชั่วโมง/ ภาคเรียน 1 คาบ/ สัปดาห์ (คิดเป็น 0.5 หน่วยกิต) รวมแล้วเท่ากับ 40 ชั่วโมง (1หน่วยกิต) ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด

เนื่องจากในหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนคาราสุมุท ศรีราชา พุทธศักราช 2553 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ไม่ได้กำหนดโครงสร้างของรายวิชาเอาไว้ตายตัว เป็นการเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ขึ้นไปตามบริบทที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและท้องถิ่น โดยยึดมาตรฐานและสาระการเรียนรู้แกนกลางเป็นหลัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง ของหลักสูตรแกนกลาง และตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษาตามที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ในหลักสูตร และได้กำหนดเป็นโครงสร้างของรายวิชาขึ้น ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และเวลาเรียน (คาบ) และในส่วนของสาระการเรียนรู้ผู้วิจัยได้เพิ่มเติมสาระการเรียนรู้นอกเหนือจากสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางเข้าไป เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในท้องถิ่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัย ซึ่งเป็นส่วนของสาระการเรียนรู้ในระดับชุมชน อีกทั้งในส่วนของเวลาเรียน (คาบ) อาจจะมีเวลาเกินกว่าเวลาเรียนที่หลักสูตรสถานศึกษาได้กำหนดไว้ (20 ชั่วโมง/ ภาคเรียน) เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้นักเรียนจะต้องออกนอกสถานที่เพื่อปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเป็นเวลา 1 วัน นอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียน ตามแนวคิดที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัย ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อตัวเด็กนักเรียนแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้ามกลับส่งผลดีต่อนักเรียนที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ภายนอกห้องเรียนจากประสบการณ์จริง ได้ลงมือปฏิบัติ ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ประ โยชน์ต่อผู้เรียนทั้งสิ้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอเฉพาะ โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา 4 รหัสวิชา ส32103 ในส่วนของสาระภูมิศาสตร์ โดยมีรายละเอียด แสดงดังตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2-3 โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา 4 รหัสวิชา ส32103 สาระภูมิศาสตร์

หน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน (คาบ)*
1. วิกฤตการณ์ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	(1) ความสัมพันธ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2) วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของโลก (3) วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในประเทศไทย (4) วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน	6
2. การจัดการด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	(1) มาตรการในการจัดการวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลก (2) มาตรการในการจัดการวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย (3) มาตรการในการจัดการวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน (4) กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก (5) กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย (6) กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่าง ๆ ในชุมชน	6
3. การใช้ทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมเพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน	(1) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม ของโลก ประเทศไทย และชุมชน (2) การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	4 + (8 ชั่วโมง)**

หมายเหตุ (คาบ)* คือ 1 คาบเรียน เท่ากับ 50 นาที

(8 ชั่วโมง)** คือ เวลาในการลงพื้นที่ทำการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม 8 ชั่วโมง

จากการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาโดยรวมแล้ว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โครงสร้างรายวิชา คำอธิบายรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดแกนกลาง ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานและกรอบองค์ประกอบตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดไว้ทุกประการ ซึ่งมาตรฐานและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ อยู่ในสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ ได้แก่ มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรควัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ชั้น ม. 4-6 ตัวชี้วัด ข้อ 1 วิเคราะห์สถานการณ์และวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและของโลก ข้อ 2 ระบุมาตรการป้องกันและแก้ปัญหาบทบาทขององค์กร และการประสานความร่วมมือทั้งในประเทศและนอกประเทศ เกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ข้อ 3 ระบุแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ข้อ 4 อธิบายการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรควัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นในประเทศไทยและโลก ข้อ 5 มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิตตามแนวทาง การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำไปเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการจัดการเรียนรู้ ด้วยการรับใช้สังคม ให้อยู่ในกรอบและเป็นไปตามหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรแกนกลาง กำหนด เพื่อไม่ให้เกิดการผิดพลาดในด้านมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดต่าง ๆ และเพื่อให้มีความถูกต้องมากที่สุดและมีประสิทธิภาพสูงในการจัดการเรียนรู้และทำวิจัยในครั้งนี้

การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นทั้งรูปแบบการเรียนการสอน และปรัชญาทางการศึกษา ที่กล่าวว่าเป็นปรัชญาการศึกษา เพราะการเรียนรู้นี้สะท้อนความเชื่อที่ว่า การศึกษาต้องเชื่อมโยงกับสำนึกทางสังคม และการเรียนการสอนที่มีประสิทธิผลมากที่สุด คือการลงมือปฏิบัติ และเชื่อมโยงกับประสบการณ์ที่มีจุดมุ่งหมาย การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นแนวคิดที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถสืบเนื่องไปถึงแนวคิดปรัชญาพิพัฒนาการนิยม ของ จอห์น ดิวอี้ ในยุค คริสต์ศักราช 1930 ที่เน้นถึงการเรียนรู้ว่าควรจะมาจากการลงมือกระทำ (Learning by doing) หรือ การมีประสบการณ์จริง และแนวคิดของ เปาโล แฟร์ ในการสร้างจิตสำนึกหรือการตระหนักรู้ต่อปัญหาต่าง ๆ ในสังคม โดยใช้วิธีการปฏิบัติควบคู่ไปกับแนวคิดด้านทฤษฎี และรวมถึงพื้นฐานความเชื่อของคริสตชนที่ส่งเสริม ความรักเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ที่ทำตามคำสอนในคริสตศาสนาว่า “ทุกสิ่งที่ท่านทำต่อพี่น้องที่ต่ำต้อยที่สุด ก็เท่ากับทำต่อเราเอง” (ชวาลา เวชยันต์, 2544, หน้า 28)

ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

National and Community Service Act of 1990 ของสหรัฐอเมริกา (Root, 1997 อ้างถึงใน ซวาลา เวชยันต์, 2544, หน้า 31) ให้คำนิยามไว้ว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นประสบการณ์ด้านการศึกษ โดยที่นักเรียนเรียนรู้และพัฒนาตนเอง อาศัยการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ในประสบการณ์การรับใช้ที่มีการจัดเตรียมอย่างดีเพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน และมีความเชื่อมโยงความร่วมมือทั้งของ โรงเรียนและชุมชน รวมถึงการบูรณาการเข้าในหลักสูตร วิชาการของผู้เรียน และมีการจัดเวลาที่แน่นอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิด พูด และเขียนเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนได้กระทำหรือเห็นระหว่างที่ลงมือทำกิจกรรม นอกจากนี้ ยังให้โอกาสผู้เรียนในการประยุกต์ใช้ทักษะและความรู้ใหม่ ๆ ที่ได้เรียนรู้แล้วในสถานการณ์จริงในชุมชนของเขา และส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้นอกเหนือไปจากการเรียนรู้ในห้องเรียน และช่วยให้มีพัฒนาการของความสำนึกในการสนใจผู้อื่นด้วย

National and Community Service Trust Act 1993 ของสหรัฐอเมริกา (Campus compact, 2000 อ้างถึงใน ซวาลา เวชยันต์, 2544, หน้า 32) ให้ความหมายการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมว่าเป็นวิธีการที่นักเรียนเรียนรู้และพัฒนาโดยเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการรับใช้สังคมที่ได้รับการจัดเตรียมอย่างมีความหมาย ซึ่งจัดขึ้นโดย

1. ตอบสนองความต้องการของชุมชน และประสานความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการศึกษากับชุมชน
2. เพื่อช่วยพัฒนาความเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ
3. บูรณาการในหลักสูตรและสนับสนุนหลักสูตรด้านวิชาการที่นักเรียนเรียนอยู่
4. เวลาที่จัดไว้เพื่อให้ให้นักเรียนมีโอกาสพิจารณาตนเอง (สะท้อน) ในประสบการณ์การรับใช้สังคม

มูลนิธิจอห์นสัน (Johnson Foundation, 1994 อ้างถึงใน Kraft, 1996 อ้างถึงใน ซวาลา เวชยันต์, 2544, หน้า 32) ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมว่า “เป็นรูปแบบการเรียนการสอน โดยอาศัยประสบการณ์ที่ใช้กิจกรรมรับใช้สังคมเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ด้วยการเชื่อมโยงนักเรียนกับประสบการณ์ตรงในบริบทที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา และความสัมพันธ์ของผู้เรียนกับชุมชน และโลกนอกห้องเรียน”

คูเปอร์ (Cooper, 1996 อ้างถึงใน ซวาลา เวชยันต์, 2544, หน้า 33) ให้ความหมายการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมว่า “เป็นวิธีการที่รวมการสอน การเป็นพลเมืองดี ความรู้วิชาการ ทักษะ และค่านิยม เข้าด้วยกัน เป็นการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา โดยการนำบทเรียนจากประสบการณ์ในการทำงานรับใช้สังคม ทั้งระดับอุดมศึกษา มัธยมศึกษา ประถมศึกษา เป็นกลวิธีสอนที่สำคัญ

และยังมีประโยชน์สำหรับโครงการนอกโรงเรียนด้วย”

แบรนเดลล์ (Brandell, 1994 อ้างถึงใน ซวาลา เวชยันต์, 2544, หน้า 33) มีความเห็นว่าการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม หมายถึง “เทคนิคการเรียนการสอนที่นำเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่มีความหมาย โดยอาศัยการทำกิจกรรมรับใช้ชุมชน และเชื่อมโยงการเรียนรู้ในห้องเรียนกับสถานการณ์ในชีวิตจริง”

เดล์ฟ (Delve, 1990 อ้างถึงใน ซวาลา เวชยันต์, 2544, หน้า 33) ให้ความหมายว่าการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม หมายถึง กระบวนการของการบูรณาการการสอนวิชาการกับการรับใช้ชุมชนเข้าด้วยกัน เป็นความร่วมมือในความพยายามของนักเรียนที่จะประยุกต์ใช้ความรู้ในห้องเรียนมาใช้เพื่อเรียนรู้ตนเองและชุมชน ในขณะที่เดียวกันก็จะเรียนรู้และทำความเข้าใจชุมชนถึงการต้องการความสนใจ ประวัติและวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งจะทำให้ทั้งนักเรียนและชุมชนเกิดการเรียนรู้จากกันและกัน รวมถึงการพัฒนาการเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบและการเสริมพลังอำนาจ

อีริคสัน (Erickson, 1997 อ้างถึงใน ซวาลา เวชยันต์, 2544, หน้า 33) กล่าวว่า “การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม หมายถึง เทคนิคการเรียนการสอน ที่เชื่อมโยงการรับใช้ชุมชนอย่างแท้จริงและบูรณาการกับผลทางด้านวิชาการ”

โรด และคณะ (Rhoads, et al., 1997 อ้างถึงใน ซวาลา เวชยันต์, 2544, หน้า 33) ให้ความหมายการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมว่า “เป็นรูปแบบการสอน ที่วางแผนอย่างชัดเจนในการบูรณาการการเรียนรู้ทางวิชาการกับการรับใช้ชุมชนเข้าด้วยกัน” และยังให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมว่า “การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่เชื่อมโยงโดยตรงกับหลักสูตรทั้งเป็นรายวิชา หรือ โครงการศึกษา” ซึ่งนำมาใช้ในบริบทของอุดมศึกษา

ไวเกอร์ท (Weigert, 1998 อ้างถึงใน ซวาลา เวชยันต์, 2544, หน้า 33) ให้ความหมายการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม หมายถึง การเรียนการสอนที่ผู้เรียนทำกิจกรรมการรับใช้สังคมอันเนื่องมาจากความต้องการหรือปัญหาของชุมชน อย่างมีความหมาย สอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา ซึ่งมีการเตรียมการอย่างเป็นระบบ และบูรณาการในรายวิชาด้วยการไต่ร่องจากการกระทำและการเรียนรู้ และงานที่งานนี้ต้องได้รับการวัดและประเมินทั้งด้านวิชาการและการรับใช้สังคม

กินสลีย์ (Kinsley, 1997 อ้างถึงใน ซวาลา เวชยันต์, 2544, หน้า 34) ให้ความหมายการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมว่า “เป็นกระบวนการเรียนการสอน ที่นำนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องมาอยู่ในกระบวนการ และระบุความต้องการของโรงเรียนหรือชุมชน ตั้งหัวข้อ และสร้างความสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชน และกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ด้วยกัน”

เอลลิช (Ehrlich, 1996 อ้างถึงใน Campus compact, 2000 อ้างถึงใน ชาวลา เวชยันต์, 2544, หน้า 34) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นการเรียนรู้จากวิชาการสอนในวิชาต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับการรับใช้ทางสังคม และการศึกษาในรายวิชาต่าง ๆ ซึ่งเป็นการเสริมซึ่งกันและกัน ทฤษฎีพื้นฐานของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมคือปรัชญาพัฒนาการนิยมของจอห์น ดิวอี้ การมีการตอบโต้ระหว่างความรู้และทักษะในการปฏิบัติการและประสบการณ์ การรับใช้เป็นเครื่องมือสู่การเรียนรู้ นักเรียนจึงเรียนรู้จากห้องเรียนที่เปิดกว้าง พร้อมด้วยประสบการณ์การเรียนรู้ นักเรียนเริ่มต้นจากปัญหาที่เกิดขึ้น และการประยุกต์ใช้ความคิดที่แตกต่างกันในการแก้ปัญหา โดยที่ใช้ทักษะต่าง ๆ ที่ซับซ้อนมากขึ้น เพื่อจัดการกับปัญหาที่แตกต่างกัน

สุริน คล้ายรามัญ (2543) กล่าวถึงการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมว่า เป็นการเรียนรู้จากกิจกรรมการรับใช้สังคม บูรณาการกับจุดมุ่งหมายของรายวิชาที่เรียน การรับใช้สังคมจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชาที่เรียน ผู้เรียนจะได้สะท้อนความคิดจากประสบการณ์การรับใช้สังคม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทุกฝ่ายเตรียมการร่วมกันและประเมินผลร่วมกัน ผู้เรียนทุกคนจะร่วมกันสร้างความรู้จากประสบการณ์ที่เขามีส่วนร่วมในสิ่งแวดล้อมในสังคมเพื่อพัฒนาศักยภาพของทุกคน

ชาวลา เวชยันต์ (2544) กล่าวถึงการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเป็นทั้งรูปแบบการเรียนการสอนและปรัชญาทางการศึกษา เพราะ การจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้สะท้อนความเชื่อที่ว่า การศึกษาต้องเชื่อมโยงสำนึกทางสังคม และการเรียนการสอนที่มีประสิทธิผลมากที่สุด คือการลงมือปฏิบัติและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ที่มีจุดมุ่งหมาย โดยการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นแนวคิดที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องซึ่งสามารถสืบเนื่องไปจนถึงแนวคิดปรัชญาพัฒนาการนิยม ของ Dewey ในยุค ค.ศ. 1930 ที่เน้นการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำ (Learning by doing) หรือการมีประสบการณ์จริง

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และคณะ (2544) อธิบายความหมายของการรับใช้สังคมว่า คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วยการประยุกต์หรือออกแบบให้นำเนื้อหาของบทเรียนมาจัดโครงการที่เชื่อมโยงกับปัญหาในชีวิตจริงของชุมชน หรือเป็นการเชื่อมโยงปัญหาจากในชุมชนมาสู่บทเรียนและในบางโอกาสอาจเป็นการนำนักเรียนออกไปทำกิจกรรมในชุมชน โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนในหลักสูตร

นฤมล มณีงาม (2547) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม หมายถึง การที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมรับใช้สังคมที่เกี่ยวกับเรื่องที่เรียน แล้วเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรมที่ได้กำหนดไว้ โดยการรับหรือนำประสบการณ์ใหม่จากการทำกิจกรรมรับใช้สังคมเข้ามาผนวกกับความรู้และประสบการณ์เดิมจนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจในเรื่องใหม่ หรือเป็นการย้ำ ขยายความรู้

ความเข้าใจเดิมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จนสามารถนำไปสู่วัตถุประสงค์ของโปรแกรมได้

ทิสนา แคมมณี (2556) กล่าวว่าไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม หมายถึง การดำเนินการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการทำให้ผู้เรียนเข้าไปมีประสบการณ์การรับใช้สังคม ทั้งนี้ผู้เรียนจะต้องมีการสำรวจความต้องการของชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน และวางแผนการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ลงมือปฏิบัติการรับใช้สังคมตามแผน และนำประสบการณ์ทั้งหลายที่ได้รับมาคิดพิจารณา ไตร่ตรอง จนกระทั่งเกิดความคิดรวบยอดหลักการ หรือสมมติฐานต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปทดลองหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้

จากการศึกษาความหมายของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัย สรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ บูรณาการการเรียนทางวิชาการกับการรับใช้สังคมเข้าด้วยกัน

พัฒนาการของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ชวาลา เวชยันต์ (2554) กล่าวว่า แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมนี้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในประเทศสหรัฐอเมริกา ในตอนแรกกิจกรรมการรับใช้สังคมเป็นการทำกิจกรรมนอกหลักสูตร ในรูปแบบของกิจกรรมอาสาสมัครหรือการรับใช้ชุมชน จะเป็นการกระทำในลักษณะของอาสาสมัคร ทำกิจกรรมพิเศษ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของเพื่อนมนุษย์ ยังไม่มีการบูรณาการไปในรายวิชาหรือหลักสูตร เหมือนในปัจจุบัน

สำหรับแนวคิดนี้ มีการใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น ความรักเพื่อนมนุษย์ มักจะใช้เมื่อเกี่ยวข้องกับองค์การทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการให้ทุน หรือการสนับสนุนด้านการเงิน ไม่มีการเน้นถึงกระบวนการเรียนรู้และไม่มีกิจกรรมการทบทวนไตร่ตรอง

ส่วนคำว่า อาสาสมัคร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อผู้กระทำและผู้มีส่วนร่วม โดยผู้ที่กระทำจะมีความรู้สึกดีเมื่อได้ทำกิจกรรม และมีความชื่นชมยินดี ผู้รับก็ได้ผลจากการกระทำ จากความปรารถนาดีของผู้กระทำ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ไม่เน้นกระบวนการเรียน ไม่มีกระบวนการไตร่ตรอง

สำหรับ การรับใช้ชุมชน หมายถึง กิจกรรมนอกเหนือจากหลักสูตรที่มีความเกี่ยวข้องกับโรงเรียน แต่ไม่มีการบูรณาการกิจกรรมกับหลักสูตร ไม่เน้นกระบวนการเรียน กระบวนการไตร่ตรองมีความสำคัญ แต่ไม่ใช่จำเป็นอย่างยิ่งถึงกับขาดไม่ได้ แต่สามารถเกี่ยวข้องกับการลงโทษของกฎหมาย หรือระบบของการลงโทษก็ได้

การเรียนรู้ด้วยการรับใช้ชุมชน เน้นถึงกระบวนการเรียนรู้ของผู้กระทำการรับใช้และผู้ได้รับผลของการรับใช้ รวมถึงผู้สอนมีการบูรณาการกิจกรรมการรับใช้เข้าไปในหลักสูตร ซึ่งสามารถเป็นได้ทั้งวิชาที่มีหน่วยการเรียน รวมถึงมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับจุดมุ่งหมายและ

ผลของรายวิชานั้น ๆ ส่งเสริมความคิดรวบยอดที่สอนในห้องเรียน และให้โอกาสนักเรียนที่จะทดลองใช้ความรู้ในสถานการณ์ของชีวิตจริง สิ่งที่เขาไม่ได้คือกระบวนการไตร่ตรอง (McElhane, 1998 อ้างถึงใน ชาวลา เวชยันต์, 2544, หน้า 29)

ส่วนการเรียนรู้วิชาการด้วยการรับใช้สังคม หมายถึง การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่เชื่อมโยงโดยตรงกับหลักสูตร ทั้งเป็นรายวิชา หรือโครงการศึกษา ซึ่งมักนำมาใช้ในบริบทของอุดมศึกษา (Rhoads, 1998 อ้างถึงใน ชาวลา เวชยันต์, 2544, หน้า 29)

สำนักงานสถิติการศึกษาของสหรัฐอเมริกา (NCES, 1999 อ้างถึงใน ชาวลา เวชยันต์, 2544, หน้า 29) ให้คำนิยามของคำว่า การรับใช้ชุมชนว่า เป็นกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร โดยที่โรงเรียนเป็นผู้จัดหรือสนับสนุน ซึ่งเป็นได้ทั้งเป็นการกำหนดและการอาสาสมัคร ไม่กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน และไม่มีการจัดการไตร่ตรองอย่างเป็นทางการหรือการวิเคราะห์กิจกรรม ซึ่งอาจรวมถึงกิจกรรมที่ทำนอกโรงเรียนหรือแม้แต่ในอาณาเขตโรงเรียนเอง เช่น การทำความสะอาดสวนสาธารณะ การเยี่ยมคนชรา ฯลฯ

ส่วนคำว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำนักงานสถิติการศึกษาของสหรัฐอเมริกา (NCES, 1999 อ้างถึงใน ชาวลา เวชยันต์, 2544, หน้า 29) ให้คำนิยามว่า เป็นกิจกรรมการรับใช้ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร และบูรณาการการเรียนการสอนในห้องเรียนกับกิจกรรมการรับใช้ และกิจกรรมการรับใช้นี้ ต้องมีการจัดการให้สัมพันธ์กับรายวิชาหรือหลักสูตร มีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน ระบุความต้องการที่แท้จริงของชุมชนในเวลานั้น ๆ และช่วยเหลือให้นักเรียนสามารถค้นพบบทเรียนจากการทำกิจกรรมการรับใช้สังคม โดยมีเวลาที่แน่นอนในการไตร่ตรองหรือวิเคราะห์กิจกรรมที่ได้กระทำ

ความแตกต่างของกิจกรรมรับใช้ชุมชนกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม แสดงดังตารางที่ 2-4 ดังนี้

ตารางที่ 2-4 ความแตกต่างของกิจกรรมรับใช้ชุมชนกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

กิจกรรมการรับใช้ชุมชน	การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
1. กิจกรรมที่จัดเป็นพิเศษ ไม่บูรณาการในหลักสูตรหรือรายวิชา	1. กิจกรรมเชื่อมโยง/ บูรณาการกับรายวิชาหรือหลักสูตรในโรงเรียน
2. โรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการหรือให้ความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน	2. มีการระบุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน สอดคล้องกับรายวิชาหรือหลักสูตร
	3. ระบุความต้องการของชุมชนอย่างชัดเจน ในเวลาที่กำหนด
	4. มีการกำหนดเวลาและกิจกรรมให้นักเรียน ทำการทบทวนไต่ตรองอย่างเป็นระบบ

การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม จึงหมายถึง กระบวนการเรียนการสอนหรือเทคนิค การเรียนการสอน ที่บูรณาการเรียนรู้ด้านวิชาการกับการทำกิจกรรมการรับใช้สังคมเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ได้เตรียมการไว้ โดยอาศัยการพิจารณาไต่ตรองการกระทำ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ไปพร้อมกัน โดยมีกิจกรรมการรับใช้สังคม 2 รูปแบบ คือ กิจกรรมที่มีโรงเรียนเป็นฐาน (School-based service learning) และกิจกรรมที่ชุมชนเป็นพื้นฐาน (Community-based service learning) (ASLER, 1997 อ้างถึงใน ชวลา เวชยันต์, 2544, หน้า 30) โดยมีข้อเปรียบเทียบ แสดงดังตารางที่ 2-5 ดังนี้

ตารางที่ 2-5 การเปรียบเทียบกิจกรรมที่มีโรงเรียนเป็นฐาน และกิจกรรมที่ชุมชนเป็นฐาน

กิจกรรมที่มีโรงเรียนเป็นฐาน	กิจกรรมที่ชุมชนเป็นฐาน
1. ตอบสนองความต้องการในปัจจุบันของชุมชน	1. ตอบสนองความต้องการในปัจจุบันของชุมชน
2. มีความสัมพันธ์ในความร่วมมือระหว่างชุมชนและโรงเรียน	2. มีความสัมพันธ์ในความร่วมมือระหว่างชุมชนและโรงเรียน
3. บูรณาการในหลักสูตรวิชาการของผู้เรียน	3. สนับสนุนจุดประสงค์การเรียนรู้ขององค์กร
4. จัดเวลาให้แน่นอนให้ผู้เรียนสามารถคิด พุด และเขียนเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนมีประสบการณ์	4. จัดเวลาที่แน่นอนให้ผู้เรียนสามารถคิด พุด และเขียนเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนมีประสบการณ์

ตารางที่ 2-5 (ต่อ)

กิจกรรมที่มีโรงเรียนเป็นฐาน	กิจกรรมที่ชุมชนเป็นฐาน
ในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมหรือสิ่งที่เห็น ระหว่างการทำกิจกรรมการรับใช้	ในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมหรือสิ่งที่เห็น ระหว่างการทำกิจกรรมการรับใช้
5. จัดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะ การเรียนรู้ใหม่ ๆ และความรู้ในสถานการณ์ ชีวิตจริงในชุมชน	5. จัดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะ การเรียนรู้ใหม่ ๆ และความรู้ในสถานการณ์ ชีวิตจริงในชุมชนของตน
6. เป็นการประยุกต์การปฏิบัติสิ่งที่เรียนรู้ ในโรงเรียน	6. เป็นการขยายบริบทการเรียนรู้ของผู้เรียน ไปยังชุมชนที่กว้างขึ้น
7. ช่วยพัฒนาการความรู้สึกในการเอาใจใส่ ต่อผู้อื่น	7. ช่วยพัฒนาการความรู้สึกในการเอาใจใส่ ต่อผู้อื่น

ประเด็นสำคัญที่ทำให้กิจกรรมการรับใช้สังคมที่มีโรงเรียนเป็นฐานแตกต่างจากกิจกรรมที่ชุมชนเป็นฐาน คือ กิจกรรมที่มีโรงเรียนเป็นฐานจะให้ความสำคัญแก่การบูรณาการในหลักสูตรรายวิชา ในขณะที่กิจกรรมที่ชุมชนเป็นฐานจะให้ความสำคัญแก่จุดประสงค์ขององค์กรที่เกี่ยวข้องจากการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยได้รู้เกี่ยวกับความเป็นมาของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม นิยามของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมในเบื้องต้น และรู้ลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมว่าเป็นลักษณะใดในการวิจัยครั้งนี้ ลักษณะของงานวิจัยจะเป็นการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมโดยมีกิจกรรมการรับใช้สังคมที่มีโรงเรียนเป็นฐาน (School-based service learning) ซึ่งกิจกรรมการรับใช้สังคมที่โรงเรียนเป็นฐานจะให้ความสำคัญในการบูรณาการหลักสูตรรายวิชา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและรูปแบบที่ผู้วิจัยใช้ทำการวิจัยในครั้งนี้

แนวคิดของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ชวาลา เวชยันต์ (2544) กล่าวว่า แนวคิดพื้นฐานของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ซึ่งพัฒนาจากแนวคิดด้านการศึกษา มีนักการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดด้านการศึกษาของ จอห์น ดิวอี้ และปรัชญาพัฒนาการนิยม

แนวคิดด้านการศึกษาของ จอห์น ดิวอี้ เน้นการเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by doing) ดิวอี้ให้แนวคิดพื้นฐานของหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนว่า การเรียนรู้ต้องเชื่อมโยงกับประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียน ในการจัดสถานการณ์การเรียนรู้ต้องทำให้นักเรียน

มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับประสบการณ์จริง “ระบบการศึกษาต้องเป็นกระบวนการเจริญเติบโต มีเป้าหมายในทุกขั้นตอนถึงความสามารถที่จะต้องส่งเสริมให้พัฒนาขึ้น” ในหนังสือเรื่อง ประชาธิปไตยและการศึกษา จอห์น ดิวอี้กล่าวว่า “เนื่องจากการศึกษาไม่ได้เป็นเรื่องของการบอกเล่า แต่เป็นกระบวนการสร้างอย่างมีชีวิตชีวา” (Dewey, 1926 อ้างถึงใน ชวลา เวชยันต์, 2544, หน้า 35) ดิวอี้ มีความเห็นว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนลงมือกระทำเอง และเชื่อว่าประสบการณ์มีความสำคัญมากต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เขาเห็นว่า ประสบการณ์ของผู้เรียน เป็นเรื่องทางกายภาพและด้านสังคม ที่เกิดขึ้น โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับโลกทางกายภาพ และสังคมที่เขามีส่วนร่วมอยู่ ดังนั้น ประสบการณ์จึงสามารถเรียนรู้และแบ่งปันกันได้

ในส่วนของพื้นฐานด้านปรัชญาพัฒนาการนิยม (Progressivism) มีแนวคิดหลักและการจัดหลักสูตรและการสอน ดังนี้ (วิบูลย์ ไทวณะบุตร, 2533 อ้างถึงใน ชวลา เวชยันต์, 2544, หน้า 35)

แนวความคิดหลัก เน้นการพัฒนาปัจเจกบุคคล เชื่อว่าคนมีความดีความงามและความสามารถ พร้อมทั้งจะพัฒนาตน คือยึดหลักสัจจการแห่งตน (Self-actualization) มีความเชื่อว่าการศึกษาคือชีวิต (Education is life) คือ คนต้องพัฒนาตนตลอดชีวิต และเชื่อในหลักประชาธิปไตย และหลักการทางวิทยาศาสตร์

หลักสูตร ยึดผู้เรียนและประสบการณ์การเรียนรู้เป็นศูนย์กลาง ดังนั้นหลักสูตรจึงมีลักษณะยืดหยุ่น เป็นหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือหลักสูตรที่เน้นประสบการณ์ คือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจและความต้องการของตน เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา

บทบาทผู้สอน เป็นผู้ชี้แนะให้คำปรึกษา

บทบาทผู้เรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอน มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย และวิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์ โดยเน้นกระบวนการเรียนการสอนแบบแก้ปัญหา (Problem solving) และลงมือปฏิบัติ (Learning by doing)

เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยการกระทำ เป็นแนวคิดที่สำคัญของปรัชญาพัฒนาการนั้น เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม จึงแสดงให้เห็นว่าปรัชญาพัฒนาการนิยมและแนวคิดด้านการศึกษาของ จอห์น ดิวอี้ เป็นรากฐานและแนวคิดที่สำคัญของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม รวมถึงบทบาทของครูและผู้เรียนด้วย

2. แนวคิดการสร้างจิตสำนึก (Conscientization) ของ เปาโล แฟร์

เปาโล แฟร์ร มีความเห็นว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับจิตสำนึก (Consciousness) และการกระทำของมนุษย์จะสัมพันธ์กับจิตสำนึกของเขาเสมอเพราะมนุษย์รู้ว่า เขาสามารถเปลี่ยนสภาพแวดล้อมของตนได้ มนุษย์เป็นผู้กระทำ สามารถปรับคนให้เข้ากับโลก สามารถปรับโลกให้เข้ากับวิถีชีวิตของตน มีสำนึกเรื่องเวลา ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต จึงมีประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการสืบทอดต่อมา ถึงกระนั้น มนุษย์ก็ถูกกำหนดโดยประวัติศาสตร์เช่นกัน แต่มนุษย์สามารถไตร่ตรอง พิจารณา ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและตัดแปลงให้ดีขึ้น

วิธีการที่จะนำไปสู่การมีจิตสำนึกของการวิพากษ์วิจารณ์ คือการกระตุ้นด้วยเทคนิคการสนทนาเกี่ยวกับปัญหาสังคมที่มีการตั้งคำถามและอภิปรายโต้แย้งความคิดซึ่งกันและกัน วิพากษ์วิจารณ์ไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งได้ความหมายที่สมบูรณ์ และที่ในที่สุดจะทำให้เกิดความตระหนักถึงความสัมพันธ์ ของสิ่งที่เป็นเหตุและเป็นผล ซึ่ง เปาโล แฟร์ร เรียกว่า กระบวนการจิตสำนึก (Conscientization) กระบวนการจิตสำนึกนี้ ต้องอาศัยวิจรรณญาณอย่างลึกซึ้งพิจารณาแนวความคิดและเหตุผล ที่มาและสิ่งต่าง ๆ จะใช้เพียงสติปัญญาอย่างเดียวไม่ได้ ต้องเป็นการผสมผสานระหว่างการลงมือกระทำและความคิดใคร่ครวญ (Freire, 1998 อ้างถึงใน ชวลา เวชยันต์, 2544, หน้า 36)

วิธีการสอนแบบกระบวนการสร้างจิตสำนึก ของเปาโล แฟร์ร มีทั้งหมด 3 ขั้นตอน คือ

1. การเข้ารหัส (Codification) เป็นขั้นที่ผู้สอนเสนอสถานการณ์ที่เป็นจริงแก่ผู้เรียน มีความสัมพันธ์กับชีวิตและเป็นสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง โดยใช้วิธีเสนอสถานการณ์ด้วยวาจา รูปสเกตซ์ รูปภาพ และอื่น ๆ

2. การถอดรหัส (Decoding) ได้แก่การถอดความหมายจากสถานการณ์ที่เสนอในขั้นแรก ด้วยการสนทนาระหว่างครูกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์ให้เห็นความหมายในแง่มุมต่าง ๆ กัน

3. วิพากษ์วิจารณ์ (Critical consciousness) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนต้องมี ความคิดวิพากษ์วิจารณ์ เป็นการสนทนาแบบภาษาง่าย ๆ สำหรับทุกคนที่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความตระหนักและมองเห็นปัญหาในสังคมที่เขาดำรงชีวิตอยู่ ผู้เรียนจะต้องใช้ความคิดใคร่ครวญ วิพากษ์วิจารณ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสิ่งที่เป็นปัญหาได้อย่างลึกซึ้ง โดยต้องมีการเตรียมขั้นพื้นฐาน 2 ประการ คือ การสำรวจคำที่ชาวบ้านใช้กันทั่วไป และการนำคำต่าง ๆ ที่ได้พบมาสร้างเป็นสื่อต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน (ศักดิ์ดา ปรารักษ์ประทานพร, 2539, หน้า 304 - 307 อ้างถึงใน ชวลา เวชยันต์, 2544, หน้า 36)

การนำหลักการของกระบวนการสร้างจิตสำนึกของ เปาโล แฟร์ มาใช้ในการเรียนรู้ ด้วยการรับใช้สังคม โดยใช้การสนทนาวิพากษ์วิจารณ์มาอยู่ในกระบวนการไตร่ตรองอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านการใช้ความคิด การปรับเปลี่ยนจิตสำนึกให้มีความตระหนักในการรับใช้สังคม เนื่องจากการที่ได้ประสบกับสถานการณ์จริง เป็นการกระทำควบคู่ไปกับการไตร่ตรอง

3. แนวคิดปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ของ Brameld (1971)

การศึกษาเชิงปฏิรูปนิยม ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของปรัชญาพัฒนาการนิยม ซึ่งเห็นพ้องทุกอย่างในด้านการเรียนการสอน ยกเว้นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคม โดยมองเห็นว่า “การศึกษาเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาของสังคม” ดังนั้น จึงมีทัศนะทางการศึกษา ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการศึกษา (1) ใช้หลักประชาธิปไตยในการบริหารการศึกษา กระจายความรับผิดชอบไปสู่ท้องถิ่น ให้คนในท้องถิ่นได้แก้ปัญหของตนเอง เพื่อให้มีความเสมอภาคและเป็นธรรม (2) ปรับปรุงและพัฒนาสังคมโดยให้การศึกษาได้มีบทบาทในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคม (3) มุ่งสร้างระเบียบสังคมใหม่บนรากฐานของประชาธิปไตย และ (4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของสังคมควบคู่กับตนเอง

หลักสูตร เน้นสังคมเป็นหลัก ให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพสังคม และวิธีแก้ไขปัญหาของสังคม สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างฉลาด รวมทั้งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนทั้งค่านิยม วัฒนธรรม ขนบประเพณี เพื่อเด็กจะได้อยู่ในสังคมที่เป็นสุข

การเรียนการสอน มุ่งให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการกระทำ และรู้จักการแก้ปัญหา โดยครูจะเป็นผู้เสนอกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงหน้าที่ต่อสังคม ให้โอกาสผู้เรียนได้เสนอความคิดเห็น อภิปรายโต้แย้งตามแนวทางประชาธิปไตย โดยที่ผู้สอนจะเป็นผู้ยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย เป็นนักแก้ปัญหา และสนใจเรื่องของสังคม (Brameld อ้างถึงใน Deighton, 1971 อ้างถึงใน ชวลา เวชยันต์, 2544, หน้า 38)

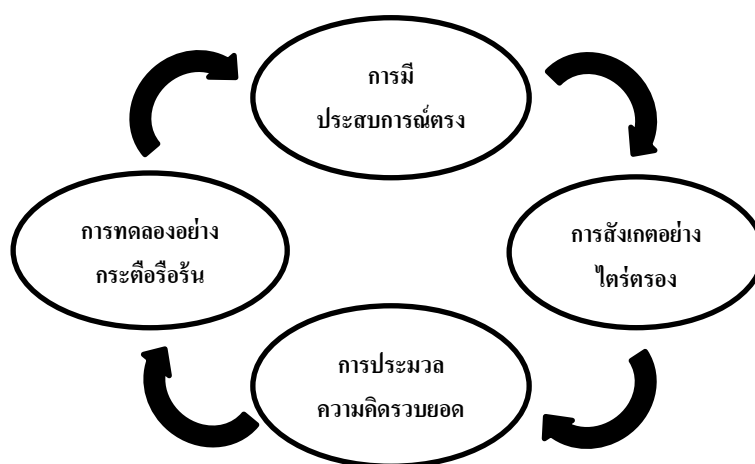
เมื่อได้พิจารณาถึงการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม พบว่า ในการทำกิจกรรมรับใช้สังคม ผู้เรียนจำเป็นต้องมีการศึกษาสภาพความต้องการและปัญหาของชุมชน ที่เป็นเป้าหมายแล้วจึงดำเนินการเพื่อบรรเทาหรือแก้ไขปัญหานั้น ๆ อันเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับแนวคิดของปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมที่เน้นถึงบทบาทของการศึกษาต้องช่วยสร้างสรรค์และพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น ดังนั้นปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมจึงเป็นแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของการเรียนรู้ ด้วยการรับใช้สังคม (ชวลา เวชยันต์, 2544, หน้า 38)

4. แนวคิดการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential learning) ของเดวิด คอลบี้

เดวิด คอลบ์ (David Kolb, 1984 อ้างถึงใน Brooks-Harris and Stock-Ward, หน้า 8 - 13 อ้างถึงใน ขวลา เวชยันต์, 2544, หน้า 38) นำเสนอรูปแบบการเรียนรู้อาศัยประสบการณ์ ในหนังสือชื่อ Experiential learning: Experience as the source of learning and development โดยนำแนวคิดพื้นฐานมาจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ เกร็ก เลวิน และการฝึกอบรม และการเชื่อมโยงกับงานของ จอห์น ดิวอี้ และจิม พิวเอจีย์

จุดเน้นที่สำคัญของรูปแบบการเรียนรู้อาศัยประสบการณ์ คือ วงจรการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วย แสดงดัง (ภาพที่ 2-1)

1. การมีประสบการณ์ตรง (Concrete experience)
2. การสังเกตอย่างไตร่ตรอง (Reflective observation)
3. การประมวลความคิดรวบยอด (Abstract conceptualization)
4. การทดลองอย่างกระตือรือร้น (Active experimentation)

ภาพที่ 2-1 วงจรการเรียนรู้อาศัยประสบการณ์ของ เดวิด คอลบ์ (Kolb, 1984)

จากวงจรการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์นี้ ผู้เรียนก้าวเข้าสู่วงจรด้วยการทำงานในชุมชน หรือการทำงานในที่ทำงานจริง ๆ และใช้ประสบการณ์นั้นเป็นพื้นฐานในการไตร่ตรอง ด้วยการบันทึกหรืออภิปราย หลังจากนั้น ผู้สอนจะช่วยแนะนำให้ผู้เรียนวิเคราะห์การไตร่ตรองของตน และสังเคราะห์ออกมาเป็นความคิดรวบยอด และนำไปทดสอบใหม่ ซึ่งจะเกิดเป็นวงจรต่อเนื่องไปอีก สิ่งที่สำคัญที่จะทำให้การเรียนรู้อาศัยประสบการณ์เกิดผลอย่างแท้จริง คือ การดำเนินการครบวงจรการเรียนรู้ทุกองค์ประกอบ

จากการศึกษาแนวคิดของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ประกอบด้วย แนวคิดด้านการศึกษาของ จอห์น ดิวอี้ และปรัชญาพัฒนาการนิยม แนวคิดการสร้างจิตสำนึก

(Conscientization) ของ เปาโล แฟร์ร แนวคิดปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) ของ Brameld (1971) และแนวคิดการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ (Experiential learning) ของเดวิด คอส์บ พบว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเป็นการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมการสร้างสรรค์สังคม การสร้างความตระหนัก และจิตสำนึก การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง และส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ เปาโล แฟร์ร มาร่วมกระบวนการสังเคราะห์เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างความตระหนักแก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยทำการวิจัย คือ เพื่อเปรียบเทียบความตระหนักของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ทั้งนี้แนวคิดที่ผู้วิจัยนำมาใช้ดังกล่าวมีขั้นตอนในการสร้างความตระหนักที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยในครั้งนี้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ASLER (1997) ได้แบ่งกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมออกเป็น 2 รูปแบบ คือ กิจกรรมที่มีโรงเรียนเป็นฐาน (School-based service learning) และกิจกรรมที่ชุมชนเป็นพื้นฐาน (Community-Based Service Learning) โดยกิจกรรมที่มีโรงเรียนเป็นฐานจะให้ความสำคัญแก่การบูรณาการในหลักสูตรรายวิชา ในขณะที่กิจกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐานจะให้ความสำคัญแก่จุดประสงค์ขององค์กรที่เกี่ยวข้อง (ชวลา เวชยันต์, 2544, หน้า 31)

รูปแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมมีอยู่หลากหลายรูปแบบ โดยรูปแบบที่สอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี

Close up Foundation และ Constitutional Rights Foundation Chicago ในเมืองลอสแอนเจลิส (CRFC, 1997 อ้างถึงใน เรวณี ชัยเชาวรัตน์, 2551, หน้า 33 - 34) พัฒนาโครงการการสอนสังคมศึกษากับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Active Citizenship Today: ACT) โดยมีขั้นตอนในการเรียนรู้ ดังนี้

1. การเตรียมการ
 - 1.1 การระดมชุมชนของผู้เรียน
 - 1.2 การสำรวจชุมชน สภาพและปัญหา
2. การเลือกปัญหาที่สนใจและสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา
 - 2.1 การสำรวจปัญหาที่เลือกในรายละเอียด
 - 2.2 การเตรียมทักษะที่จำเป็นที่ต้องใช้ในการดำเนินการ
3. การศึกษานโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจ
 - 3.1 ศึกษาต้นนโยบายหรือกฎหมาย

- 3.2 ผลกระทบจากนโยบายหรือกฎหมายนั้น
 - 3.3 นำเสนอนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
 4. การปฏิบัติกิจกรรม
 - 4.1 วางแผนปฏิบัติการ
 - 4.2 ลงมือทำกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้
 5. การไต่ตรอง ประเมินและกิจกรรมแสดงผลงาน
 - 5.1 กำหนดกิจกรรมและเวลาในการไต่ตรอง
 - 5.2 ทำการพิจารณาไต่ตรองในแต่ละขั้นตอน ด้วยการเขียนบันทึก รายงานปากเปล่า สทนทนา อภิปราย การเขียนรายงานสรุป
 - 5.3 ประเมินผลในแต่ละขั้นตอน
 - 5.4 สรุปและนำเสนอกิจกรรมการรับใช้สังคมและบทเรียนที่เรียนรู้และประชาสัมพันธ์ นำเสนอผลงาน
2. รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมในสวนสาธารณะ (Park service learning model) Coverdell (2002 อ้างถึงใน เรวณี ชัยเขาวรัตน์, 2551, หน้า 34 - 35) ได้อธิบาย กระบวนการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมในสวนสาธารณะ ซึ่งมีกระบวนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ดังนี้
1. เตรียมการ (Preparation) เป็นขั้นตอนวางแผนกิจกรรมรับใช้สังคม และการให้ความรู้แก่นักเรียนในการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมรับใช้สังคม ในขั้นแรกนักเรียนควรมีความรู้เกี่ยวกับ
 - การสำรวจและระบุความต้องการของชุมชน
 - การเลือกและวางแผนกิจกรรมรับใช้สังคมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่คาดหวัง
 - ระบุชื่อองค์กรและขอความช่วยเหลือจากองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน
 - กำหนดขอบเขตพื้นที่และการฝึกทำกิจกรรมรับใช้สังคม
 2. ปฏิบัติการ (Action) เป็นการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ซึ่งมีหลักสำคัญ คือ
 - เป็นการปฏิบัติอย่างมีความหมาย
 - มีการบูรณาการทางวิชาการ
 - เป็นการพัฒนาอย่างเหมาะสม
 - ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
 - มีการดูแลการปฏิบัติอย่างทั่วถึง

3. ผลสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นการให้โอกาสนักเรียนในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับประสบการณ์การรับใช้สังคมและการประยุกต์การเรียนรู้ของนักเรียนในเชิงวิชาการ บริบทส่วนตัว และบริบททางสังคม กิจกรรมที่สะท้อนออกมายังเป็นการเปิดโอกาสในการเชื่อมโยงการทำงานเชิงวิชาการกับการทำกิจกรรมรับใช้สังคมอีกด้วย กิจกรรมที่แสดงถึงผลสะท้อนกลับนี้มีหลายประการ ได้แก่

- การอภิปราย
- การเขียนบรรยาย
- การอ่าน
- การแสดงความคิดออกมาในเชิงศิลป์
- โครงการนักเรียน
- การนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ

4. เฉลิมฉลอง (Celebration) เป็นการระลึกถึงสิ่งทีนักเรียนได้ช่วยเหลือชุมชน ถือเป็น การปิดกิจกรรมการรับใช้สังคม การเฉลิมฉลองอาจประกอบด้วย

- การประชุม โรงเรียน
- การใช้สื่อพิเศษ
- การร่วมฉลองกับผู้ที่มีส่วนร่วมในการรับใช้สังคม
- การมอบใบประกาศนียบัตร
- การจัดงานเลี้ยง
- การฉลองในสถานที่ที่จัดการรับใช้สังคม เช่น จัดงานเลี้ยงในสวนสาธารณะ

ที่นักเรียนไปช่วยทำความสะอาด

3. รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม

Delve, Mintz and Stewart (1990 อ้างถึงใน เรวณี ชัยเชาวรัตน์, 2551, หน้า 36) ได้นำเสนอ รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเพื่อพัฒนาจริยธรรม ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสำรวจประสบการณ์ (Exploration) หมายถึง การที่ผู้เรียนมีโอกาสครั้งแรก ที่ประสบกับเหตุการณ์ หรือ โอกาสต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกตื่นเต้นเกี่ยวกับปัญหาที่ผู้อื่นประสบ และ ผู้เรียนพยายามมองหาโอกาสที่จะให้ความช่วยเหลือ หรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือปัญหาของชุมชน

2. การแจกแจง (Clarification) หมายถึง การที่ผู้เรียนเริ่มศึกษาโอกาสต่าง ๆ และตัดสินใจว่าจะสามารถทำอะไรได้บ้าง ในกิจกรรมที่ทำการรับใช้ชุมชน หลังจากที่เขามีประสบการณ์พร้อมกับเพื่อน ๆ ผู้เรียนจะสามารถแจกแจงและแยกแยะสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับตนเองได้

3. การตระหนัก (Realization) หมายถึง ผู้เรียนจะเริ่มตระหนักว่าประสบการณ์การรับใช้สังคมมีความหมายอย่างไรสำหรับตนเอง และสามารถมุ่งความสนใจไปยังบุคคลหรือปัญหาที่ประสบอย่างชัดเจน และมีความมั่นใจมากขึ้นในความเชื่อของตน

4. การกระตุ้น (Activation) หมายถึง การที่ผู้เรียนจะพัฒนาจากการมีความรู้ความเข้าใจเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอภิปรายในปัญหาที่ซับซ้อนขึ้นในสังคม เพราะมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกับประชาชนที่เข้าไปร่วมงานด้วยและเรียนรู้จากกิจกรรมการรับใช้สังคมมากขึ้น

5. การซึมซับหรือการปรับให้เป็นของตนเอง (Internalization) หมายถึง ผู้เรียนที่สามารถบูรณาการประสบการณ์การรับใช้สังคมของตนเข้าไปในชีวิต และทำเป็นวิถีชีวิตและการตัดสินใจในชีวิต มุ่งไปที่คุณค่าที่ได้รับมาจากประสบการณ์นั้น ๆ

จากการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าว ประกอบด้วย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมในสวนสาธารณะ (Park service learning model) และรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม ซึ่งเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับการวิจัยที่ผู้วิจัยทำการศึกษาในส่วนของเปรียบเทียบความตระหนัก จริยธรรม และความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ทั้งนี้ เพื่อที่จะให้ได้ขั้นตอนการเรียนรู้ ที่ครอบคลุมตามจุดประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการเรียนรู้ที่ศึกษา คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการ รับใช้สังคมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี และรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม นำไปสังเคราะห์เป็นขั้นตอนในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่เหมาะสมและก่อให้เกิดประสิทธิวิธภาพมากที่สุดในการวิจัยครั้งนี้

ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ของ Close up Foundation & Constitutional Rights Foundation Chicago; CRFC รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม ของ Delve กับ Mintz และ Stewart และแนวคิดการสร้างจิตสำนึก (Conscientization) ของ เปาโล แฟร์ร ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

1. ขั้นเสริมสร้างความตระหนักและส่งเสริมจริยธรรม (Enhancing to awareness and be promote ethics) โดยมีองค์ประกอบในขั้นตอน 6 องค์ประกอบ ได้แก่

1.1 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration) หมายถึง การที่ผู้เรียนมีโอกาสครั้งแรกที่ประสบเหตุการณ์หรือโอกาสต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกตื่นเต้นเกี่ยวกับปัญหาที่ผู้อื่นประสบ และผู้เรียนพยายามมองหาโอกาสที่จะให้ความช่วยเหลือ หรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

หรือปัญหาของชุมชน

1.2 การแจกแจง (Clarification) หมายถึง การที่ผู้เรียนเริ่มศึกษาโอกาสต่าง ๆ และตัดสินใจว่าจะสามารถทำได้บ้าง ในกิจกรรมที่ทำการรับใช้ชุมชน หลังจากที่เขามีประสบการณ์พร้อมกับเพื่อน ๆ ผู้เรียนจะสามารถแจกแจงและแยกแยะสิ่งที่มีความสำคัญ

1.3 การวิพากษ์วิจารณ์ (Critical conciousness) หมายถึง การที่ผู้เรียนต้องมีการคิด วิพากษ์วิจารณ์ เป็นการสนทนาแบบภาษาง่าย ๆ สำหรับทุกคนที่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความตระหนักและมองเห็นปัญหาในสังคมที่เขาดำรงอยู่ ผู้เรียนจะต้องใช้ความคิด ใคร่ครวญ วิพากษ์วิจารณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สิ่งที่เป็นปัญหาได้ลึกซึ้ง โดยต้องมีการเตรียมขั้นพื้นฐาน 2 ประการ คือ การสำรวจคำที่ชาวบ้านใช้กันทั่วไป และการนำคำต่าง ๆ ที่ได้พบมาสร้างเป็นสื่อต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน

1.4 การกระตุ้น (Activation) หมายถึง การที่ผู้เรียนจะพัฒนาจากการมีความรู้ความเข้าใจ เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอภิปรายในปัญหาที่ซับซ้อนขึ้นในสังคม เพราะมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกับประชาชนที่เข้าไปร่วมงานด้วย และเรียนรู้จากกิจกรรมการรับใช้สังคมมากขึ้น

1.5 การตระหนัก (Realization) หมายถึง การที่ผู้เรียนจะเริ่มรับรู้ว่าเป็นประสบการณ์การรับใช้สังคมมีความหมายอย่างไรสำหรับตนเอง และสามารถมุ่งความสนใจไปยังบุคคลหรือปัญหาที่ประสบอย่างชัดเจนและมีความมั่นใจมากขึ้นในความเชื่อของตน

1.6 การซึมซับหรือปรับให้เป็นของตนเอง (Internalization) หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถบูรณาการประสบการณ์การรับใช้สังคมของตนเข้าไปในชีวิต และทำให้วิถีชีวิต และการตัดสินใจในชีวิตมุ่งไปที่คุณค่าที่ได้รับมาจากประสบการณ์นั้น ๆ

2. ขั้นเตรียมการเพื่อปฏิบัติกิจกรรม (Preparation for activity practice) โดยมีองค์ประกอบในขั้นตอน 3 องค์ประกอบ ได้แก่

2.1 การเตรียมการ (Preparation) หมายถึง การระดมชุมชนของผู้เรียน และการสำรวจชุมชน สภาพและปัญหาของชุมชน

2.2 การเลือกปัญหาที่สนใจ (Choose the interes problem) หมายถึง การเลือกปัญหาที่สนใจให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา โดยการสำรวจปัญหาที่เลือกในรายละเอียด และเตรียมทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินการ

2.3 การศึกษานโยบายหรือกฎหมาย (Cultivate the policy or law) หมายถึง การศึกษานโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจ โดยศึกษาตัวนโยบายหรือกฎหมาย ผลกระทบจากนโยบายหรือกฎหมายนั้น และนำเสนอนโยบายเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

3. **ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Activity practice)** หมายถึง การวางแผนปฏิบัติการและลงมือกระทำตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้

4. **ขั้นไตร่ตรอง ประเมินผลและนำเสนอผลงาน (Ponder, assessment and presentation)** หมายถึง การกำหนดกิจกรรมและเวลาในการไตร่ตรอง โดยทำการพิจารณาไตร่ตรองในแต่ละขั้นตอน ด้วยการเขียนบันทึก รายงานปากเปล่า สนทนาอภิปรายและเขียนรายงานสรุปทำการประเมินในแต่ละขั้นตอน และทำการสรุปพร้อมกับการนำเสนอกิจกรรมการรับใช้สังคม บทเรียนที่เรียนรู้ และประชาสัมพันธ์ผลงาน

จากขั้นตอนที่ได้จากการสังเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยจะใช้เป็นแบบแผนในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ให้เป็นไปตามรูปแบบและแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพสำหรับการวิจัยครั้งนี้

การประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

คูเปอร์ (Cooper, 2006 อ้างถึงใน วิมลรัตน์ จตุรานนท์, 2549, หน้า 50) ได้กล่าวถึงวิธีการประเมินการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่มหาวิทยาลัยฟลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ใช้ คือ การเขียนบันทึกการเรียนรู้ โดยให้นักศึกษาได้เขียนถึงสิ่งที่ได้เห็น ได้รู้สึก ได้มีประสบการณ์และประสบการณ์การรับใช้สังคมที่เกิดขึ้นว่า มีอะไรที่น่าประทับใจ น่าตื่นเต้น เป็นปัญหา หรือทำให้รำคาญใจ นอกจากนี้คูเปอร์ยังได้กล่าวถึง การไตร่ตรอง 3 ระดับ ว่ามีความแตกต่างกัน ดังนี้

1. การไตร่ตรองตนเอง

เป็นการเขียนบรรยายเกี่ยวกับตัวผู้เรียน เช่น ฉันคือใคร มีค่านิยมอะไรบ้าง ได้เรียนรู้อะไรบ้างจากประสบการณ์นี้ มีความเข้าใจหรือพึงพอใจในการรับใช้นี้เพียงใด อย่างไร จากประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้รับนี้ก่อให้เกิดความรู้สึกกับตนเองอย่างไร เกิดค่านิยมอะไร มีความรู้สึกอย่างไรต่อสังคม มีความปรารถนาที่จะช่วยผู้อื่นอย่างไร เกิดความเชื่อมั่นในตนเองหรือไม่ เห็นคุณค่าของตนเองในด้านใด แรงบันดาลใจที่จะรับใช้สังคมเปลี่ยนไปหรือไม่ ในทางใด ประสบการณ์ที่ทำให้ความเป็นตัวตนของตนเองเปลี่ยนไปหรือไม่ ประสบการณ์การเรียนรู้นี้ ทำให้เปลี่ยนวิธีการคิดการปฏิบัติหรือไม่

2. การไตร่ตรองประสบการณ์

เป็นการบรรยายเกี่ยวกับประสบการณ์ในการรับใช้สังคม เช่น เกิดอะไรขึ้น ถ้ามีสิทธิที่เปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ได้จะเปลี่ยนอะไรในสังคม ได้เรียนรู้อะไรบ้างจากชุมชน ผู้คนมีสิ่งที่ดีมีเลว ประสบความสำเร็จ สงสัย กอดัน เคร่งเครียด ทำให้มีความสุข หรือมีความสุขหรือไม่ และความรู้สึกนั้นมีผลกระทบต่อสิ่งใดหรือไม่ ประสบการณ์ต่าง ๆ สอดคล้องหรือแตกต่าง สิ่งที่เรียนในชั้นเรียนเป็นอย่างไร ประสบการณ์ต่าง ๆ สอนให้เกิดการเรียนรู้มากหรือน้อยหรือ

เหมือนการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างไรบ้าง

3. การไตร่ตรองสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้

เป็นการไตร่ตรองว่าจากประสบการณ์ในการรับใช้สังคมนั้น สามารถแยกแยะสิ่งที่ทำให้เกิดปัญหาได้หรือไม่ และควรจะทำอย่างไร สิ่งต่าง ๆ ที่เรียนรู้จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เจตคติ และอาชีพหรือไม่ และประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น จะส่งผลกระทบต่อส่วนรวมหรือไม่ ควรจะหาทางแก้ปัญหาอย่างไร โดยวิธีการใด

นอกจากนี้ บอล ดักลาส (Ball, Douglas, 2003, หน้า 68 อ้างถึงใน วิมลรัตน์ จตุรานนท์, 2549, หน้า 51) ได้รวบรวมวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมไว้ ดังนี้

1. ประเมินจากบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่อาจเขียนในรูปแบบไดอารี่หรือเรียงความ
2. การอภิปรายในชั้นเรียน
3. การทดสอบ
4. การสำรวจ
5. การนำเสนอ
6. สิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ เช่น แฟ้มสะสมงาน วิดีโอ บันทึกภาคสนาม
7. การสัมภาษณ์
8. การสังเกต
9. การสนทนากลุ่ม

สมาคมผู้นำเยาวชนแห่งชาติ แห่งประเทศสหรัฐอเมริกา (Nation Youth Leadership Council, 2005 อ้างถึงใน วิมลรัตน์ จตุรานนท์, 2549, หน้า 51 -52) ได้เสนอวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมไว้ว่า ควรใช้การไตร่ตรองหรือการย้อนคิดทบทวน (Reflective)

การไตร่ตรอง (การย้อนคิดทบทวน) เป็นกระบวนการที่ใช้ทักษะในการคิดวิเคราะห์ เพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้ที่เริ่มต้นด้วยการระดมสมอง และการวางแผนการรับใช้สังคม ผลที่เกิดขึ้นตามมา คือ ผู้เรียนจะมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น การย้อนคิดทบทวนจะเป็นสิ่งที่ถูกรวบรวมเข้าไปในประสบการณ์การรับใช้สังคมด้วย

การไตร่ตรองคืออะไร คือแผนที่มีจุดมุ่งหมาย และก่อให้เกิดทักษะการคิด

ทำเมื่อไร ทำได้ตลอดเวลา สมองต้องการเวลาเพื่อย้อนคิดทบทวน เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่

ทำที่ไหน ทุกแห่งที่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ เช่น ในห้องเรียน ในรถโดยสาร หรือในสถานที่ลงไปดำเนินการ

วิธีการไต่ตรอง

เขียน บันทึกส่วนตัว บันทึกของกลุ่ม เรื่องราว บทร้อยกรอง จดหมายถึงบรรณาธิการ แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ เพลง

อ่าน บทความเกี่ยวกับการรับใช้ หนังสือที่เกี่ยวข้องกับ โครงการ ร้อยแก้ว ร้อยกรอง วารสาร ข้อมูล รายงานเกี่ยวกับโครงการ

พูด การอภิปรายในชั้น คิดเป็นคู่ การอภิปราย การโต้วาที การนำเสนอด้วยเพลง เรื่องที่แต่งล้อ การสนับสนุน การเตือนรำ การถาม-ตอบ

ทำ ภาพ โปสเตอร์ การบรรยายภาพ วิดีทัศน์ นิทรรศการ รูปปั้น หนังสือ การสัมภาษณ์ การแสดงดนตรี การ์ตูน ประติมา

จากการศึกษาการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ของคูเปอร์ บอล ดักลาส และสมาคมผู้นำเยาวชนแห่งชาติ แห่งประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ได้กล่าวถึงและเสนอวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของการประเมินผล การเรียนรู้ และเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ผู้วิจัย ได้ตั้งเคราะห์ขึ้น ผู้วิจัยจึงเลือกวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมของ คูเปอร์ และ บอล ดักลาส ไปบูรณาการเข้ากับขั้นตอนสุดท้ายของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ผู้วิจัย ตั้งเคราะห์ขึ้น คือ ขั้นไต่ตรอง ประเมินผลและนำเสนอผลงาน (Ponder, assessment and presentation) ซึ่งมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับการทำวิจัยในครั้งนี้

ผลดีของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

มหาวิทยาลัย โอคลาโฮมา (2002 อ้างถึงใน วิมลรัตน์ จตุรานนท์, 2549, หน้า 52 - 53) ได้กล่าวถึงผลดีของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมไว้ ดังนี้

1. ผู้เรียนมีความสามารถด้านวิชาการ เช่น มีทักษะการเขียน ทักษะการคิดวิเคราะห์
2. ผู้เรียนมีคุณธรรม เช่น ขอมรับกติกาของสังคม
3. ผู้เรียนสนใจในวิชาการ เนื้อหาวิชา เพิ่มขึ้น
4. ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะประยุกต์ใช้ความรู้
5. ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะสนใจในเนื้อหาวิชารับใช้สังคมหลังจบการศึกษา
6. ผู้เรียนเห็นคุณค่าในตัวเอง
7. ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของโลก
8. ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของแต่ละบุคคล

สวิก เควิน เจ และคนอื่น ๆ (Swick, Kevin J. and others, 1998, pp. 25-26 อ้างถึงใน
 วิลลิตัน จตุรานนท์, 2549, หน้า 53 - 54) ได้กล่าวถึงผลดีของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
 ไว้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านนักศึกษา ครู

- 1.1 ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจว่าเหตุใดสังคม และครอบครัวจึงมีผลต่อเด็กและ
 เยาวชน
- 1.2 ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการสอนเพิ่มมากขึ้น เช่น ทักษะการเป็นผู้ชี้แนะ
 ทักษะการสอนกลุ่มย่อย ทักษะการตีความ
- 1.3 ช่วยขยายความเข้าใจในอาชีพการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะที่จำเป็น
 ในการสอน เจตคติ และข้อตกลงต่าง ๆ
- 1.4 ช่วยเพิ่มพูนความเชื่อมั่นในตนเอง ในการทำงานและมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น
 ในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน
- 1.5 ส่งเสริมความสนใจในการทำงานให้กับชุมชนในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 การช่วยเหลือเด็กและเยาวชน
- 1.6 กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรู้สึกไวต่อความต้องการของผู้อื่น

2. ด้านผู้สอน

- 2.1 ส่งเสริมให้ผู้สอนวางแผนการจัดกิจกรรมการสอนที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม
 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในบริบทที่มีความหมาย
- 2.2 ส่งเสริมให้ผู้สอนได้ใช้การสอนแบบสืบสอบมากยิ่งขึ้น
- 2.3 กระตุ้นให้ผู้สอนได้ใช้การอภิปรายกลุ่มในการฝึกสอนได้มากขึ้น
- 2.4 ส่งเสริมให้ผู้สอนมีความเข้าใจในการสอนที่แท้จริงมากขึ้น
- 2.5 เป็นการพัฒนาโครงสร้างใหม่ ๆ ของคลินิกการสอนให้หลากหลายมากขึ้น

3. ด้านหลักสูตร หรือ โปรแกรมการสอน

- 3.1 เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้สอนได้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและ
 การปฏิบัติ ได้ปรับปรุงยุทธวิธีการสอน และได้พัฒนาวิธีการสอนใหม่
- 3.2 ได้ส่งเสริมพฤติกรรมการสอนแก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนได้เรียนรู้ในการวางแผน
 การฝึกทักษะต่าง ๆ และการไตร่ตรองประสบการณ์ของตน
- 3.3 เป็นการสร้างความร่วมมือกันที่แท้จริง ระหว่างสถาบันฝึกหัดครู และชุมชน
 ในการพัฒนาโปรแกรมการสอน

จากผลดีของการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ มหาวิทยาลัย โอกลาโฮมา สวิก เลวิน เจ และคนอื่น ๆ ได้กล่าวไว้ข้างต้น จะส่งผลดีต่อผู้วิจัย และผู้เรียน โดยตรง เนื่องจากผู้วิจัยได้ ทำการฝึกสอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งทำการฝึกสอนนักเรียนเป็นเวลาหนึ่งปี ระหว่าง การทำวิจัย จึงเป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้วิจัยและนักเรียนเอง ที่จะได้เรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ทำให้เกิดผลดีดังกล่าวทั้งกับตัวผู้วิจัยและนักเรียน อันจะส่งผลให้นักเรียนเป็นเยาวชนที่ดีและมีประสิทธิภาพของประเทศชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility: CSR)

“ความรับผิดชอบต่อสังคม” (Corporate social responsibility: CSR) เป็นประเด็นสำคัญ ที่ทั่วโลกกำลังให้ความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคธุรกิจ ด้วยเล็งเห็นว่า การดำเนินกิจการของ องค์กรธุรกิจส่งผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ CSR จึงกลายเป็น “เรื่อง จำเป็น” ที่ทุกฝ่ายให้ความสำคัญ ไม่ใช่เพียงเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร เพื่อหวังผลทาง การตลาด หรือเพื่อใช้แก้ไขปัญหาทางธุรกิจให้ได้รับการยอมรับจากสังคม แต่ CSR ในปัจจุบัน กำลังทวีความสำคัญและกลายเป็น “แนวคิดและวิธีการบริหารจัดการธุรกิจ” เพื่อพัฒนาการดำเนิน ธุรกิจให้มีประสิทธิภาพ ลดความเสี่ยงและเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงพัฒนาห่วงโซ่ มูลค่า ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน (สถาบันพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน, 2556)

ภาพ CSR ในระดับสากล

สถานะของ CSR ในเชิงวิชาการยังคงอยู่ในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามความท้าทาย และความต้องการของสังคมที่มีต่อภาคธุรกิจอย่างไม่เคยหยุดนิ่ง ทำให้ความหมายและมุมมองของ CSR มีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามบริบท โดยสะท้อนให้เห็นจากชื่อเรียกที่แตกต่างกันไปในแต่ละ พื้นที่ เช่น Corporate responsibility, Cause-related marketing, Corporate citizenship, Corporate philanthropy, Corporate social marketing, Sustainable development, Corporate social responsibility หรือ Corporate community involvement (สถาบันพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน, 2556, หน้า 1)

สถานะ CSR ของประเทศไทยในปัจจุบัน

คำที่นิยมใช้กันมากในประเทศไทยคือ “CSR” หรือ “Corporate social responsibility” ซึ่งเดิมธุรกิจมักแสดงว่ามี CSR ด้วยการคืนกำไรให้กับสังคมในรูปแบบการบริจาคเพื่อ สาธารณะกุศล การจัดกิจกรรมจิตอาสา ต่อมาได้มีการพัฒนาและผสมผสานเรื่อง CSR กับการตลาด โดยนำความรู้ด้านการตลาดมาช่วยสร้างประโยชน์ต่อธุรกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม หรือที่เรียกว่า “การตลาดเพื่อสังคม” (Cause-related marketing) เช่น การหักส่วนแบ่งจากการขาย เพื่อนำไป ช่วยเหลือหรือสนับสนุนประเด็นทางสังคมหรือองค์กรสาธารณกุศล ในปัจจุบันนักวิชาการ

พยายามเสนอรูปแบบและความหมายของ CSR ที่เน้น “ความรับผิดชอบต่อผลกระทบ” ที่มีต่อสังคม ซึ่งเกิดจากการดำเนินธุรกิจทั้งกระบวนการ ตั้งแต่การได้มาซึ่งวัตถุดิบ การผลิต การใช้ ไปจนถึงการทำลายทิ้ง (สถาบันพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน, 2556, หน้า 3)

CSR ไม่ว่าจะป็นระดับองค์กรหรือระดับบุคคลต่างก็มีแนวทางคล้ายคลึงกัน คือ “ควรเริ่มต้นที่ตนเองก่อน แล้วจึงขยายผลออกไปช่วยเหลือผู้อื่น” ในการดำเนินธุรกิจโดยทั่วไป องค์กรมักเน้นบริหารกิจการให้เติบโตในเชิงเศรษฐกิจเพื่อสร้างผลตอบแทนที่ดีที่สุดให้แก่ผู้ถือหุ้นและพนักงาน รวมทั้งเน้นปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม (Corporate citizenship) ในขณะที่ CSR คือความสมัครใจที่จะทำมากกว่าหน้าที่ปกติหรือที่กฎหมายกำหนด เพื่อสนับสนุนให้เกิดคุณค่าเพิ่มให้แก่ตนเอง ผู้มีส่วนได้เสียและสังคม รวมถึงการสร้าง ความยั่งยืนให้แก่องค์กร องค์กรควรบริหารจัดการ CSR อย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการ มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยนำแนวคิดหรือหลักการ CSR มาสอดแทรกหรือ บูรณาการในกระบวนการบริหารธุรกิจขององค์กร โดยไม่เป็นการสร้างภาระงานใหม่ในการพัฒนา CSR องค์กรสามารถปรับแนวทางให้เหมาะสมกับลักษณะขององค์กร โดยพิจารณา “สิ่งที่องค์กร กำลังเป็น” ไปสู่ “สิ่งที่องค์กรต้องการจะเป็น” ซึ่งหมายถึงทิศทางด้าน CSR ต้องถ่ายทอดจาก ระดับบนไปสู่ระดับล่างขององค์กรอย่างชัดเจน ด้วยการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย กลยุทธ์ และแนวปฏิบัติ มีกระบวนการประเมินผลที่ประกอบด้วย ระยะเวลา ตัวชี้วัด และเป้าหมาย รวมทั้ง มีระบบสนับสนุนเพื่อส่งเสริมความสำเร็จของ CSR ขององค์กรด้วย (สถาบันพัฒนาธุรกิจอย่าง ยั่งยืน, 2556, หน้า 5)

จากการศึกษา ภาพรวมของความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสากล สถานะ ความรับผิดชอบต่อสังคมของประเทศไทยในปัจจุบัน สามารถสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม หรือ CSR เป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้กับองค์กรหรือภาคธุรกิจเป็นส่วนมากในปัจจุบัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ องค์กรหรือภาคธุรกิจจะต้องคืนกำไรจากผลประกอบการให้แก่สังคม โดยการแก้ไขปัญหาหรือ พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการประกอบกิจกรรมทางธุรกิจจะส่งผลกระทบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างเลี่ยงไม่ได้ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับ การจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service learning) ในด้านของเป้าหมาย เนื่องจาก มุ่งที่จะ แก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมเหมือนกัน แต่ก็มีความแตกต่างกันในส่วนของผู้ดำเนินการ ในการแก้ไขปัญหา และกระบวนการที่ใช้แก้ปัญหาที่แตกต่างกัน ซึ่งแนวคิด CSR จะเน้นไปในส่วน ขององค์กร หรือภาคธุรกิจเป็นผู้รับผิดชอบต่อเสียส่วนใหญ่ โดยการลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหาสังคม เฉพาะจุด ตามเป้าหมายขององค์กร ส่วนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม จะเน้นการบูรณาการ เข้ากับหลักสูตรรายวิชา มีการจัดการเรียนการสอน แล้วค่อยทำกิจกรรมการรับใช้สังคม ซึ่งเน้น

การสร้างภาพลักษณ์และจิตสำนึกให้แก่เด็กนักเรียน จากการลงมือปฏิบัติจริงเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้ไม่ว่าจะภาครัฐหรือเอกชน หน่วยงานทางธุรกิจต่าง ๆ ประชาชนทั่วไป สามารถนำแนวคิด CSR ไปประยุกต์ใช้กับองค์กร หรือนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้ โดยการมีสำนึก มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอยู่เสมอ จึงจะไม่ทำให้สังคมเดือดร้อน

ความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผู้วิจัยขอนำเสนอสาระสำคัญของแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองใน 5 ประเด็น ได้แก่ ความหมายของความเป็นพลเมืองและความเป็นพลเมืองดี คุณลักษณะความเป็นพลเมือง การจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง คุณธรรมของความเป็นพลเมือง และการวัดความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. ความหมายของความเป็นพลเมืองและความเป็นพลเมืองดี

มีผู้ให้ความหมายของความเป็นพลเมืองและความเป็นพลเมืองดี ไว้ดังต่อไปนี้

Marshall (2002, pp. 8 - 9) ได้กล่าวถึงความหมายของความเป็นพลเมือง คือ แนวคิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอย่างเต็มตัว (Full membership) ในชุมชน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1.1 องค์ประกอบทางพลเมือง (Civil element) เกี่ยวกับสิทธิที่จำเป็นต่อการมีเสรีภาพส่วนบุคคล รวมถึงอิสรภาพส่วนบุคคล เสรีภาพในการพูด การคิดและความเชื่อถือศรัทธา สิทธิในการครอบครองทรัพย์สินและทำสัญญา และสิทธิในความยุติธรรม

1.2 องค์ประกอบทางการเมือง (Political element) เกี่ยวกับสิทธิในการมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจทางการเมืองทั้งในฐานะที่เข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองและการเลือกผู้ปกครอง

1.3 องค์ประกอบทางสังคม (Social element) เกี่ยวกับสิทธิในค่าตอบแทนและความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างเพียงพอ สิทธิในการร่วมแบ่งปันมรดกทางสังคม ไปจนถึงสิทธิในการใช้ชีวิตตามมาตรฐานการครองชีพของสังคม

Thompson (1970, p. 25) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีความเป็นพลเมือง มีสมมติฐานอยู่ 2 ประการ ประการแรก คือ สมมติฐานเกี่ยวกับการปกครองตนเอง กล่าวคือ พลเมืองรู้จักความต้องการของตนดีที่สุดจึงต้องทำหน้าที่แสดงออกถึงความต้องการของตนในระบบทางการเมืองด้วยตนเอง และประการที่สอง คือ สมมติฐานเกี่ยวกับความสามารถในการพัฒนา กล่าวคือ พลเมืองสามารถได้รับการอบรมสั่งสอนให้ตระหนักถึงความต้องการที่แท้จริงของตนได้ขณะที่ใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น ในชุมชนใหญ่ ทั้งนี้ การแสดงออกถึงความต้องการนั้นอาจกระทำได้ผ่านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือ การพูดคุยกับเพื่อนพลเมืองในชุมชนเดียวกัน

Coleman (1971, p. 77) กล่าวว่า “ความเป็นพลเมือง คือ พื้นฐานความเท่าเทียมกันของมนุษย์จากการเป็นสมาชิกอย่างเต็มตัวในชุมชนทางการเมืองในระดับชาติ เป็นสิทธิอย่างเป็นทางการที่ทำเทียมกันสำหรับพลเมืองทุกคน”

Turner (1993, p. 2; 2001, p. 192) กล่าวว่า ความเป็นพลเมือง คือ แบบแผนการประพฤติปฏิบัติทางกฎหมาย เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ที่บ่งบอกว่ามนุษย์เป็นสมาชิกที่มีความสามารถในสังคม และทำหน้าที่เสมือนกระบวนการในการจัดสรรการมีสิทธิ (Entitlements) ข้อผูกพัน (Obligations) และความคุ้มกัน (Immunities) ภายในชุมชนทางการเมืองหนึ่ง ๆ นอกจากนี้ ความเป็นพลเมือง ประกอบด้วย มิติทางวัฒนธรรมหรือความประพฤติทางสังคมที่ช่วยให้พลเมืองมีความสามารถในการมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ กระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ผ่านสถาบันทางการศึกษาสามารถช่วยสร้างค่านิยมที่จำเป็นในการเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนได้

Van Steenberg (1994, p. 2) กล่าวว่า ความเป็นพลเมือง คือ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในชีวิตสาธารณะ (Public life) ซึ่งมีความหมายกว้างกว่าชีวิตทางการเมือง (Political life) หมายรวมถึงความสัมพันธ์ที่พลเมืองมีกับรัฐ และความสัมพันธ์ที่พลเมืองมีกับพลเมืองด้วยกันเอง

Faulks (2000, p. 13) ให้ความหมายของความเป็นพลเมือง คือ สถานะของการเป็นสมาชิกในสังคมอันมาพร้อมกับสิทธิ หน้าที่และข้อผูกพัน และบ่งบอกถึงความเท่าเทียม ความยุติธรรมและความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง

Josef and Veldhuis (2006) กล่าวว่า ความเป็นพลเมือง คือ ความสามารถ (Competencies) และพฤติกรรม (Behaviors) ของประชาชนในการทำหน้าที่พลเมือง 4 ประการ ได้แก่ หน้าที่ทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นไปตามแบบแผนประเพณี หน้าที่ทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน หน้าที่ทางการเมืองเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ และหน้าที่ทางสังคมเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยความเป็นพลเมือง ประกอบด้วย 4 มิติ ดังนี้

1) มิติความเป็นพลเมืองทางการเมือง (Political citizenship) โดยพลเมืองเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร โดยอาจทำได้ผ่านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือมีส่วนร่วมกับองค์กรในชุมชนและส่วนท้องถิ่น

2) มิติความเป็นพลเมืองทางสังคม (Social citizenship) โดยพลเมืองมีความสัมพันธ์ด้วยตนเองและมีหน้าที่ช่วยเหลือสังคมโดยรวม

3) มิติความเป็นพลเมืองทางวัฒนธรรม (Culture citizenship) โดยพลเมืองได้รับการศึกษาความรู้ และบรรทัดฐานค่านิยมต่าง ๆ จากกระบวนการทางสังคม

4) มิติความเป็นพลเมืองทางเศรษฐกิจ (Economic citizenship) โดยพลเมือง
เป็นคนทำงานและผู้บริโภคในสังคม

Dalton (2008, pp. 78 – 79) ได้ให้คำจำกัดความของความเป็นพลเมืองออกเป็น 4 แบบ
ดังนี้

1) ความเป็นพลเมืองทางประชาธิปไตย (Democratic citizenship) คือ การมีส่วนร่วม
สาธารณะในเรื่องของการเมืองซึ่งไม่จำกัดอยู่เพียงการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่านั้น

2) ความเป็นพลเมือง คือ การปกครองตนเอง (Autonomy) โดยพลเมืองที่ดีควรได้รับ
การชี้แจงจากภาครัฐอย่างเพียงพอเกี่ยวกับบทบาทในการเข้าร่วมใช้อำนาจในการบริหารปกครอง
ร่วมปรึกษาหารือพูดคุยกับเพื่อนพลเมืองด้วยกันเกี่ยวกับเรื่องของการเมือง และพยายาม
ทำความเข้าใจถึงมุมมองของเพื่อนพลเมืองที่แตกต่างกัน

3) ความเป็นพลเมือง คือ ความรับผิดชอบต่อการจัดระเบียบทางสังคม และการยอมรับ
ในการใช้อำนาจรัฐ ความชอบธรรมของรัฐ และการบังคับใช้กฎหมายของรัฐ

4) ความเป็นพลเมืองทางสังคม (Social citizenship) คือ พลเมืองต้องมีความรับผิดชอบ
ทางศีลธรรมและจริยธรรมต่อเพื่อนพลเมืองในชุมชนทางการเมืองเดียวกันและพลเมืองอื่น โดยรวม

Cecchini (2003) กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองนั้นสามารถพิจารณาได้จาก
หลากหลายมุมมอง ได้แก่ มุมมองทางการเมือง คือ การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของ
ภาครัฐ และการใช้อำนาจทางการเมืองของประชาชน มุมมองทางกฎหมาย คือ การเคารพหลัก
นิติธรรม (Rule of law) และการตื่นตัวและการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของความเป็นประชาชน
มุมมองทางวัฒนธรรม คือ ความเคารพต่อความหลากหลายในสังคม ค่านิยมพื้นฐานเกี่ยวกับ
ความเป็นประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวัฒนธรรม
ที่หลากหลายด้วยสันติสุข มุมมองทางสังคมและเศรษฐศาสตร์ คือ การต่อสู้เพื่อต่อต้านความยากจน
และการถูกกีดกัน การพิจารณารูปแบบในการทำงานแบบใหม่ และความรับผิดชอบต่อองค์กรทาง
เอกชนต่อสังคม และมุมมองจากสังคมโลก คือ การตระหนักถึงและการเสริมสร้างการพึ่งพาซึ่งกัน
และกัน และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประชาคมโลก

อนек เหล่าธรรมทัศน์ (2550, หน้า 17 - 18) ได้อธิบายถึงความเป็นพลเมืองว่า สมาชิก
ของระบอบประชาธิปไตยต้องมีความภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองของตน พลเมืองเป็นผู้ที่มี
ศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกับผู้อื่น พลเมืองเป็นผู้ที่ไม่ปรารถนาจะไปครอบงำใคร แต่ก็ไม่ต้องการ
ให้ใครมาบงการหรืออุปถัมภ์ค้ำจุน และเมื่อพิจารณาตามแนวคิดที่ว่า การแบ่งผลประโยชน์ของ
กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นการปลุกฝังคุณธรรมส่วนรวมของสังคม

แสงรวี ไทยคำริ (2550, หน้า 38 - 39) ได้สรุปความหมายของความเป็นพลเมืองว่า ความเป็นพลเมือง คือ การที่ประชาชนเป็นสมาชิกอย่างเต็มตัวในชุมชน รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน ในฐานะพลเมือง และมีความรับผิดชอบต่อชุมชนสูงด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอย่างเอาการเอางาน โดยได้รับการขัดเกลาทางสังคมเพื่อให้มีความรู้ความสามารถและค่านิยมพร้อมที่จะเป็นพลเมืองที่ดี ทั้งนี้ยังได้แบ่งความเป็นพลเมืองออกเป็น 2 ประเภทย่อย ดังนี้

- 1) ความเป็นพลเมืองทางการเมือง ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมทางการเมือง ประสิทธิภาพทางการเมือง และความยุติธรรมในวิธีปฏิบัติงานของภาครัฐ
- 2) ความเป็นพลเมืองทางสังคม ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมทางสังคม และความไว้วางใจทางสังคม

ธวัช ทันทโภาส และคณะ (ม.ป.ป., หน้า 80) กล่าวว่า ความเป็นพลเมือง หมายถึง การเป็นพลเมืองที่มีความรู้ ความสามารถ จะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและศีลธรรม ต้องมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชน ต้องมีความรู้ในเรื่องการเมือง และจะต้องเป็นคนที่มีอาชีพสุจริต ขยันขันแข็ง ประหยัด รู้จักพอ ซื่อสัตย์ และใช้ปัญญาในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต

วรจุมิ เจริญศรีพรพงศ์ (2555, หน้า 34) กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองดี หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีเหตุผลและวิจารณญาณในการตัดสินใจเลือกปฏิบัติ ตระหนักในบทบาทและมีความรับผิดชอบต่อในสิทธิหน้าที่ ที่มีต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อบุคคลและต่อสังคม ตลอดจนมีคุณสมบัติที่จำเป็นเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

นิพัฒน์ เพ็ชรพรมสร (2535, หน้า 62) กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองดี หมายถึง การเป็นคนที่มีทัศนคติและค่านิยมที่เหมาะสมตามสภาพของสังคม เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ เป็นที่พึงปรารถนาของสังคม และทำประโยชน์ให้แก่สังคม อันได้แก่ การรู้สึกรู้ว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรมจริยธรรม มีเหตุผล เคารพกฎหมาย มีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีความสำนึกในความสำคัญของการอยู่ร่วมกันและปฏิบัติต่อกัน เพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่ตนเองและสังคม

ปลินทร เพ็ชรฤทธิ์ (2550, หน้า 15) กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองดี หมายถึง การที่บุคคลเป็นผู้ที่มีทัศนคติ ค่านิยมและความประพฤติที่เหมาะสมตามสภาพของสังคมและทำประโยชน์ให้แก่สังคม อันได้แก่ การรู้จักสิทธิหน้าที่ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องเคารพสิทธิและปฏิบัติตนตามกฎหมายของบ้านเมือง ร่วมมือแก้ปัญหาและสร้างประโยชน์ต่อชาติ เป็นผู้สร้างไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรม และมีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์หรือหัวหน้าผู้ปกครองประเทศ และพัฒนาตนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ดี มีความประพฤติที่ดี และมีจิตใจที่ดี มีเหตุผลมีความรับผิดชอบ รักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง

มีความสำนึกในความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่ตนเองและสังคม

วิณา วงศ์ศรีเผือก (2553, หน้า 33) กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองดี หมายถึง การที่บุคคล ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีที่มีคุณภาพ เช่น การแสวงหาความรู้ ไม่ละเมิดกฎหมาย มีเหตุผลและ วิจารณ์อย่าง มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ ส่วนตน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง รู้จักเคารพสิทธิและปฏิบัติตามกฎหมายของ บ้านเมือง พัฒนาตนให้เป็นผู้มีความรู้ดี และต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นสาธารณะ ร่วมมือแก้ปัญหาและสร้างประโยชน์ต่อชาติ เป็นผู้ธำรงไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรม และมีความ จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ เป็นผู้มึจิตสำนึกในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า นอกจากนี้ การเป็นพลเมืองที่ดีควรประกอบด้วยคุณลักษณะพิเศษ เช่น ความขยัน อดทน การประหยัด รวมไปถึงการรักความก้าวหน้าของตนเองเป็นสำคัญ โดยรู้จักสร้างสำนึก สร้างตนเอง เพื่อให้เกิดความรู้สึกการเป็นเป็นบุคคลที่มีเลือดนักรู้สำนึกศักดิ์ศรีความเป็นคนอย่างจริงจัง โดยปฏิบัติตนลดความเห็นแก่ตัวให้น้อยลง จึงจะถือว่าเป็นพลเมืองดี

จากการศึกษาความหมายของความเป็นพลเมืองและความเป็นพลเมืองดีข้างต้น ซึ่ง ความหมายของคำทั้งสองคำนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกันและเป็นไปในรูปแบบและแนวทางเดียวกัน ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงขอใช้คำว่า ความเป็นพลเมือง และสรุปได้ว่า ความเป็นพลเมือง หมายถึง การเป็นบุคคลในฐานะสมาชิกของชุมชนและประเทศชาติ ที่มีความตระหนัก มีคุณธรรม มีจริยธรรม มีทัศนคติที่ดี มีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีส่วนร่วม และให้ ความร่วมมือกับกิจกรรมของชุมชนและประเทศชาติ เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปว่า ความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน หมายถึง การเป็นบุคคลในฐานะสมาชิก ของชุมชน ที่มีความตระหนัก มีคุณธรรม มีจริยธรรม มีทัศนคติที่ดี มีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของชุมชน และเป็นบุคคล ที่มีเหตุผลในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

2. คุณลักษณะความเป็นพลเมือง

ความเป็นพลเมืองเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ทุกชุมชน สังคม และประเทศชาติ ต้องการ เพราะการที่ชุมชน สังคม และประเทศชาติมีพลเมืองที่เป็นคนดี ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ของตนเอง โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่นและทำให้สรรพสิ่งบนโลกใบนี้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย โดยมีผู้กล่าวถึงคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองไว้ ดังนี้

สุมน อมรวิวัฒน์ (2519, หน้า 238 อ้างถึงใน วิณา วงศ์ศรีเผือก, 2553, หน้า 34) กล่าวถึง ลักษณะของความเป็นพลเมืองไว้ดังนี้

1. มีความเข้าใจในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย รู้จักสิทธิและหน้าที่ปฏิบัติตนตามกฎหมายบ้านเมือง
2. เป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและความสามารถที่จะถ่ายทอดไปสู่ลูกหลาน
3. เป็นผู้จัดระบบชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม รู้จักใช้จ่ายพอเหมาะกับรายได้ รู้จักรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และปรับตนเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้
4. เป็นผู้มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
5. เป็นผู้รักษาความสงบ มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น มีวิจารณญาณที่พิจารณาตัดสินว่าสิ่งใดชั่วและมีเหตุผล
6. เป็นผู้ใฝ่ใจศึกษาหาความรู้เป็นนิตย์ เพื่อนำมาปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น
 มัชฌมา สังฆะกถุญญ์ และวราพรณ น้อยสุวรรณ (2535, หน้า 113 อ้างถึงใน วิมา วงศ์ศรีเผือก, 2553, หน้า 34 - 35) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ในอนาคตอันจะเกิดการหล่อหลอมของการศึกษา ควรประกอบด้วยคุณลักษณะ 4 ประการ คือ
 1. คุณลักษณะด้านปัญญา ได้แก่ เป็นผู้อยู่อย่างชาญฉลาด และสามารถรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและหลากหลาย รู้คุณค่าและวัฒนธรรมของสังคมไทย
 2. คุณลักษณะด้านจิตใจ ได้แก่ การมีความละเอียดต่อการกระทำผิด รู้จักควบคุมตนเองให้ประพฤติอยู่ภายใต้ในกรอบของความถูกต้องดีงาม รู้จักความพอดี มีสมาธิ และความอดทน
 3. คุณลักษณะด้านสังคม ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลประโยชน์แก่กันและกัน โดยไม่เห็นแก่ตัว มีความเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นตามระบอบประชาธิปไตย รู้จักใช้ อนุรักษ์ และเสริมสร้างทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 4. คุณลักษณะด้านร่างกาย ได้แก่ รู้จักดูแลรักษาสุขภาพอนามัยทั้งของตนเองและสมาชิกในครอบครัวได้อย่างเหมาะสม ทั้งมีความสามารถและทักษะในการประกอบงานและอาชีพที่สอดคล้องกับสมรรถภาพของบุคคล
 วลัย พานิช (2542, หน้า 226 ถึงหน้า 235 อ้างถึงใน วิมา วงศ์ศรีเผือก, 2553, หน้า 35 ถึงหน้า 36) ได้วิเคราะห์ว่า บุคคลที่จะเป็นพลเมืองดีนั้น ต้องเป็นคนที่มีความประพฤติดี มีความเป็นพลเมืองโดยมีคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ดังนี้
 1. มีความเป็นพลเมืองดีด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะพื้นฐาน ประกอบด้วย
 - รู้และเข้าใจ และรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของสังคม
 - รู้และเข้าใจกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมและโลก

- รู้และมีทักษะการคิดอย่างมีเหตุผลในการตัดสินใจโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และธรรมะ แก้ปัญหาของสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี
- ใฝ่หาความรู้และมีทักษะ
- มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญ วิชาเฉพาะด้านวิทยาการและเทคโนโลยี
- ดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม
- มีระเบียบ ซื่อสัตย์ ยุติธรรม ประหยัด พึ่งตนเองได้ ไม่เบียดเบียน
- เลือกรับวิทยาการและวัฒนธรรมจากภายนอก
- มีความคิดริเริ่ม อดทน มีความกล้าทางจริยธรรม
- แก้ปัญหาและประเมิณผลได้
- มีมนุษยสัมพันธ์ในระหว่างสมาชิกในครอบครัว ชุมชน ทั้งสังคมภายนอก

ในประเทศและในโลก

2. มีความเป็นพลเมืองดีด้านการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ประกอบด้วย

- รู้และเข้าใจ รับผิดชอบในสิทธิของตนในระบอบประชาธิปไตย
- รู้เข้าใจกฎหมายต่าง ๆ ของบ้านเมือง
- รักษาความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
- รู้เข้าใจปัญหาต่าง ๆ และหาแนวทางแก้ไขในทางการเมืองการปกครอง
- ตระหนักในคุณค่าการใช้สิทธิเสรีภาพบนรากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรมและ

ศาสนา

3. มีความเป็นพลเมืองดีด้านสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย

- มีความสำนึกในความเป็นคนไทย
- รักและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม
- ชำรงรักษาไว้ซึ่งสัญลักษณ์ และวัฒนธรรมไทย
- ภูมิใจในผลงานอันดีเด่นของไทย
- รับผิดชอบต่อการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ทำประโยชน์ให้สังคมตามบทบาทหน้าที่
- เห็นคุณค่าในวิทยาการศิลปวัฒนธรรม
- เทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

4. มีความพลเมืองดีด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

- รู้เข้าใจในพื้นฐานทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ

- เห็นคุณค่าของการรักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม
- นิยมใช้ผลผลิตของไทย
- รู้และเข้าใจปัญหาด้านเศรษฐกิจและหาแนวทางแก้ไขปัญหา

จากการศึกษาคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดังกล่าว มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ คือ คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้วิจัยจะนำมาเป็นประเด็นในการศึกษาอย่างละเอียดของการวิจัยครั้งนี้

3. การจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง

พิบูลย์ศรี วาสนสมสิทธิ์ (2526, หน้า 55 อ้างถึงใน วิณา วงศ์ศรีเผือก, 2553, หน้า 39 - 40) ได้เสนอประเภทกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะทางวิชาการ (Academic skill activities)

ได้แก่

1.1 กิจกรรมที่พัฒนาทักษะการเรียนรู้ (Work – study skill) เช่น การอ่าน การฟัง การพูด การเขียน การใช้วัสดุอ้างอิงและแหล่งความรู้ชนิดต่าง ๆ

1.2 กิจกรรมที่พัฒนาทักษะการคิด (Think skill) เช่น การวิเคราะห์ การสรุปเนื้อเรื่อง หรือหลักเกณฑ์จากข้อมูล ตลอดจนการประยุกต์เกณฑ์เหล่านั้น การคิดหาทางแก้ปัญหา ความขัดแย้งต่าง ๆ

2. กิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะทางสังคม (Social skill activities) ได้แก่

2.1 กิจกรรมกระบวนการกลุ่ม (Group process skill) เช่น การมีส่วนร่วมทำงานในกลุ่ม การเป็นผู้นำ การรับผิดชอบทำงานตามหน้าที่ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การศึกษาค้นคว้า การแสดงบทบาทสมมติ การทำโครงการ การแก้ปัญหาโดยการอภิปรายกลุ่ม

2.2 กิจกรรมที่พัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตในสังคม (Social living skill) เช่น การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยร่วมกิจกรรมต่อต้านยาเสพติด การไปร่วมประชุมหรือการแนะนำ การเลือกตั้งในชุมชน การฝึกมารยาท การศึกษาภาวะเบี่ยงเบนของชุมชนหรือสังคมที่เราอยู่ การสนใจข่าวสารบ้านเมืองและเหตุการณ์ของสังคม ประเทศ และโลก

สมกุล อารกิจ (2527, หน้า 26 อ้างถึงใน วิณา วงศ์ศรีเผือก, 2553, หน้า 40 - 41)

ได้กล่าวถึง กิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียน ว่าควรมีลักษณะ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ความรู้ จัดประสบการณ์ และได้ความคิดโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดค้นปัญหา รู้จักปัญหา และหาวิธีแก้ปัญหา
3. ส่งเสริมการทำงานเป็นหมู่คณะ
4. ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในกิจกรรม เช่น ความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม มีเมตตา เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นคนดีและเป็นที่ยอมรับของสังคม
5. ส่งเสริมการใช้แหล่งวิทยาการ ค้นหาความรู้
6. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ เพื่อฝึกการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ฝึกการให้ความร่วมมือ ฝึกการแสดงความคิดเห็น ฝึกความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย เช่น การจัดอภิปราย จัดนิทรรศการ
7. ส่งเสริมและโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมวางแผนการจัดการเรียนการสอน เช่น การศึกษานอกสถานที่ เชิญวิทยากร
8. สร้างบรรยากาศในห้องเรียน โต๊ะเรียน เพื่อให้ นักเรียนได้มีส่วนร่วมอย่างเสมอภาค ร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น

ชำระ วุฒิจันทร์ (2534, หน้า 77 อ้างถึงใน วิมา วงศ์ศรีเผือก, 2553 หน้า 41) กล่าวถึงประเภทของกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจริยธรรมคุณธรรม ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่พัฒนาความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียน มีดังนี้

1. การจัดกิจกรรมเป็นกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียนเดียวกัน หรือต่างระดับชั้น ต่างห้องกัน ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม สามารถทำงานกับผู้อื่นได้ดี
2. การจัดกิจกรรมรายบุคคล โดยมีการสอนโดยตรงและสอดแทรกกับเนื้อหาที่สอน ฝึกให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมโดยฝึกแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีความคิดเอง ซึ่งครูเป็นผู้ชี้แนะ
3. การจัดกิจกรรมร่วมกับสถานศึกษาอื่น ๆ ในชุมชนใกล้เคียง โดยผู้ปกครองหรือวัด ให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมด้วยการอบรมให้ความรู้ปลูกฝังความดีแก่เด็ก

ทิสนา แคมมณี (2546, หน้า 38 อ้างถึงใน วิมา วงศ์ศรีเผือก, 2553, หน้า 41) กล่าวถึงกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาทักษะและคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองให้กับผู้เรียน ว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. การอภิปราย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีในปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจว่าการมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นนั้นเป็นอย่างไร โดยนำหัวข้อเกี่ยวกับหน้าที่ของพลเมือง เช่น การรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การบำเพ็ญประโยชน์ การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น หรือปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่น ปัญหา

ยาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมถึงปัญหาด้านการเมืองการปกครอง ฯลฯ

2. การมอบหมายงานให้ศึกษาค้นคว้า เพื่อให้รู้จักศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และฝึกให้ได้คุ้นเคยกับสภาพสังคมที่อาศัยอยู่ได้ดียิ่งขึ้น โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ เช่นการสำรวจหาข้อมูล การสัมภาษณ์ แล้วทำรายงานเสนอในหัวข้อเรื่องต่าง ๆ เช่นปัญหาครอบครัว ปัญหาความยากจน ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า ปัญหาแหล่งชุมชนแออัด การขยายตัวของชนบท การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ฯลฯ

3. การทำงานกลุ่ม เพื่อให้รู้จักการทำงานร่วมกัน เคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ประสานแนวความคิดเห็นเข้าหากัน เคารพต่อเสียงข้างมาก เคารพความเป็นบุคคล การอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและบุคคลรอบ ๆ ตัว

4. การเชิญวิทยากรหรือผู้มีความรู้ทั้งในระดับท้องถิ่นและประเทศในเฉพาะสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องมาบรรยายในหัวข้อต่าง ๆ

5. การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์อื่น ๆ เช่น การศึกษานอกสถานที่ การตั้งชมรมหรือให้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชน ฯลฯ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2544, หน้า 12 - 18 อ้างถึงใน วิภา วังศรีเพือก, 2553, หน้า 42) ได้กล่าวไว้ว่า ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการศึกษาที่สร้างความเป็นพลเมือง (Civic education) ในรูปกิจกรรมที่เน้นกระบวนการคิด วิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและลงมือการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะรอบด้านเพื่อประโยชน์ของตัวเองและสังคม นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ของประเทศไทยให้เป็นพลเมืองที่ดี โดยจะต้องดำเนินการทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา และในระดับการศึกษาพื้นฐานพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมในเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง โดยจัดให้เหมาะสมกับระดับและช่วงวัยของนักเรียน เน้นกระบวนการกลุ่มและฝึกฝนให้นักเรียนเกิดทักษะพื้นฐานของความเป็นพลเมือง มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น คำนึงถึงส่วนรวมและมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ผ่านการลงมือทำโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองดี

จากการศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดังกล่าว ผู้วิจัยจะนำแนวคิดดังกล่าวไปสอดแทรกในส่วนของจัดการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนได้ทักษะที่จำเป็นและสำคัญต่อการดำรงชีวิต ตลอดจนทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service learning) โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์มาจากแนวความคิดและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ได้แก่ รูปแบบ

การจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ของ Close up Foundation & Constitutional Rights Foundation Chicago; CRFC รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม ของ Delve กับ Mintz และ Stewart และแนวคิดการสร้างจิตสำนึก (Conscientization) ของ เปาโล แฟร์ ซึ่งในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้ตั้งกระทู้ขึ้น ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นเสริมสร้างความตระหนักและส่งเสริมจริยธรรมขั้นเตรียมการเพื่อปฏิบัติกิจกรรม ขั้นปฏิบัติกิจกรรม และขั้นไตร่ตรอง ประเมินผลและนำเสนอผลงาน จากแนวคิดการจัดการเรียนรู้ และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับหลักการของการพัฒนาการศึกษาที่สร้างความเป็นพลเมือง (Civic education) อันจะก่อให้เกิดผลดี และประโยชน์สูงสุดกับตัวผู้เรียนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

4. คุณธรรมของความเป็นพลเมือง

ผู้วิจัยขอนำเสนอสาระสำคัญของแนวคิดที่เกี่ยวกับคุณธรรมของความเป็นพลเมืองตามทัศนะของพรพรรณ วีระปริยากร (2543, หน้า 5 - 15) ที่ได้กล่าวถึงคุณธรรมของความเป็นพลเมืองจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทย ซึ่งสรุปได้ 3 ประเด็น ได้แก่ ความหมายของคุณธรรมของความเป็นพลเมือง คุณลักษณะพื้นฐานของคุณธรรมของความเป็นพลเมือง และการเกิดคุณธรรมของความเป็นพลเมือง

4.1 คุณธรรมของความเป็นพลเมือง หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐานของการเป็นพลเมืองของบุคคลที่เอื้ออำนวยให้สังคมที่ตนอาศัยอยู่ได้พัฒนาไปอย่างเกิดประสิทธิผล ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นได้ทั้งในเชิงพฤติกรรมและเชิงคุณลักษณะของบุคคล

4.2 คุณลักษณะพื้นฐานของคุณธรรมของความเป็นพลเมือง มีทั้งที่เกี่ยวกับตัวบุคคลและเกี่ยวกับส่วนรวมเป็นสำคัญ ซึ่งหมายรวมถึงมิติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.2.1 การมีวินัยในตน (Self-discipline) หมายถึง การที่บุคคลมีและเต็มใจที่จะเชื่อ ตลอดจนบังคับตนเองให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมทางสังคม และสามารถที่จะตัดสินใจหรือใช้วิจารณญาณของตนโดยไม่ต้องให้บุคคลใด หรือกลุ่มใดมาบังคับ เช่น การรักษาสัญญากับตนเองหรือผู้อื่นว่าจะกระทำหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ เพื่อเหตุผล การตรงต่อเวลาที่มีการนัดหมายกันเพื่อรักษาประโยชน์ของกันและกัน การเคารพต่อกฎระเบียบของสังคมที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน เพื่อมิให้สังคมเสียดุลยภาพเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ได้แก่ การไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นในบริเวณสาธารณะ เช่น ในห้องสมุด ในโรงพยาบาล เป็นต้น การไม่ทิ้งขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ตามที่สาธารณะ การไม่ตัดไม้ ทำลายต้นไม้หรือป่าไม้ ตลอดจนการรู้และเข้าใจในหน้าที่ สิทธิ ความเสมอภาค ความรับผิดชอบตามบทบาทตามสถานภาพของตน ในฐานะของการเป็นมนุษย์คนหนึ่ง และในฐานะของการเป็นสมาชิกของกลุ่ม ชุมชน สังคมนั้น ๆ รวมถึง

การมีความอดทน ใจกว้าง อุตสาหะ ในการทำการใด ๆ เป็นต้น ซึ่งคุณสมบัติของพฤติกรรมทั้งหมดทั้งหมดนี้ได้ถูกขัดเกลาหลอมรวมอยู่ในทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อของบุคคลอย่างถาวร

4.2.2 การมีความกล้าหาญทางจริยธรรม (Moral courage) หมายถึง การที่บุคคลมีความระมัดระวัง เอาใจใส่และกล้าที่จะแสดงทัศนคติส่วนตัวต่อการกระทำหรือไม่กระทำใดของตนเองและผู้อื่น ทั้งที่เป็นการกระทำที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมหรือไม่ทำให้ส่วนรวมเกิดปัญหา หรือกล้าที่จะแสดงสิทธิของตนเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนและส่วนรวม เช่น กล้าที่จะแสดงทัศนคติหรือยืนยันความคิด ความเชื่อ อย่างเป็นทางการเป็นผลของตนเองในกรณีของรัฐได้ใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมในเรื่องของการออกกฎหมายบางมาตรา เพื่อเอื้อประโยชน์แก่คนบางกลุ่มบางพวก หรือการออกกฎหมายว่าเด็กที่จะเข้าศึกษาในระดับประถมศึกษาได้จะต้องผ่านการศึกษาระดับอนุบาลเสียก่อน หรือการให้อภิสิทธิ์แก่บรรดานักการเมืองบางคนบางกลุ่มในการตัดไม้ทำลายป่า ในการตัดถนน ในการครอบครองที่สาธารณะ หรือแม้แต่ในการสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ ให้ประชาชน หรือทุจริตการเลือกตั้ง เป็นต้น

4.2.3 การมีจิตใจหรือสำนึกสาธารณะ (Public mind) หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกเห็นคุณค่าของส่วนรวม ปราบปรามที่จะทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม รวมถึงยอมรับผลหรือรับผิดชอบร่วมกันในผลของการกระทำนั้น ๆ (Public responsibility) กล่าวคือเป็นสำนึกที่เห็นวิฤติร่วมกัน ต้นตอที่จะเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของส่วนรวมหรือสาธารณะที่มีได้หวังเพียงแต่รอคอย หรือเรียกร้องให้รัฐมาแก้ปัญหาให้แต่เพียงฝ่ายเดียวโดยตนเองไม่มีส่วนร่วม ตัวอย่างเช่น ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม กรณีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของเครือข่ายกลุ่มฮักเมืองน่าน ที่คนน่าน กลุ่มเล็ก ๆ พยายามคิดแก้ไขพลิกฟื้นธรรมชาติให้กลับสู่คุณภาพให้ยั่งยืนถึงคนรุ่นลูกหลานด้วยการอาศัยวัฒนธรรม ความเชื่อพิธีกรรม เป็นกุศโลบายในการทำกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การปรับปรุงกฎระเบียบการจัดการป่า การจัดเวรยามตรวจป่า ป้องกันการลักลอบตัดป่าไม้ การเก็บรักษาพันธุ์พืชพื้นเมือง หรือกรณีการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำของคณะกรรมการชาวบ้านและคณะกรรมการประสานงานองค์กรเอกชนพัฒนาชนบทภาคอีสาน ด้วยการจัดโครงการเรียกขวัญแม่น้ำพอง หรือกรณีการอนุรักษ์ป่าชายเลน หนุ่ทะเล ปลาพะยูน ที่จังหวัดตรัง เป็นต้น

4.2.4 การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม หมายความว่า ในการทำสิ่งใดที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมนั้นไม่จำเป็นต้องกระทำผ่านรัฐหรือภายใต้การสั่งการของรัฐ หรือเรียกร้องให้รัฐทำเสมอไป หากแต่พลเมืองที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นองค์กรก็สามารถทำได้ เพื่อขอความช่วยเหลือ แต่เป็นการเคลื่อนไหวของพลเมือง เป็นการใช้สิทธิของพลเมืองในระบอบ

ประชาธิปไตยในการที่จะไม่เชื่อฟังรัฐ (Civil disobedience) อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตยนั่นเอง ตัวอย่างเช่น กรณี “ขยะท่ามรัฐที่เชียงใหม่” ซึ่งนำเสนอโดย นิธิ เอียวศรีวงศ์ โดยเล่าว่า ชาวบ้านในตำบลแม่เหียะ ซึ่งอดทนต่อการที่เทศบาลนครเชียงใหม่ นำเอาขยะจากในเมืองไปทิ้งใกล้กับชุมชนดังกล่าวมานาน ได้ลุกขึ้นคัดค้าน ไม่ยอมให้เทศบาล นำขยะมาทิ้งใกล้ชุมชนของตนอีกต่อไป หรือในอำเภอสันทรายที่ประท้วงเทศบาลที่นำขยะมาทิ้ง เนื่องจากเทศบาลไม่ทำตามข้อตกลงที่ให้ไว้กับชาวอำเภอสันทรายที่ว่า หากนำมาทิ้งจะมีมาตรการ ในการดูแล การป้องกันเรื่องกลิ่นและความสะอาดในการขนย้าย เรื่องวิธีการฝังกลบขยะเป็นอย่างดี แต่พอดำเนินการจริงกลับเป็นทิศทางตรงข้ามจนทำให้ประชาชนดังกล่าว รวมถึงต่อต้านกับการใช้อำนาจของเทศบาลที่จะนำขยะมาทิ้งในชุมชนดังกล่าว

4.2.5 การมีความผูกพันและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย แบบมีส่วนร่วม หมายถึง บุคคลที่มารวมตัวกันเป็นชุมชนหรือประชาคมนั้นจะมีความสัมพันธ์ ต่อกันและกันอย่างสนิทสนม มีความสำนึกในการเป็นสมาชิกที่มีอุดมการณ์และวัตถุประสงค์ ที่สอดคล้องกับกลุ่มหรือประชาคม นับถือให้เกียรติซึ่งกันและกัน และที่สำคัญทุกคนเห็นคุณค่า กันและกัน เคารพในความเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นความเท่าเทียมกันทางอำนาจ หรือทางเศรษฐกิจ ก็ตาม กล่าวคือ ไม่มีใครมีอำนาจในเรื่องใด ๆ มากกว่าหรือน้อยกว่ากัน หากแต่ทุกคน มีการแบ่งปันกัน เสียสละ อาหารต่อกัน ห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ร่วมกันนั่นเอง

4.2.6 การให้ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มและสมาคม (Cooperative and associated activities) เป็นคุณธรรมของความเป็นพลเมืองที่เกิดขึ้นภายใต้ระบบ ความสัมพันธ์ที่มีเหตุผล เต็มไปด้วยความรู้สึกลึกซึ้งและจิตใจของการประนีประนอมและความพร้อมที่จะพบกันครึ่งทางในความสัมพันธ์ เพราะในความร่วมมือกันบุคคลจะเสนอหลักการ และมาตรฐานทางสังคมที่เป็นธรรมแก่กันอย่างจริงจัง ซื่อสัตย์ เชื่อมั่นในกันและกัน และคาดหวังว่า จะได้รับสิ่งตอบแทนกลับมาในรูปประโยชน์ร่วมกันได้ การร่วมมือกันนี้จึงเต็มไปด้วย ความสัมพันธ์ที่เรียกว่า Face to face และนำมาซึ่ง “อุดมคติร่วมกัน” ที่สำคัญสามารถทำให้บุคคลได้ ตระหนักหรือตัดสินใจได้ว่า เขาควรจะทำอย่างไรในการดำเนินชีวิตที่จะต้องให้ความร่วมมือกับ บุคคลอื่นเพื่อประโยชน์ส่วนรวมหรือส่วนตน และเมื่อเห็นว่าส่วนรวมสำคัญ บุคคลเหล่านี้ก็พร้อม จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มและสมาคมตามมา กล่าวคือ เป็นลักษณะของการที่สังคมสามารถ ริเริ่มกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสังคมเองได้โดยมิต้องอาศัยรัฐ ขณะที่มวลสมาชิกหรือประชาชนก็สามารถ แสดงมติมหาชนเพื่อกดดันรัฐบาลหรือปกป้องตนเองจากอำนาจรัฐได้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม กลุ่มและสมาคมนอกจากจะเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นที่มีต่อกันและกัน เสริมสร้างทักษะของ ความร่วมมือและแลกเปลี่ยนกันในการรวมกลุ่มแบบต่าง ๆ ยังเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้

ความสามารถ ที่มีอยู่ในการประสานความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาสิ่งต่าง ๆ ได้ รวมทั้งช่วยให้บุคคลสามารถแสดงจุดยืนของตนต่อกลุ่มได้ และเกิดความเชื่อมโยงระหว่างโลกทัศน์ส่วนตัวกับส่วนรวมเข้าด้วยกัน ท้ายที่สุดก็กลายมาเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการสร้างรูปแบบการปกครองของตนเองเพื่อตนเอง

4.3 การเกิดคุณธรรมของความเป็นพลเมือง

เนื่องจากคุณธรรมของความเป็นพลเมืองเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในสภาพสังคมที่ดั่งงาม (Civic community) ซึ่งเป็นสังคมที่มีรากฐานของตัวเองอยู่ในรูปของบรรทัดฐานและเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการสมาคมโดยสมัครใจเพื่อส่วนรวม บุคคลในสังคมที่มีคุณธรรมของความเป็นพลเมืองจะมีความรู้สึกรู้ว่า มีอำนาจที่จะเข้าร่วมคิดร่วมกระทำในกิจกรรมที่เป็นของส่วนรวมเพื่อแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมให้ส่วนรวมหรือสาธารณะและผันแปรมาเป็นนโยบายสาธารณะที่มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ได้ในท้ายที่สุด โดยการสร้างคุณธรรมของความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นกับบุคคลนั้นต้องกระทำภายใต้ความเป็นชุมชนหรือประชาคมหรือประชาสังคมที่มีลักษณะความสัมพันธ์ต่อกันแบบเนรบามากกว่าแนวดิ่ง และมีทุนทางสังคมหรือวัฒนธรรมทางสังคมในการบ่มเพาะขัดเกลา ดังนั้น ความเข้าใจในความเป็นชุมชนอย่างละเอียด ไม่ว่าจะเป็นผู้นำของชุมชน องค์ประกอบของความเป็นชุมชน หน้าที่ของชุมชน ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ ภายในชุมชนที่สามารถขัดเกลาให้สมาชิกในชุมชนมีคุณลักษณะของคุณธรรมของความเป็นพลเมืองได้จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

จากแนวคิดที่เกี่ยวกับคุณธรรมของความเป็นพลเมืองข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า คุณธรรมของความเป็นพลเมืองเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นและมีประโยชน์ต่อความเป็นพลเมืองของบุคคลในสังคมประชาธิปไตย ได้แก่ การมีวินัยในตน การมีความกล้าหาญทางจริยธรรม การมีจิตสาธารณะ การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การมีความผูกพันและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และการให้ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม ดังนั้น การเสริมสร้างคุณลักษณะของคุณธรรมของความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้น จะนำพาให้พลเมืองไทยรุ่นใหม่สามารถพึ่งตนเองและรับผิดชอบต่อส่วนรวมได้มากยิ่งขึ้น

5. การวัดความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาความหมายของความเป็นพลเมืองและความเป็นพลเมืองดี ผู้วิจัยได้นิยามเชิงปฏิบัติการในส่วนของ ความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนว่าหมายถึง การเป็นบุคคลในฐานะสมาชิกของชุมชน ที่มีความตระหนักรู้ มีคุณธรรม มีจริยธรรม มีทัศนคติที่ดี มีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือกับ

กิจกรรมของชุมชน และเป็นบุคคลที่มีเหตุมีผลในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายในชุมชน ดังนั้น เพื่อที่จะทำให้สามารถวัดความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ครอบคลุมนิยามเชิงปฏิบัติการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณธรรมของความเป็นพลเมืองดีที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น และเพื่อความถูกต้องในการวัดความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนตามนิยามเชิงปฏิบัติการแล้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนของคุณธรรม และจริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (รายละเอียดในส่วนนี้จะกล่าวไว้ในหัวข้อต่อไป) และได้ทำการวิเคราะห์แนวคิดและองค์ความรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว มาประยุกต์ใช้ในการสร้างเครื่องมือ คือ แบบวัดความเป็นพลเมืองของนักเรียนต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ประกอบด้วย 4 ด้าน หลัก ๆ ได้แก่

(1) ด้านความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยมีองค์ประกอบย่อยของข้อคำถาม คือ

- การรู้ตัว ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- การมีสติ ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- การรับรู้ข่าวสาร ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- การมีความรู้ ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- การแสดงถึงการรับรู้ ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- การเห็นคุณค่าหรือความสำคัญ ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(2) ด้านคุณธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยมีองค์ประกอบย่อยของข้อคำถาม คือ

- การมีวินัยในตนเอง ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- การมีความรับผิดชอบ ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- การมีส่วนร่วม ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(3) ด้านจริยธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยมีองค์ประกอบย่อยของข้อคำถาม คือ

- ทักษะที่ดี ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ความประพฤติในสิ่งที่ดี ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- การปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(4) ด้านการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้แบบทดสอบเชิงสถานการณ์ (Situation test) ในการวัดระดับความเป็นพลเมืองของนักเรียนต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน และเพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดในการสร้างแบบวัดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 172 - 186) กล่าวว่า แบบทดสอบใช้สถานการณ์เป็นการนำเอาเรื่องราวมาเสนอเรื่องราวต่าง ๆ จะเป็นปัญหาทางจริยธรรมหรือคุณธรรม แล้วให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึกต่อเรื่องราวนั้น ๆ โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นการนำเอาเรื่องมาเป็นเงื่อนไขในการสะท้อนภาพความรู้สึกต่าง ๆ เอาภาพเอาเรื่อง มากระตุ้นให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ออกมา อย่างไรก็ตามข้อจำกัดของข้อทดสอบแบบนี้ก็เหมือนกับข้อจำกัดของข้อทดสอบโดยทั่วไป ก็คือ ผู้ตอบอาจคิดอย่างหนึ่งและตอบออกมาอีกอย่างหนึ่งก็ได้ เพื่อที่จะไม่ให้เกิดเงื่อนไขเหล่านี้ขึ้น การทดสอบโดยใช้สถานการณ์จำเป็นต้องมีคำอธิบายที่เน้นย้ำว่า การทดสอบแบบนี้จะไม่มีคำตอบถูกคำตอบผิด เพียงแต่เราต้องการจะวัดว่าผู้ตอบมีความชอบไม่ชอบในเรื่องใด ซึ่งถือว่ามิใช่สิ่งที่ผิดหรือถูก และนอกจากนี้ การใช้ภาพก็จะช่วยให้เกิดการสอบวัดที่ตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น

แบบสอใช้สถานการณ์ที่ใช้อยู่ในการสอบวัดด้านสติปัญญาหรือวัดผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย เรื่องราว ประเด็นปัญหาแล้วให้ผู้เรียนแก้ปัญหานั้น ๆ ในการสอบวัดทางคำนิยามและจริยธรรมที่เป็นส่วนสติปัญญา อันได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม ก็มีการนำเอาวิธีนี้มาใช้มาก เช่น

ชาวเป็นฆาตรกรที่ชั่วร้ายมาก วันหนึ่งไปยิงนายกรัฐมนตริตาย

คำเป็นฆาตรกรที่ชั่วร้ายเช่นกัน วันหนึ่งก็ไปยิงผู้นำชานาตาย

ถ้าท่านเป็นผู้พิพากษาท่านจะลงโทษใครมากกว่ากัน เพราะเหตุใด

การสอบวัดดังกล่าวนี้ก็ใช้สถานการณ์มาสอบวัด การตัดสินคำตอบก็ใช้หลักทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรมว่าเขาใช้เหตุผลเช่นใด ทำเพื่อใคร เขาให้ความสำคัญกับผู้ใด ถ้าเขาตัดสินใจโดยใช้เหตุผลที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ก็ถือว่ามิใช่เหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับต่ำ ถ้าเป็นเหตุผลที่เป็นประโยชน์ต่อหมู่คณะในวงแคบ ก็สูงขึ้นมาเป็นระดับ 2 ส่วนเหตุผลที่สูงที่สุด ได้แก่ การกระทำมุ่งประโยชน์ให้แก่สังคมโดยรวม ไม่คำนึงถึงบุคคล ถือว่าบุคคลทุกคนสำคัญเท่ากันหมด ก็ถือว่าเป็นเหตุผลที่สูงที่สุด คะแนนก็ให้ไปตามระดับดังกล่าว

โครงสร้างของแบบสอใช้สถานการณ์จึงประกอบไปด้วยเรื่องราวนำที่จะเสนอปัญหาเสนอข้อวินิจฉัยต่าง ๆ แล้วให้ผู้ตอบตอบตามระดับขั้นของคุณค่าของคำตอบตามลักษณะพื้นฐานที่กำหนด ข้อสอแบบใช้สถานการณ์ที่นำมาใช้สอบวัดความรู้สึกก็ใช้หลักการเดียวกัน คือ มีข้อกระทงเป็นเรื่องราว ชี้นำให้ผู้ตอบได้แสดงความรู้สึกต่อเรื่องราวหรือบุคคลหรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ

เหล่านั้น เรื่องราวเหล่านั้นก็คือการนำเสนอเป้าที่จะให้บุคคลแสดงความรู้สึกออกมา นั่นเอง แล้วก็ให้ผู้ตอบแสดงความรู้สึก อาจใช้การให้นักเรียนพูดหรือเขียนออกมา หรือเลือกตอบตามตัวเลือกที่กำหนดให้ ตัวเลือกเหล่านี้จะต้องสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกด้วยทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งที่เป็นพื้นฐานของการจัดระดับความรู้สึกของบุคคล การใช้ข้อทดสอบแบบสถานการณ์เหล่านี้จะต้องมีคำชี้แจงที่ชัดเจนว่า คำตอบเหล่านี้ไม่มีถูก ไม่มีผิด ความรู้สึกไม่ใช่สิ่งที่บอกได้ว่าถูกหรือผิด และคำตอบที่ออกมาจะให้ตามระดับความเข้มข้นของความรู้สึกของบุคคลที่แสดงต่อเรื่องราว นั้น ๆ เรื่องราวหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นเป้าจะต้องเป็นปัญหา เป็นเงื่อนไข ที่เกี่ยวกับเรื่องที่จะสอบวัด นั้น ๆ

การสร้างแบบสอบใช้สถานการณ์

ข้อควรระวังในการสร้างแบบทดสอบใช้สถานการณ์ ได้แก่ การกำหนดเรื่องที่จะสอบวัดสถานการณ์ที่ใช้จะต้องเอื้อต่อการแสดงความรู้สึก ไม่ใช่เรื่องราวปัญหาที่จะให้บุคคลตัดสินใจด้วยเหตุและผลเหมือนการสอบวัดคิดแก้ปัญหาในด้านสติปัญญา สถานการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ก็คือ การนำเสนอเป้าหมายให้ผู้ตอบได้แสดงความรู้สึกนั่นเอง คุณภาพข้อสอบแบบนี้จึงขึ้นอยู่กับเป้าที่นำมาใช้

รูปแบบของสถานการณ์

การสร้างสถานการณ์โดยใช้รูปภาพจะช่วยให้การนำเสนอชัดเจน เพราะที่ไม่จำเป็นต้องใช้พื้นฐานความสามารถในการอ่านของนักเรียนมากนัก นอกจากนี้ยังเสนอเป้าหมายได้ชัดเจนดีกว่าใช้คำบรรยาย ช่วยให้การตัดสินใจของผู้ตอบเป็นไปอย่างฉับไว ไม่คิดถึงข้อปลีกย่อยมากนัก รูปแบบของสถานการณ์ที่จะใช้มีดังต่อไปนี้

แบบที่ 1 เป็นภาพที่มีบุคคลมากแล้วชมเชย หรือตำหนิบุคคล หรือการกระทำอันเกี่ยวกับเรื่องที่เราจะสอบวัด แล้วให้นักเรียนประเมินดูว่าเขาชื่นชม-ชอบ คำตอบของบุคคลอีกคนหนึ่ง ในลักษณะใด

แบบที่ 2 เป็นภาพของบุคคลแรกมาชักชวนหรือกล่าวโน้มน้าวในเชิงชวนให้ร่วมกิจกรรมที่เป็นตัวชี้ผลของค่านิยมหรือจริยธรรมต่าง ๆ หรือการกระทำที่ต้องการจะใช้เป็นเป้าแล้วให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นต่อคำตอบของบุคคลที่ 2 เพื่อตรวจสอบความรู้สึกต่อการกระทำการแสดงผลพฤติกรรมนั้น ๆ

แบบที่ 3 ใช้ตัวละคร 3 คน คนแรกจะกล่าวชม ภาพ บุคคล หรือสัญลักษณ์ เกี่ยวกับเรื่องที่จะสอบวัดแล้วมีบุคคลที่ 2 มาแสดงความรู้สึกตอบสนอง และมีบุคคลที่ 3 ร่วมอยู่ด้วย ภาพมุ่งให้ผู้ตอบสะท้อนความรู้สึกโดยผ่านบุคคลที่ 3 ว่ารู้สึกอย่างไร

รูปแบบสถานการณ์เหล่านี้ ถ้านำมาใช้ในการสอบวัดค่านิยมจริยธรรม เพื่อวัดความรู้สึกที่มีต่อค่านิยมจริยธรรม ผู้เขียนข้อสอบก็ต้องระมัดระวังในเรื่องของการใช้พฤติกรรมซึ่งของค่านิยมและจริยธรรมนั้น ๆ ให้ถูกต้องเหมาะสม

สำหรับการสอบวัดความรู้สึกที่มีต่อการเรียน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนสามารถนำมาใช้เป็นเป้าได้เลย เพราะเป็นพฤติกรรมที่ชัดเจนอยู่แล้ว เช่น คั่นคว่าอยู่เสมอ ลงมือทดลอง อยู่เสมอ ทำแบบฝึกหัดคณิตศาสตร์ วาดภาพ หรือการเรียนวิชาต่าง ๆ

ตัวเลือกในแบบสอบใช้สถานการณ์

เมื่อเลือกเป้าหมายที่เป็นบุคคล การกระทำ แล้วนำเสนอเป็นรูปภาพแบบใดแบบหนึ่งแล้วก็นำไปทดลองใช้กับนักเรียนประมาณ 20-30 คน เพื่อทดสอบดูว่า สถานการณ์ที่เลือกใช้นั้นสามารถนำมาซึ่งการตอบสนองที่แสดงถึงความรู้สึกต่าง ๆ แล้วหรือไม่ ถ้าสถานการณ์ยังไม่สามารถนำมาซึ่งความรู้สึกต่าง ๆ ได้ ก็จำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง โดยใช้พฤติกรรมซึ่งบ่งในแบบอื่น ๆ การทดลองใช้นี้จะนำเอาคำตอบของนักเรียนที่เขียนตอบมาสร้างเป็นตัวเลือกได้ ซึ่งตัวเลือกที่ได้มาจากคำตอบจริง ๆ ของนักเรียนนี้ก็จะดึงดูดให้นักเรียนตอบได้มาก อย่างไรก็ตามคำตอบเหล่านี้จะต้องเป็นคำตอบที่บ่งบอกถึงความรู้สึกของผู้ตอบอย่างชัดเจน ไม่ใช่เหตุผลหรือความคิดเห็นด้านอื่น ๆ

ในการสร้างตัวเลือกนั้นจำเป็นต้องอาศัยลักษณะการแสดงออกของความรู้สึกจากคำอธิบายในเรื่องพฤติกรรมซึ่งบ่ง โดยใช้ข้อมูลในช่องการแสดงออกทางวาจา นำมาแต่งเป็นคำพูดตอบสนองตามเงื่อนไขต่าง ๆ ถ้าเป็นในกรณีที่จะนำเอาคำตอบของนักเรียนมาตรวจ ก็ต้องจัดทำคำเฉลยตามขั้นตอนทั้งหมดตามตารางนั้น ตัวอย่างคำพูดที่ใช้เป็นตัวซึ่งบ่งระดับความรู้สึกมีดังนี้

ขั้นการรับ

- จะอย่างไรล่ะ
- ไม่เหมือนที่เคยทำนี่
- จะทำเมื่อไร
- จริง ๆ หรือ

ขั้นการตอบสนอง

- พร้อมแล้ว ทำได้เลย
- ตั้งใจทำอยู่แล้ว
- ถ้าสั่งมาก็จะทำ
- คนอื่นเขาทำ เราก็ทำด้วย

ขั้นการเห็นคุณค่า

- นำชมเซชเชาณะ
- ต้องทำอย่างนี้ในงานอื่น ๆ ด้วย
- ยินดีสนับสนุนโครงการนี้
- ต้องรณรงค์ให้ทุกคนทำตามให้หมด
- ไครมาติเขาไม่ได้นะ

ขั้นการมีระบบ

- งานนี้สำคัญกว่างานอื่นใดทั้งหมด
- ทำอย่างนี้คงได้ผลดีแน่นอน
- เรื่องนี้ต้องสำคัญกว่าเรื่องอื่น ๆ

ขั้นมีคุณลักษณะ

- ทำมาเป็นประจำอยู่แล้ว
- ต้องทำให้สมบูรณ์ที่สุด
- ใคร ๆ เขาก็รู้กันทั้งนั้นว่าคนนี้เป็นอย่างไร

จะสังเกตได้ว่าลักษณะคำกล่าว และพฤติกรรมซึ่งทางวาจา เป็นข้อกำหนดในการจัด คำตอบ เฉลยคำตอบ และสร้างตัวเลือก เมื่อสร้างตัวเลือกได้ครบแล้วก็จะจัดพิมพ์เป็นตัวข้อสอบ และนำไปใช้ต่อไป

การแปลความหมายของคะแนนที่ได้จากการใช้แบบสอบใช้สถานการณ

การหาคะแนนรวมของการทดสอบในฉบับหนึ่ง ๆ จัดทำได้ 2 แนวทางซึ่งผู้ทดสอบ จำเป็นต้องระมัดระวัง คือ ถ้าตัวเลือกในข้อต่าง ๆ จัดเป็นรูปเปรียบเทียบระดับเท่านั้น โดยถือว่าการตอบแต่ละตัวเลือกมากกว่าหรือน้อยกว่า มีจิตพิสัยในระดับสูงกว่า หรือต่ำกว่าเท่านั้น ก็เพียงแต่นำผลการตอบที่ให้คะแนนเป็น 4 3 2 1 ของแต่ละข้อนำมารวมกัน ก็จะได้คะแนนรวม ส่วนอีกแบบหนึ่ง ได้แก่ การใช้คะแนน 4 3 2 1 นี้ แทนค่าระดับของจิตพิสัยโดยตรง เช่น 1 แทน การรับรู้ 2 แทนการตอบสนอง 3 แทนการเห็นคุณค่า 4 แทนการมีระบบค่านิยม ถ้าต้องการสร้าง แบบสอบวัดในลักษณะนี้ ก็จำเป็นต้องทำระดับคะแนนใหม่ให้ตรงกับตัวเลือกนั้น ๆ แล้วนับ จำนวนการตอบที่ตกในระดับใดมากที่สุด ถือว่าบุคคลนั้นมีระดับจิตพิสัยอยู่ในขั้นนั้นเลย กล่าวคือ เราจะใช้ระดับจิตพิสัยที่นักเรียนคนนั้นแสดงออกมากที่สุดในเรื่องที่จะสอบวัดมาเป็นระดับคะแนน จิตพิสัยของเขาเลย จึงได้คะแนนเพียง 4 หรือ 3 หรือ 2 หรือ 1 ตามระดับพัฒนาการของจิตพิสัย

การรวมคะแนนก็ยังมีข้อควรระวังเช่นเดียวกับการวัดแบบมาตรฐานประเมินค่า คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของข้อทดสอบที่อยู่ในชุดเดียวกัน ซึ่งต้องวัดในเรื่องเดียวกัน ถ้าแต่ละข้อสอบ

วัดคนละเรื่อง มีการกระจายของแต่ละเรื่องอย่างหลากหลายแล้ว ก็จะทำให้คุณภาพของการสอบวัด
 คำ คะแนนจะแทนคุณภาพหลายด้าน ซึ่งบางอย่างอาจกลับกัน ทำให้คะแนนรวมไม่มีความหมาย
 ไปในทิศทางเดียวกันที่เราตั้งใจไว้ ดังนั้นแบบสอบวัดค่านิยม จริยธรรม เพื่อพัฒนาการด้านจิตพิสัย
 เหล่านี้จึงไม่นิยมรวมคะแนนทั้งหมด แต่จะรวมเป็นด้าน ๆ เช่น ด้านความรับผิดชอบ ประกอบด้วย
 2-3 ข้อ ด้านความประหยัดอีก 3-4 ข้อ หรือด้านการเสียสละอีก 3-4 ข้อ เป็นต้น ถ้าเอาทั้ง 3 ด้าน
 มารวมกันแล้วคะแนนอาจมีความหมายไม่แน่นอน ไม่สามารถชี้คุณภาพอย่างใดอย่างหนึ่งได้

ความตรงของแบบสอบใช้สถานการณ์

การหาค่าความตรงของแบบสอบใช้สถานการณ์จะประเมินใน 2 เรื่อง คือ เป้าที่นำมาใช้
 นั้นเป็นพฤติกรรมซึ่งพึงหรือเน้นพฤติกรรมสำคัญของเรื่องที่จะสอบวัดหรือไม่ และการตอบคำถาม
 นั้น ผู้ตอบใช้ความคิดหรือความรู้สึกในการตอบ ซึ่งเราสามารถเรียกความตรงทั้งสองแบบนี้ได้ว่า
 ความตรงตามเนื้อหา และความตรงตามโครงสร้าง ดังนั้น เราจึงสามารถนำเอาวิธีการต่าง ๆ ที่ได้
 อธิบายไว้ในเรื่องความตรงของทั้งสองประเภทนี้มาใช้ได้

ความเที่ยงของแบบสอบใช้สถานการณ์

การตรวจสอบคุณภาพของข้อสอบแบบใช้สถานการณ์เพื่อนำไปสู่ค่าความเที่ยง
 ที่ต้องการ นอกจากจะใช้วิธีที่ได้เสนอไว้แล้ว อันได้แก่ การตรวจสอบดูการกระจายของการตอบ
 และการตรวจสอบดูความสัมพันธ์ของการตอบระหว่างข้อโดยใช้รูปภาพแล้ว การตรวจสอบนี้ก็ยังสามารถ
 ใช้วิธีการทางสถิติที่มีการคำนวณได้ การคำนวณดังกล่าว ได้แก่ การหาค่าการกระจายของ
 การตอบของนักเรียน และการหาสหสัมพันธ์ระหว่างข้อ

สุปราณี ไกรรัตนุสสรณ์ (2541, หน้า 107 - 102) กล่าวว่า ลักษณะแบบวัด
 เชิงสถานการณ์ประกอบด้วยคำถามกับคำตอบ ซึ่งคำถามเขียนเป็นสถานการณ์ที่คล้ายคลึงหรือ
 เลียนแบบสถานการณ์จริง แล้วให้ผู้ตอบตอบปัญหาจากสถานการณ์นั้นว่า สมมติให้นักเรียนเป็น
 บุคคลในสถานการณ์นั้น จะทำเช่นนั้นหรือไม่ หรือจะเลือกทำอะไร หรือมีความรู้สึกอย่างไรกับ
 เหตุการณ์เหล่านั้น โดยมีคำถามให้เลือก 4 ตัวเลือก คำตอบไม่มีผิดหรือถูก การตรวจคำตอบให้
 น้ำหนักคำตอบเป็น 4, 3, 2, และ 1 คะแนนตามลำดับ ขั้นตอนการสร้างแบบวัดเชิงสถานการณ์
 มีขั้นตอน ดังนี้

1. เลือกสถานการณ์ โดยพิจารณาว่าพฤติกรรมที่ต้องการวัดนั้น นักเรียนจะแสดงออกมา
 ในสถานการณ์อะไรบ้าง
2. แต่งสถานการณ์ โดยนำสถานการณ์ที่เลือกมาแต่งเติมให้เป็นเรื่องราวที่บุคคล
 ในสถานการณ์นั้นปฏิบัติคล้ายตามหรือขัดแย้งกับจริยธรรม แล้วถามความคิดเห็นของนักเรียน
 ต่อตัวเลือกที่กำหนด

3. แต่งตัวเลือก โดยให้ตัวเลือกเป็นข้อความที่แสดงความรู้สึก หรือความคิดเห็น ที่สะท้อนถึงพฤติกรรมในแต่ละชั้นของความรู้สึก

4. กำหนดโครงสร้างแบบวัดเชิงสถานการณ์

5. สร้างแบบวัดเชิงสถานการณ์ตามโครงสร้าง โดยกำหนดข้อความสถานการณ์

6. นำแบบวัดเชิงสถานการณ์ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการวัดและประเมินผล

5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

7. นำแบบวัดเชิงสถานการณ์ไปทดลองใช้

8. นำแบบวัดเชิงสถานการณ์ไปหาความเที่ยง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ ข้างต้น ผู้วิจัยจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ทั้งนี้สถานการณ์ที่จะใช้วัดหรือทดสอบนั้น แบ่งออกเป็น 4 ด้านหลัก ซึ่งประกอบด้วย (1) ด้านความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน จำนวน 6 ข้อ (2) ด้านคุณธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน จำนวน 6 ข้อ (3) ด้านจริยธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน จำนวน 6 ข้อ และ (4) ด้านการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน จำนวน 6 ข้อ โดยมีระดับของคะแนนของคำตอบ ตามสถานการณ์ 3 ระดับ ในแต่ละสถานการณ์ คือ 1, 2 และ 3 เรียงคะแนนจากน้อยไปมาก ตามลำดับ มีรายละเอียดของเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เกณฑ์คะแนนรายข้อ

คะแนน = 1 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน อยู่ในระดับต่ำ

คะแนน = 2 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน = 3 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน อยู่ในระดับสูง

เกณฑ์คะแนนรายด้าน

คะแนน = 6 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน อยู่ในระดับต่ำ

คะแนน = 7-12 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน = 13-18 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมในชุมชน อยู่ในระดับสูง

เกณฑ์คะแนนภาพรวมทั้งหมด

คะแนน = 24 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ในชุมชน อยู่ในระดับต่ำ

คะแนน = 25-48 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน = 49-72 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมในชุมชน อยู่ในระดับสูง

สำหรับการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน รายละเอียดผู้วิจัยจะกล่าวไว้ในบทที่ 3

จากการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม สรุปได้ว่า ความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การเป็น
บุคคลในฐานะสมาชิกของชุมชน ที่มีความตระหนัก มีคุณธรรม มีทัศนคติที่ดี มีความรู้
ความสามารถ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของชุมชน
จากผลสรุปของแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
2551 ในมาตรฐานการเรียนรู้ที่ ส 5.2 ตัวชี้วัดข้อ 1 ข้อ 2 ข้อ 3 ข้อ 4 และข้อ 5 โดยมีรายละเอียด
ที่เกี่ยวข้อง แสดงดังตารางที่ 2-6 และผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมแนวคิดและนิยามดังกล่าว ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่
ด้านความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ด้านคุณธรรมต่อการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ด้านจริยธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมในชุมชน และด้านการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ทั้งนี้เพื่อใช้เปรียบเทียบความเป็นพลเมืองของนักเรียน
ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ระหว่างก่อนและหลังเรียน โดยการจัดการ
เรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ตารางที่ 2-6 รายละเอียดที่เกี่ยวข้องระหว่างความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

นิยามของแนวคิด	รายละเอียดที่เกี่ยวข้องของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
<p>ความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การเป็นบุคคลในฐานะสมาชิกของชุมชน ที่มีความตระหนัก มีคุณธรรม มีทัศนคติที่ดี มีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบต่อสังคมมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของชุมชน</p>	<p>มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรคัวัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน</p> <p>ตัวชี้วัด</p> <p>ข้อ 1 วิเคราะห์สถานการณ์และวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและของโลก</p> <p>ข้อ 2 ระบุมาตรการป้องกันและแก้ปัญหา บทบาทขององค์กร และการประสานความร่วมมือทั้งในประเทศและนอกประเทศ เกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p> <p>ข้อ 3 ระบุแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก</p> <p>ข้อ 4 อธิบายการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรคัวัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นในประเทศไทยและโลก</p> <p>ข้อ 5 มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิตตามแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน</p>

ความตระหนัก และจริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. แนวคิดเกี่ยวกับความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผู้วิจัยขอนำเสนอสาระสำคัญของแนวคิดที่เกี่ยวกับความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใน 5 ประเด็น ได้แก่ ความหมายของความตระหนักและความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสร้างความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนัก ขั้นตอนของการเกิดความตระหนัก และการวัดความตระหนัก

1.1 ความหมายของความตระหนัก (Awareness) และความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “ความตระหนัก” ไว้หลายท่าน ดังนี้

กู๊ด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายว่า ความตระหนัก หมายถึง ความรู้สึกที่แสดงถึงการเกิดความรู้ของบุคคล หรือการที่บุคคลแสดงความรู้สึกรับผิชอบต่อปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

บลูม (Bloom, 1971 อ้างถึงใน กุลวดี สุขหล้า, 2550, หน้า 13) ได้ให้ความหมายว่า ความตระหนัก ความรู้สึกใคร่ครวญว่ามีความจำเป็นต้องทำหรือเห็นด้วยหรือคล้อยตามจนแสดงออกได้ในลักษณะการปฏิบัติ เป็นขั้นต่ำสุดของภาคอารมณ์และความรู้สึก ความตระหนักเกือบคล้ายความรู้ ทั้งความรู้และความตระหนักไม่เป็นลักษณะของสิ่งเร้า ความตระหนักไม่จำเป็นต้องเน้นปรากฏการณ์หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด ความตระหนักจะเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้าให้เกิดความตระหนัก

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2521) ให้ความหมายของความตระหนักว่าเป็นความรู้ตัวอยู่แล้ว คือ การที่รู้อยู่หรือเป็นอยู่ แต่ไม่รู้้อย่างละเอียดต้องแท้

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526) ให้ความหมายของความตระหนักว่า หมายถึงการที่บุคคลถูกคิดได้ นึกขึ้นได้ โดยมีเหตุผลประกอบ ซึ่งการเกิดขึ้นในความรู้สึกว่ามีสิ่งหนึ่งเหตุการณ์หนึ่งหรือสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งความรู้สึกมีการได้ถูกคิดสิ่งหนึ่งนี้เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นในสภาวะของจิตใจ

ดาโกเบิร์ต ดี รูนส์ (Dagobert D. Runes, 1971 อ้างถึงใน กุลวดี สุขหล้า, 2550, หน้า 14) ได้กล่าวถึง ความตระหนักอย่างจำกัดว่า ความตระหนักเป็นภาวะการณ์ที่บุคคลเข้าใจหรือสำนึกถึงบางสิ่งบางอย่างของเหตุการณ์ ประสบการณ์หรือวัตถุสิ่งของได้

คอฟกา (Koffka, 1978) ได้เสนอแนวความคิดว่า ความตระหนักมีความหมายเหมือนกับความสำนึก (Consciousness) ซึ่งเป็นสภาวะทางจิตที่เกี่ยวกับสภาวะที่บุคคลได้รับความรู้ ได้รับรู้หรือ ได้ประสบการณ์ต่าง ๆ แล้วมีการประเมินค่าและตระหนักถึง ความสำคัญของตนเองที่มี

ต่อสิ่งนั้น ๆ ซึ่งเป็นเรื่องของสภาวะต้นตัวทางจิตใจต่อเหตุการณ์หรือสภาพการณ์นั้น ๆ ซึ่งหมายความว่า ระยะเวลาหรือประสบการณ์และสถานการณ์สิ่งแวดล้อม หรือ สิ่งเร้าภายนอกเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดความตระหนักขึ้น

อีเซนค์ และอาร์โนลด์ (Eysenck and Arnold, 1972) ได้อธิบายถึงความตระหนักในเชิงจิตวิทยาว่า ความตระหนักเป็นความสัมพันธ์ของความรู้สึก (Consciousness) และเจตคติ (Attitude) ความตระหนักเป็นภาวะของจิตใจ ซึ่งไม่อาจแยกเป็นความรู้สึก หรือความคิดเพียงอย่างเดียวได้โดยเด็ดขาด

มนัส สุวรรณ (2535) ได้กล่าวถึง ความตระหนักว่าหมายถึง การรู้ถึงประจักษ์ชัดหรือรู้ชัดเจนมี 4 ประการ คือ

1. รู้จริง/ ซาบซึ้ง โดยเน้นการเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องที่สนใจ รู้ซึ่งว่าอะไรผิดอะไรถูก และอะไรจะเป็นผลดี/ อะไรจะเป็นผลเสีย
 2. มีความรัก/ ห่วงเห่น เน้นในสิ่งที่เข้าใจอย่างซาบซึ้งว่าเป็นสิ่งที่ถูก เป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อมนุษย์และส่วนรวม
 3. มีความวิตก/ ห่วงใยว่าจะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและสังคม
 4. ทำจริงปฏิบัติจริง ไม่ได้เน้นว่าต้องทำเป็น แต่เป็นในกรณีที่ทำได้หรือเป็นไปได้
- ทุกคนมีความสามารถที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ในระดับหนึ่งเท่านั้น ปรากฏการณ์ที่ไม่สามารถทำจริงหรือปฏิบัติได้โดยตรงก็สามารถทำจริงปฏิบัติจริง โดยทางอ้อมในรูปแบบต่าง ๆ ได้เมื่อนำมาใช้ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมซึ่งมองในเรื่องการรู้จริง ความซาบซึ้ง การเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องที่สนใจ มีความคิดว่าอะไรผิดอะไรถูก อะไรเป็นผลดี อะไรเป็นผลเสีย การมีความรัก ความห่วงเห่นในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนส่วนรวม การมีความวิตก มีความห่วงใยเรื่องผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและสังคม การได้กระทำจริงและปฏิบัติจริงในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

Oxford Dictionary (1985 อ้างถึงใน ชาวลา เวชยันต์, 2544 , หน้า 11) ได้ให้ความหมายของความตระหนักว่า สถานภาพของการรู้ตัว การมีสติ การรับรู้ข่าวสาร

Webster's dictionary (1984 อ้างถึงใน ชาวลา เวชยันต์, 2544 , หน้า 11) ได้ให้ความหมายของความตระหนักว่า การมีความรู้ในสิ่งนั้น ๆ หรือแสดงถึงการรับรู้ หรือความรู้ในสิ่งนั้น ๆ

กุลวดี สุขหาล้า (2550, หน้า 14) ได้สรุปความหมายของความตระหนักว่า หมายถึง การแสดงออกซึ่งความรู้สึก ความคิดเห็น ความสำนึก เป็นภาวะที่บุคคลเข้าใจและประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับตนเองได้ โดยอาศัยระยะเวลา เหตุการณ์ ประสบการณ์ หรือสภาพแวดล้อม เป็นปัจจัยทำให้คนเกิดความตระหนัก

ส่วนคำว่า “ความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” มีผู้ให้ความหมายของความตระหนักที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไว้ดังนี้

นาตยา ไจมหา (2534, หน้า 50) ได้ให้ความหมายของความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมไว้ว่า หมายถึง สภาพความรู้สึก หรือความโน้มเอียงที่จะเลือกปฏิบัติ หรือไม่เลือกปฏิบัติต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ตนเองได้พบและการเห็นคุณค่า หรือการเห็นความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อม

วินัย วีระวัฒนานนท์ (2532, หน้า 36) ได้ให้ความหมายของความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมไว้ว่า หมายถึง ความรู้สึกเห็นคุณค่าหรือความสำคัญ ได้แก่ การรับรู้ การตอบสนอง การเห็นคุณค่าหรือเห็นความสำคัญ การจัดระบบคุณค่า และการนำเอาคุณค่ามาสร้างเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาความหมายของความตระหนัก และความหมายของความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน หมายถึง สถานภาพของการรู้ตัว การมีสติ การรับรู้ข่าวสาร การมีความรู้ การแสดงถึงการรับรู้ หรือความรู้ ในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการเห็นคุณค่า หรือเห็นความสำคัญ การจัดระบบคุณค่า และการนำเอาคุณค่ามาสร้างเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

1.2 การสร้างความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคเหนือ (2537, หน้า 14) กล่าวว่า การสร้างจิตสำนึกในการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรนั้นต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ศาสตร์เป็นความจริงที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลป์ คือ ความสามารถหรือทักษะในการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นศาสตร์ให้กับผู้อื่นในหลาย ๆ กรณี การสร้างความตระหนักต้องอาศัยศิลป์ชั้นสูงเพื่อโน้มน้าวความสนใจ เปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ถูกต้องเหมาะสม ให้เกิดความรักความหวงแหน การเห็นความสำคัญของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนัก

ความตระหนักเป็นพฤติกรรมทางด้านอารมณ์ หรือความรู้สึก (Affective domain) ซึ่งเกือบจะคล้ายความรู้ (Knowledge) ความตระหนักเป็นพฤติกรรมขั้นต่ำสุดของความคิด ปัจจัยด้านความรู้สึกหรืออารมณ์นั้น จะมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านความรู้ ความคิดเสมอ (ประสพ อิศรปริดา, 2533, หน้า 117) และความรู้เป็นสิ่งที่เกิดจากข้อเท็จจริง ประสบการณ์ การสัมผัสและการใช้จิตไตร่ตรองแล้ว จึงเกิดจิตสำนึกต่อปรากฏการณ์หรือสถานการณ์นั้น ๆ ขึ้น ความตระหนักจะไม่เกี่ยวข้องกับการจำ เพียงแต่รู้สึกว่สิ่งนั้นอยู่ และความรู้การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีต่อ

ความตระหนักนั่นเอง (ครูพันธ์ แสนศิริพันธ์, 2537, หน้า 15)

สติต วงศ์สุวรรณ (2525 อ้างถึงใน กุลวดี สุขหล้า, 2550, หน้า 15 - 16) ได้กล่าวถึง ปัจจัยหรือสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 องค์ประกอบใหญ่ คือ ลักษณะของสิ่งเร้า และ ลักษณะของบุคคลที่รับรู้ โดยลักษณะของสิ่งเร้าหรือคุณสมบัติของสิ่งเร้า จะเป็นปัจจัยภายนอกที่ทำให้บุคคลเกิดความสนใจที่จะรับรู้ อันจะนำไปสู่ความตระหนักต่อไป ส่วนลักษณะของบุคคลที่รับรู้ นั้น หมายถึง การที่บุคคลจะเกิดความตระหนักต่อปรากฏการณ์ ใดอย่างหนึ่งมากน้อยแค่ไหนย่อมจะขึ้นอยู่กับปัจจัย 2 ด้าน คือ

1) ปัจจัยทางด้านกายภาพ ได้แก่ สมรรถภาพของอวัยวะรับสัมผัส หู ตา จมูก และ ปาก

2) ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ ความรู้เดิม การสังเกตพิจารณา ความสนใจ ความตั้งใจและความพร้อมที่จะรับรู้ การเห็นคุณค่า เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ จะมีอิทธิพลทำให้เกิดความตระหนักแตกต่างกัน

เบรกเลอร์ (Breckler, 1986 อ้างถึงใน ปรีดา วันไทย, 2552, หน้า 42) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดความตระหนักมี 3 ประการ ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive component) จะเริ่มต้นจากระดับง่ายและ มีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ
2. อารมณ์ความรู้สึก (Affective component) เป็นความรู้สึกด้านทัศนคติ ค่านิยม ความตระหนักชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี เป็นองค์ประกอบในการประเมินสิ่งเร้าต่าง ๆ
3. พฤติกรรม (Behavioral component) เป็นการแสดงออกทั้งทางวาจา กิริยา ท่าทางที่มีต่อสิ่งเร้าหรือแนวโน้มที่บุคคลจะกระทำ

1.4 ขั้นตอนของการเกิดความตระหนัก

ต่าย เชียงฉี (2526, หน้า 67 - 68) ได้กำหนดขั้นตอนของการเกิดความตระหนักไว้ ดังนี้

1. การรับรู้เป็นขั้นของการทำความรู้จักและเข้าใจในสิ่งเร้าหรือปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้แก่ การรู้จักสิ่งเร้า และความเต็มใจที่จะรับสิ่งเร้านั้น
2. การตอบสนองพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความพอใจหรือซาบซึ้งในสิ่งเร้า หรือ ปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้แก่ การยินยอมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น ความตั้งใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น และความพอใจที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น

3. การเห็นคุณค่า เป็นการสำนึกในคุณค่า มีความเชื่อและมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งเร้าหรือปรากฏการณ์นั้น ๆ ซึ่งจะเป็นค่านิยมของสังคม จนสามารถนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินคุณค่าในสิ่งต่าง ๆ ได้ คือ การยอมรับในคุณค่า การเกิดความนิยมชมชอบในคุณค่า และการยึดถือผูกพันในคุณค่า

4. การจัดระบบคุณค่า คือ การจัดระเบียบค่านิยมเข้าเป็นระบบและหาความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าเหล่านั้น ได้แก่ การมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคุณค่า และการจัดลำดับคุณค่าเหล่านั้นให้เป็นระบบ

5. การเอาคุณค่ามาสร้างเป็นลักษณะนิสัยประจำตัว ได้แก่ การเอาคุณค่าต่าง ๆ มาสร้างเป็นคุณลักษณะของแต่ละคนซึ่งจะกลายเป็นบุคลิกหรือเอกลักษณ์ของบุคคลนั้น ได้แก่ การสรุบบรรยากาศของคุณค่า และการสร้างลักษณะนิสัย

1.5 การวัดความตระหนัก

ชวาล แพร์ตันกุล (2526, หน้า 201 - 303) ได้กล่าวถึงความตระหนัก (Awareness) ว่าเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้สึกสำนึกว่าสิ่งนั้นอยู่ (Conscious of something) จำแนกและรับรู้ (Recognitive) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ละเอียดอ่อนเกี่ยวกับด้านความรู้สึกและอารมณ์ ดังนั้น การวัดและประเมินผลจึงต้องมีหลักการและวิธีการ ตลอดจนเทคนิคเฉพาะ จึงจะวัดความรู้สึกและอารมณ์ดังกล่าวออกมาให้เที่ยงตรงและเชื่อมั่นได้ โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับประเภทของแบบวัดความตระหนัก และการสร้างแบบวัดความตระหนัก ดังต่อไปนี้

1.5.1 ประเภทของแบบวัดความตระหนัก

เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้สึกและอารมณ์นั้นมีหลายประเภทด้วยกัน ซึ่งจะได้ นำมากล่าวไว้ดังนี้

1) วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) อาจเป็นการสัมภาษณ์ชนิดที่มีโครงสร้างคำถามที่แน่นอน (Structured item) โดยสร้างคำถามและมีคำตอบให้เลือกเหมือน ๆ กับแบบสอบถามชนิดเลือกตอบและคำถามจะต้องตั้งไว้ก่อน จัดเรียงลำดับก่อนหลัง หรืออาจเป็นแบบไม่มีโครงสร้างคำถาม (Unstructured item) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดไว้แต่หัวข้อใหญ่ ๆ ให้ผู้ตอบมีโอกาสตอบอย่างอิสระ และคำถามก็เป็นไปตามโอกาสอำนวยในขณะที่สนทนากัน

2) แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสอบถามอาจเป็นชนิดปลายปิดหรือปลายเปิด หรือผสมระหว่างปลายปิดและปลายเปิดก็ได้

3) แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นเครื่องมือชนิดที่ให้ตรวจสอบว่า เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือ มี ไม่มี สิ่งที่กำหนดตามรายการอาจอยู่ในรูปของการทำเครื่องหมายตอบหรือเลือกว่าใช่ ไม่ใช่ ก็ได้

4) มาตรวัดอันดับคุณภาพ (Rating scale) เครื่องมือชนิดนี้เหมาะสำหรับ วัดอารมณ์และความรู้สึกที่ต้องการทราบความเข้มว่ามีมากน้อยเพียงใดในเรื่องนั้น

5) การใช้ความหมายของภาษา (Semantic differential technique: S.D.) เป็นเทคนิคการวัด โดยใช้ความหมายของภาษาของ ชาลส์ ออสกู๊ด เป็นเครื่องมือที่วัดได้ครอบคลุม มากชนิดหนึ่ง เครื่องมือวัดชนิดนี้จะประกอบด้วย “เรื่อง” ซึ่งถือเป็น “สิ่งกัป” และจะมีคุณศัพท์ ที่ตรงข้ามกันเป็นคู่ ๆ ประกอบสัปดาห์นั้นหลายคู่ แต่ละคู่มี 2 ขั้ว ช่วงห่างระหว่าง 2 ขั้วนี้แบ่งด้วย ตัวเลข ถ้าใกล้ข้างใดมากก็จะมีลักษณะตามคุณศัพท์ของขั้วนั้นมาก คุณศัพท์ที่ประกอบเป็น 2 ขั้วนี้ แยกเป็น 3 พวกใหญ่ ๆ คือ พวกที่เกี่ยวกับการประเมินค่า (Evaluation) พวกที่เกี่ยวกับศักยภาพ (Potential) และพวกที่เกี่ยวกับกิจกรรม (Activity)

1.5.2 การสร้างแบบวัดความตระหนัก

วิธีสร้างแบบวัดความตระหนัก มีลำดับขั้นตอนสร้างดังนี้

1) รวบรวมข้อมูล ข้อมูลนั้นอาจนำมาจากเอกสาร บทวิเคราะห์ รายงานการศึกษา และวิจัย

2) ตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลที่นำมาใช้ในการสร้างแบบวัดนั้น มีความเหมาะสมกับสิ่งที่จะตอบ หรือใช้วัดกับกลุ่มตัวอย่าง

3) เขียนแบบวัด โดยการสร้างสถานการณ์เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความรู้สึก ที่แท้จริงของตนออกมา โดยการตรวจสอบแบบตรวจสอบรายการ

4) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบวัด เมื่อสร้างแบบวัดตามเนื้อหาที่กำหนด แล้วนำแบบวัดไปปรึกษานักวิชาการที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่ศึกษา เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของ การใช้ภาษาและขอบเขตของเนื้อหา จากนั้นนำแบบวัดไปทดลองใช้ แล้วนำมาตรวจให้คะแนน วิเคราะห์ และปรับปรุงคุณภาพของแบบวัดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ การสร้างความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนัก ขั้นตอนของการเกิดความตระหนัก การวัดความตระหนัก ประเภทของแบบวัดความตระหนัก และการสร้างแบบวัดความตระหนัก ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย จะนำไปประยุกต์ใช้และกำหนดรายละเอียดของสถานการณ์ในแบบวัดความความเป็นพลเมือง ซึ่งอยู่ ในด้านความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ที่ผู้วิจัย ได้กล่าวไว้ข้างต้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผู้วิจัยขอนำเสนอสาระสำคัญของแนวคิดที่เกี่ยวกับจริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมใน 5 ประเด็น ได้แก่ ความหมายของจริยธรรมและจริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม คุณลักษณะด้านจริยธรรม หลักและแนวทางการพัฒนาจริยธรรมให้แก่นักเรียน และการวัดจริยธรรม

2.1 ความหมายของจริยธรรมและจริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
มีผู้ให้ความหมายของจริยธรรม ไว้ดังนี้

ประกาศรี สืออำไพ (2543, หน้า 24) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม คุณค่าทางจริยธรรมซึ่งให้เห็นความเจริญงอกงามในการดำเนินชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงาม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่โน้มนำให้บุคคลมุ่งกระทำความดี ละเว้นความชั่ว มีแนวทางประพฤติอยู่ในเรื่องของความดีความถูกต้อง เพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างสงบเรียบร้อยและเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น

ชมเชย ทองชุม (2547, หน้า 19) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่าหมายถึง คุณลักษณะที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติ ตลอดจนการคิดในทางที่ถูกต้องดีงาม มีคุณประโยชน์ทั้งตนเองและส่วนรวม สามารถควบคุมตนเองในการประพฤติและการปรับตัวเพื่อความสงบสุขในการอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขในสังคม

อำนาจ หารัญดา (2548, หน้า 9) ให้ความหมายของจริยธรรมว่าหมายถึง สิ่งที่ดีควรประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์สากลในสังคม ทั้งกาย วาจาและใจ เพื่อบรรลุถึงสภาพชีวิตอันมีคุณค่าที่พึงประสงค์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม เป็นมาตรฐานหรือแนวทางในการประพฤติตนและปฏิบัติให้เป็นที่ยอมรับของสังคม เพื่อให้คนในสังคมมีความสุขและความพึงพอใจ

อุไรวรรณ ใจคำปัน (2554, หน้า 20) ได้สรุปความหมายของคุณธรรมจริยธรรมว่าเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ตั้งอยู่ในแนวทางแห่งความดีความถูกต้อง เพื่อการปฏิบัติตนให้เป็นคนดีมีความสุข และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น โดยดำเนินชีวิตไปตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับที่สังคมยอมรับทั้งทางกาย วาจา และจิตใจที่ดีงาม

อารมณ ฉนวนจิตร (2557, หน้า 7) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติ การปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคมและตนเอง

สำหรับความหมายของจริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีผู้ให้ความหมายและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

วินัย วีระวัฒนานนท์ (2532, หน้า 5) ได้กล่าวถึง จริยธรรมทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Ethics) ว่าเป็นทางสายกลางของการดำรงชีวิต มิให้มีการบริโภคทรัพยากรกันอย่างฟุ่มเฟือยหรือตกเป็นทาสทางวัตถุ สร้างธรรมชาติขึ้นในใจที่จะไม่เบียดเบียนหรือทำลายสิ่งแวดล้อม

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า จริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน หมายถึง ความประพฤติ การปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม เป็นที่ยอมรับของ สังคมและตนเอง อีกทั้งดำรงชีวิต มิให้มีการบริโภคทรัพยากรกันอย่างฟุ่มเฟือยหรือตกเป็นทาส ทางวัตถุ สร้างธรรมะขึ้นในใจที่จะไม่เบียดเบียนหรือทำลายสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

ผู้วิจัยได้นำเสนอสาระสำคัญของทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ได้แก่ ทฤษฎี พัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ (Piaget) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg) และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของมาสโลว์ (Abraham Maslow)

2.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ (Piaget)

เพียเจท์เป็นผู้ริเริ่มศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก และมีความคิดว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น ขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะ ต่าง ๆ ทางสังคม ดังนั้น พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญา ของบุคคลนั้น และได้แบ่งขั้นของพัฒนาการจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 3 ขั้น (Piaget, 1932 อ้างถึงใน ประภาศรี สีหอำไพ, 2543, หน้า 30 - 35) คือ

1) ขั้นก่อนจริยธรรม พัฒนาการขั้นนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ขวบ เด็กวัยนี้ยัง ไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด แต่มีความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการที่จะ ได้รับการตอบสนองโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใด ๆ ทั้งสิ้น เมื่อเด็กเริ่มมีความสามารถก็จะเริ่มเรียนรู้ สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น

2) ขั้นยึดคำสั่ง พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุ 2 – 8 ปี เด็กจะมีความเกรงกลัว ผู้ใหญ่ คือประกาศิตที่ตนต้องกระทำตาม

3) ขั้นยึดหลักแห่งตน พัฒนาการขั้นนี้อยู่ในช่วง 8 – 10 ปี เพียเจท์เชื่อว่าเกิดขึ้น จากพัฒนาการทางสติปัญญาและจากประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอก จะเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งหมายถึง การแลกเปลี่ยนกันและความเท่าเทียมกันของบุคคลบางคนที่พัฒนาการอาจหยุดชะงักอยู่ใน ขั้นที่สอง เนื่องจากการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดู หรือสังคม หรือเกิดจากการขาด ประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้

2.2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg)

โคลเบอร์กได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมโดยอาศัยทฤษฎีของเพียเจท์เป็น พื้นฐาน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นทั้งเด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่ การศึกษาใช้ทั้งวิธีการสัมภาษณ์และการเขียน ตอบ ซึ่งโคลเบอร์ก ได้จัดลำดับเหตุผลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างเป็น 6 พวก แล้วทำการตรวจสอบ

หลายครั้ง จึงสรุปว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลมี 6 ชั้น (Kohlberg, 1969, p. 405 อ้างถึงใน ราตี ทองสวัสดิ์, 2542, หน้า 3) ดังนี้

- 1) ชั้นหลบหนีการลงโทษ (The punishment and obedience orientation) เด็กเล็กอายุต่ำกว่า 7 ขวบ ชอบใช้หลักการหลีกเลี่ยงมิให้ได้รับโทษเป็นเหตุผลในการกระทำ หรือเขาจะเลือกกระทำในทางเกิดประโยชน์แก่ตนเองมากกว่า แต่เนื่องจากเด็กเล็กนี้ยังเป็นบุคคลที่ต้องพึ่งพาและอยู่ในอำนาจของผู้ใหญ่ จึงมีความจำเป็นต้องให้เด็กในระยะนี้เข้าใจความดี ไปในความหมายว่า คือสิ่งที่กระทำแล้วไม่ถูกลงโทษ เช่น เด็กยอมแปรงฟันหลังอาหารเพราะกลัวแม่ดุ ฉะนั้นการกระทำที่ถูกต้องจึงหมายถึง การเชื่อฟังผู้มีอำนาจเหนือกว่า เหตุผลในการกระทำหรือไม่กระทำขึ้นอยู่กับ การไม่ถูกลงโทษเป็นเรื่องสำคัญ
- 2) ชั้นแสวงหารางวัล (The instrumental relativist orientation) เด็กเล็ก ๆ นั้น จะถูกผู้ใหญ่ดูว่าหรือเยียนตี เพื่อที่จะทำให้เขาทำให้ถูกหรือกระทำตนให้เป็นคนดี เมื่อเด็กอายุมากขึ้นระหว่าง 7 ขวบถึง 10 ขวบ จะมีความรู้สึกว่าเป็นของธรรมดาสำหรับการกระทำของผู้ใหญ่ เด็กจะค่อย ๆ เห็นความสำคัญของการได้รับรางวัลหรือคำชมเชยการสัญญาว่าจะให้รางวัลจึงเป็นแรงจูงใจให้เขาทำความดีได้มากกว่าการดูค่าหรือขู่ว่าจะลงโทษ เช่น เด็กผู้หญิงจะช่วยพ่อแม่ทำความสะอาดบ้าน เพื่อจะได้เงินรางวัลมากขึ้น และเด็กชายจะช่วยรดน้ำต้นไม้เพื่อที่จะได้รับคำชมเชย และเด็กในระยะนี้เริ่มรู้จักแลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก ๆ เช่น เมื่อเขาให้ฉันมา ฉันก็ต้องตอบแทนเขาไป เริ่มมีความเข้าใจในความคิดของคนอื่น
- 3) ชั้นทำตามผู้อื่นเห็นชอบ (The interpersonal concordance or “GoodBoy-NiceGirl” orientation) เด็กที่เข้าสู่วัยรุ่นจะให้ความสำคัญแก่กลุ่มเพื่อนมาก เด็กในวัยนี้ส่วนมากจะทำในสิ่งที่คิดว่าคนอื่นจะเห็นด้วย เพื่อให้เป็นที่ชอบพอและเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน หลักการชั้นนี้จะใช้มากในเด็กอายุประมาณ 13 ปี
- 4) ชั้นทำตามสังคม (The “Law and Order” orientation) ในขั้นนี้ถือว่าสังคมจะอยู่ด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อยต้องมีกฎเกณฑ์ กฎหมายและข้อบังคับ คนดีหรือคนที่ประพฤติถูกต้องคือคนที่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับหรือกฎหมาย
- 5) ชั้นทำตามคำมั่นสัญญา (The social contract legalistic orientation) บุคคลใช้หลักการในขั้นนี้ จะมีการกระทำที่หลบหลีก มิให้ถูกตาดำหน้าว่าเป็นคนขาดเหตุผล เป็นคนไม่แน่นอน ใจโลเล ไม่มีหลักยึด ไม่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน คำว่า “หน้าที่” ของบุคคลในขั้นนี้ หมายถึง การทำที่ตกลงหรือสัญญาไว้กับผู้อื่น โดยคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความเคารพตนเอง และต้องการให้คนอื่นเคารพตนเองด้วยจริยธรรม ซึ่งในขั้นนี้พบมากในวัยผู้ใหญ่หรือวัยรุ่นตอนปลายบางคน

6) ขั้นยึดอุดมคติสากล (The universal ethical principle orientation)

พัฒนาการทางจริยธรรมขั้นนี้จะพบในผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางสติปัญญาในขั้นสูง มีประสบการณ์และความรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของตนเองและของสังคมอื่น ๆ ในโลก บุคคลที่ใช้หลักการในขั้นนี้จะเป็นผู้ที่ได้รับเอาความคิดเห็นที่เป็นสากลของผู้เจริญแล้วมีสายตาหรือความคิดเห็นที่กว้างไกลกว่ากลุ่มหรือสังคมของตนที่เป็นสมาชิกอยู่ บุคคลประเภทนี้จะมีอุดมคติหรือคุณธรรมประจำใจคล้ายคลึงกันคือความมีคุณธรรมและจริยธรรมในตัวของเขาเอง

2.2.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของมาสโลว์ (Abraham Maslow)

มาสโลว์ (Abraham Maslow, 1994, p. 42 อ้างถึงใน จันทรานี สงวนนาม, 2544, หน้า 8 - 10) ได้เสนอเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ แนวคิดนี้มีความเชื่อมโยงเข้ากับอีกหลาย ๆ ทฤษฎีที่เอื้อให้ครูสามารถประเมินความต้องการของนักเรียนและจัดหาสิ่งที่เป็น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ มาสโลว์ได้จัดลำดับความต้องการของมนุษย์ไว้ 5 ขั้น โดยอธิบายว่าความต้องการขั้นที่ต่ำกว่ามักได้รับความสำคัญกว่าขั้นที่สูง

ขั้นที่ 1 ความต้องการทางด้านสรีระ (Physiological need)

ขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงและความปลอดภัย (Safety and security need)

ขั้นที่ 3 ความต้องการเป็นสมาชิกกลุ่มและความรัก (Belonging and affection need)

ขั้นที่ 4 ความต้องการความภาคภูมิใจในตนเอง (Self esteem need)

ขั้นที่ 5 ความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self actualization need)

ทฤษฎีของมาสโลว์ตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่า คนทั้งหลายโดยพื้นฐานแล้วเป็นคนดี พวกเขาต่างก็มีความต้องการผู้ที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับ ดังนั้นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือพฤติกรรมที่ไม่ดีงามต่าง ๆ จึงไม่ควรเป็นที่เพ่งเล็งหรือถูกมองว่าเป็นเด็กที่ไม่ดี แต่ควรถูกพิจารณาว่าเป็นความคับข้องใจที่เชื่อมโยงกับสภาวะความต้องการขั้นพื้นฐานของเด็กยังไม่ได้รับการตอบสนอง โดยปราศจากการช่วยเหลือจากผู้อื่น เขาวางเงื่อนไขและสมมติฐานว่า เมื่อความต้องการขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนองแล้วเท่านั้น บุคคลนั้นก็จะกลายเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจในตนเองด้วย ความตั้งใจของตนเองที่จะทำการเสี่ยงภัยใด ๆ ที่จะร่ำเรียนวิชาใด ๆ หรือจะบรรลุซึ่งความสำเร็จใด ๆ ตามศักยภาพของเขาได้

2.3 คุณลักษณะด้านจริยธรรม

เจลิม จันปฐมพงศ์ และนิกิจ พลายนุ่ม (2534, หน้า 7 - 8 อ้างถึงใน พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ และคณะ, 2553) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องพฤติกรรมจริยธรรม ซึ่งได้จำแนกออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. พฤติกรรมจริยธรรมต่อตนเอง จัดเป็น 3 หมวดใหญ่ คือ การควบคุมตนเอง การประเมินตนเอง และการกระทำต่อตนเอง
2. พฤติกรรมจริยธรรมต่อผู้อื่นทางสังคม จัดเป็น 5 หมวดใหญ่ คือ ความซื่อสัตย์ ความเสมอภาค ความยุติธรรม ความเมตตากรุณา และการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
3. พฤติกรรมจริยธรรมต่อผู้อื่นทางเศรษฐกิจ จัดเป็น 7 หมวดใหญ่ คือ ความซื่อสัตย์ ความเสมอภาค ความยุติธรรม ความเมตตากรุณา การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม การกู้ยืม และการประกอบสัมมาชีพ – มิจจาชีพ
4. พฤติกรรมจริยธรรมต่อผู้อื่นทางการเมือง จัดเป็น 6 หมวดใหญ่ คือ ความซื่อสัตย์ ความเสมอภาค ความยุติธรรม ความเมตตากรุณา การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และการต่อสู้และมีส่วนร่วมทางการเมือง
5. พฤติกรรมจริยธรรมต่อสิ่งแวดล้อม จัดเป็น 5 หมวดใหญ่ คือ การควบคุมสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การสะสม ความสัมพันธ์กับสัตว์และความสัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ

จากการศึกษาเอกสารข้างต้น จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมจริยธรรมทั้ง 5 ด้าน ย่อมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทั้งหมด โดยเฉพาะพฤติกรรมจริยธรรมต่อสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ คนที่อาศัยในชุมชนต้องมีจริยธรรมต่อตนเอง เช่น รู้จักควบคุมตนเอง โดยรู้จักหักห้ามใจจากสิ่งชั่วร้าย แสดงอารมณ์ถูกกาลเทศะ ไม่ประมาท รู้สึกสำนึกตน มีวินัยในตนเอง ขยันหมั่นเพียร รู้จักสำรวจตนเอง ให้คุณค่าและความภาคภูมิใจตนเอง มีความเชื่อมั่น มีความละเอียดใจ (หิริ โอตตปฺปะ) รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม พร้อมทั้งพฤติกรรมอื่น ๆ อีก 3 ด้านดังกล่าวแล้ว ก็จะให้เกิดพฤติกรรมจริยธรรมต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอันดี คือ ทุกคนจะช่วยกันดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้

2.4 หลักการสอนและแนวทางการพัฒนาจริยธรรมให้แก่นักเรียน

กรมการศาสนา (2543, หน้า 32) ได้กล่าวถึงหลักการสอนจริยธรรม มีดังนี้

1. สอนจากรูปธรรมไปหานามธรรม โดยการใช้บุคคลเป็นตัวอย่าง เช่น สอนเรื่องความขยันหมั่นเพียรแทนที่จะอธิบายความขยันหมั่นเพียรคืออะไร ก็เล่าเรื่องบุคคลที่จะทำงานแล้วประสบความสำเร็จในชีวิต อาจจะเป็นบุคคลในนิทาน บุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่จริง หรือบุคคลที่มีคุณธรรม เช่นนั้นแล้วจึงสรุปว่าเขาได้ดี เพราะความขยันหมั่นเพียร
2. สอนโดยจัดประสบการณ์ตรง เช่น ฝึกมารยาทต่าง ๆ โดยให้นักเรียนออกมาปฏิบัติ เช่น การกราบพระ การแสดงความเคารพ ให้มีโอกาสฟังเทศน์ ปฏิบัติตนเป็นพุทธมามะกะ

3. สอนโดยใช้อุปกรณ์ จริยศึกษาเป็นวิธีที่เป็นนามธรรม ฉะนั้นเพื่อให้นักเรียน เกิดมโนภาพขึ้นในใจ จึงใช้อุปกรณ์เข้าช่วย

4. สอนให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เช่น ให้นักเรียนเล่าเรื่องต่าง ๆ ที่ตนมี ประสบการณ์หรือครูให้มีการอภิปรายโดยยกคุณธรรมข้อใดข้อหนึ่งให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ข่าวหนังสือพิมพ์ซึ่งมีเรื่องอาชญากรรมอยู่เสมอ ๆ เล่าให้นักเรียนฟัง ให้นักเรียน ออกความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์

ประกาศรี พรมประกาย (2550, หน้า 18) กล่าวว่า สำหรับแนวทางการปฏิบัติและ ขั้นตอนการดำเนินการสอดแทรกจริยธรรมในการจัดการเรียนรู้ มีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

1. วิชาที่สอน ให้พิจารณาเป้าหมายของวิชาที่สอน เนื้อหาของเรื่องที่จะสอนให้ ชัดเจนแล้วสร้างกรอบแนวคิดของคุณธรรมที่สามารถเชื่อมโยงถึงเนื้อหาและกิจกรรมของวิชานั้น ๆ เช่น การสอนสถิติเรื่องการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลตามค่านั้น หรือให้ผู้เรียนตัดข่าวจาก หนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาที่สอนมาแสดงความคิดเห็นร่วมกันสรุป/ วิเคราะห์ เช่น ข่าวผลของการตรวจปริมาณของยาฆ่าแมลงในพืชผักที่มากเกินไป ร่วมกันวิเคราะห์ผลเสียที่เกิดขึ้นโดยแทรก ความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา นอกจากนั้นผู้สอนสามารถประเมินคุณธรรมจริยธรรมได้จากการ แสดงความคิดเห็น การวิจารณ์ของผู้เรียน โดยผู้สอนเป็นผู้ประสานหรือช่วยสรุปชี้แนะ

2. กำหนดคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องการสอดแทรก ควรสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน จึงจะช่วยให้เข้าใจ เกิดการเรียนรู้และมีจิตสำนึกในเรื่องนั้น นอกจากนั้นควรสอดคล้องกับวิชาเอก/ วิชาชีพ โดยการกำหนดจรรยาบรรณในวิชาชีพและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเฉพาะ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา ซึ่งควรปลูกฝังให้เป็นวินัยประจำตัวของทุกคน ดังนั้น จึงควรกำหนดพฤติกรรมอย่างเป็นรูปธรรมให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงในการเรียนการสอนแต่ละครั้ง

2.5 การวัดจริยธรรม

ผู้วิจัยได้นำเสนอสาระสำคัญของการวัดจริยธรรม ใน 3 ประเด็น ได้แก่ รูปแบบ การวัดจริยธรรม ลักษณะการวัดทางจริยธรรม และการสร้างเครื่องมือวัดจริยธรรม

2.5.1 รูปแบบการวัดจริยธรรม

อุไรวรรณ ใจคำปัน (2554, หน้า 26) ได้กล่าวถึงรูปแบบการวัดจริยธรรม มี 2 ลักษณะ คือ การวัดทางกายภาพศาสตร์ เป็นการวัดในสิ่งที่เป็นรูปธรรมและการวัดทางสังคมศาสตร์ หรือพฤติกรรมศาสตร์ เป็นการวัดเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นนามธรรม

2.5.2 ลักษณะการวัดทางจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2544, หน้า 2 - 3) ได้สรุปลักษณะการวัดทางจริยธรรม ของมนุษย์ออกเป็น 4 ประการ ได้แก่ ความรู้เชิงจริยธรรม ทศนคติเชิงจริยธรรม การใช้เหตุผล

ทางจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ไว้ดังนี้

1) ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ไว้ในสังคมของตนนั้น ถือว่าการกระทำชนิดใดดี ควรกระทำ และการกระทำชนิดใดเลว ควรเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่ เหมาะสมมากน้อยเพียงใด สิ่งใดไม่ควรทำ ไม่ควรประพฤติ เป็นเรื่องของการเรียนรู้เนื้อหาของจริยธรรมนั่นเอง การวัดความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมนี้สามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบวัดเนื้อหาหรือความรู้ ในที่นี้ หมายถึง เนื้อหาของจริยธรรมที่โรงเรียนหรือสังคมกำหนดไว้และนำเนื้อหาเหล่านี้ที่ถือว่าดีงามสอนให้ผู้เรียน หรือคนในสังคมประพฤติปฏิบัติกัน และเมื่อประพฤติปฏิบัติแล้วจะทำให้สังคมอยู่ได้อย่างมีความสุข การสร้างข้อสอบแบบนี้เป็นแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อสอบอาจเป็นการอธิบาย เติมคำ จับคู่ และเลือกตอบก็ได้ แล้วแต่จุดประสงค์ของการสอบ ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็สามารถให้ผู้ตอบได้ใช้ความคิดในการใช้จริยธรรมในการตอบ ไม่ใช่สอนให้จำนิยามของจริยธรรมแต่เพียงอย่างเดียว แต่สามารถปลูกฝังให้เขาคิดถึงเกี่ยวกับจริยธรรมไปด้วย นั่นคือ มองทะลุว่าจริยธรรมลึกซึ้งเพียงใด การมีปัญหาในการคิดทางจริยธรรมจะส่งผลให้การแสดงความรู้ลึกทางจริยธรรมและการแสดงการปฏิบัติทางจริยธรรม กระทำได้ดียิ่งขึ้น

2) ทักษะคิดเชิงจริยธรรม คือ ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด ทักษะคิดเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมก็ได้ ทักษะคิดเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นในเวลาหนึ่งยังอาจเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้ ซึ่งการวัดทักษะคิดหรือความรู้สึกทางจริยธรรมก็สามารถกระทำได้ เพราะความรู้สึกเป็นพื้นฐานอันหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมจริยธรรม จริง ๆ แล้วนั้นการแสดงการตัดสินใจลงมือกระทำเมื่อพบกับปัญหาทางจริยธรรม ซึ่งการตัดสินใจลงมือกระทำแสดงว่าบุคคลนั้นมีพื้นฐานความรู้สึกมาก่อน ซึ่งการสร้างเครื่องมือวัดความรู้สึกนี้ก็เพื่อเอาผลของความรู้สึกไปพยากรณ์แสดงออกทางจริยธรรม ความรู้สึกทางจริยธรรมบางที่เรียกว่า “เจตคติต่อจริยธรรม” ซึ่งการวัดแบบนี้ใช้วิธีการของการวัดเจตคติ เช่น วิธีการของ เทอร์ส โตน ของ ลิเคิร์ต ของ ออสกู๊ด เป็นต้น

3) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกันอาจมีการกระทำที่คล้ายคลึงกันได้ นักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม คือ เพียเจท์ และ โคลเบอร์ก ได้ใช้การอ้างเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้น นอกจากนี้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมยังมี

ความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางด้านอื่น ๆ ของบุคคลด้วย คือ พัฒนาการทางสติปัญญา อารมณ์ และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของบุคคลด้วย

4) พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น ตัวอย่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบหรือสนับสนุนมีหลายประเภท เช่น การให้ทาน การเสียสละเพื่อส่วนรวม และการช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอีกจำพวกหนึ่ง คือ พฤติกรรมในสถานการณ์ที่เข้ายวนใจหรือในสภาพที่ยั่วยู่ให้บุคคลกระทำผิดกฎเกณฑ์เพื่อประโยชน์ส่วนตนบางประการ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ช่วยยู่ เช่น การโกงสิ่งของ เงินทอง หรือคะแนน การลักขโมย และการกล่าวเท็จ เป็นต้น ซึ่งอาจรวมเรียกว่า พฤติกรรมเกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางที่ดีและเลวของบุคคลนั้นส่งผลโดยตรงต่อความผาสุกและความทุกข์ของสังคม การศึกษาด้านอื่น ๆ ของจริยธรรมจึงเป็นเพียงเพื่อให้เข้าใจและสามารถทำนายพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลเท่านั้น ซึ่งการวัดพฤติกรรมการแสดงออกทางจริยธรรม ซึ่งเป็นการวัดพฤติกรรมที่ตรงจุดที่สุด เพราะในแง่ของการพิจารณาตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อพบสภาพความขัดแย้งทางจริยธรรมขึ้นมา การตัดสินใจจึงต้องใช้ค่านิยมหรือคุณธรรมระดับใดระดับหนึ่ง แล้วแต่มนุธรรมหรือจิตสำนึกที่สั่งสมอยู่ในใจคนนั้น การวัดการกระทำจึงสามารถกระทำได้หลายแบบ ดังนี้

- (1) การสังเกตพฤติกรรม
- (2) การสัมภาษณ์
- (3) การใช้ข้อความแสดงจริยธรรมให้เลือกตอบ
- (4) การใช้สถานการณ์ย่อย ๆ ให้เขียนตอบ
- (5) การใช้สถานการณ์ย่อย ๆ ให้เขียนตัวเลือกให้ตอบ

จากการศึกษาเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ลักษณะการวัดจริยธรรมแบ่งได้ 3 ส่วน ได้แก่ การวัดความรู้ในเนื้อหาทางจริยธรรม การวัดความรู้สึกทางจริยธรรม และการวัดพฤติกรรมทางจริยธรรม ซึ่งในการวัดจริยธรรมควรออกแบบเครื่องมือวัดให้ครอบคลุมทั้ง 3 ส่วนดังกล่าว โดยเฉพาะด้านพฤติกรรมทางจริยธรรม เนื่องจากการแสดงการกระทำพร้อมเหตุผลที่สัมพันธ์กับพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและอารมณ์

2.5.3 การสร้างเครื่องมือวัดจริยธรรม

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2543, หน้า 184 - 187) ได้เสนอขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวัดจริยธรรม ดังนี้

1) กำหนดจริยธรรมที่จะวัด ในขั้นนี้เป็นเหมือนจุดประสงค์ว่าต้องการจริยธรรมอะไร เป็นแบบรวม ๆ หรือแบบเดี่ยว ๆ เฉพาะอย่าง เช่น ความซื่อสัตย์ ความกรุณา ความยุติธรรม เป็นต้น

2) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้าใจจริยธรรมนั้น ๆ ดีขึ้น สามารถนิยามได้แจ่มชัด เพราะการวัดผลอะไรจะต้องรู้ว่าสิ่งที่ต้องการมีหน้าตาเป็นอย่างไร ถ้ารู้ไม่ดีจะถูกต้องได้อย่างไร การศึกษาทฤษฎี เอกสารการวิจัยหรือผลการศึกษารายละเอียดทั้งหลายเกี่ยวกับจริยธรรมนั้น ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

3) เลือกรูปแบบของเครื่องมือ ในการสร้างเครื่องมือวัดจริยธรรมมีรูปแบบหลายอย่างแล้วแต่ผู้สอนจะเลือกตามความเหมาะสมของจุดมุ่งหมาย รูปแบบของเครื่องมือ เช่น แบบการสัมภาษณ์ แบบการสังเกต แบบการเขียนตอบ และแบบสร้างจินตนาการ

4) เขียนข้อความ ภาพหรือสถานการณ์และข้อคำถาม ในขั้นนี้อาความรู้จากขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 3 มาใช้ประโยชน์ เพื่อเขียนข้อคำถามให้สามารถวัดจริยธรรมที่ต้องการในขั้นนี้จะต้องคำนึงถึงวิธีการกำหนดคะแนนด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการให้คะแนนจากผลการตอบข้อคำถามนั้น ๆ

5) ตรวจสอบเครื่องมือ ขั้นนี้เป็นตรวจสอบขั้นต้น โดยผู้ชำนาญทางด้าน การวัดผล ทั้งนี้ก็เพื่อให้เครื่องมือที่สร้างขึ้นมาก่อนไปทดลองมีความมั่นใจขั้นแรกก่อน

6) ตรวจสอบคุณสมบัติรายข้อ หลังจากการทดลองแล้ว ผู้สร้างเครื่องมือ ตรวจสอบให้คะแนนแล้วนำมาวิเคราะห์หาคุณภาพเบื้องต้นว่าแต่ละข้อวัดจริยธรรมนั้นได้จริง ๆ หรือไม่ ข้อใดมีคุณภาพดีเก็บไว้ ข้อใดไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดเอาไปปรับปรุง

7) จัดข้อสอบเป็นชุดสร้างคำชี้แจงการสอบ จัดวางแบบของข้อสอบ พร้อม กำหนดเวลาดำเนินการสอบ

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม คุณลักษณะด้านจริยธรรม หลักการสอนและแนวทางการพัฒนาจริยธรรมให้นักเรียน การวัดจริยธรรม รูปแบบการวัดจริยธรรม ลักษณะการวัดทางจริยธรรม การสร้างเครื่องมือวัดจริยธรรม ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำไปประยุกต์ใช้และกำหนดรายละเอียดของข้อคำถามในแบบวัดความความเป็นพลเมือง ซึ่งอยู่ในด้านจริยธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ข้างต้น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ผู้วิจัยนำเสนอสาระสำคัญของแนวคิดที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ใน 3 ประเด็น ได้แก่ ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังนี้

1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักการศึกษากล่าวถึงความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2536, หน้า 29) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะรวมถึงความรู้ ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนหรือ คือ มวลประสบการณ์ทั้งปวงที่บุคคลได้รับจากการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพสมอง

พิไลวรรณ สถิต (2548, หน้า 21) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะความรู้ความสามารถและประสบการณ์การเรียนรู้ที่บุคคลได้รับจากการเรียนการสอนเป็นผลให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ จากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ภพ เลหาไพบุลย์ (2542) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ คือ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ จากที่ไม่เคยกระทำได้หรือกระทำได้น้อยก่อนที่จะมีการเรียนการสอนและเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้

Good (1973) กล่าวไว้สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึงผลของการสะสมความรู้และความสามารถในการเรียนไว้ทุกด้าน

ไพศาล หวังพานิช (2526, หน้า 9) ได้กล่าวถึงความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Learning achievement) หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝนหรือการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์ (Accomplishment assessment) ของบุคคลว่าเรียนรู้เท่าไร มีความสามารถชนิดใด

อารมณั เพชรชื่น (2527, หน้า 46) ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า คือ ผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน การฝึกฝนหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่โรงเรียน ที่บ้านและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

2. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

บลูม (Bloom, 1976, p. 139 อ้างถึงใน ทศนีย์ ประสงค์สุข, 2546, หน้า 15 อ้างถึงใน ศิลา สงอาจินต์, 2551, หน้า 80) กล่าวว่าสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีอยู่ 3 ตัวแปร คือ

1. พฤติกรรมด้านปัญญา (Cognitive entry behavior) เป็นพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด ความเข้าใจ หมายถึง การเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนเรื่องนั้น และมีมาก่อนเรียน ได้แก่ ความถนัด และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนซึ่งเหมาะสมกับการเรียนรู้ใหม่

2. คุณลักษณะทางอารมณ์ (Affective entry characteristic) หมายถึง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากเรียนเกิดความอยากรู้ในสิ่งใหม่ ๆ ได้แก่ ความสนใจในวิชาที่เรียน เจตคติที่ดีต่อเนื้อหาวิชาและสถาบันที่ให้การยอมรับความสามารถของตัวเอง

3. คุณภาพการเรียนการสอน (Quality of instruction) หมายถึง ประสิทธิภาพการเรียน การสอนที่ผู้เรียนได้รับ ได้แก่ การชี้แนะให้คำแนะนำการปฏิบัติ การบอกจุดมุ่งหมายของการเรียน และงานที่ต้องทำให้ผู้เรียนทราบอย่างชัดเจน การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน การเสริมแรงของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียน การใช้ข้อมูลย้อนกลับ หรือการให้ผู้เรียนรู้ผลว่าตนเองกระทำ ได้ถูกต้องหรือไม่ และการแก้ไขข้อบกพร่อง

พีระยุทธิ์ สันติวัน (2533, หน้า 38) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนว่าประกอบด้วย ด้านตัวผู้เรียน เช่น ความรู้สึนึกนึกคิดกับตนเอง สุขภาพ ร่างกาย ความสนใจ สติปัญญา การปรับตัว ความมุ่งมั่น แรงจูงใจ เพศและอายุ ความบกพร่องของร่างกาย ลักษณะทางพันธุกรรม วุฒิภาวะ รูปแบบการใช้เวลา เป็นต้น และด้านโรงเรียน เช่น ขนาดโรงเรียน ความพร้อมทางด้านบุคลากรและสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมทั้งในห้องเรียนและบริเวณ โรงเรียนแหล่งค้นคว้าหาความรู้ต่าง ๆ เป็นต้น

3. การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดที่เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมจากทัศนะของนักวิชาการต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

ไพศาล หวังพานิช (2526, หน้า 89) กล่าวถึงการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าสามารถ วัดผลได้ 2 แบบตามความมุ่งหมาย และลักษณะวิชาที่สอน ดังนี้

1. การวัดผลด้านการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือ ทักษะของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปแบบของการกระทำจริง เป็นผลงาน เช่น วิชาศิลปศึกษา พลศึกษา การช่าง เป็นต้น การวัดผลแบบนี้จึงต้องใช้ “ข้อสอบ ภาคปฏิบัติ (Performance test)”

2. การวัดผลด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถที่เกี่ยวกับเนื้อหา อันเป็น

ประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถวัดผลได้ โดยใช้ “ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement test)”

สำหรับการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน Bloom (1971, p. 18) ได้กล่าวถึงลำดับขั้นตอนที่ใช้ในการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมด้านความรู้ความคิดไว้ 6 ขั้น โดยเรียงลำดับตามความซับซ้อนจากต่ำไปหาสูง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้ – ความจำ (Knowledge memorization) หมายถึง การระลึกหรือท่องจำความรู้ต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้วโดยตรง ในขั้นนี้รวมถึง การระลึกถึงข้อมูล ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ไปจนถึง กฎเกณฑ์ ทฤษฎีจากตำรา ดังนั้นขั้นความรู้ความจำจึงจัดได้ว่าเป็นขั้นต่ำสุด

2. ความเข้าใจ (Comprehension) หมายถึง ความสามารถจับใจความสำคัญของเนื้อหาที่ได้เรียนหรือการแปล การสรุป การย่อความต่าง ๆ รวมถึงการขยายความ การเรียนรู้ในขั้นนี้ ถือว่าเป็นขั้นที่สูงกว่าการท่องจำตามปกติอีกขั้นหนึ่ง

3. การนำไปใช้ (Application) หมายถึง ความสามารถที่จะนำความรู้ที่นักเรียนได้เรียนมาแล้วไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ดังนั้น ในขั้นนี้จึงรวมถึงความสามารถในการเอา กฎมโนทัศน์ หลักสำคัญ วิธีการนำไปใช้ การเรียนรู้ในขั้นนี้ ถือว่านักเรียนจะต้องมีความเข้าใจในเนื้อหาเป็นอย่างดีเสียก่อนจึงจะนำความรู้ไปใช้ได้

4. การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง ความสามารถที่แยกแยะเนื้อหาวิชาลงไปเป็นองค์ประกอบย่อย ๆ เหล่านั้น เพื่อที่จะได้มองเห็นหรือเข้าใจความเกี่ยวข้องต่าง ๆ ในขั้นนี้จึงรวมถึงการแยกแยะหาส่วนประกอบย่อย ๆ หาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อย ๆ เหล่านั้น ตลอดจน หลักสำคัญต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง การเรียนรู้ในขั้นนี้ถือว่าสูงกว่าการนำไปใช้ และต้องเข้าใจทั้งเนื้อหาและโครงสร้างของบทเรียน

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง ความสามารถที่จะนำเอาส่วนย่อย ๆ มาประกอบกับสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงาน การจัดเรียงและการผสมผสานให้เกิดสิ่งใหม่ขั้นนั้นต้องคัดแปลงปรับปรุงของเก่าให้ดีขึ้น ดังนั้น การสังเคราะห์ เป็นสิ่งที่สูงกว่าการวิเคราะห์อีกขั้นหนึ่ง

6. การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง ความสามารถที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับกับคุณค่าต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นคำพูด นวนิยาย บทกวี หรือรายงานการวิจัย การตัดสินใจดังกล่าว จะต้องวางแผนอยู่บนเกณฑ์ที่แน่นอน เกณฑ์ดังกล่าวอาจจะเป็นสิ่งที่นักเรียนคิดขึ้นเองหรือนำมาจากที่อื่นก็ได้ การเรียนรู้ในขั้นนี้ ถือว่าเป็นการเรียนรู้ขั้นสูงสุดของความรู้ความจำ

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีข้างต้น ในการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาขึ้น

จากผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารภูมิศาสตร์ เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ครอบคลุมเนื้อหาสาระ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะขั้นตอนการปฏิบัติงาน ที่นักเรียนแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้จากคะแนนที่ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารภูมิศาสตร์ เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยจะใช้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนตามหลักการของ บลูม ที่เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนไว้ 6 ชั้น ประกอบด้วย (1) ความรู้ – ความจำ (Knowledge memorization) (2) ความเข้าใจ (Comprehension) (3) การนำไปใช้ (Application) (4) การวิเคราะห์ (Analysis) (5) การสังเคราะห์ (Synthesis) (6) การประเมินค่า (Evaluation) เป็นเกณฑ์ในการออกข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ให้มีอัตราส่วนที่เหมาะสม ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้ของการวิจัยครั้งนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

สุริน คล้ายรามัญ (2543) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนากระบวนการอบรมโดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเพิ่มเสริมสร้างความรู้ เจตคติ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนที่เป็นสตรี ในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง แล้วสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความรู้ทางการเมือง แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินผลและติดตามผลการฝึกอบรม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์พฤติกรรม การมีส่วนร่วมทางการเมืองจากแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดลองใช้กระบวนการ อบรม มีดังนี้ (1) ผู้เข้ารับการอบรมในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของคะแนนด้านความรู้ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติทางการเมืองไม่แตกต่างกัน (2) ผู้เข้ารับการอบรมในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ทางการเมือง เจตคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองหลังการอบรม และจากการติดตามผลการอบรมไม่แตกต่างกัน (3) ผู้เข้ารับการอบรมในกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ทางการเมืองไม่แตกต่างกัน (4) ผู้รับการอบรมในกลุ่ม

ควบคุมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ทางการเมือง เจตคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองหลังการอบรม และจากการติดตามผลการอบรมไม่แตกต่างกัน (5) ผู้เข้ารับการอบรมในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ทางการเมือง หลังการอบรมสูงกว่ากลุ่มควบคุม ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน และ (6) ผู้เข้ารับการอบรมในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากการติดตามผลการอบรมไม่แตกต่างกัน

ชวาลา เวชยันต์ (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนฯ และประเมินผลการใช้ผลแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดภาคเหนือตอนบน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในรายวิชาสังคมศึกษา จำนวน 48 คน และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในรายวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 45 คน สังเกตกรณีศึกษาที่มีพฤติกรรมการรับใช้สังคม จำนวน 7 คน ในระหว่างการทดลอง และสัมภาษณ์การทดลอง ผู้วิจัยนำแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น โดยการทดลองเป็น 12 สัปดาห์ วัดผลก่อนและหลังเรียนด้วยเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น ผลการวิจัยพบว่า กรณีศึกษาที่เรียนด้วยแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนเฉลี่ยความตระหนักในการรับใช้สังคม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กรณีศึกษาที่เรียนด้วยแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการแก้ปัญหา สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กรณีศึกษาที่เรียนด้วยแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งรายวิชาสังคมศึกษา และรายวิชาภาษาอังกฤษ สูงกว่ากรณีศึกษาที่เรียนด้วยแบบการเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และกรณีศึกษาที่ทำการสังเกตพฤติกรรมมีพัฒนาการพฤติกรรมการรับใช้สังคมสูงขึ้นตามลำดับ

นฤมล มณีงาม (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานตามหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมสร้างจิตสำนึกฯ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนโรงเรียนบ้านนาอิน อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุตรดิตถ์เขต 1 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบทดสอบความรู้เรื่องการประหยัดพลังงาน แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมประหยัดพลังงาน แบบประเมิน โดยเพื่อนเกี่ยวกับพฤติกรรมประหยัดพลังงาน แบบประเมินพฤติกรรมการใช้พลังงานของนักเรียน และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับเหตุผลของพฤติกรรม และผลกระทบของพฤติกรรมประหยัดพลังงานที่มีต่อสังคม ผู้วิจัยวิเคราะห์

ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง โปรแกรมรวม 12 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนที่ผ่าน โปรแกรมการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงาน ร้อยละ 90 มีจิตสำนึกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานอยู่ในระดับที่ 3 คือ จิตสำนึกระดับการมีปฏิริยาตอบโต้อย่างมีวิจารณ์ญาณ และนักเรียนร้อยละ 10 มีจิตสำนึกระดับที่ 2 คือ จิตสำนึกระดับสภาพของการมีปฏิริยาตอบโต้ (2) หลังการเข้าร่วมโปรแกรมนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้เกี่ยวกับวิธีประหยัดพลังงาน สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) หลังการเข้าร่วมโปรแกรม นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมประหยัดพลังงาน สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (4) หลังการเข้าร่วมโปรแกรมมีนักเรียนร้อยละ 90 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด สามารถให้เหตุผลเชื่อมโยงการปฏิบัติในการประหยัดพลังงานกับ ผลกระทบต่อสังคม โดยคำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรมและสังคม

วิมลรัตน์ จตุรานนท์ (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในรายวิชา 404401 บูรณาการหลักสูตรและการสอนวิชาเฉพาะ : กรณีศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศ ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการ เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม แบบทดสอบปลายภาค และแบบประเมินผลการสอน ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนของนิสิตที่เรียนด้วยการบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการ สังคมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่กำหนด และผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) ด้าน ความรู้ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ การออกแบบการสอน การเขียนแผนการสอน การเตรียมความพร้อมของผู้สอน การดำเนินการสอนผู้เรียน และการควบคุมชั้นเรียน (2) ด้านทักษะ มีทักษะในการวางแผนการสอน การดำเนินการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การควบคุมชั้นเรียน การผลิตและใช้สื่อ การทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การประเมินตนเองและการคิด (3) ด้านเจตคติ มีเจตคติ ที่ดีต่อวิชาชีพครู การสอน การบริการสังคม และการสอนด้วยเทคนิคการบริการสังคม

กิตติยา ผากงคำ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้กระบวนการเรียนรู้โดย การรับใช้สังคมที่มีต่อความตระหนักในการรับใช้สังคม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อ การเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโพนแพง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนครเขต 3 ในภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2549 จำนวน 16 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม แบบวัดความตระหนักใน

การรับใช้สังคม และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการศึกษาพบว่า (1) นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนด้วยกระบวนการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนด้วยกระบวนการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนด้วยกระบวนการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมมีเจตคติต่อการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เรวณี ชัยเชาวรัตน์ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของโปรแกรมส่งเสริมความรู้ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน ตามหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เน้นความเข้าใจ วัฒนธรรมบริ โภคแบบพอเพียง ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมความรู้ฯ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยยาง หมู่ชนชัยพร อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา 2551 จำนวน 33 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) หลังการเข้าร่วมโปรแกรม นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องความรู้ความเข้าใจพื้นฐาน เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเฉลี่ย สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) หลังการเข้าร่วมโปรแกรม นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเฉลี่ย สูงกว่าเกณฑ์การประเมินร้อยละ 60 (3) หลังการเข้าร่วมโปรแกรมนักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมการบริโภคแบบพอเพียงเฉลี่ย สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (4) พฤติกรรมการบริโภคแบบพอเพียงของนักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม อยู่ในระดับ 3 คือ นักเรียนปฏิบัติตามแนวทางการบริโภคแบบพอเพียงได้อย่างเหมาะสม

ศิริรัตน์ ปัญจสุภวงศ์ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของโปรแกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่องการป้องกันอุบัติเหตุจากสึนามิ ตามหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงาเขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างโปรแกรมส่งเสริมการเรียนรู้ฯ และเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้และพฤติกรรม เรื่องการป้องกันอุบัติเหตุจากสึนามิตามหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนโรงเรียนบ้านน้ำเค็ม อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ปีการศึกษา 2550 จำนวน 23 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบทดสอบความรู้เรื่องการป้องกันอุบัติเหตุจากสึนามิ แบบสำรวจพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุจากสึนามิ แบบบันทึกพฤติกรรม การป้องกันอุบัติเหตุจากสึนามิ ผู้วิจัยวิเคราะห์

ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองโปรแกรม 10 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า ความรู้และพฤติกรรมเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุจากสีนามิ โดยผ่านการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมการรับใช้สังคมที่สร้างขึ้น สูงกว่าก่อนการเข้าร่วม โปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิริ ทัพวงษ์ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยการอาชีพพนัสนิคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 30 คน ใช้แบบแผนการทดลอง One shot case study โดยวัดผลเพียงครั้งเดียวหลังจากการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบปลายภาค แบบประเมินตามสภาพจริง แบบวัดเจตคติ ในการทำกิจกรรมการบริการสังคม แบบประเมินพฤติกรรมที่พึงประสงค์ แบบสอบถามความพึงพอใจในการรับบริการ สมุดบันทึกกิจกรรมการบริการสังคม และการนำเสนอประสบการณ์ของนักศึกษา ประเด็นการสนทนาของนักศึกษา และการสัมภาษณ์ผู้รับบริการหรือผู้ประสานงานชุมชน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหาจากสมุดบันทึกกิจกรรม ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามีผลการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่กำหนดไว้ (2) การทำงานร่วมกันกับกลุ่มที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน นักศึกษามีเจตคติอยู่ในเกณฑ์สูง ความกระตือรือร้น และการทำงานร่วมกันนักศึกษา มีเจตคติอยู่ในเกณฑ์สูง (3) พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาทุกด้านอยู่ในเกณฑ์ดีมาก และ (4) ผลสัมฤทธิ์ของชุมชนที่ได้รับบริการทุกด้านอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

ลินดา เกณฑ์มา (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมในสังคม สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 50 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอน ในประเด็นความชัดเจนอยู่ในระดับมากที่สุด 8 ด้าน ยกเว้นด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ และด้านแนวทางในการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นประโยชน์และการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ด้าน ยกเว้นด้านปฏิบัติตามได้ง่ายอยู่ในระดับมาก และผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอน พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมในสังคมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กรณีศึกษาที่ทำการสังเกตพฤติกรรมระหว่างการทดลอง มีพัฒนาการด้านพฤติกรรมกรรับใช้สังคมสูงขึ้นตามลำดับ จากการบันทึกความคิดเห็น และการแสดงพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมในสังคมของ

กรณีศึกษา รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้สอน และหัวหน้าองค์กรที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่ารูปแบบดังกล่าวสามารถส่งเสริมจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมในสังคมสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี

กรรยา พรรณา (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคศึกษาศาสตร์ตัวอย่าง ที่เน้นการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ ของโรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 80 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster random sampling) ห้องเรียนละ 40 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง โดยใช้วิธีการจับฉลาก เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 40 คน ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคศึกษาศาสตร์ตัวอย่างที่เน้นการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม แผนการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคศึกษาศาสตร์ตัวอย่างที่เน้นการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดจิตสาธารณะ โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ Randomized control group pretest-posttest design การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีทางสถิติ t-test แบบ Independent group ในรูป difference score ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคศึกษาศาสตร์ตัวอย่างที่เน้นการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีจิตสาธารณะแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

กิ่งกาญจน์ กลิ่นจันทร์ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการบริการสังคม เรื่องปรากฏการณ์ทางธรณีวิทยา และธรณีประวัติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีจุดประสงค์เพื่อ พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการบริการสังคมโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาโลก ดาราศาสตร์และอวกาศ และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการบริการสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 โรงเรียนบุญวัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สพม. 31 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 1 ห้อง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก จำนวนนักเรียน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการบริการสังคม จำนวน 20 ชั่วโมง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบวัดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน และแบบวัดเจตคติต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าที (t-test dependent) ผลการวิจัยพบว่า (1) แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ $E_1 / E_2 = 88.45/88.81$ (2) ดัชนีประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการบริการสังคม เท่ากับ 0.78 และ (3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเจตคติต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาสุดา ภาคาผล (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ ในวิชาสังคมศึกษา โดยใช้กิจกรรมการบริการสังคมที่มีต่อมโนทัศน์ และพฤติกรรมจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนม่วงไข่พิทยาคม จำนวน 65 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองจำนวน 35 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการในวิชาสังคมศึกษาโดยใช้กิจกรรมการบริการสังคม ใช้เวลาในการทดลอง 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ คาบละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดมโนทัศน์จิตสาธารณะ แบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะด้วยตนเองของนักเรียน แบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียน โดยครู แบบประเมินพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนโดยผู้ปกครอง และแบบสะท้อนความคิด ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการในวิชาสังคมศึกษา โดยใช้กิจกรรมการบริการสังคม มีมโนทัศน์จิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการในวิชาสังคมศึกษาโดยใช้กิจกรรมการบริการสังคม มีมโนทัศน์จิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (3) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการในวิชาสังคมศึกษาโดยใช้กิจกรรมการบริการสังคม มีพฤติกรรมจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (4) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการในวิชาสังคมศึกษา โดยใช้กิจกรรมการบริการสังคม มีพฤติกรรมจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อัญชณา สุขสมจิต (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ด้วยหลักการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม โดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ในการทำโครงการ เพื่อสร้างจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 27 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดจิตสำนึกสาธารณะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ค่าที (t-test)

ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลการจัดการเรียนการสอน โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างมีจิตสำนึกสาธารณะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการเรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนฯ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

สรรเสริญ อินทรันต์ และฐิติยา เนตรวงษ์ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้เทคนิค การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และเขียนสะท้อนความดีผ่านบล็อก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้าน จริยธรรม ในรายวิชาจริยศาสตร์ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) จัดการเรียนการสอนด้วย เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และเขียนสะท้อนความดีผ่านบล็อก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ด้านจริยธรรมในรายวิชาจริยศาสตร์ และ (2) พัฒนาจริยธรรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ สอนคูสิท กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาตอนเรียน A1 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา จริยศาสตร์ ปีการศึกษา 2556 จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย (1) แบบสอบถามเหตุผลเชิงจริยธรรม และ (2) แบบสอบถามเจตคติ และพฤติกรรมจริยธรรม ผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า (1) การจัดการเรียนการสอนด้วยเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และเขียนสะท้อนความดีผ่านบล็อก สามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรมในรายวิชาจริยศาสตร์ แก่นักศึกษาได้ (2) นักศึกษามีการพัฒนาจริยธรรมโดยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม มีพัฒนาการ สูงขึ้นร้อยละ 9.75 ส่วนเจตคติและพฤติกรรมจริยธรรมมีพัฒนาการสูงขึ้นร้อยละ 12.29 และ (3) ความสัมพันธ์ของเหตุผลเชิงจริยธรรมและเจตคติ และพฤติกรรมจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่าง มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกในระดับปานกลาง ($r = 0.532$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม นั้น สามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่นำมาใช้ในประเทศไทยนั้น สามารถใช้ได้ กับผู้เรียนหลายระดับ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา (ประถมศึกษาตอนปลาย) ระดับมัธยมศึกษา ระดับ วิทยาลัย ตลอดจนระดับอุดมศึกษา ตามความเหมาะสม ซึ่งการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่มีผู้วิจัย ได้ทำการวิจัยไว้ในประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่มีกิจกรรม การเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based service learning) โดยจะให้ความสำคัญแก่ การบูรณาการในหลักสูตรรายวิชา ในขณะที่กิจกรรมที่ชุมชนเป็นฐานจะให้ความสำคัญแก่ จุดประสงค์ขององค์กรที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของรูปแบบและวิธีการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมของ ผู้วิจัยแต่ละคน ก็มีความแตกต่างกันออกไปตามจุดประสงค์ของการวิจัยของบุคคลนั้น เพราะ รูปแบบการเรียนรู้ ด้วยการรับใช้สังคมมีอยู่หลากหลาย และผลที่ได้จากการวิจัยที่เรียนรู้ด้วยการ

รับใช้สังคมล้วนเกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและสังคมในหลาย ๆ ด้าน เช่น ผลจากการมีคุณธรรม จริยธรรม จิตสำนึก ความตระหนัก ต่อการรับใช้สังคมของนักเรียนในด้านต่าง ๆ และการร่วมมือของชุมชนเอง เป็นต้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีแนวคิด ทำการวิจัยเรื่อง เรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามแนวการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อเปรียบเทียบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด และเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองของนักเรียนต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ในด้านความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน คุณธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน จริยธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน และการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยดังกล่าวในประเทศไทยยังไม่ค่อยมีบุคคลที่ให้ความสนใจการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ในด้านของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเท่าที่ควร ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมผนวกกับในวิชาที่ผู้วิจัยได้ทำการสอนมีเนื้อหาสาระวิชาที่สามารถนำการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ไปบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อนักเรียน ผู้วิจัย และเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ และโลก ทั้งในปัจจุบัน และอนาคตได้

งานวิจัยต่างประเทศ

Gregory B. Markus, Jeffrey P. F. Howard and David C. King (1993) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบูรณาการรับใช้สังคมและการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้: ผลจากการทดลอง เพื่อช่วยกระจายการอภิปรายคุณค่าทางการศึกษาในการรับใช้ชุมชน ผู้วิจัยได้รายงานผลการทดลองในการบูรณาการการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ในหลักสูตรรัฐศาสตร์ระดับปริญญาตรี นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม พบว่านักศึกษาได้แสดงความสามารถของตนในการเรียนอย่างเต็มศักยภาพ ได้เรียนรู้ที่จะประยุกต์ใช้หลักการจากหลักสูตรให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ และมีการตระหนักถึงปัญหาสังคมมากขึ้นกว่าการจัดการอภิปรายแบบดั้งเดิมอย่างมีนัยสำคัญ การเรียนรู้ในชั้นเรียนและผลการเรียนของนักศึกษายังเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ อันเป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการรับใช้สังคมของหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง สุดท้ายข้อมูลก่อนและหลังการสำรวจ เผยให้เห็นผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญ ของการมีส่วนร่วมในการรับใช้สังคมขึ้น กับการเห็นคุณค่าและความสนใจของนักศึกษาแต่ละคน การทดลองการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นการเติมเต็มหรือชดเชยข้อจำกัดในการจัดการเรียนรู้ของศาสตร์การสอน

A. Troy Adams, Kristine J. Ajrouch, Howard Henderson and Irene Heard (2005)

ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิจัยผลการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม : บทบาทและความขาดแคลนของการศึกษา (งานวิจัยซ้ำ) ผู้วิจัยสรุปว่า ผลกระทบของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมของนักศึกษาในระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ได้รับความสนใจในทางวิชาการอย่างมากในทศวรรษที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามได้มีความพยายามทำการศึกษซ้ำจำนวนหนึ่ง วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ (1) เพื่อประเมินความน่าเชื่อถือ (ความเชื่อมั่น) อนุกรมวิธาน (ชั้น) ในการจำแนกระหว่างหมวดย่อยของการจำลองแบบในการศึกษาผลการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมอย่างถูกต้องของ Kelly, Chase และ Tucker's (1979) ฉบับปรับปรุง (2) เพื่อกำหนดขอบเขตของการทำซ้ำในวรรณกรรมของผลการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และ (3) เพื่อให้ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย บทความฐานข้อมูลที่ถูกตีพิมพ์ในวารสาร Peer – reviewed ระหว่างปี ค.ศ. 1993 และปี ค.ศ. 2004 ชั้นของการจำแนกระหว่างประเภทของการทำซ้ำ มีค่าเฉลี่ยความน่าเชื่อถือ (ความเชื่อมั่น) ระหว่างประเมินร้อยละ 88 ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 70.40 ของการศึกษาหรือวิจัยถูกจัดให้เป็น ซ้ำทางการดำเนินงาน (Operational replication) หรือซ้ำทางโครงสร้าง (Constructive replication) อย่างไรก็ตามอย่างหนึ่ง การศึกษาซ้ำจำนวนมากเป็นการศึกษาแบบ “การศึกษาภายใน” หมายความว่า นักวิจัยทำการวิจัยซ้ำงานวิจัยของตนเอง และได้มีการเสนอข้อแนะนำหลายข้อ เกี่ยวกับการปรับปรุงผลการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

James M. Conway, Elise L. Amel and Daniel P. Gerwien (2009) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ในบริบททางสังคม: การศึกษาวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่ส่งผลกระทบต่อวิชาการ บุคคล สังคม และพลเมือง ผู้วิจัยกล่าวว่า สถานที่การจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และการเรียนรู้ในบริบททางสังคม การอำนวยความสะดวก การตอบสนองความรู้สึก ต่อสังคมมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์ฯ ผู้วิจัยสรุปหลักฐานไว้ คือ (1) ขอบเขตและประเภท การเปลี่ยนแปลงในการมีส่วนร่วมใน โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (2) องค์ประกอบ โปรแกรมที่ระบุ (ผู้ดูแล) ที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณในการเปลี่ยนแปลงของการเข้าร่วม และ (3) ผลลัพธ์ในระดับการศึกษาและหลักสูตรซึ่งเทียบกับการไม่มีหลักสูตรผู้วิจัยได้รวมตัวอย่าง 103 ตัวอย่าง และพบการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกในทุกประเภท มีการเปลี่ยนแปลงผลลัพธ์ทางวิชาการ บุคคล และพลเมือง และในระหว่างผลลัพธ์ทางสังคม โปรแกรมมีการสะท้อนโครงสร้างขนาดใหญ่ แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบทั่วไปในระดับการศึกษา

Teresa M. Heckert (2010) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทางเลือกของการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม: สองเทคนิคที่ได้รับการรับรองจากแผนการของคณะ ผู้วิจัยกล่าวว่า อุปสรรคหลักในการใช้เทคนิคการสอน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม จำเป็นต้องมีคณะที่จะสละเวลา

ในการอำนวยความสะดวกในความร่วมมือกับชุมชน ความท้าทายอีกประการหนึ่งคือความพร้อมของนักศึกษา ในด้านประสบการณ์ทั้งในแง่ของความรู้และแรงจูงใจ ในบทความนี้ผู้วิจัยกล่าวถึงการปรับตัวที่จะขยายโอกาสการเรียนรู้ ในขณะที่กลยุทธ์แรกจะระบุสมาชิกภายในชุมชน เช่น สำนักงานมหาวิทยาลัย และองค์กรที่เป็นพันธมิตรที่มีศักยภาพ กลยุทธ์ที่สองคือ การทำงานร่วมกันในขั้นสุดท้ายของผลผลิต กลยุทธ์ดังกล่าวจะได้ประโยชน์ของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมทางอ้อม คือ การแลกเปลี่ยน และบทเรียนที่ได้รับจากการใช้ของแต่ละกลยุทธ์ในระดับโครงการ

Christine I. Celio, Joseph Durlak and Allison Dymnicki (2011) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาวิเคราะห์ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมแก่นักศึกษา ผู้วิจัยกล่าวว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมได้กลายเป็นวิธีการสอนที่เป็นที่นิยมในทุก ๆ ที่ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย แม้ว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมในโลกของการศึกษาจะเพิ่มขึ้น ก็ยังไม่มีความชัดเจนว่า ผลลัพธ์ของการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมจะเกี่ยวข้องกับนักศึกษา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องจะทำให้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมมีประสิทธิภาพมากขึ้น ภายหลังจากการศึกษาวิเคราะห์ ซึ่งให้เห็นว่าการตรวจสอบนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ แสดงให้เห็นถึงหลักการที่เกิดขึ้น 5 ส่วน คือ ทักษะคิดต่อตนเอง ทักษะคิดต่อโรงเรียน การเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมของพลเมือง ทักษะทางสังคม และผลงานทางวิชาการ ค่าเฉลี่ยอยู่ประมาณ 0.27 ถึง 0.43 นอกจากนี้ยังมีการคาดการณ์ว่า การสนับสนุนเชิงประจักษ์สำหรับสังคมที่ได้ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว จะถูกแนะนำในเรื่อง การเชื่อมโยงของหลักสูตร และการมีส่วนร่วมในชุมชนและการสะท้อนของผลลัพธ์ที่ดีกว่า และในปัจจุบันอาจจะเป็นที่น่ายินดีสำหรับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมของนักศึกษา และควรส่งเสริมให้นักศึกษาค้นคว้างานวิจัยการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาเองที่จะทำให้เข้าใจมากขึ้น และควรมีการวางเงื่อนไขส่งเสริมให้กับนักศึกษาเพื่อให้เกิดการเจริญเติบโตและพัฒนา

Nicola M. Pless, Thomas Maak and Günter K. Stahl (2011) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาความรับผิดชอบของผู้ในระดับโลกผ่าน โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม: ประสบการณ์จากโครงการยูนิซิส ผู้วิจัยกล่าวว่า สิ่งท้าทายที่เกิดขึ้นใหม่ของผู้บริหารการศึกษาที่จะต้องรับผิดชอบในการพัฒนาผู้นำนักธุรกิจทั่วโลก อธิบายได้ว่าโครงการยูนิซิส เป็นการบูรณาการการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการส่งทีมงานไปยังประเทศที่กำลังพัฒนาในการทำงาน ในการเป็นหุ้นส่วนกับองค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ประกอบการสังคมหรือองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงวิธีการเข้าร่วมโครงการยูนิซิสจากประสบการณ์ของพวกเขา ในขณะที่อยู่ต่างประเทศผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 70 คน

ของผู้เข้าร่วม โครงการและการวิเคราะห์เนื้อหาจากเรื่องเล่า เกี่ยวกับการผลิตของพวกเขา เขาได้ค้นพบหลักฐานของการเรียนรู้ ได้แก่ ความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากความตั้งใจ การมีจริยธรรม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังระบุจำนวนกระบวนการเรียนรู้ ที่ผ่านการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในความคิด อารมณ์และระดับพฤติกรรมรวมทั้งกระบวนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในเรื่องของวัฒนธรรมและจริยธรรม ประกอบด้วย การสร้างชีวิตใหม่ นั่นก็คือการพัฒนามุมมองใหม่ของตนเองและของโลก และสิ่งที่เป็นประสบการณ์ในเรื่องของอารมณ์ขณะที่ได้รับมอบหมาย ผลการสำรวจจากต่างประเทศจะยืนยันประสิทธิภาพการพัฒนาในระยะยาวของโครงการยูลิสซิส และเสริมสร้างความสามารถที่มีความสำคัญในการเป็นผู้นำในระดับโลกที่มีความรับผิดชอบ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลที่เกิดขึ้นในการสร้างทฤษฎีในการเป็นผู้นำ ที่มีความรับผิดชอบและช่วยให้องค์กรได้ใช้ประโยชน์จากศักยภาพของโครงการ โดยการรับใช้สังคมระหว่างประเทศในการพัฒนาผู้นำระดับโลกให้มีความรับผิดชอบ

Nila M. Wiese and Daniel J. Sherman (2010) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบูรณาการด้านการตลาดและสิ่งแวดล้อมศึกษา ผ่านวิธีการเรียนการสอนแบบสหวิทยาการ แบบใช้ประสบการณ์ และการรับใช้สังคม ผู้วิจัยกล่าวว่า โดยธรรมชาติความดึงเครียดของทั้งสองสาขาที่เกี่ยวกับปัญหาของการรักษาสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ ให้การสนับสนุน โครงการนี้ที่ไม่ซ้ำกัน โครงการนั้นจะเน้นเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้น ทั้งนักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานด้านการตลาดจะมีการพิจารณาเชิงกลยุทธ์การศึกษาสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา จะระบุและจัดลำดับความสำคัญของขยะมูลฝอยในตำรา นักศึกษาพัฒนาความคิดริเริ่มด้านการตลาดเพื่อสังคมในการมุ่งลดของเสียในตำราเป็นสำคัญ ซึ่งมีสองความคิดที่ดีที่สุดที่ถูกนำมาใช้โดยนักศึกษาที่ผ่านโครงการในการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมและหลักสูตรการตลาด และนักศึกษาที่ศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมที่มีความสามารถในการระบุและใช้วิธีการในเครื่องมือทางการตลาดที่สามารถใช้เพิ่มเพื่อส่งเสริมสาเหตุที่มีผลต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในเชิงบวก นักศึกษาด้านการตลาดนำมาประยุกต์ใช้แนวคิดการตลาดไปสู่สถานการณ์ในชีวิตจริง ในขณะที่ได้รับการตระหนักมากขึ้นของปัญหาสิ่งแวดล้อมและบทบาทธุรกิจในการดูแลสิ่งแวดล้อม

Patrick L. Yorio and Feifei Ye (2012) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ผลของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมต่อผลทางด้านสังคมส่วนบุคคล และความรู้ความเข้าใจของการเรียนรู้ ผู้วิจัยกล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเป็นวิธีการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานในการศึกษาและการเรียนรู้ที่ให้ผลการเรียนรู้ในหลายด้าน เนื่องจากวิธีการสอนมีเอกลักษณ์ การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมสามารถทำให้ผลการเรียนรู้พัฒนาได้ศักยภาพ นักวิชาการด้านการจัดการและด้านธุรกิจได้รับรู้คุณค่าของมัน มีทฤษฎีและงานวิจัยสนับสนุน

จำนวนมากที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมของนักศึกษาระดับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย จากการใช้เทคนิคศึกษาวิเคราะห์ (Meta – analytic technique) พบว่าเป็นไปตามข้อสมมติฐานที่ว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมมีผลในเชิงบวกต่อความเข้าใจในประเด็นสังคม (เป็นความเปลี่ยนแปลงเท่ากับ 0.34 หรือ $d = 0.34$) ความเข้าใจในส่วนบุคคล (เป็นความเปลี่ยนแปลงเท่ากับ 0.28 หรือ $d = 0.28$) และพัฒนาการด้านความรู้ (เป็นความเปลี่ยนแปลงเท่ากับ 0.52 หรือ $d = 0.52$) นอกจากนี้ยังพบหลักฐานที่สำคัญสำหรับการออกแบบการวิจัย ประเภทของการสะท้อนกลับ ประเภทของการวัดและประสบการณ์การรับใช้สังคม ที่เป็นตัวเลือกหรือเป็นสิ่งจำเป็น ผู้วิจัยสรุปโดยใช้การอภิปรายจากทฤษฎี และการปฏิบัติของการค้นพบเหล่านี้พร้อมกับข้อเสนอแนะของการวิจัยในอนาคต

Krista M. Soria and Brad Weiner (2013) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาคุณภาพในสถานที่เสมือนจริง”: การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมในการศึกษาทางไกลสำหรับหลักสูตรการเขียนเชิงเทคนิค มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมในการศึกษาทางไกลสำหรับหลักสูตรการเขียนเชิงเทคนิค ในการวิเคราะห์เชิงปริมาณของข้อมูลพบหลักฐานความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และผลการเขียนเชิงเทคนิค นอกจากนี้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพพบว่า การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมในหลักสูตรการเขียนเชิงเทคนิคทางออนไลน์จะช่วยให้นักเรียนได้เชื่อมโยงกับ “โลกจริง” ส่งเสริมให้นักเรียนได้ติดต่อกับบุคคลอื่นที่เขาต้องการ และยังพัฒนาจุดประกายความคิดในการเขียน เชื่อมโยงนักเรียนกับการจ้างงานในอนาคต และพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตร ได้อย่างลึกซึ้ง มันคือการตั้งสมมติฐานว่า ปัจจัยเหล่านี้สนับสนุนการพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนในการศึกษาทางไกลของนักเรียน

Maryse H. Richards, Rebecca Cornelli Sanderson, Cristine I. Celio, Jane E. Gront, Inhe Choi, Christine C. George and Kyle Deane (2013) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมของนักเรียนช่วงวัยรุ่นตอนต้น : ผลของหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยสรุปว่า ในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมาการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมได้เป็นที่นิยมมากขึ้น แม้ว่าโปรแกรมส่วนใหญ่จะนำมาใช้ในโรงเรียนมัธยมตอนปลายและวิทยาลัยเป็นส่วนใหญ่ การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยจะประเมินโครงการนำร่องการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (Grade 7) จำนวน 86 คน ในเขตใจกลางเมืองทางทิศตะวันตก (Midwestern city) โครงการนี้ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม การนำหลักสูตรไปใช้ และประเมินหลักสูตร ผลของการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เมื่อเทียบกับนักเรียนในกลุ่มควบคุม นักเรียนที่เข้าร่วมในหลักสูตรการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม แสดงให้เห็นถึงคะแนนความเป็นผู้นำที่สูงกว่า

อย่างมีนัยสำคัญ นักเรียนชั้นประถมศึกษา (Grade x) ที่มีผลกระทบต่อปฏิสัมพันธ์แทรกแซงมากกว่านักเรียนชั้นอื่น ตัวชี้วัดของการยอมรับความหลากหลาย ไม่ได้แสดงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญใด ๆ และได้กล่าวถึงผลกระทบและข้อเสนอแนะในการพัฒนาโปรแกรมในอนาคตด้วย

Ali Hébert and Petra Hauf (2015) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเรียนรู้ของนักเรียนผ่าน การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม: ผลต่อการพัฒนาด้านวิชาการ ความรับผิดชอบด้านพลเมือง ทักษะ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และทักษะการปฏิบัติ ผู้วิจัยกล่าวว่า ถึงแม้ว่าจะมีหลักฐานและการวิจัยที่สนับสนุนประโยชน์ของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม นักวิจัยบางคนให้คำแนะนำว่ายังต้องการ การทดสอบที่แม่นยำ เพื่อที่จะตรวจสอบผลกระทบที่แท้จริงต่อนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาด้านวิชาการที่มักจะ ไม่เกี่ยวข้องกับ การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เกิดขึ้นจากปัญหาหรือ ภาวะแทรกซ้อน 3 ด้าน คือ คะแนนไม่ได้สะท้อนหรือบ่งบอกถึงทักษะการคิดขั้นสูง (Higher order thinking skill) การเลือกด้วยตนเองที่มีอคติหรือไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง (Self-selection bias) และวิธีการให้คะแนนที่แตกต่างกัน (Different grading method) ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อหาทาง พยายามที่จะหลีกเลี่ยงภาวะแทรกซ้อนดังกล่าว โดยใช้วิธีการทดสอบ สอบซ่อม (Test-retest) และ การวัดการพัฒนาการด้านวิชาการในสามวิธี คะแนนการมอบหมายงานเพื่อทดสอบความเข้าใจ ในเนื้อหาหรือหลักสูตรเฉพาะเจาะจงโดยตรง และพัฒนาการรายงานตนเอง (Self-report improvement) นอกจากนี้การพัฒนาการด้านความรับผิดชอบด้านพลเมือง ทักษะความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลและทักษะปฏิบัติถูกวัดผ่านรายงานตนเอง (Self report) ของนักเรียนถึงแม้ว่าในการ รายงานตนเองของนักเรียนที่เข้าร่วมในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมจะชี้ให้เห็นพัฒนาการทั้ง ด้านความรับผิดชอบด้านการเมือง ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและวิชาการ นักเรียนเพียงแต่ มีพัฒนาการด้านวิชาการเกี่ยวกับความคิดรวบยอดที่เป็นรูปธรรมของเนื้อหาหรือหลักสูตร แต่ไม่พบความแตกต่างของคะแนนสอบปลายภาคของนักเรียน ผลของการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า พัฒนาการทางด้านวิชาการที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมอาจจะไม่ได้รับการประเมิน อย่างเพียงพอ โดยวิธีการทั่วไปที่ใช้ในการประเมินผลการพัฒนาทางวิชาการของมหาวิทยาลัย

Katharine E. Scott and James A. Graham (2015) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้ ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อการเอาใจใส่และการมีส่วนร่วมในชุมชน ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยกล่าวว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมในเด็กก่อนวัยรุ่นจะมี ก่อนข้างน้อย ในความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เช่น ความรู้ความเข้าใจ อารมณ์ และ การมีส่วนร่วมในชุมชน ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ความตระหนักในพลเมือง ความรู้ ความสามารถของพลเมือง ได้รับการประเมินครั้งแรกเป็น จำนวน 155 คน และประเมินครั้งที่สอง ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 (ชาย 79 คน หญิง 76 คน) โดยมีการออกแบบก่อนและหลัง

การจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมทั้งหมด 5 ชุด โดยการจับคู่ทดสอบ มีการระบุนการเปลี่ยนแปลง การเอาใจใส่ในเชิงบวก และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เมื่อเวลาผ่านไปได้รับการประกาศ มีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งได้มีการตรวจสอบ โดยการวิเคราะห์ความเข้าใจถึงความคิด (ครั้งที่ 2) มีการนัดพบกับชุมชน (ครั้งแรก) การวิเคราะห์เพิ่มเติมแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงโดยรวม และการมีส่วนร่วมของทุกระดับชั้น แต่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของความคิดจะเพิ่มขึ้นในระดับ ประถมศึกษาปีที่ 5 เท่านั้น ในทำนองเดียวกันนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เข้าร่วมเท่านั้น ที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในการรับรู้ความสามารถของพลเมือง จุดที่เป็นปัจจัยสำคัญ ในการพัฒนาความสามารถของพลเมืองควรได้รับการตรวจสอบอย่างกว้างขวางมากขึ้นในการวิจัย ในอนาคต สำหรับผลของการศึกษาในการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมในโรงเรียน ประถมศึกษาที่กล่าวถึง

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศ ทำให้ทราบความหลากหลายของการนำการเรียนรู้ไป ประยุกต์ใช้ในหลากหลายศาสตร์วิชา ส่วนใหญ่ในต่างประเทศจะนำการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ไปประยุกต์ใช้กับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับอุดมศึกษา และในปัจจุบันมีภาค ธุรกิจหรือหน่วยงานต่าง ๆ ได้นำการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ไปประยุกต์ใช้ในการให้บริการ หรือรับใช้สังคมในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งในต่างประเทศรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม มีการใช้กันอย่างแพร่หลาย หรือเป็นที่นิยมอย่างมาก โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทย ที่มีการนำการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมมาใช้้น้อยมาก จะสังเกตเห็น ได้ว่า ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความสำคัญและเล็งเห็นประโยชน์ ต่อการรับใช้สังคมเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจและมีแนวคิดที่นำหลักการ การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยการบูรณาการเข้ากับวิชาที่ผู้วิจัย ทำการสอน เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา เปลี่ยนจากสังคมเกษตรเป็นสังคม อุตสาหกรรม ซึ่งในการพัฒนาระบบอุตสาหกรรมนั้นจะต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้ง ในกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไม่ทางตรง ก็ทางอ้อม เพื่อที่จะรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยให้มีอยู่อย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงใช้ การเรียนรู้ดังกล่าวในการทำวิจัยครั้งนี้ เพื่อที่จะให้ประเทศไทยพัฒนาไปพร้อมกับการไม่สูญเสีย ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ และเป็นทรัพยากรของโลกไปอย่างไร้คุณค่า และเพื่อที่จะให้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคงเหลือไว้สำหรับรุ่นลูกหลานสืบไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามแนวการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด และ (2) เพื่อเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองของนักเรียนต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้วิจัยขอเสนอวิธีดำเนินการวิจัยตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและหาคคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคาราสุมทร ศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2558 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 7 ห้องเรียน จำนวนรวม 314 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยมีหน่วยการสุ่มเป็นห้อง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคาราสุมทร ศรีราชา จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งมีจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 53 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เนื่องจากการรับใช้สังคม เป็นวิธีการเรียนรู้โดยใช้ทักษะทางวิชาการ และการปฏิบัติกิจกรรมรับใช้ชุมชน เป็นความรู้ที่มีคุณค่า มีความหมาย และบูรณาการความรู้ตรงตามเป้าหมาย มีจุดเน้นที่สำคัญ คือ กระบวนการคิดไตร่ตรองและการเรียนรู้จากประสบการณ์ ที่ได้รับใช้สังคม สร้างความเป็นพลเมืองของชุมชน ตลอดจนช่วยส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน จึงควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสม เช่น การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การเขียนรายงานตนเอง ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่พัฒนาขึ้นเพื่อวัดผลเชิงปริมาณ เป็นต้น สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้น จำนวน 3 แผน (จำนวน 16 คาบ + 8 ชั่วโมง) ซึ่งทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ผู้วิจัยจะแนบเครื่องมือย่อยที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเข้าไปด้วย คือ แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นแบบตรวจสอบรายการที่กำหนดพฤติกรรมที่จะสังเกตออกเป็นหน่วยย่อย ๆ และผู้สังเกตก็ตรวจสอบว่ามีพฤติกรรมเกิดขึ้นหรือไม่ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ มี และไม่มี จำนวน 15 ข้อ และทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ผู้วิจัยจะแนบเครื่องมือย่อยเข้าไปด้วย คือแบบประเมินผลรายงานการรับใช้สังคม ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็นแบบตรวจสอบรายการ และเขียนข้อความลงในช่องว่าง โดยกำหนดการประเมินเป็นกลุ่ม มีเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกส์ (Rubrics score) และแบบบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ

3. แบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ (Situation test) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน จำนวน 24 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแต่ละอย่าง ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้น จำนวน 3 แผน มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1.1 ศึกษาตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนคาราสุมพร ศรีราชา พุทธศักราช 2553/ หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม/ คู่มือการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ พร้อมกับศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือย่อยที่ใช้แนบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผล การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

1.2 สังเคราะห์ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม จากแนวคิดและรูปแบบ การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ของ Close up Foundation & Constitutional Rights Foundation Chicago; CRFC รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม ของ Delve กับ Mintz และ Stewart และแนวคิดการสร้างจิตสำนึก (Conscientization) ของ เปาโล แฟร์ร ได้เป็น 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

1. ขั้นเสริมสร้างความตระหนักและส่งเสริมจริยธรรม (Enhancing to awareness and be promote ethics) โดยมีองค์ประกอบในขั้นตอน 6 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1.1 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration)
- 1.2 การแจกแจง (Clarification)
- 1.3 การวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Concioussness)
- 1.4 การกระตุ้น (Activation)
- 1.5 การตระหนัก (Realization)
- 1.6 การซึมซับหรือปรับให้เป็นของตนเอง (Internalization)

2. ขั้นเตรียมการเพื่อปฏิบัติกิจกรรม (Preparation for activity practice) โดยมี องค์ประกอบในขั้นตอน 3 องค์ประกอบ ได้แก่

- 2.1 การเตรียมการ (Preparation)
- 2.2 การเลือกปัญหาที่สนใจ (Choose the interes problem)
- 2.3 การศึกษานโยบายหรือกฎหมาย (Cultivate the policy or law)

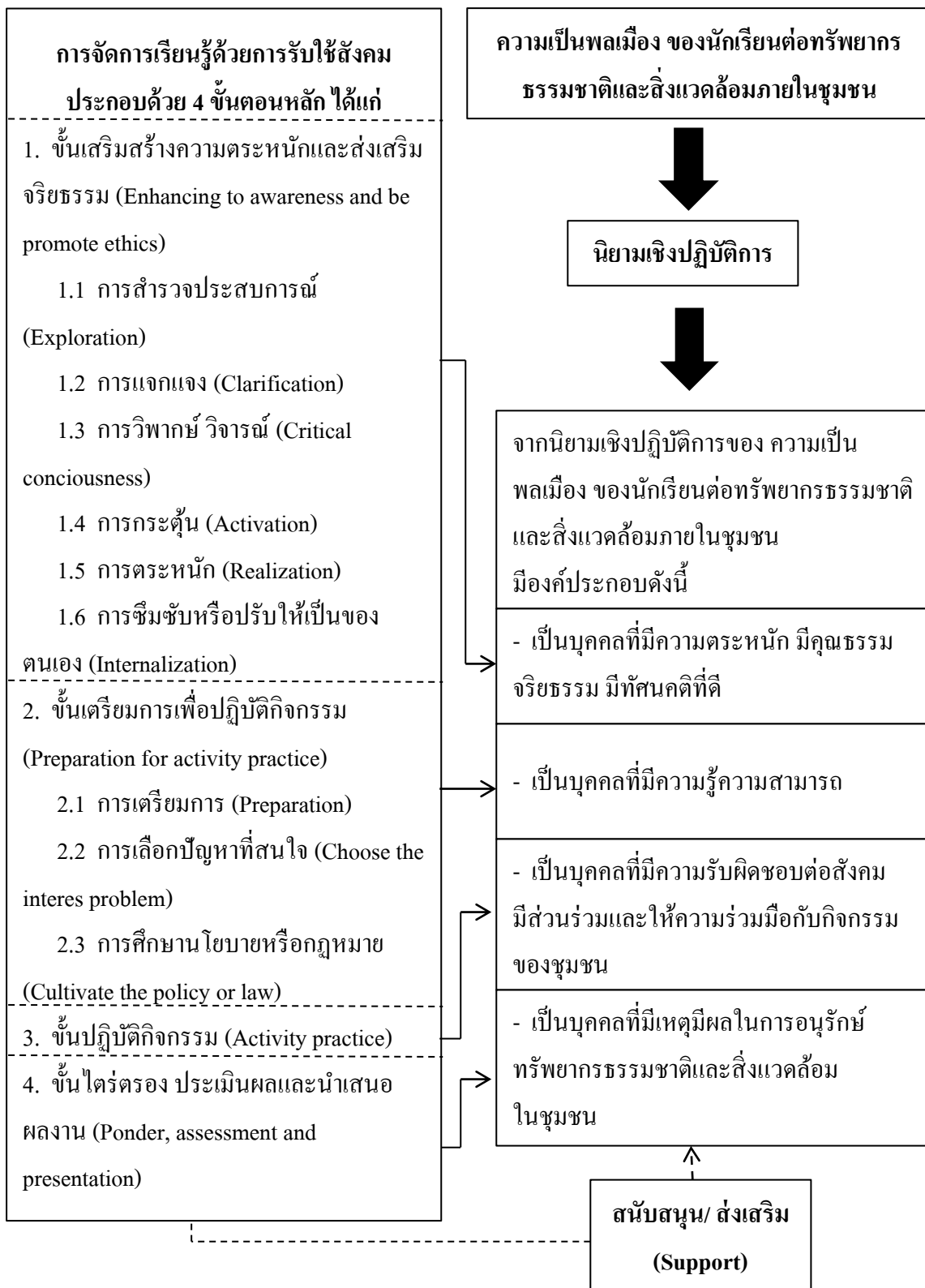
3. ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Activity practice)

4. ขั้นไตร่ตรอง ประเมินผลและนำเสนอผลงาน (Ponder, assessment and presentation)

สำหรับรายละเอียดการสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม แสดงในตารางที่ 3-1 และความสัมพันธ์ของผลการสังเคราะห์การจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่ส่งเสริมและสนับสนุน ความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน แสดงดัง (ภาพที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 การสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

แนวคิดและรูปแบบ การจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	ผลการสังเคราะห์ การจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
1. แนวคิดการสร้างจิตสำนึก (Conscientization) ของ เปาโล แฟร์ร ประกอบด้วย	จากการสังเคราะห์รูปแบบและแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้
1.1 ขั้นเข้ารหัส (Codification)	1. ขั้นเสริมสร้างความตระหนักและส่งเสริม
1.2 ขั้นถอดรหัส (Coding)	จริยธรรม (Enhancing to awareness and be
1.3 ขั้นวิพากษ์วิจารณ์ (Critical consciousness)	promote ethics)
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ของ Close up Foundation & Constitutional Rights Foundation Chicago; CRFC ประกอบด้วย	1.1 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration)
2.1 การเตรียมการ	1.2 การแจกแจง (Clarification)
2.2 การเลือกปัญหาที่สนใจและสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา	1.3 การวิพากษ์วิจารณ์ (Critical consciousness)
2.3 การศึกษานโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจ	1.4 การกระตุ้น (Activation)
2.4 การปฏิบัติกิจกรรม	1.5 การตระหนัก (Realization)
2.5 การไตร่ตรอง	1.6 การซึมซับหรือปรับให้เป็นของตนเอง (Internalization)
3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม ของ Delve กับ Mintz และ Stewart ประกอบด้วย	2. ขั้นเตรียมการเพื่อปฏิบัติกิจกรรม (Preparation for activity practice)
3.1 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration)	2.1 การเตรียมการ (Preparation)
3.2 การแจกแจง (Clarification)	2.2 การเลือกปัญหาที่สนใจ (Choose the interes problem)
3.3 การตระหนัก (Realization)	2.3 การศึกษานโยบายหรือกฎหมาย (Cultivate the policy or law)
3.4 การกระตุ้น (Activation)	3. ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Activity practice)
3.5 การซึมซับหรือปรับให้เป็นของตนเอง (Internalization)	4. ขั้นไตร่ตรอง ประเมินผล และนำเสนอผลงาน (Ponder, assessment and presentation)

ภาพที่ 3-1 ความสัมพันธ์ของผลการสังเคราะห์การจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่ส่งเสริมและสนับสนุน ความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

1.3 นำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ได้สังเคราะห์ขึ้น เสนอต่อ คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ จากนั้นก็ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นของ คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

1.4 กำหนดโครงสร้างของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ซึ่ง ประกอบด้วย มาตรฐานและตัวชี้วัด สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ สมรรถนะ อันสำคัญ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ พร้อมกับกำหนดโครงสร้างของเครื่องมือย่อยที่ผู้วิจัยใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่แนบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ได้แก่ กำหนดเค้าโครงของแบบบันทึก การสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นแบบตรวจสอบรายการ ที่กำหนดพฤติกรรมที่จะสังเกตออกเป็นหน่วยย่อย ๆ และผู้สังเกตก็ตรวจสอบว่ามีพฤติกรรมเกิดขึ้น หรือไม่ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ มี และ ไม่มี และแนบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ได้แก่ กำหนด โครงสร้างของแบบประเมินรายงานการรับใช้สังคม ต่อทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน เป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คือ การวางแผนการทำงานรับใช้สังคม ส่วนที่ 2 คือ กระบวนการทำงานรับใช้สังคม และส่วนที่ 3 คือ ผลงานและการนำเสนอการรับใช้สังคม และ กำหนดเค้าโครงของแบบบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม โดยการให้ผู้เรียน เขียนสะท้อนความคิดของตนเองออกมา ให้อยู่ในขอบเขตดังนี้ คือ บันทึกความคิดเห็น และ ผลที่ได้รับจากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

1.5 จัดทำร่างแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม จำนวน 3 แผน พร้อมกับร่างเครื่องมือย่อยที่ผู้วิจัยใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ ด้วยการรับใช้สังคม ดังนี้

1.5.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ วิกฤตการณ์ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ในขั้นที่ 1 คือ ขั้น เสริมสร้างความตระหนักและส่งเสริมจริยธรรม (Enhancing to awareness and be promote ethics) โดยมีองค์ประกอบในขั้นตอน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1 การสำรวจประสบการณ์ (Exploration) 1.2 การแจกแจง (Clarification) 1.3 การวิพากษ์ วิจาร์ณ (Critical conciousness) 1.4 การกระตุ้น (Activation) 1.5 การตระหนัก (Realization) 1.6 การซึมซับหรือปรับให้เป็นของตนเอง (Internalization) ใช้เวลาเรียน 6 คาบ คาบละ 50 นาที

1.5.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 หน่วยการเรียนรู้การจัดการด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ในขั้นที่ 2 คือ ขั้นเตรียมการ เพื่อปฏิบัติกิจกรรม (Preparation for activity practice) โดยมีองค์ประกอบในขั้นตอน 3

องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1 การเตรียมการ (Preparation) 2.2 การเลือกปัญหาที่สนใจ (Choose the interest problem) 2.3 การศึกษานโยบายหรือกฎหมาย (Cultivate the policy or law) ใช้เวลาเรียน 6 คาบ คาบละ 50 นาที

1.5.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 หน่วยการเรียนรู้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ในขั้นที่ 3 ถึงขั้นที่ 4 คือ 3. ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Activity practice) และ 4. ขั้นไตร่ตรอง ประเมินผลและนำเสนอผลงาน (Ponder, assessment and presentation) เวลาที่ใช้ในการเรียนจะแบ่งออกเป็นสองช่วง คือ ช่วงที่ 1 ได้แก่ ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Activity practice) จะใช้เวลาในการลงพื้นที่ทำการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม 8 ชั่วโมง ช่วงที่สองจะเป็นเวลาที่ใช้ในการเรียนตามปกติ 4 คาบ คาบละ 50 นาที

พร้อมกับจัดทำร่างเครื่องมือที่แนบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ได้แก่ ร่างแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นแบบตรวจสอบรายการที่กำหนดพฤติกรรมที่จะสังเกตออกเป็นหน่วยย่อย ๆ และผู้สังเกตก็ตรวจสอบว่ามีพฤติกรรมเกิดขึ้นหรือไม่ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ มี และไม่มี จำนวน 15 ข้อ และจัดทำร่างเครื่องมือที่แนบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ได้แก่ จัดทำร่างแบบประเมินรายงานการรับใช้สังคม ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คือ การวางแผนการทำงานรับใช้สังคม ส่วนที่ 2 คือ กระบวนการทำงานรับใช้สังคม และส่วนที่ 3 คือ ผลงานและการนำเสนอการรับใช้สังคม เป็นแบบตรวจสอบรายการ และเขียนข้อความลงในช่องว่าง โดยกำหนดการประเมินเป็นกลุ่ม มีเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกส์ (Rubrics score) จำนวน 20 ข้อ และร่างแบบบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม โดยการให้ผู้เรียนเขียนสะท้อนความคิดของตนเองออกมา ให้อยู่ในขอบเขตดังนี้ คือ บันทึกความคิดเห็น และผลที่ได้รับ จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

1.6 นำแผนการเรียนรู้ที่ยกร่างขึ้น และเครื่องมือแนบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ที่ยกร่างขึ้น เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ จากนั้นก็ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

1.7 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ในข้อ 1.4 พร้อมกับสร้างเครื่องมือย่อยแนบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ได้แก่ แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และสร้างเครื่องมือย่อยแนบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ได้แก่ แบบประเมินผลรายงานการรับใช้สังคม ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน และแบบบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

1.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมกับเครื่องมือย่อยแบบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ได้แก่ แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และเครื่องมือย่อยแบบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ได้แก่ แบบประเมินผลรายงานการรับใช้สังคม ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน และแบบบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ จากนั้นก็ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

1.9 นำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมกับเครื่องมือย่อยแบบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ได้แก่ แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และเครื่องมือย่อยแบบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ได้แก่ แบบประเมินผลรายงานการรับใช้สังคม ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน และแบบบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

1.9.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สพลณภัทร์ ศรีแสนยงค์ อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการเรียนรู้ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

1.9.2 ดร.สมพงษ์ ปั้นหุ่น อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ สาขาวิชาวิจัย วัฒนและสถิติทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

1.9.3 นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ สาขาวิชาวิจัย วัฒนและสถิติทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

1.9.4 นางสาวสิริวรรณ ภาษานนท์ ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนศรีราชา จังหวัดชลบุรี

1.9.5 นางสาวกิตติ์วี พรอนันต์ชนชาติ ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตำแหน่งงานหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมปลาย โรงเรียนดาราสมุทร ศรีราชา จังหวัดชลบุรี

หลังจากนั้นก็นำความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญสรุปได้ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยรวมมีความสอดคล้อง แต่ให้ปรับปรุงการบูรณาการค่านิยม 12 ประการ เข้ากับแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกเฉพาะข้อที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้

เท่านั้น และให้ปรับปรุงในส่วนของ การเขียนสะกดคำและการใช้ภาษาให้ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น
ในบางคำ

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
โดยรวมมีความสอดคล้อง แต่ให้ปรับปรุงในส่วนของ การเขียนสะกดคำและการใช้ภาษาให้ถูกต้อง
ชัดเจนยิ่งขึ้นในบางคำ

แบบประเมินรายงานการรับใช้สังคม ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ในชุมชน โดยรวมมีความสอดคล้อง แต่ให้ปรับปรุงในส่วนของรายละเอียดของการประเมิน ข้อที่ 9
จาก การศึกษาข้อเท็จจริงประกอบการทำรายงาน เป็น การศึกษาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงประกอบ
การทำรายงาน และให้ปรับปรุงในส่วนของ การเขียนสะกดคำและการใช้ภาษาให้ถูกต้องชัดเจน
ยิ่งขึ้นในบางคำ

1.10 นำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม พร้อมกับเครื่องมือย่อยแบบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ได้แก่ แบบบันทึกการสังเกต
พฤติกรรมรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และเครื่องมือย่อยแบบท้ายแผนการจัดการ
เรียนรู้ที่ 3 ได้แก่ แบบประเมินผลรายงานการรับใช้สังคม ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ในชุมชน และแบบบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่ปรับปรุงแก้ไขตาม
คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว มาจัดทำเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ มีขั้นตอน
การสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

2.1 ศึกษาตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระภูมิศาสตร์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 กำหนดโครงสร้างของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคม
ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ตัวชี้วัด
จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และจำนวนข้อ (จำนวนข้อสอบที่ใช้จริง 60 ข้อ แต่จำนวน
ข้อสอบที่สร้างและหาคุณภาพ 75 ข้อ) ซึ่งจำนวนข้อสอบที่ใช้จริง 60 ข้อ จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน
ตามหน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 จำนวน 20 ข้อ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 จำนวน 20 ข้อ
และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 จำนวน 20 ข้อ รวมเป็นจำนวน 60 ข้อ ตามที่ผู้วิจัยกล่าวไว้ข้างต้น

2.3 จัดทำร่างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ และ

สาระการเรียนรู้ ข้อสอบเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 75 ข้อ (จำนวนข้อสอบที่ร่างขึ้น ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 จำนวน 25 ข้อ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 จำนวน 25 ข้อ และ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 จำนวน 25 ข้อ)

2.4 นำร่างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ และ สาระการเรียนรู้ ข้อสอบเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 75 ข้อ เสนอต่อคณะกรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์ จากนั้นก็ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นของคณะกรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์

2.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ และ สาระการเรียนรู้ ข้อสอบเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 75 ข้อ ที่ปรับปรุงแก้ไขตามความเห็น ของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์แล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

2.5.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สพลณภัทร์ ศรีแสนยงค์ อาจารย์ประจำภาควิชา การจัดการเรียนรู้ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2.5.2 ดร.สมพงษ์ ปั้นหุ่น อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ สาขาวิชาวิจัย วัดผลและสถิติทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2.5.3 นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยา ประยุกต์ สาขาวิชาวิจัย วัดผลและสถิติทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

2.5.4 นางสาวสิริวรรณ ภาษานนท์ ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนศรีราชา จังหวัดชลบุรี

2.5.5 นางสาวกิตติ์วี พรอนันต์ธนาชาติ ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ตำแหน่งงานหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับ มัธยมศึกษา โรงเรียนคาราสุมทร ศรีราชา จังหวัดชลบุรี

หลังจากนั้นก็นำความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญสรุปได้ดังนี้

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยรวมมีความสอดคล้อง แต่ให้ปรับปรุงข้อ คำนถามในบางข้อ เพื่อให้ระดับของข้อสอบจากระดับความรู้-ความจำ เป็นระดับวิเคราะห์ ตามโครงสร้างของข้อสอบที่ได้กำหนดไว้ และให้ปรับปรุงในส่วนของการเขียนสะกดคำและ

การใช้ภาษาให้ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้นในบางคำ

2.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นก็ตรวจให้คะแนน แล้วนำค่าคะแนนที่ได้มาหาค่าอำนาจจำแนก ค่าความยากง่าย และค่าความเชื่อมั่น โดยข้อสอบมีค่าอำนาจจำแนก (D) อยู่ระหว่าง .21 - .71 มีค่าความยาก (P) อยู่ระหว่าง .25 - .79 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .908

2.7 คัดเลือกข้อสอบตามเกณฑ์ในข้อ 2.6 มาจำนวน 60 ข้อ แล้วจัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

3. แบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ (Situation test) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน จำนวน 24 ข้อ (จำนวนแบบวัดที่ใช้จริง 24 ข้อ แต่จำนวนแบบวัดที่สร้างและหาคุณภาพ 36 ข้อ) มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัดแบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

3.2 กำหนดโครงสร้างของแบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน จำนวน 36 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน (ด้านละ 9 ข้อ) ได้แก่ ด้านความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ด้านคุณธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ด้านจริยธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน และด้านการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

3.3 ร่างแบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน จำนวน 9 ข้อ ด้านคุณธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน จำนวน 9 ข้อ ด้านจริยธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน จำนวน 9 ข้อ และด้านการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน จำนวน 9 ข้อ รวมเป็นจำนวน 36 ข้อ

3.4 กำหนดเกณฑ์คะแนน และเกณฑ์การวัดระดับความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน จากคำตอบของสถานการณ์ โดยมีระดับคะแนนของคำตอบ

ตามสถานการณ์ 3 ระดับ ในแต่ละสถานการณ์ คือ 1, 2 และ 3 เรียงคะแนนจากน้อยไปมาก ตามลำดับ ประกอบด้วย เกณฑ์คะแนนรายชื่อ เกณฑ์คะแนนรายด้าน และเกณฑ์คะแนนภาพรวม ทั้งหมด มีรายละเอียดดังนี้

เกณฑ์คะแนนรายชื่อ

คะแนน = 1 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน อยู่ในระดับต่ำ

คะแนน = 2 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน = 3 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน อยู่ในระดับสูง

เกณฑ์คะแนนรายด้าน

คะแนน = 6 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน อยู่ในระดับต่ำ

คะแนน = 7-12 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน = 13-18 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน อยู่ในระดับสูง

เกณฑ์คะแนนภาพรวมทั้งหมด

คะแนน = 24 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน อยู่ในระดับต่ำ

คะแนน = 25-48 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน = 49-72 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน อยู่ในระดับสูง

3.5 ยกร่างแบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ จากนั้นก็ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

3.6 นำแบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นของ คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์แล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

3.6.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สพลณภัทร์ ศรีแสนยงค์ อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการเรียนรู้ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.6.2 ดร.สมพงษ์ ปั้นหุ่น อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ สาขาวิชาวิจัย วัดผลและสถิติทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.6.3 นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ สาขาวิชาวิจัย วัดผลและสถิติทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3.6.4 นางสาวสิริวรรณ ภาษานนท์ ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนศรีราชา จังหวัดชลบุรี

3.6.5 นางสาวกิตติ์วี พรอนันต์ชนชาติ ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตำแหน่งงานหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนดาราสมุทร ศรีราชา จังหวัดชลบุรี

หลังจากนั้นก็นำความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญสรุปได้ดังนี้

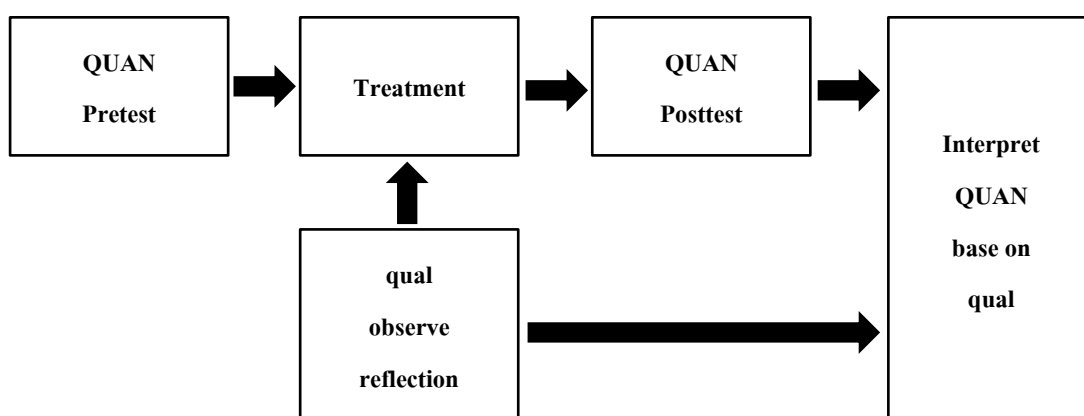
แบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยรวมมีความสอดคล้อง แต่ให้ปรับปรุงในส่วนของการเขียนสะกดคำและการใช้ภาษาให้ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้นในบางคำ ของสถานการณ์ที่สร้างขึ้น

3.7 ทำการเลือกจำนวนข้อของแบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ที่ผ่านการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญแล้ว ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .60 ขึ้นไป มาจำนวน 24 ข้อ โดยเลือกมาด้านละ 6 ข้อ หลังจากนั้นจัดทำแบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมฉบับสมบูรณ์สำหรับใช้ในการวิจัยต่อไป

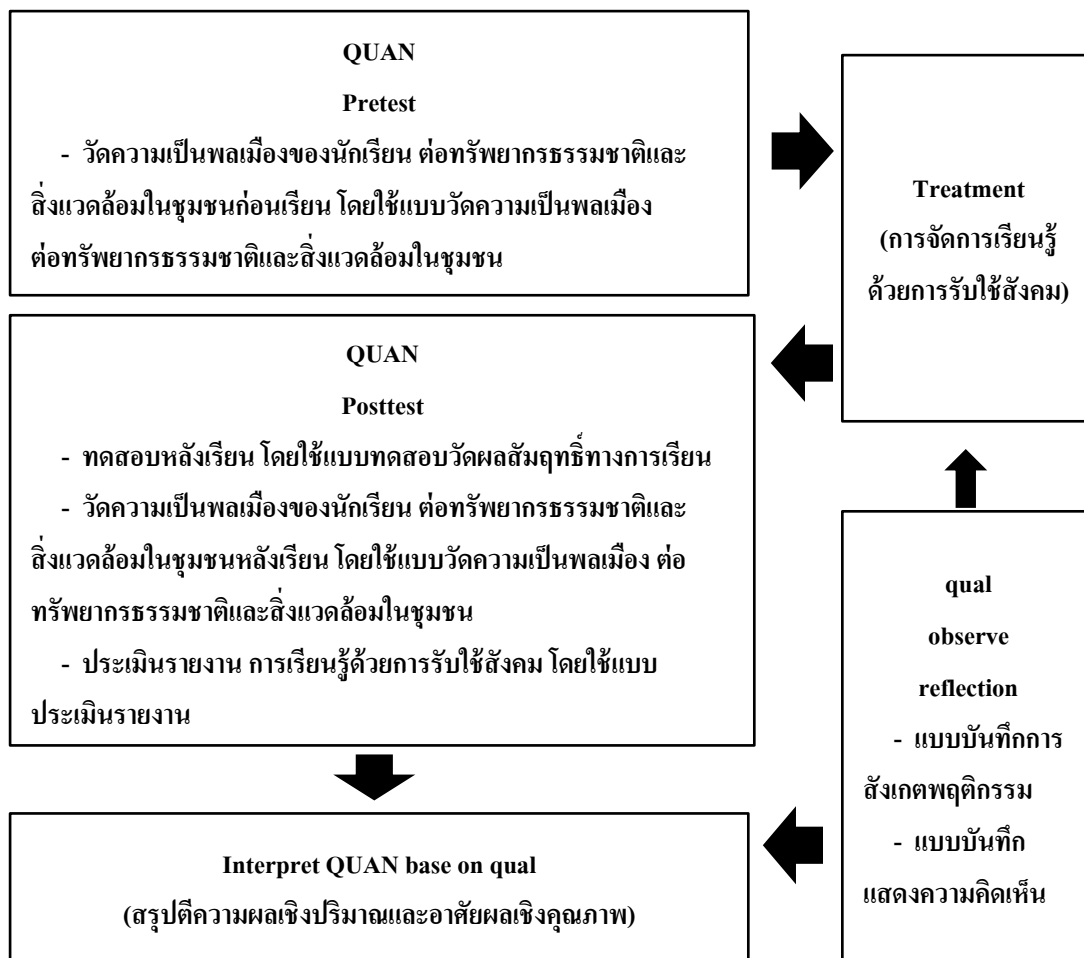
การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed method) ซึ่งเป็นการใช้เทคนิควิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Quantitative and Qualitative Method as Technique) มาร่วมกันศึกษาหาคำตอบของการวิจัย โดยใช้แบบแผนรองรับภายใน รูปแบบการทดลองระยะเดียว วิธีการเชิงปริมาณเป็นหลัก (One - phase embedded design: experimental model by quantitative dominant) ซึ่งเป็นการดำเนินงานวิจัยเชิงทดลองที่ทำการศึกษาในระยะเดียวโดยเริ่มจากการใช้วิธีการเชิงปริมาณเป็นวิธีการหลักทำการทดสอบข้อมูลของตัวแปรตามที่ต้องการศึกษาก่อน

หลังจากนั้นจึงให้เงื่อนไขการทดลองแก่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งในขณะที่ให้เงื่อนไขการทดลองนี้ก็สังเกต เก็บรวบรวมข้อมูลปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายไปด้วย (โดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพ เป็นวิธีการรอง) หลังจากนั้นเมื่อสิ้นสุดการให้เงื่อนไขการทดลองจึงทดสอบข้อมูลเดิมเหมือนกับ ข้อมูลที่ทดสอบก่อน แล้วนำข้อมูลทดสอบก่อนและหลังมาวิเคราะห์เปรียบเทียบซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งสรุปตีความผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยใช้ผลที่ได้จากการสังเกตขณะทำการทดลองมาร่วม สรุปด้วย (รัตนะ บัวสนธิ, 2556, หน้า 99) แสดงดัง (ภาพที่ 3-2) แต่ว่าการวิจัยครั้งนี้จะไม่เป็นไปตามแบบแผนการวิจัยที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงข้างต้นทั้งหมด โดยเฉพาะในส่วนของกรรวบรวมข้อมูล ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ว่า เพื่อ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่าง หลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งจะทำการศึกษาโดยใช้วิธีการเชิงปริมาณในส่วนหลังจาก การได้รับเงื่อนไข แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้แต่ในจุดประสงค์ของการวิจัย อีกหนึ่งข้อที่กล่าวไว้ในบทที่ 1 นั้น เป็นไปตามแบบแผนที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ข้างต้นทุกประการ โดยมีรายละเอียดของการผสมผสานเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย แสดงดัง (ภาพที่ 3-3) และสาเหตุสำคัญที่ผู้วิจัยใช้วิธีการเชิงผสมผสาน (Mixed method) เนื่องจาก เพื่อที่จะให้ ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพมาสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ และให้การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มีระบบ แบบแผน และให้ได้ผลของการวิจัยออกมาถูกต้องมากที่สุด

ภาพที่ 3-2 แบบแผนการวิจัยเชิงผสมผสานแบบรองรับภายในรูปแบบการทดลองระยะเดียว วิธีการเชิงปริมาณเป็นหลัก

ภาพที่ 3-3 การผสมผสานเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. วัดความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนก่อนเรียน โดยใช้แบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น
2. ดำเนินการสอน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประเมินรายงาน การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม โดยใช้แบบประเมินรายงาน การรับใช้สังคมที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น แล้วทำการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม โดยใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น พร้อมกับศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน

ต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่สะท้อนความคิดของตนเองออกมา โดยใช้แบบบันทึก
ความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

3. ทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

4. วัดความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

หลังเรียน โดยใช้แบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน
ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed method) ผู้วิจัยจึง
ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และ
การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. วิเคราะห์ความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก่อน
เรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

2. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(SD)

3. วิเคราะห์ความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
หลังเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

4. ทดสอบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์
ที่กำหนด ด้วยการทดสอบค่าที แบบ One Sample t-test

5. ทดสอบความแตกต่างของความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากร ธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการทดสอบค่าที แบบ Dependent (t-test for
dependent samples)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จากแบบบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วย
การรับใช้สังคม ที่ให้นักเรียนได้เขียนสะท้อนความคิด (Reflection) ของตัวเองออกมา และจาก
แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ซึ่งใช้วิธีการสังเกตแบบ
มีส่วนร่วม นั้น ผู้วิจัยได้ใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลแบบ การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic
Induction) คือ การตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น
ที่เก็บรวบรวมมาได้จากข้อมูลตั้งแต่ 2 ชุดขึ้นไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติ ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) คำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, หน้า 306)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ \bar{X} แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543,

หน้า 308)

$$S = \sqrt{\frac{n \sum x - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน

X แทน คะแนนของนักเรียนแต่ละคน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

$n-1$ แทน จำนวนตัวแปรอิสระ (Degrees of freedom)

2. สถิติที่ใช้ในการหาค่าของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1 ค่าความยากของข้อสอบ (Item difficulty index: P) คำนวณจากสูตร (สุริพร อนุศาสนนันท์, 2554, หน้า 160)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ P แทน ค่าความยากของข้อสอบ

R แทน จำนวนผู้สอบที่ตอบข้อสอบข้อนั้นถูก

N แทน จำนวนผู้สอบทั้งหมดที่ตอบข้อสอบข้อนั้น

ค่า P ที่เหมาะสมมีค่าระหว่าง 0.20 – 0.80

2.2 ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ (Item discriminating power index: D) คำนวณจากสูตร (สุริพร อนุศาสนนันท์, 2554, หน้า 160)

$$D = \frac{R_H - R_L}{N_H}$$

เมื่อ D แทน ค่าอำนาจจำแนก

R_H แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มสูงที่ตอบข้อสอบข้อนั้นถูก
 R_L แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มต่ำที่ตอบข้อสอบข้อนั้นถูก
 N_H แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมดในกลุ่มสูง
 ข้อสอบที่เหมาะสมจะต้องมีค่า D ไม่ต่ำกว่า 0.20

การหาค่าความยากของข้อสอบ (P) และค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ ของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้หลักการวิเคราะห์ข้อสอบโดยใช้เทคนิค 27% โดยใช้กลุ่มสูงและกลุ่มต่ำมาเพียงกลุ่มละ 27% (Kelley, 1939 อ้างถึงใน ศิริชัย กาญจนวาที, 2554 อ้างถึงใน สุริพร อนุศาสนนันท์, 2554 หน้า 161)

2.3 ค่าความเที่ยง คำนวณจากสูตรของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson Formula 20 (KR-20)) (สุริพร อนุศาสนนันท์, 2554, หน้า 180) คือ

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum pq}{s^2} \right)$$

เมื่อ r_{tt} แทน ความเที่ยงของแบบทดสอบทั้งฉบับ

k แทน จำนวนข้อสอบของแบบทดสอบทั้งฉบับ

p แทน สัดส่วนของผู้ตอบถูกในข้อนั้น

q แทน สัดส่วนของผู้ตอบผิดในข้อนั้น

s^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

ความเที่ยงของแบบทดสอบที่น่าเชื่อถือ มีค่าความเที่ยง 0.70 ขึ้นไป

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้ t-test แบบ One Sample

3.2 ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ t-test แบบ Dependent

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณค่าสถิติในการวิจัยทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามแนวการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด และเพื่อเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 53 คน ซึ่งได้มาจากวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) และผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed method) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบแผนรองรับภายในรูปแบบการทดลองระยะเดียววิธีการเชิงปริมาณเป็นหลัก (One-phase embedded design: experimental model by quantitative dominant) ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพมาสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ และให้การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มีระบบแบบแผน และให้ได้ผลการวิจัยออกมาถูกต้องมากที่สุด ดังนั้น ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตอนหลัก ได้แก่

ตอนที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ตอนที่ 2 ความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

สำหรับความหมายและสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ มีดังนี้

N หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

\bar{X} หมายถึง คะแนนเฉลี่ย

SD หมายถึง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

t หมายถึง ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบค่าที่ (t – test)

df หมายถึง ตัวแปรอิสระ (Degrees of freedom)

*p หมายถึง ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

สำหรับผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งผลที่ได้จากข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะนำมาสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบตารางประกอบคำบรรยายได้ตาราง ประกอบด้วย 2 ตอนย่อย ได้แก่

ตอนที่ 1.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด ด้วยการทดสอบค่าที แบบ One sample t-test

ตอนที่ 1.2 ผลการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ระหว่างการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ตอนที่ 1.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด ด้วยการทดสอบค่าที แบบ One sample t-test แสดงดังตารางที่ 4-1

ตารางที่ 4-1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด ด้วยการทดสอบค่าที แบบ One sample t-test

N	df	เกณฑ์คะแนนที่กำหนด (ร้อยละ 70)	\bar{X}	SD	t	p
53	52	42	44.09	2.34	6.518*	0.00

*p < .05

จากตารางที่ 4-1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ($\bar{X} = 44.09$, $SD = 2.34$) สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 1.2 ผลการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ระหว่างการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม แสดงดังตารางที่ 4-2

ตารางที่ 4-2 รายละเอียดของพฤติกรรมของนักเรียนตามโครงสร้างที่กำหนด (จำนวน 5 กลุ่ม)

รายชื่อกลุ่ม	พฤติกรรมที่สังเกต (รายกลุ่ม)	จำนวน 5 กลุ่ม	
		มี	ไม่มี
กลุ่มที่ 1 แกะทะเล	1. การร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น	√	
	2. การเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี	√	
	3. การยอมรับซึ่งกันและกัน	√	
	4. การสนับสนุนและคอยช่วยเหลือกัน	√	
กลุ่มที่ 2 ปลาน้อยในโถงกาง	5. การตอบสนองต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	√	
	6. ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย	√	
กลุ่มที่ 3 กรมการปลูกป่าแห่ง คาราสมุทร	7. ความกระตือรือร้นของสมาชิกกลุ่ม	√	
	8. ความรอบรู้ เชี่ยวชาญในงานที่ได้รับมอบหมาย	√	
กลุ่มที่ 4 อนุบาลสัตว์ทะเล	9. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	√	
	10. ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	√	
กลุ่มที่ 5 ปลาตีน	11. การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ	√	
	12. การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ	√	
	13. การบริหารจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ	√	
	14. การปฏิบัติงานตรงตามเวลาที่กำหนด	√	
	15. คุณภาพของผลงาน	√	

จากตารางที่ 4-2 สามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมโดยภาพรวมของนักเรียนในแต่ละกลุ่ม ระหว่างการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม นักเรียนในกลุ่มมีการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นกัน ในกลุ่มเมื่อได้รับงานหรือสิ่งที่ครูมอบหมายให้ สมาชิกในกลุ่มเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี ยอมรับซึ่งกัน และกันตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีการสนับสนุนและคอยช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มของตนเอง เป็นอย่างดี นักเรียนภายในกลุ่มตอบสนองต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเป็นอย่างดี โดยมี ความสนใจ รับผิดชอบ และกระตือรือร้นในงานที่ได้รับมอบหมาย ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจาก แหล่งวิทยาการต่าง ๆ และเริ่มที่จะสร้างสรรค์ผลงานของกลุ่มตนเองออกมาให้มีประสิทธิภาพ โดยการปรึกษารื้อกันกับสมาชิกภายในกลุ่ม มีการตัดสินใจและแก้ปัญหาข้อขัดแย้งของสมาชิก กลุ่มได้เป็นอย่างดี และมีการบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพที่สังเกตได้จากการมอบหมายงาน ต่าง ๆ ที่ส่งตามเวลาที่ครูกำหนด และเวลาในการนำเสนองานต่าง ๆ และสุดท้ายคุณภาพของงาน

จากรายงานที่ครุฑมอบหมายให้แต่ละกลุ่มศึกษาส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับสูง และรองลงมา มีคุณภาพอยู่ในระดับกลางตามลำดับ

จากผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) นั้น มีข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนมาใช้เป็นเหตุผลสนับสนุนผลการวิจัยดังกล่าว ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน พบว่า นักเรียนในกลุ่มมีการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นกันในกลุ่มเมื่อได้รับงานหรือสิ่งที่ครุฑมอบหมายให้ สมาชิกในกลุ่มเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี ยอมรับซึ่งกันและกันตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีการสนับสนุนและคอยช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มของตนเองเป็นอย่างดี นักเรียนภายในกลุ่มมีความสนใจ รับผิดชอบ และกระตือรือร้นในงานที่ได้รับมอบหมาย ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งวิทยากรต่าง ๆ และเริ่มที่จะสร้างสรรค์ผลงานของกลุ่มตนเองออกมาให้มีประสิทธิภาพ โดยการปรึกษารื้อกันกับสมาชิกภายในกลุ่ม นักเรียน มีการตัดสินใจและแก้ปัญหาข้อขัดแย้งของสมาชิกกลุ่มได้เป็นอย่างดี และ มีการบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพที่สังเกตได้จากการมอบหมายงานต่าง ๆ ที่ส่งตามเวลาที่ครุฑกำหนด และเวลาในการนำเสนองานต่าง ๆ และคุณภาพของงานจากรายงานที่ครุฑมอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา ส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับสูง และรองลงมา มีคุณภาพอยู่ในระดับกลางตามลำดับ จากพฤติกรรมของนักเรียนดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลที่สนับสนุนให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 ความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายในชุมชน

สำหรับผลการวิเคราะห์ความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งผลที่ได้จากข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะนำมาสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบตารางประกอบคำบรรยายได้ตาราง ประกอบด้วย 3 ตอนย่อย ได้แก่

**ตอนที่ 2.1 ความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ในชุมชน** โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ตอนที่ 2.2 ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการทดสอบค่าที แบบ Dependent (t-test for dependent samples)

ตอนที่ 2.3 ผลการเขียนสะท้อนความคิด (Reflection) ของนักเรียนจากการเรียนรู้
ด้วยการรับใช้สังคม

ตอนที่ 2.1 ความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ในชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน แสดงดัง
ตารางที่ 4-3

ตารางที่ 4-3 ความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน
โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน (N=53)

ระดับความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน (คะแนนเต็ม 72 คะแนน)	ก่อนเรียน		แปลผล	หลังเรียน		แปลผล
	(\bar{X})	SD		(\bar{X})	SD	
ด้านที่ 1 ความตระหนักต่อทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน (คะแนนเต็ม 18)	13.77	2.08	ระดับสูง	17.26	0.71	ระดับสูง
ด้านที่ 2 คุณธรรมต่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน (คะแนนเต็ม 18)	13.16	2.91	ระดับสูง	16.91	1.02	ระดับสูง
ด้านที่ 3 จริยธรรมต่อทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน (คะแนนเต็ม 18)	14.08	2.38	ระดับสูง	16.89	1.01	ระดับสูง
ด้านที่ 4 การแสดงความคิดเห็นอย่าง มีเหตุผล ต่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชน (คะแนนเต็ม 18)	12.40	2.55	ระดับ ปานกลาง	16.19	1.02	ระดับสูง
เฉลี่ยรวม	53.42	8.45	ระดับสูง	67.25	2.29	ระดับสูง

จากตารางที่ 4-3 พบว่า ระดับความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ในชุมชน ก่อนเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ในด้านที่ 1 ความตระหนักต่อ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 13.77$, $SD = 2.08$) ด้านที่ 2 คุณธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 13.16$, $SD = 2.91$) ด้านที่ 3 จริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 14.08$, $SD = 2.38$) และด้านที่ 4 การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 12.40$, $SD = 2.55$) รวมทั้ง 4 ด้าน มีระดับความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 53.42$, $SD = 8.45$) สามารถสรุปได้ว่า ก่อนเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม โดยภาพรวมนักเรียนมีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอยู่ในระดับสูง ในด้านที่ 1 ความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ด้านที่ 2 คุณธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน และด้านที่ 3 จริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน และรองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านที่ 4 การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

และพบว่า ระดับความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ในด้านที่ 1 ความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 17.26$, $SD = 0.71$) ด้านที่ 2 คุณธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 16.91$, $SD = 1.02$) ด้านที่ 3 จริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 16.89$, $SD = 1.01$) และด้านที่ 4 การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 16.19$, $SD = 1.02$) รวมทั้ง 4 ด้าน มีระดับความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 67.25$, $SD = 2.29$) สามารถสรุปได้ว่า หลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม โดยภาพรวมนักเรียนมีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอยู่ในระดับสูง ในด้านที่ 1 ความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ด้านที่ 2 คุณธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ด้านที่ 3 จริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน และด้านที่ 4 การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ตอนที่ 2.2 ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการทดสอบค่าที แบบ Dependent (t-test for dependent samples) แสดงดังตารางที่ 4-4

ตารางที่ 4-4 ผลการเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการทดสอบค่าที แบบ Dependent (t-test for dependent samples)

Paired samples	N	\bar{X}	SD	t	df	p
Post-test	53	67.25	2.29	14.785*	52	0.00
Pre-test	53	53.42	8.45			

*p < .05

จากตารางที่ 4-4 พบว่า ความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมหลังเรียน ($\bar{X} = 67.25$, $SD = 2.29$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 53.42$, $SD = 8.45$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2.3 ผลการเขียนสะท้อนความคิด (Reflection) ของนักเรียนจากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

จากผลการบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่ให้นักเรียนได้เขียนสะท้อนความคิด (Reflection) ของตัวเองออกมา ผู้วิจัยขอนำเสนอในส่วนที่สำคัญที่นักเรียนได้บันทึกไว้ คือ สิ่งที่นักเรียนได้รับและประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และข้อเสนอแนะของนักเรียนต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม โดยมีรายละเอียดแสดงดังนี้

สิ่งที่นักเรียนได้รับและประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

เนื่องจากการบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ในส่วนของสิ่งที่นักเรียนได้รับและประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม มีหลายประเด็นที่นักเรียนแต่ละคนได้บันทึกหรือแสดงความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกัน เพื่อลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอและรวมประเด็นที่คล้ายคลึงกันไว้ให้เป็นประเด็นเดียว และรายละเอียดจากผลการบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ในส่วนของสิ่งที่นักเรียนได้รับและประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม แสดงดังตารางที่ 4-5

ตารางที่ 4-5 ผลการเขียนสะท้อนความคิด (Reflection) ของนักเรียนจากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้
สังคมในส่วนของสิ่งที่นักเรียนได้รับและประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ประเด็นที่	สิ่งที่นักเรียนได้รับและประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	ความถี่ (คน)
1	- ได้รู้และเห็นคุณค่าของป่าชายเลนที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ ที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำและมีความสำคัญต่อระบบนิเวศทางทะเลมากที่สุด	4
2	- ได้รู้จักประโยชน์ของป่าชายเลนที่มีอยู่ในชุมชน คือ เป็นแหล่งอาหาร เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์ เป็นแนวกันการกัดเซาะบริเวณชายฝั่ง เป็นแหล่งประมงชายฝั่ง เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำทางทะเล เป็นแหล่งดูดซับน้ำเสีย/ดักตะกอนและสารพิษก่อนลงสู่ทะเล และเป็นแหล่งทำมาหากินของชาวบ้าน	4
3	- ได้ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เพื่อให้บุคคลอื่นมีความสุข โดยการอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อให้มีอากาศที่บริสุทธิ์ไว้หายใจ กรองสารพิษหรือมลพิษทางอากาศ คือ สิ่งที่มีค่าที่สุด	3
4	- ได้รับความรู้จากวิทยากรเกี่ยวกับความสำคัญของป่าชายเลน	1
5	- ได้รับความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในการช่วยโลกให้มีพื้นที่สีเขียว	1
6	- ได้รับความสุขและความสนุกสนานที่ได้ทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ทำให้เกิดความสัมพันธ์กัน	2
7	- ได้สัมผัสกับความสวยงามของธรรมชาติที่ร่มรื่น ทำให้เกิดความรักในธรรมชาติและไม่อยากสูญเสียสิ่งเหล่านี้ไป	1
8	- ได้ความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในชุมชน	1
9	- ได้เรียนรู้และสัมผัสกับการปลูกป่าชายเลนด้วยตนเอง ที่กว่าจะปลูกได้แต่ละต้นเป็นสิ่งที่ยาก แต่การทำลายเพียงไม่กี่นาทีทำให้ป่าชายเลนเสื่อมโทรมได้ และจะต้องช่วยกันรักษาป่าของชุมชนไว้เป็นอย่างดี	1
10	- ได้เห็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในหมู่เพื่อน จากการร่วมมือร่วมใจกันทำงานตามหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี จนทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี	1
11	- ได้ตระหนักถึงการมีหน้าที่ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มจากชุมชนของเราเอง	3

ตารางที่ 4-5 (ต่อ)

ประเด็นที่	สิ่งที่นักเรียนได้รับและประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	ความถี่ (คน)
12	- รู้สึกสำนึกและเห็นคุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์	2
13	- ได้มิตรภาพในกลุ่มเพื่อนและเพื่อนทั้งห้อง มีความสุข สนุกสนานกับการเรียนรู้	1
14	- ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการปลูกป่าชายเลนว่ามีขั้นตอนอะไรบ้าง ต้องทำเวลาใด และมีวิธีป้องกันอย่างไร เพื่อไม่ให้ป่าชายเลนถูกทำลาย	2
15	- ได้รู้ประโยชน์ของป่าชายเลน ที่ช่วยลดความเสียหายของการกัดเซาะบริเวณชายฝั่งทะเล ช่วยลดความเร็วของลมพายุ และที่สำคัญเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำทางทะเลหรือแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ ที่จะเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของมนุษย์ในอนาคต	3
16	- ได้รับทั้งความรู้ ความสุข สนุกสนาน ในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ช่วยเหลือสังคมและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการทำงานเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ ทำให้เกิดความสามัคคีได้เป็นอย่างดี	3
17	- ได้เป็นแบบอย่างให้แก่ครอบครัวหรือบุคคลที่อยู่ในชุมชน เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าชายเลน และได้ทำตาม	1
18	- ได้รับรู้ถึงความเป็นมาก่อนที่จะมีศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนบ้านแหลมฉับังในบริเวณที่ชาวบ้านอาศัยอยู่ จะถูกเวนคืนจากหน่วยงานภาครัฐในการสร้างและขยายท่าเรือ แต่ต่อมาชาวบ้านได้ถวายฎีกาถึงองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ป่าชายเลนแห่งนี้จึงยังคงอยู่ถึงปัจจุบัน และเป็นแห่งเดียวในเขตบริเวณชายฝั่งทะเลของชุมชนที่หลงเหลืออยู่ ทำให้อยากที่จะอนุรักษ์ผืนป่าชายเลนแห่งนี้เอาไว้ให้อยู่สืบไป	2
19	- ได้เป็นส่วนหนึ่งที่ได้อนุรักษ์ป่าชายเลนอย่างยั่งยืน โดยการเพาะชำต้นกล้า โกงกางและปลูกป่าชายเลนเพิ่มเติม ทำให้มีพื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้นในชุมชน	1
20	- ได้รับความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในการช่วยชุมชน สังคม ประเทศชาติ และโลก ให้มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์	2

ตารางที่ 4-5 (ต่อ)

ประเด็นที่	สิ่งที่นักเรียนได้รับและประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	ความถี่ (คน)
21	- ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูจัดให้ สอนให้ทำงานเป็นระบบและทำงานร่วมกับผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์และ มิตรภาพที่ดีระหว่างเพื่อนในกลุ่ม และเพื่อนในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี	9
22	- ได้ประสบการณ์พร้อมกับความรู้ ที่ได้เรียนรู้จากสถานที่จริงที่ไม่มีอยู่ใน ห้องเรียน และมีความสุขสนุกสนานกับการเรียนรู้ในครั้งนี้นี้มาก	2
23	- ได้ประสบการณ์ชีวิตที่ว่า ไม่มีอะไรได้มาโดยง่าย ๆ หรือ ได้มาโดยไม่ ต้องทำอะไรเลย หากต้องการมีเงินก็ต้องทำงาน หากอยากได้ผืนป่าและ ทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ก็ต้องดูแลรักษา หากอยากได้อากาศที่บริสุทธิ์ เราต้องช่วยกันรักษาผืนป่าและสิ่งแวดล้อมของชุมชนเอาไว้	2
24	- ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนการทำงาน การเขียนรายงาน ตลอดจน การทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ให้ประสบผลสำเร็จโดยการแบ่งหน้าที่กันทำงาน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	1

จากตารางที่ 4-5 ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสุขสนุกสนานระหว่างการเรียนรู้ ได้รับทั้งองค์ความรู้
กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ในสถานที่จริง ได้เรียนรู้และรู้จัก
คำว่าให้หรือความเสียสละแก่ส่วนรวม และที่สำคัญจะนำไปสู่การเกิดจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเอง

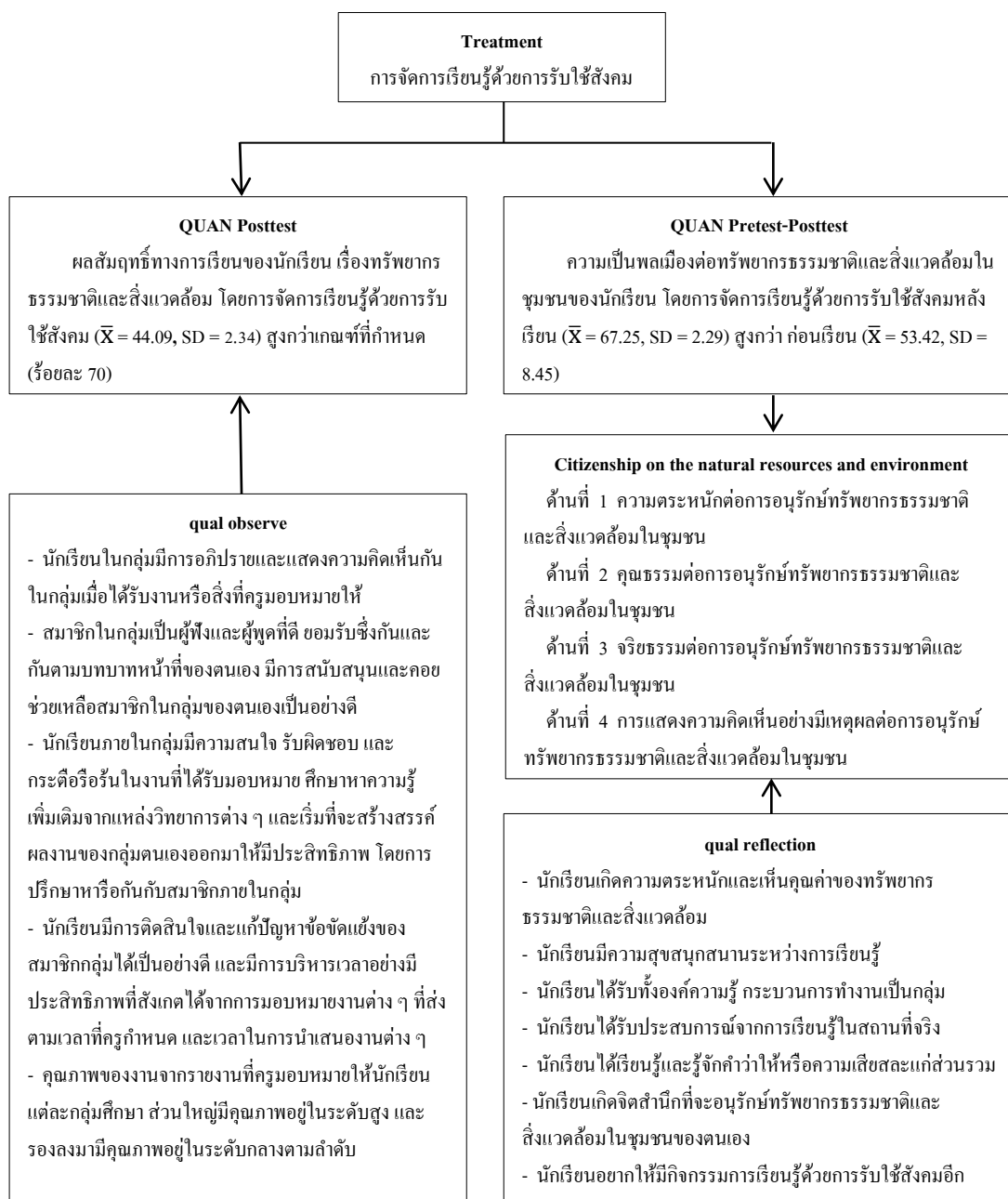
ข้อเสนอแนะของนักเรียนต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

จากข้อเสนอแนะของนักเรียนต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่นักเรียนได้เขียน
สะท้อนความคิดออกมา เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ อยากจะให้มิกิจกรรมการเรียนรู้ลักษณะนี้อีก
โดยให้มีเวลาในการทำกิจกรรมมากกว่านี้ และอยากให้เผยแพร่กิจกรรมการเรียนรู้ลักษณะนี้ จะได้
มีคนเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีความสุขสนุกสนาน
ในการเรียน เหมือนกับที่ตัวเองได้รับ

จากผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ที่พบว่า ความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน มีข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการวิเคราะห์ผลการเขียนสะท้อนความคิด (Reflection) ของนักเรียนจากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมมาใช้เป็นเหตุผลสนับสนุนผลการวิจัยดังกล่าว ซึ่งจากการเขียนสะท้อนความคิด (Reflection) ของนักเรียนจากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม พบว่า นักเรียนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นักเรียนมีความสุขสนุกสนานระหว่างการเรียนรู้ นักเรียนได้รับทั้งองค์ความรู้ กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ในสถานที่จริง นักเรียนได้เรียนรู้และรู้จักคำว่าให้หรือความเสียสละแก่ส่วนรวม นักเรียนเกิดจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเอง และนักเรียนอยากให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมอีก จากการเขียนสะท้อนความคิด (Reflection) ของนักเรียนจากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลที่สนับสนุนให้ความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พานักเรียนออกไปทำกิจกรรมการรับใช้สังคม โดยมีชื่อกิจกรรมว่า กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม: อนุรักษ์ป่าชายเลน – เพชรในตมแห่งชายทะเล (Service learning activity: conserve management – diamond in mire of the seaboard) ณ ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนบ้านแหลมฉบบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี และผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพของกิจกรรมดังกล่าว โดยการบันทึกภาพ ในระหว่างปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนไว้ด้วย ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดของข้อมูลดังกล่าวไว้ในภาคผนวก จ

จากการใช้แบบแผนการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed method) รูปแบบการทดลอง ระยะเดียววิธีการเชิงปริมาณเป็นหลัก ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนำมาใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ ให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย แล้วนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาสะท้อนให้เห็นภาพและความสัมพันธ์เพิ่มเติมจากสิ่งที่นักเรียนได้รับจากการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ผู้วิจัยขอเสนอความสัมพันธ์ของผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยสรุปแสดงดัง (ภาพที่ 4-1)

ภาพที่ 4-1 ความสัมพันธ์ของผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยสรุป

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed method) แบบแผนรองรับภายใน รูปแบบการทดลองระยะเดียววิธีการเชิงปริมาณเป็นหลัก (One-phase embedded design : experimental model by quantitative dominant) มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด และเพื่อเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน สำหรับกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคาราสุมุทศรีราชา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2558 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 7 ห้องเรียน จำนวนรวม 314 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคาราสุมุทศรีราชา จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 53 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน 16 คาบ (คาบละ 50 นาที) และใช้เวลาในการทำกิจกรรมรับใช้สังคม 8 ชั่วโมง รวมเป็นเวลาทั้งสิ้น 21 ชั่วโมง 20 นาที และเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ในส่วนของข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ แบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ (Situation test) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน จำนวน 24 ข้อ และแบบประเมินผลรายงานการรับใช้สังคม ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็นแบบตรวจสอบรายการ และเขียนข้อความลงในช่องว่าง โดยกำหนดการประเมินเป็นกลุ่ม มีเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกส์ (Rubrics score) และในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นแบบตรวจสอบรายการ ที่กำหนดพฤติกรรมที่จะสังเกตออกเป็นหน่วยย่อย ๆ และผู้สังเกตก็ตรวจสอบว่ามีพฤติกรรมเกิดขึ้นหรือไม่ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ มี และไม่มี จำนวน 15 ข้อ และแบบบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่ให้นักเรียนเขียนสะท้อนความคิด (Reflection) ของตนเองออกมาจากสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาภิปรายโดยข้อมูลเชิงปริมาณใช้ ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) สถิติทดสอบโดย

ใช้ค่าที่ แบบ One sample t-test และแบบ Dependent (t-test for dependent samples) ซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการสรุปอุปนัย (Analytic Induction)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้
2. ความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตรงกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือมากกว่าร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งชี้ให้เห็นว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ (1) นักเรียนสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลก ประเทศไทย และภายในชุมชนของตนเองได้ อีกทั้งยังตระหนักและมีจริยธรรม เห็นคุณค่าและประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2) นักเรียนสามารถอธิบายหลักการและความสำคัญของกฎหมาย บทบาทขององค์กร ประโยชน์จากการดำเนินงานขององค์กรทั้งในประเทศและนอกประเทศ และแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน สังคม ประเทศชาติ และของโลกได้ (3) นักเรียนสามารถอธิบายและบอกความสำคัญของการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้ ตลอดจนเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน จากความรู้ความเข้าใจดังกล่าว เป็นผลลัพธ์ที่ได้มาจากการใช้กระบวนการหรือขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม โดยการบูรณาการขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ได้จากการสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ของ Close up Foundation & Constitutional Rights Foundation Chicago; CRFC รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรม ของ Delve กับ Mintz และ Stewart และแนวคิดการสร้างจิตสำนึก (Conscientization) ของเปาโล แฟร์ร ได้เป็น 4 ขั้นตอนหลัก เข้ากับ

หลักสูตรรายวิชา และเมื่อได้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมแล้ว ผู้วิจัยได้นำไป ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งในแผนการจัดการเรียนรู้ แต่ละกิจกรรมผู้วิจัยได้สอดแทรกเทคนิคการเรียนรู้ต่าง ๆ เข้าไปด้วย เช่น กระบวนการทำงาน เป็นกลุ่ม การสืบค้นข้อมูลเป็นกลุ่ม การวิเคราะห์ SWOT การวางแผนปฏิบัติงานโดยใช้ กระบวนการ P-D-C-A และการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง เป็นต้น โดยกิจกรรมการเรียนรู้ใน แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้น ประกอบด้วยกิจกรรมโดยภาพรวมดังนี้ (1) ครูแจก ประมวลรายวิชาให้กับนักเรียน พร้อมทั้งให้นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจ กลุ่มละ 10-11 คน โดยสมาชิกในกลุ่มจะต้องมีบทบาทหน้าที่ที่ครูกำหนดไว้ (2) นักเรียนชมคลิปวิดีโอเกี่ยวกับ วิฤตการณ์ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แล้วสรุปใจความสำคัญที่ได้จากการชมคลิป วิดีโอ (3) นักเรียนฟังบรรยายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แล้วร่วมกันอภิปรายและตอบคำถาม (4) นักเรียนเข้ากลุ่มร่วมกันอภิปราย วิพากษ์ วิวิจารณ์ เกี่ยวกับ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (5) นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าเหตุการณ์หรือข่าว ที่เกี่ยวข้องกับวิฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลก ประเทศไทย และ ชุมชน และนำเสนอหน้าชั้นเรียน (6) นักเรียนแต่ละคนเขียนเรียงความสะท้อนความคิด และ จริยธรรมภายในตนเองที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง จริยธรรมต่อทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในตัวของฉัน (7) ระบุหรือเลือกชุมชนในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยการรับใช้สังคม คือ ชุมชนบ้านแหลมฉับ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี (ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้เลือกชุมชนในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมให้กับนักเรียนเอง เนื่องจาก ประหยัดเวลา ลดความเสี่ยงที่เป็นอันตรายและอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นกับตัวนักเรียนในระหว่าง การลงพื้นที่ปฏิบัติกิจกรรม และสามารถชี้ให้เห็นปัญหาของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชนได้ชัดเจน) (8) เลือกปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน คือ ปัญหาเกี่ยวกับป่าชายเลน ของชุมชน บ้านแหลมฉับ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี (ครูเลือกปัญหาที่ได้จากการสำรวจชุมชนเบื้องต้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและเรียนรู้ของนักเรียน และเลือกปัญหาให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์รายวิชา) (9) นักเรียนเข้ากลุ่มศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความสำคัญของป่าชายเลน พร้อมทั้งร่วมกันอภิปรายหาสาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับป่าชายเลนของแต่ละกลุ่ม เพื่อนำไปตั้งเป็น ชื่อเรื่องรายงานในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (10) นักเรียนฟังบรรยายเกี่ยวกับ กฎหมายสิ่งแวดล้อมของโลก ประเทศไทย และชุมชน แล้วสรุปสาระที่ได้จากการฟังบรรยาย เป็นแผนผังความคิด (Mind mapping) (11) นักเรียนเข้ากลุ่มศึกษาไปความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย สิ่งแวดล้อมในชุมชนจากข้อบัญญัติของเทศบาลนครแหลมฉับ อำเภอสรีราชา โดยแต่ละกลุ่ม

ร่วมกันวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของกฎหมายสิ่งแวดล้อมในชุมชน พร้อมกับระดมมาตรการในการป้องกันแก้ไข โดยใช้การวิเคราะห์ SWOT (12) นักเรียนเข้ากลุ่มร่วมกันวางแผนปฏิบัติการโครงการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม โดยใช้กระบวนการ P-D-C-A (13) นักเรียนลงพื้นที่ปฏิบัติการโครงการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม คือ กิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลน-เพชรในตมแห่งชายทะเล ตามกำหนดการและตารางกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูกำหนดไว้ (14) นักเรียนแต่ละกลุ่มรวบรวมเรียบเรียง และจัดกระทำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและลงพื้นที่ปฏิบัติการโครงการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม พร้อมกับวางโครงสร้างของรูปแบบรายงานให้ครบตามประเด็นที่ครูกำหนดไว้ และแต่ละกลุ่มนำเสนอรายงานการรับใช้สังคมหน้าชั้นเรียน จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมดังกล่าว เป็นลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่กิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญ โดยที่มีครูคอยเป็นผู้ให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถด้านวิชาการ เช่น มีทักษะการเขียน ทักษะการคิดวิเคราะห์ มีคุณธรรม มีความสนใจในวิชาการ มีความกระตือรือร้นที่จะประยุกต์ใช้ความรู้ มีแนวโน้มที่จะสนใจเนื้อหาวิชา เห็นคุณค่าในตนเอง ตระหนักถึงความสำคัญของโลก และตระหนักถึงคุณค่าของแต่ละบุคคล (มหาวิทยาลัย โอกลาโฮมา, 2002 อ้างถึงใน วิมลรัตน์ จตุรนนท์, 2549, หน้า 52 - 53) และในระหว่างการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน (รายกลุ่ม) พบว่า นักเรียนในกลุ่มมีการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นกันในกลุ่มเมื่อได้รับงานหรือสิ่งที่ครูมอบหมายให้ สมาชิกในกลุ่มเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี ยอมรับซึ่งกันและกันตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีการสนับสนุนและคอยช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มของตนเองเป็นอย่างดี นักเรียนภายในกลุ่มมีความสนใจ รับผิดชอบ และกระตือรือร้นในงานที่ได้รับมอบหมาย ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งวิชาการต่าง ๆ และเริ่มที่จะสร้างสรรค์ผลงานของกลุ่มตนเองออกมาให้มีประสิทธิภาพ โดยการปรึกษากันกับสมาชิกภายในกลุ่ม นักเรียนมีการตัดสินใจและแก้ปัญหาข้อขัดแย้งของสมาชิกกลุ่มได้เป็นอย่างดี และมีการบริหารเวลาอย่างมีประสิทธิภาพที่สังเกตได้จากการมอบหมายงานต่าง ๆ ที่ส่งตามเวลาที่ครูกำหนด และเวลาในการนำเสนองานต่าง ๆ และคุณภาพของงานจากรายงานที่ครูมอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา ส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับสูง และรองลงมาคุณภาพอยู่ในระดับกลางตามลำดับ จึงเป็นเหตุผลที่สนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนส่วนใหญ่บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และเมื่อนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้ว ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ของประเทศชาติ และของโลก ที่เกิดขึ้นจากตัวมนุษย์ก็จะลดลงไปด้วย และปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการนำสาระวิชาไปใช้

ก็จะลดลง และผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ จูรี ทัพวงษ์ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยการอาชีพพนัสนิคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 30 คน ใช้แบบแผนการทดลอง One shot case study โดยวัดผลเพียงครั้งเดียวหลังจากการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 80 ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลการวิจัยของผู้วิจัยในครั้งนี้ ที่เมื่อนักเรียนเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม แล้วมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งเป็นประโยชน์และส่งผลดีกับผู้เรียนโดยตรง

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตรงกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 โดยภาพรวมก่อนเรียน นักเรียนมีความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอยู่ในระดับสูง ในด้านความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ด้านคุณธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ด้านจริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน และมีความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน อยู่ในระดับ ปานกลางในด้านการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน แต่เมื่อหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม นักเรียนมีความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอยู่ในระดับสูงทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้นักเรียนได้เขียนสะท้อนความคิด (Reflection) ของตนเองออกมา ในสิ่งที่นักเรียนได้รับจากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม พบว่า นักเรียนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นักเรียนมีความสุข สนุกสนานระหว่างการเรียนรู้ นักเรียนได้รับทั้งองค์ความรู้ กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ในสถานที่จริง นักเรียนได้เรียนรู้และรู้จักคำว่าให้หรือความเสียสละแก่ส่วนรวม นักเรียนเกิดจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเอง และนักเรียนอยากให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมอีก จากข้อมูลเชิงคุณภาพดังกล่าว จึงเป็นเหตุผลที่สนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ข้างต้น และจากผลการเขียนสะท้อนความคิด (Reflection) ของนักเรียนจากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ (2544) ที่กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ได้กำหนดเป็นแนวทางไว้ในมาตรา 24 โดยเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ

การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ที่พึงปรารถนาในยุคปฏิรูปการศึกษา จะต้องไม่จำกัดอยู่ในห้องเรียนเท่านั้น โดยจัดการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย และให้ได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง จากแนวความคิดนี้ ที่จัดกิจกรรมพัฒนาเยาวชนในรูปการเชื่อมโยงการศึกษา กับปัญหาของชุมชน ซึ่งในต่างประเทศ เรียกว่า Service learning จึงเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณค่ายิ่งต่อการเปิดโอกาสให้เยาวชน ได้มีประสบการณ์ตรงต่อสังคม และในต่างประเทศโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ได้มองเห็น ความสำคัญของกิจกรรม Service learning มานาน โดยกำหนดเป็นนโยบายให้โรงเรียนจัดเป็น ส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะในการปฏิบัติงาน เกิดความ ภาคภูมิใจในตนเอง (Self esteem) รวมทั้งการสร้างสำนึก ของความรับผิดชอบในฐานะพลเมือง ของประเทศ ตลอดจนมีผลดีต่อการเพิ่มพูนความสามารถทางวิชาการของผู้เรียนไปพร้อมกัน และ ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nila M. Wiese and Daniel J. Sherman (2010) ได้ทำ การวิจัยเรื่อง การบูรณาการด้านการตลาดและสิ่งแวดล้อมศึกษา ผ่านวิธีการเรียนการสอนแบบ สหวิทยาการ แบบใช้ประสบการณ์และการรับใช้สังคม ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความตระหนัก ถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม และบทบาทธุรกิจในการดูแลสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และผลการวิจัยในครั้งนี้ยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวลา เวชยันต์ (2544) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบแผน การเรียนการสอน ที่ได้ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหา และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า การเรียนด้วยแบบเรียนที่พัฒนาขึ้น ทำให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความตระหนักในการรับใช้สังคมสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งตรงกับ คะแนนเฉลี่ยของระดับความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ด้าน ความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 13.77 คะแนน และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 17.26 คะแนน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gregory B. Markus (1993) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบูรณาการการรับใช้สังคมและการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ พบว่า มีการตระหนักถึงปัญหาของสังคมมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ทั้งผลการวิจัยที่ได้จากข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ สอดคล้องและสนับสนุนกับสมมติฐานและปัญหาของการวิจัยได้เป็นอย่างดี และที่สำคัญ ผลจาก การจัดการเรียนรู้ตามแนวการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมในครั้งนี้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 7 ที่กล่าวว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกฝัง จิตสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริมหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ

ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้พึ่งพาตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกระบวนการการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดผลตามเป้าหมายของพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ได้เป็นอย่างดี และจะสามารถสร้างคนเก่งและคนดี เพื่อที่จะนำพาประเทศไทยให้เจริญรุ่งเรืองในอนาคตสืบไป

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะจากการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

1.1 ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สามารถนำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างความตระหนัก คุณธรรม จริยธรรม และการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนได้

1.2 ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สามารถนำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สูงขึ้นได้

1.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมการเรียนรู้ส่วนใหญ่ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้ชี้แนะ ครูผู้สอนจะต้องเตรียมตัวอย่างเป็นระบบ เพิ่มเวลาให้นักเรียนในการเรียนรู้ ทั้งในด้านวิชาการและการปฏิบัติกิจกรรมการรับใช้สังคม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การนำแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม บูรณาการเข้ากับหลักสูตรรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในสาระอื่น เช่น สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สาระเศรษฐศาสตร์ สาระประวัติศาสตร์ เพื่อให้ นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้

2.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ครูผู้สอนจะต้องบูรณาการหลักสูตรรายวิชา เข้ากับขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ดังนั้นครูผู้สอนควรเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจน โดยการระบุบทบาทของครูและนักเรียน มีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ และต้องทุ่มเททั้งกายเสียสละเวลาส่วนตัวในการจัดเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งในชั้นเรียนและการทำงานกิจกรรมนอกชั้นเรียน

2.3 สามารถนำขั้นตอนและกระบวนการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ไปบูรณาการเข้ากับหลักสูตรรายวิชาอื่น ๆ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ การงานอาชีพและเทคโนโลยี เพื่อศึกษาผลหรือสิ่งที่นักเรียนได้รับจากการเรียนรู้ในรายวิชาดังกล่าว และศึกษาผลจากการนำความรู้ไปใช้ในกิจกรรมรับใช้สังคม

บรรณานุกรม

- กรรยา พรรณา. (2553). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และจิตसाธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียน โดยการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิคศึกษากรณิตัวอย่าง ที่เน้นการเสนอตัวแบบสัญลักษณ์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิตติยา ผางคำ. (2550). ผลการใช้กระบวนการเรียนรู้โดยการใช้สังคม ที่มีต่อความตระหนักในการรับใช้สังคม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโพนแพง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กิ่งกาญจน์ กลิ่นจันทน์. (2556). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการบริการสังคม เรื่องปรากฏการณ์ทางธรณีวิทยาและธรณีประวัติ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิชาการ *Veridian E - Journal*, 6(3), 80 – 91.
- กรมการศาสนา. (2543). แนวการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะดี เก่ง มีสุข. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2521). *สิ่งแวดล้อมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: อรุณสภานาครี.
- กุลวดี สุขหล้า. (2550). ความตระหนักต่อปัญหาเรื่องน้ำ ค่านิยมการอนุรักษ์น้ำและพฤติกรรมการใช้น้ำของชุมชนริมแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- โกวิท ประวาลพุกษ์. (2523). *การประเมินในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- คณะกรรมการผลิตชุดวิชาการวัดและประเมินอิงมาตรฐานการเรียนรู้. (2555). *การวัดและประเมินอิงมาตรฐานการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จันทรานี สงวนนาม. (2544). *เอกสารประกอบการเรียนวิชา 501813 การพัฒนาองค์การ*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- จุรี ท้าวพงษ์. (2552). *การประยุกต์ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในการจัดการศึกษา ระดับอาชีวศึกษา*. คุษฎีนิพนธ์การศึกษาคุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เฉลิม จันปฐมพงศ์ และนิกิจ พลายนุม. (2534). *จริยธรรมกับชีวิต*. นครปฐม: ภาควิชาปรัชญาและศาสนา วิทยาลัยครุนครปฐม.
- ชนธิป พรกุล. (2557). *การสอนกระบวนการคิด ทฤษฎีและการนำไปใช้* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวลา เวชยันต์. (2544). *การพัฒนาแบบการเรียนรู้การสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น*. คุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรคุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวาล แพร์ตกุล. (2526). *เทคนิคการวัดผล*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2558). *80 นวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). นนทบุรี: พี บาลานซ์ดี ไซค์แอนปริ้นติ้ง.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติสำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: ฐานบัณฑิต.
- ชมเชย ทองชุม. (2547). *การพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนพัฒนาสามัคคี อำเภออี้ม จังหวัดอุบลราชธานี*. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ครุพันธ์ แสนศิริพันธ์. (2537). *ความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยของสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์ ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ สันป่าตอง กิ่งอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2544). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมเอกสารงานวิชาการสถาบันจัดพัฒนาบริหารศาสตร์.
- ต่าย เชียงฉิน. (2526). *ทฤษฎีการทดสอบและการวัดผลการศึกษา*. เชียงใหม่: ภาควิชาวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทวี ทองสว่าง และกนิษฐา ทยานกุล. (2556). *คู่มือ ภูมิศาสตร์ ม.4-5-6 ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: ไฮเอ็ดพับลิชชิง.
- ทิพย์พาพร ดันดิสุนทร. (2554). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง*. กรุงเทพฯ: พี.เพรส.
- ทิสนา แคมมณี. (2556). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ชวิช ทันทโภาส. (ม.ป.ป.). *หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ธำรงค์ อุดมไพจิตรกุล. (2544). *สังคมศาสตร์การศึกษา (Social sciences of education)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นฤมล มณีงาม. (2547). *การพัฒนาโปรแกรมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานตามหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประถมศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นลินี บำเรอราช. (ม.ป.ป.). *เอกสารประกอบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบเน้นกระบวนการ*. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์.
- นาดยา ไจมา. (2534). *ความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิพัฒน์ เพ็ชรพรหมสร. (2535). *ผลการใช้ชุดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนามโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, ภาควิชาประถมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2553). *การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum development)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริยดา วันไทย. (2552). *การเปิดรับสื่อ ความตระหนัก และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นภาวะโลกร้อนของนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปลินทร เพ็ชรฤทธิ์. (2550). *สภาพและปัญหาการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาของครูสังคมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). *ทัศนคติการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประภาศรี พรหมประกาย. (2550). *ทักษะการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ประภาศรี สีอำไพ. (2543). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประวิต เอราวรรณ์. (2545). *การวิจัยปฏิบัติการ: การเรียนรู้ของครูและการสร้างพลังร่วมในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้าวิชาการ.
- ประสาธ อิศรปรีดา. (2533). *จิตวิทยาการเรียนรู้ถึงการสอน*. กรุงเทพฯ: กราฟิเคอาร์ท.
- พัชรินทร์ เสตะจันทร์. (2550). *ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคม (Service – learning) ที่มีต่อการปรับตัวเข้ากับสังคมในมหาวิทยาลัย ของนักศึกษามหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุญชัย. (2553). *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชิต ชาติแก้ว. (2556). *Core รับตรง สังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลบี เพรส.
- พิไลวรรณ สถิตย์. (2548). *การพัฒนาแผนการเรียนรู้ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบซิปปาและรูปแบบการสอนของ สสวท. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- พิมพ์พันธ์ เฉชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข. (2557). *สอนเขียนแผนบูรณาการบนฐานเด็กเป็นสำคัญ (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เฉชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข. (2555). *คู่มือปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้สู่ห้องเรียนแห่งคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงศ์เทพ จิระโร. (2558). *หลักการวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. ชลบุรี: บัณฑิตเอกสาร.
- พรพรรณ วีระปรียาภรณ์. (2543). *การสร้างคุณธรรมของความเป็นพลเมืองในชุมชนไทย. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2536). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ฟิงเกอร์ปริ้น แอนด์ มีเดีย.
- ไพศาล หวังพานิช. (2526). *การวัดผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์. (2548). *สิ่งแวดล้อมศึกษา แนวการสอน สาระการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาสุดา ภาคาผล. (2556). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานในวิชาสังคมศึกษาโดยใช้กิจกรรมการบริการสังคมที่มีต่อมโนทัศน์ และพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารครุศาสตร์, 43(1), 80 – 98.*
- ภพ เลหาไพบูลย์. (2542). *แนวการสอนวิทยาศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- มนัส สุวรรณ. (2535). *นิเวศวิทยากับการพัฒนาเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2556). *วิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน สำหรับการวิจัยและประเมิน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราสี ทองสวัสดิ์. (2542). *หลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในเอกสารประกอบการอบรมครูโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- เรวณี ชัยเชาว์รัตน์. (2551). *ผลของโปรแกรมส่งเสริมความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน ตามหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเน้นความเข้าใจวัฒนธรรมการบริโภคแบบพอเพียงที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประถมศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลินดา เกณฑ์มา. (2552). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมในสังคมสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็กพับลิชชิงเฮ้าท์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2541). *เทคนิคการสร้างและสอบ ข้อสอบความถนัดทางการเรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วินัย วีระพัฒนานนท์. (2532). *กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิมลรัตน์ จตุรานนท์. (2549). *รายงานการวิจัยเรื่อง การบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมในรายวิชา 404401 บูรณาการหลักสูตรและการสอนวิชาเฉพาะ: กรณีศึกษา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์. คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- วิมลรัตน์ จตุรานนท์. (2551). *การบูรณาการเทคนิคการเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม (ในรายวิชา 404401 บูรณาการหลักสูตร และการสอนวิชาเฉพาะ): กรณีศึกษาสาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 19(2), 5 – 14.*

- วิทยา ปานะบุตร. (2556). *คัมภีร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม Entrance ม.4-5-6 ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: พ.ศ. พัฒนา.
- วีณา วงศ์ศรีเผือก. (2553). *ผลของโปรแกรมการเรียนรู้แบบโครงงานที่มีต่อการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีด้านการประหยัดของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประถมศึกษา, ภาควิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรวิมล เจริญศรีพรพงศ์. (2555). *การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างความ เป็นพลเมืองดีสำหรับลูกเสือชาวบ้าน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาอกระบบโรงเรียน, ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2544). *รายงานการวิจัยเรื่อง การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (Service learning) (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2548). *รายงานการวิจัยเอกสารการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (Classical test theory) (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริรัตน์ ปัญจสุกวงค์. (2551). *ผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่องการป้องกันอุบัติเหตุจากสกีตามหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพังงา เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประถมศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิลา สงอาจินต์. (2551). *ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสืบเสาะความรู้ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2557). *รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2555 – 2557 โรงเรียนคาราสมุทร ศรีราชา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมศึกษาเอกชน*. ชลบุรี: (ม.ป.ท.).

สถาบันพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน. (2556). *ความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อความยั่งยืนขององค์กร*.

กรุงเทพฯ: สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.

สมุทร ชำนาญ. (2556). *ภาวะผู้นำทางการศึกษา ทฤษฎี และปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ระวัง: พี.เอส. การพิมพ์.

สรเสรีญ อินทรันต์ และ จุติยา เนตรวงษ์. (2557). ผลการใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และเขียนสะท้อนความดีผ่านบล็อก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านจริยธรรมในรายวิชา จริยศาสตร์. *วารสารวิชาการคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 5(2), 76 – 84.

สุคนธ์ สิ้นพานนท์. (2554). *วิธีสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน*.

กรุงเทพฯ: เลียงเชียง.

สุเทพ จิตรชื่น (ม.ป.ป.). *แบบฝึกทักษะรายวิชาพื้นฐาน ภูมิศาสตร์ ม.4-6*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

สุปราณี ไกรวัตนุสรณ์. (2541). *การพัฒนาหลักสูตรพลเมืองศึกษาโดยใช้ข้อมูลจากชุมชน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร*.

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2556). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุริน คล้ายรามัญ. (2543). *การพัฒนากระบวนการอบรมโดยใช้การเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ และการเรียนรู้โดยการรับใช้สังคมเพื่อเสริมสร้างความรู้ เจตคติและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนที่เป็นสตรี*. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุริพร อนุศาสนนันท์. (2554). *การวัดและประเมินในชั้นเรียน*. ชลบุรี: เก็ทกู๊ดครีเอชั่น.

สุวิมล ตีรกันันท์. (2555). *การวิเคราะห์ตัวแปรเชิงพหุในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิทย์ คำมูล. (2554). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการคิด*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

แสงรวี ไทยคำริ. (2550). *ความไว้วางใจในการบริหารรัฐกิจกับความเป็นพลเมืองของประชาชนในกรุงเทพมหานคร*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมนึก ภัททิยชนิ. (2555). *การวัดผลการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กอสินธุ์: ประสานการพิมพ์.

- สมโภชน์ อเนกสุข. (2554). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). ชลบุรี: ภาควิชาวิจัย และจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมมต สมบูรณ์. (ม.ป.ป.). *หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน ภูมิศาสตร์ ม.4-6*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สำนักความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ และสำนักปลัด กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2557). *สมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฬาภรณกับ สิ่งแวดล้อมโลก*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *แนวทางการพัฒนา การวัด และ ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักงานวิชาการมาตรฐานการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *รายงานการประเมินการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). *รายงานการวิจัยคุณธรรม 8 ประการของผู้เรียน : เจตคติ และพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: เพลลิน สตูดิโอ.
- สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคเหนือ. (2537). *สรุปสาระสำคัญจากการประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดทำ แผนปฏิบัติการ เพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ประจำปีงบประมาณ 2539 ระหว่างวันที่ 1 – 3 สิงหาคม ณ โรงแรมเชียงใหม่ออกคิด อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่*. เชียงใหม่: สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2550). *การเมืองของพลเมืองผู้สหัสวรรษใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ
- อัญชนา สุขสมจิตร. (2556). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนด้วยหลักการเรียนรู้โดยการรับใช้ สังคม โดยใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันในการทำโครงการ เพื่อสร้าง จิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏ. คุยฉินิพนธ์ครุศาสตร คุยฉินิพนธ์ิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.*
- อัญชลี มาพันธ์. (2552). *รายงานการพัฒนาพฤติกรรม ด้านคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนผู้การ เป็นคนดีของสังคม*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.
- อารมณ ฉนวนจิตร. (2557). *การสอนเพื่อพัฒนาค่านิยมและจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- อารมณั์ เพชรชื่น. (2527). *เทคนิคการวัดและประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อุทิศ จิ่งนิพนธ์สกุล. (2556). *ถอดรหัสข้อสอบ สังคมศึกษาฯ ม.4-5-6 เตรียมสอบ O-NET ม.6*. กรุงเทพฯ: อมรรการพิมพ์.
- อุไรวรรณ ใจคำปั้น. (2554). *การใช้ชุดกิจกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านสาว จังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อำนาจ หารัญดา. (2548). *การพัฒนาดำเนินการเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนด้านความมีสัมมาคารวะ โรงเรียนบ้านวังมนวิทยาการ อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์*. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อรพินทร์ ชูชม. (2545). *การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- A. Troy Adams, Kristine J. Ajrouch, Howard Henderson and Iren Heard. (2005). Service-learning outcomes research: The role and scarcity of replication studies. *Journal of Applied Social Science*, os-22, 55 – 71.
- Ali Hébert and Petra Hauf. (2015). Student learning through service learning: Effects on academic development, civic responsibility, interpersonal skill and practical skill. *Active Learning in Higher Education*, 16(1), 37 – 49.
- Benjamin, B. S. (1971). *Handbook on formative and summative evaluation of student learning*. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Breckler, S. W. (1986). *Attitude structure and function*. NJ: Erlbaum Association.
- Cecchini, M. (2003). *Active citizenship: Adult learning and active citizenship, lifelong learning and active citizenship*. Retrieved February 10, 2008, from <http://www.eaea.org/cecchini.com>
- Coleman, J. S. (1971). *Resource for social change: Race in the United States*. New York: Wiley-Interscience.
- Community Service Center. (2006). *Faculty guide to service – learning*. Washington: Mary Graydon Center.

- Christine I. Celio, Joseph Durlak and Allison Dymnicki. (2011). A Meta-Analysis of the Impact of Service-Learning on Students. *Journal of Experiential Education*, 34(2), 164 – 181.
- Dalton, R. J. (2008). Citizenship norms and expansion of political participation. *Political Studies*, 56, 76 – 98.
- Eysenck, H. I. and W. Arnold. (1972). *Encyclopedia of psychology*. London: Search Press.
- Faulks, K. (2000). *Citizenship*. New York: Routledge.
- Good. (1973). *Dictionary of education*. New York: Mc Graw – Hill Book Company.
- Gregory B. Markus, Jeffrey P. F. Howard and David C. King. (1993). Integrating Community Service and Classroom Instruction Enhances Learning: Results From an Experiment. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 15(4), 410 – 419.
- James M. Conway, Elise L. Amel and Daniel P. Gerwien. (2009). Teaching and Learning in the Social Context: A Meta Analysis of Service Learning’s Effects on Academic, Personal, Social, and Citizenship Outcomes. *Teaching of Psychology*, 36(4), 233 – 245.
- Joan Poliner Shapiro and Jaqueline A. Stefkovich. (2001). *Ethical Leadership and Decision Making in Education Applying Theoretical Perspectives to Complex Dilemmas*. London: Lawrence Erlbaum.
- Joan Poliner Shapiro and Jaqueline A. Stefkovich. (2005). *Ethical Leadership and Decision Making in Education Applying Theoretical Perspectives to Complex Dilemmas* (Second Edition). London: Lawrence Erlbaum.
- Josef, H. & Veldhuis, R. (2006). *Indicators on active citizenship for democracy – the social, cultural and economic domain: Paper by order of the Council of Europe for the CRELL-network on active citizenship for democracy at the European commission’s joint research center in Ispra, Italy*. Retrieved March 20, 2008, from http://crell.jrc.ec.europa.eu/ActiveCitizenship/Conference/03_AbsVeldhuis.pdf
- Joseph A. E. and Jeffrey B. A. (1997). *Learning with the community: Concepts and models for service-learning in teacher education (AAHE’s Series on Service-Learning in Disciplines)*. Washington: American Association for Higher Education.

- Katharine E. S. and James A. G. (2015). Service-learning implications for empathy and community engagement in elementary school children. *Journal of Experiential Education*, 1, 1053825915592889.
- Koffka, K. (1978). *Encyclopedia of the social science*. New York: David Mokey Company.
- Krista M. S. and Brad W. (2013). A “Virtual Fieldtrip”: Service learning in distance education Technical Writing Courses. *Journal of Technical Writing and Communication*, 43(2), 181 – 200.
- Patrick L. Y. and Feifei Y. (2012). A meta – analysis on the effects of service-learning on social, Personal, and Cognitive Outcomes of Learning. *ACAD MANAG LEARN EDU*, 11(1), 9-20.
- Marshall, T. H. (2002). Citizenship and social class. In B.S. Turner & P. Hamilton (Eds.), *Citizenship: Critical concept volume II (pp. 5 – 44)*. New York: Routledge.
- Maryse H. R., Rebecca C. S., Christine I. C., Jane E. G., Inhe C., Christine C. G. and Kyle D. (2013). Service-Learning in Early Adolescence Results of a School-Based Curriculum. *Journal of Experiential Education*, 36, 5 – 21.
- Nicola M. P., Thomas M. and Günter K. S. (2011). Developing responsible global leaders through international service-learning programs: The ulysses experience. *ACAD MANAG LEARN EDU*, 10(2), 237 – 260.
- Nila M. W. and Daniel J. S. (2010). Integrating Marketing and Environmental studies Through an Interdisciplinary, Experiential, Service-Learning Approach. *Journal of Marketing Education*, 4(1), 41 – 56.
- Robert A. R. and Jeffrey P. F. H. (1998). *Academic service learning a pedagogy of action and reflection*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Teresa M. H. (2010). Alternative service learning approaches: Two techniques that accommodate faculty schedules. *Teaching of Psychology*, 37(1), 32 – 35.
- Thompson, D. (1970). *The democratic citizen: Social science and democratic theory in the twentieth century*. Cambridge, England: Cambridge University Pres.
- Tony. (2010). *High quality instruction that transforms a guide to implementing quality academic service-learning*. Wisconsin: Teri Dary.
- Turner, B. S. (1993). *Citizenship and social theory*. London: Sage Publications.

United States Environmental Protection Agency. (2011). *Learning by doing: students take greening to the community* (3ed). Washington: EPA.

Van Steenbergen, B. (Ed.). (1994). *The condition of citizenship*. London: Sage Publications.

Weldon B. (2004). *Ethics for educational leaders*. United States of America: Pearson Education.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญและหนังสือราชการ

- รายนามผู้เชี่ยวชาญ
- สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ
- สำเนาหนังสือขออนุญาตใช้ชื่อสถาบันและเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และใบยินยอม
- สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ที่ต้นกล้าโก่งกวาง และวิทยากรในการให้ความรู้ ณ ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลน ชุมชนบ้านแหลมฉบัง
- สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ
- สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- สำเนาแบบรายงานผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สพลณภัทร์ ศรีแสนยงค์ อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการเรียนรู้ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. ดร.สมพงษ์ ปั้นหุ่น อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ สาขาวิชาวิจัย วัฒนผลและสถิติทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
3. นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ สาขาวิชาวิจัย วัฒนผลและสถิติทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
4. นางสาวสิริวรรณ ภาษานนท์ ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนศรีราชา จังหวัดชลบุรี
5. นางสาวกิตติ์วี พรอนันต์ชนชาติ ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตำแหน่งงานหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมปลาย โรงเรียนคาราสุมุท ศรีราชา จังหวัดชลบุรี

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ โทร ๒๐๒๙, ๒๐๖๙
 ที่ ศธ ๖๖๒๑/ว. ๓๙๒๖ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘
 เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือในการทำวิจัย
 เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สพลณภัทร์ ศรีแสนยงค์

ด้วยนายจรัสศักดิ์ ใจดี นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ที่เรียนตามแนวการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม" โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของ ดร.สิรवारณ จรัสวีวัฒน์ ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในกรณีนี้คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ์ ศิริสวัสดิ์)
 รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
 คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ โทร ๒๐๒๙, ๒๐๖๙
 ที่ ศธ ๖๖๒๑/ว. ๓๔๒๑ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือในการทำวิจัย
 เรียน ดร.สมพงษ์ ปันพูน

ด้วยนายจිරศักดิ์ ใจดี นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ที่เรียนตามแนวการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม” โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของ ดร.สิริวรรณ จรัสวิวัฒน์ ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในกรณีนี้คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย ของนิสิตในครั้งนี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ สิริสวัสดิ์)
 รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
 คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ โทร ๒๐๒๙, ๒๐๖๙
 ที่ ศธ ๖๖๒๑/ว. ๓๕'๒๑ วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘
 เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือในการทำวิจัย
 เรียน นาวาตรี ดร.พงศ์เทพ จิระโร

ด้วยนายจรัสศักดิ์ ใจดี นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ที่เรียนตามแนวการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม” โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของ ดร.สิรवारณ จรัสวีวัฒน์ ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในกรณีนี้คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย ของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ศิริสวัสดิ์)
 รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
 คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(สำเนา)

ที่ ศธ ๖๖๒๑/ว. ๒๒ ๘๘

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๖๙ ถ.สิงหนครบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๓๓๑

๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์สิริวรรณ ภาษานนท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย เค้าโครงย่อวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายจรัสศักดิ์ ใจดี นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ที่เรียนตามแนวการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม” โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของ ดร.สิริวรรณ จรัสวีวัฒน์ ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในการนี้คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย ของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ศิริสวัสดิ์)
รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้

โทรศัพท์ ๐-๓๘๓๙-๓๔๘๖, ๐-๓๘๑๐-๒๐๖๙

โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๓๔๘๕

ผู้วิจัย ๐๘๗-๗๗๘๓๔๐๐

(สำเนา)

ที่ ศธ ๖๖๒๑/ว. ๕๒๗๕

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๖๙ ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์กิตติ์วี พรอนันต์ธนาชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เค้าโครงยอวิทยานิพนธ์ และเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายจිරศักดิ์ ใจดี นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ที่เรียนตามแนวการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม" โดยอยู่ในความควบคุมดูแลของ ดร.สิรวารณ จรัสรวีวัฒน์ ประธานกรรมการ ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ในการนี้คณะศึกษาศาสตร์ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย ของนิสิตในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ศิริสวัสดิ์)
รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้

โทรศัพท์ ๐-๓๘๓๙-๓๔๘๖, ๐-๓๘๑๐-๒๐๖๙

โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๓๔๘๕

ผู้วิจัย ๐๘๗-๗๗๘๓๔๐๐

(สำเนา)

โรงเรียนการเวกวิทยาคาร อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี
เลขที่ใบ..... 1685
วันที่รับ.....
เวลา..... 11.55.46.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
 ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๓

ที่ ศธ ๒๖๒๑/๒๒๖๗

๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตใช้ชื่อสถาบันและเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนการเวกวิทยาคาร

ด้วย นายจිරศักดิ์ ใจดี นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
 หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียนและความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
 ที่เรียนตามแนวการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ในความควบคุมดูแลของ ดร.สิริวรรณ จรัสวีวัฒน์
 เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ ในกรณีนี้ เพื่อให้
 การทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะศึกษาศาสตร์ จึงมีความประสงค์
 ขออนุญาตใช้ชื่อสถาบันและเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยกับนักเรียนในสถาบันของท่าน

ทั้งนี้ เพื่อนำไปประกอบการขออนุมัติพิจารณาจริยธรรมการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ เพื่อให้มีสิทธิ
 ได้ขออนุญาตสถานที่ก่อนที่จะเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ช่วยผู้อำนวยการฝ่าย..... *ครูจิตตาวิวัฒน์* เพื่อทราบขอแสดงความนับถือ
 ให้ดำเนินการตามนี้ - *นายจිරศักดิ์*
 ให้พิจารณาข้อมูล และรายละเอียดก่อน
 ประชาสัมพันธ์ให้ทราบโดยทั่ว
 ผู้บริหารรับทราบ
 ข้อเสนออื่นจากผู้บริหาร.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ศิริสวัสดิ์)
 รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
 คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
 ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

สำนักงานคณบดี คณะศึกษาศาสตร์
 โทรศัพท์ ๐-๓๘๓๐-๒๒๒๒ ต่อ ๒๐๐๖
 โทรสาร ๐-๓๘๓๑-๓๐๕๓

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนการเวกวิทยาคาร

- เพื่อโปรดพิจารณา
- เพื่อโปรดสั่งการ
- เพื่อโปรดทราบ

แม่หนูสิริสวัสดิ์
 ๐๙/๑๖ อ.ร. อาราสีอุทร

แม่หนูสิริสวัสดิ์
 (บาทหลวงอนสรณ์ พงษ์สวัสดิ์)

(สำเนา)

Ethic 04

ใบยินยอมให้ใช้ชื่อสถาบันและเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

อนุญาตให้ (นาย นางสาว นาง) นายจรัสศักดิ์ ใจดี
 นิสิตหลักสูตร ...การศึกษามหาบัณฑิต ... สาขาวิชา...หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
 ขณะนี้อยู่ระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติ
 และสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนตามแนวการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
 โดยมี ดร.สิรารวรรณ จรัสวีวัฒน์ เป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อให้การวิจัยดังกล่าวเป็นไป
 ด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ คณะศึกษาศาสตร์ จึงมีความประสงค์ขออนุญาตใช้ชื่อสถาบันและเก็บข้อมูล
 เพื่อการวิจัยกับนักเรียนในสถาบันของท่าน

- อนุญาต
 ไม่อนุญาต

ลงนาม
 (บาทหลวงบุญส่ง)
 ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนดาราสมุทร
 วันที่ - 3 ต.ค. 2558
 ประทับตราสถาบัน (ถ้ามี)

เบอร์โทร. ติดต่อผู้วิจัย

(สำเนา)

ที่ คส ๒๙๔/๒๕๕๘

โรงเรียนจฬารามูทร
๓๑ ถนนสุขุมวิท ตำบลศรีราชา
อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ๒๐๑๑

๒ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ที่ต้นกล้าโกงกาง และวิทยากรในการให้ความรู้ ณ ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลน
ชุมชนบ้านแหลมฉบัง

เรียน หัวหน้าศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลน ชุมชนบ้านแหลมฉบัง

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม : อนุรักษ์ป่าชายเลน – เพชรโนคมแห่งชายทะเล

เนื่องด้วย โรงเรียนจฬารามูทร อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี มีความประสงค์ที่จะนำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕/๓ จำนวน ๕๓ คน และครู ๒ คน ไปทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ณ ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลน ชุมชนบ้านแหลมฉบัง ในวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของวิถีทางการศึกษา โดยมีนายจรัสศักดิ์ ใจดี (นิสิตฝึกปฏิบัติการสอน) ระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นผู้วิจัย และในการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้ ทางโรงเรียนจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ ต้นกล้าโกงกางจากทางศูนย์ฯ ที่จะให้นักเรียนร่วมกันปลูก จำนวน ๕๐๐ ต้น และขอความกรุณาอนุเคราะห์วิทยากรในการให้ความรู้ระหว่างการดำเนินกิจกรรมตลอดทั้งวัน โดยมีรายละเอียดของกิจกรรมและกำหนดการตามเอกสารแนบ

ทั้งนี้ เพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ของนักเรียนโรงเรียนจฬารามูทรได้บรรลุเป้าหมาย และเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ทางโรงเรียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบพระคุณอย่างยิ่ง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(บาทหลวงอนุสรณ์ พงษ์สวัสดิ์)
ผู้อำนวยการโรงเรียนจฬารามูทร

ายส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมผู้เรียน

โทร. ๐๓๘-๗๗๐๙๐๔ หรือ ๐๓๘-๓๑๑๑๓๓ ต่อ ๑๒๐๓

โทรสาร. ๐๓๘-๓๑๑๑๘๘

(สำเนา)

ที่ คส ๒๙๕/๒๕๕๘

โรงเรียนดาราสุมทร
๑๑ ถนนสุขุมวิท ตำบลศรีราชา
อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ๒๐๑

๒ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอขอบคุณ

เรียน หัวหน้าศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลน ชุมชนบ้านแหลมฉบัง

ด้วย โรงเรียนดาราสุมทร อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี นำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕/๓ จำนวน ๕๓ คน และครู ๒ คน ไปทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการใช้สิ่งคม ณ ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลน ชุมชนบ้านแหลมฉบัง ในวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งกิจกรรมนี้ เป็นส่วนหนึ่งของวิจัยทางการศึกษา โดยมีนายจรัสศักดิ์ ใจใจ (นิสิตฝึกปฏิบัติการสอน) ระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นผู้วิจัย และในการดำเนินกิจกรรมนี้ ทางโรงเรียนได้ขอความอนุเคราะห์วิทยากร และต้นกล้าโกงกางจากทางศูนย์ที่จะให้นักเรียนปลูก จำนวน ๕๐๐ ต้น นั้น

บัดนี้กิจกรรมดังกล่าวได้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โรงเรียนดาราสุมทรขอขอบคุณท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ทั้งทางโรงเรียน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าทางโรงเรียนจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในโอกาสต่อไป ขอพระแม่มาเรียวยองอุปถัมภ์ของโรงเรียนได้โปรดอำนวยการพรให้ท่านมีความสุข และความเจริญตลอดไป

ขอแสดงความนับถือ

(บาทหลวงอนุสรณ์ พงษ์สวัสดิ์)
ผู้อำนวยการโรงเรียนดาราสุมทร

ายส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมผู้เรียน

โทร. ๐๓๘-๗๗๐๙๐๔ หรือ ๐๓๘-๓๑๑๓๓๓ ต่อ ๓๒๐๓

โทรสาร. ๐๓๘-๓๒๓๓๘๘

(สำเนา)

ที่ ศธ ๖๖๒๑/ ๒๕๕๘

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๖๙ ถ.สิงหนาทบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนดาราสุมุทรี ศรีราชา จังหวัดชลบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายจรัสศักดิ์ ใจดี นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ที่เรียนตามแนวการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม” ในความควบคุมดูแลของ ดร.สิริวรรณ จรัสศรีวัฒน์ ประธานกรรมการมีความประสงค์ ขออำนาจความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ปีการศึกษา ๒๕๕๘ ภาคเรียนที่ ๒ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๕๓ คน โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙ อนึ่งโครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพาเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เวชฤทธิ์ อังณะภัทรขจร)

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ รักษาการแทน

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ รักษาการแทน

ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้

โทรศัพท์ ๐-๓๘๓๙-๓๔๘๖, ๐-๓๘๑๐-๒๐๖๙

โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๓๔๘๕

ผู้วิจัยโทร ๐๘๗-๗๗๘๕๐๐

(สำเนา)

ที่ ศธ ๖๖๒๑/๒๑ ๕๙๖

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
๑๖๙ ถ.ลงหาดบางแสน ต.แสนสุข
อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๑๒ มกราคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนดาราสมุทร ศรีราชา จังหวัดชลบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายจිරศักดิ์ ใจดี นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ที่เรียนตามแนวการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม" อยู่ในความควบคุมดูแลของ ดร.สิริวรรณ จรัสรวีวัฒน์ ประธานกรรมการ มีความประสงค์ขออำนาจความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๘ จำนวน ๑ ห้องเรียน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๕๓ คน โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ อนึ่งโครงการวิจัยนี้ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพาเรียบร้อยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ธีรสวัสดิ์)
รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา ปฏิบัติการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้

โทรศัพท์ ๐-๓๘๓๙-๓๔๘๖, ๐-๓๘๓๐-๒๐๖๙

โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๓๔๘๕

ผู้วิจัยโทร ๐๘๗-๗๗๘๓๔๐๐

(สำเนา)

แบบรายงานผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

๑. ชื่อวิทยานิพนธ์

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ที่เรียนตามแนวการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ (ภาษาอังกฤษ) LEARNING ACHIEVEMENT AND CITIZENSHIP ON THE NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT FOR MATAYOMSUKSA V STUDENTS TAUGHT BY SERVICE LEARNING APPROACH

๒. ชื่อนิสิต นายจිරศักดิ์ ใจดี

หลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิต

รหัสประจำตัว ๕๖๙๑๐๕๑๔ สาขาวิชา

หลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์

ภาคปกติ

ภาคพิเศษ

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย:

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ได้พิจารณารายละเอียดวิทยานิพนธ์ เรื่องดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

๑) การเคารพในศักดิ์ศรี และสิทธิของมนุษย์ที่ใช้เป็นตัวอย่างการวิจัย

๒) วิธีการที่เหมาะสมในการได้รับความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัย (Informed consent) รวมทั้งการปกป้องสิทธิประโยชน์และรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

๓) การดำเนินการวิจัยอย่างเหมาะสม เพื่อไม่ก่อความเสียหายต่อสิ่งที่ศึกษาวิจัยไม่ว่าจะเป็น สิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มีมติเห็นชอบ ดังนี้

(✓) อนุมัติโครงการวิจัย

() ไม่อนุมัติ

๔. วันที่ให้การอนุมัติ:.....๑๘.....เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย

ภาคผนวก ข

ผลการประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือ สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

- ผลการประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
 - ผลการประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
 - ผลการประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินผลรายงานการรับใช้สังคม ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน
 - ผลการประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - ผลการประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ตารางที่ ผ-1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

รายการประเมิน (แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1)	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	ผลการประเมิน
	1	2	3	4	5			
1. สาระสำคัญ								
1.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
1.2 มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
2. จุดประสงค์การเรียนรู้								
2.1 สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
2.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
2.3 ระบุพฤติกรรมที่ต้องการวัดได้ชัดเจน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
3. สาระการเรียนรู้								
3.1 เนื้อหามีความถูกต้อง	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
3.2 เรียงลำดับความง่ายเหมาะสม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
3.3 เวลาเรียนเหมาะสม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4. กิจกรรมการเรียนรู้								
4.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4.2 ครอบคลุมสาระการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4.4 เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4.5 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเหมาะสม	1	1	1	1	0	4	0.80	สอดคล้อง
5. สื่อการจัดการเรียนรู้								
5.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
5.2 ให้สาระการเรียนรู้ที่ถูกต้อง	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
5.3 มีความเหมาะสม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
6. การวัดและประเมินผล								
6.1 ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
6.2 การประเมินใช้ข้อมูลที่หลากหลาย	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
6.3 เครื่องมือวัดผลเหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง

ตารางที่ ผ-1 (ต่อ)

รายการประเมิน (แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2)	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	ผลการประเมิน
	1	2	3	4	5			
1. สาระสำคัญ								
1.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
1.2 มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
2. จุดประสงค์การเรียนรู้								
2.1 สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และ ตัวชี้วัด	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
2.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
2.3 ระบุพฤติกรรมที่ต้องการวัดได้ชัดเจน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
3. สาระการเรียนรู้								
3.1 เนื้อหามีความถูกต้อง	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
3.2 เรียงลำดับความง่ายเหมาะสม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
3.3 เวลาเรียนเหมาะสม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4. กิจกรรมการเรียนรู้								
4.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4.2 ครอบคลุมสาระการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4.4 เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4.5 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเหมาะสม	1	1	1	1	0	4	0.80	สอดคล้อง
5. สื่อการจัดการเรียนรู้								
5.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
5.2 ให้สาระการเรียนรู้ที่ถูกต้อง	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
5.3 มีความเหมาะสม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
6. การวัดและประเมินผล								
6.1 ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
6.2 การประเมินใช้ข้อมูลที่หลากหลาย	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
6.3 เครื่องมือวัดผลเหมาะสมกับระดับ ความสามารถของผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง

ตารางที่ ผ-1 (ต่อ)

รายการประเมิน (แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3)	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	ผลการประเมิน
	1	2	3	4	5			
1. สารสำคัญ								
1.1 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
1.2 มีความชัดเจนเข้าใจง่าย	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
2. จุดประสงค์การเรียนรู้								
2.1 สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
2.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
2.3 ระบุพฤติกรรมที่ต้องการวัดได้ชัดเจน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
3. สาระการเรียนรู้								
3.1 เนื้อหามีความถูกต้อง	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
3.2 เรียงลำดับความง่ายเหมาะสม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
3.3 เวลาเรียนเหมาะสม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4. กิจกรรมการเรียนรู้								
4.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4.2 ครอบคลุมสาระการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4.4 เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4.5 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเหมาะสม	1	1	1	1	0	4	0.80	สอดคล้อง
5. สื่อการจัดการเรียนรู้								
5.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
5.2 ให้สาระการเรียนรู้ที่ถูกต้อง	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
5.3 มีความเหมาะสม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
6. การวัดและประเมินผล								
6.1 ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
6.2 การประเมินใช้ข้อมูลที่หลากหลาย	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
6.3 เครื่องมือวัดผลเหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง

เครื่องมือย่อยที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
(แนบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1)

ตารางที่ ผ-2 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม
ในการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	ผลการประเมิน
	1	2	3	4	5			
1. การร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
2. การเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
3. การยอมรับซึ่งกันและกัน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4. การสนับสนุนและคอยช่วยเหลือกัน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
5. การตอบสนองต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
6. ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
7. ความกระตือรือร้นของสมาชิกกลุ่ม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
8. ความรอบรู้ เชี่ยวชาญในงานที่ได้รับมอบหมาย	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
9. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
10. ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
11. การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
12. การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
13. การบริหารจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
14. การปฏิบัติงานตรงตามเวลาที่กำหนด	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
15. คุณภาพของผลงาน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง

เครื่องมือย่อยที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
(แนบท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3)

ตารางที่ ผ-3 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินรายงานการรับใช้สังคมต่อทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	ผลการประเมิน
	1	2	3	4	5			
ส่วนที่ 1 การวางแผนการทำงานรับใช้สังคม								
1. การกำหนดชื่อเรื่องที่ศึกษา	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
2. การกำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
3. การวิเคราะห์และวางแผนการปฏิบัติงาน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4. การกำหนดอุปกรณ์ และเครื่องมือในการ สืบค้นข้อมูล	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
5. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งวิทยาการ ในการทำรายงาน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
ส่วนที่ 2 กระบวนการทำงานรับใช้สังคม								
6. การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
7. การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือใน การดำเนินงาน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
8. การปฏิบัติตามวิธีการและขั้นตอนที่กำหนด	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
9. การศึกษาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงประกอบ การทำรายงาน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
10. การบันทึกข้อมูล	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
11. การจัดกระทำข้อมูล	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
12. การเรียบเรียงและสรุปข้อมูล	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
13. การแก้ไขข้อมูลและปรับปรุงการทำงาน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
14. การแสดงบทบาทที่ได้รับการมอบหมาย ของสมาชิกกลุ่ม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
15. ความมีระเบียบวินัยในการปฏิบัติงาน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
ส่วนที่ 3 ผลงานและการนำเสนอการรับใช้สังคม								
16. ความสมบูรณ์ขององค์ประกอบและรูปแบบ รายงาน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
17. การสรุปผลข้อมูล	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
18. ความคิดสร้างสรรค์ของผลงาน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
19. การนำเสนอรายงาน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
20. การตอบข้อซักถามในการนำเสนอผลงาน	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง

ตารางที่ ผ-4 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	ผลการประเมิน
	1	2	3	4	5			
ส่วนที่ 1 บันทึกกิจกรรมทั่วไปในการรับใช้สังคม (Service Learning Activity)								
- ชื่อกิจกรรม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
- วิชา	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
- รหัสวิชา	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
- เป้าหมายของกิจกรรมการรับใช้สังคม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
- จุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
- แนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้บรรลุเป้าหมาย	1	1	1	1	1	1	1.00	สอดคล้อง
ส่วนที่ 2 บันทึกแสดงความคิดเห็นสะท้อนสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม								
- สิ่งที่ได้รับและประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
- ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง

ตารางที่ ผ-5 ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา
 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	ผลการประเมิน
	1	2	3	4	5			
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม								
1	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
2	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
3	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
5	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
6	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
7	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
8	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
9	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
10	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
11	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
12	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
13	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
14	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
15	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
16	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
17	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
18	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
19	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
20	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
21	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
22	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
23	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
24	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
25	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง

ตารางที่ ผ-5 (ต่อ)

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	ผลการประเมิน
	1	2	3	4	5			
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม								
1	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
2	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
3	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
5	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
6	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
7	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
8	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
9	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
10	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
11	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
12	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
13	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
14	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
15	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
16	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
17	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
18	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
19	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
20	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
21	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
22	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
23	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
24	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
25	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง

ตารางที่ ผ-5 (ต่อ)

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	ผลการประเมิน
	1	2	3	4	5			
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การใช้ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน								
1	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
2	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
3	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
5	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
6	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
7	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
8	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
9	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
10	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
11	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
12	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
13	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
14	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
15	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
16	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
17	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
18	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
19	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
20	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
21	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
22	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
23	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
24	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
25	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง

ตารางที่ ผ-6 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	ผลการประเมิน
	1	2	3	4	5			
ด้านความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน								
1	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
2	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
3	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
4	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
5	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
6	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
7	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
8	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
9	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
ด้านคุณธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม								
10	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
11	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
12	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
13	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
14	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
15	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
16	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
17	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
18	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
ด้านจริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน								
19	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
20	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
21	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
22	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
23	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
24	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
25	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
26	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง

ตารางที่ ผ-6 (ต่อ)

ข้อ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC	ผลการประเมิน
	1	2	3	4	5			
27	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
ด้านการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน								
28	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
29	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
30	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
31	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
32	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
33	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
34	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
35	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง
36	1	1	1	1	1	5	1.00	สอดคล้อง

ภาคผนวก ค
การหาคุณภาพเครื่องมือ

- การหาค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก และความเที่ยง ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ ๗-7 ค่าความยาก (P) และค่าอำนาจจำแนก (D) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(N = 28)

ข้อที่	R _H	R _L	$P = \frac{R_H + R_L}{N}$	$D = \frac{R_H - R_L}{N_H}$	ระดับคุณภาพ		แปลผล
					ค่าความยาก (P)	ค่าอำนาจจำแนก (D)	
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม							
1	11	8	0.68	0.21	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้
2	11	12	0.82	-0.07	ง่ายมาก	จำแนกไม่ได้	ใช้ไม่ได้
3	13	8	0.75	0.36	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ดี	ใช้ได้
4	12	9	0.75	0.21	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้
5	12	13	0.89	-0.07	ง่ายมาก	จำแนกไม่ได้	ใช้ไม่ได้
6	11	7	0.64	0.29	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้
7	10	13	0.82	-0.21	ง่ายมาก	จำแนกไม่ได้	ใช้ไม่ได้
8	12	3	0.54	0.64	ปานกลาง	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
9	10	1	0.39	0.64	ค่อนข้างยาก	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
10	13	5	0.64	0.57	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
11	13	3	0.57	0.71	ปานกลาง	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
12	12	9	0.75	0.21	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้
13	14	8	0.79	0.43	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
14	11	8	0.68	0.21	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้
15	10	10	0.71	0.00	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ต่ำ	ใช้ไม่ได้
16	13	5	0.64	0.57	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
17	11	6	0.61	0.36	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ดี	ใช้ได้
18	13	9	0.79	0.29	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้
19	12	9	0.75	0.21	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้
20	7	4	0.39	0.21	ค่อนข้างยาก	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้
21	14	8	0.79	0.43	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
22	7	4	0.39	0.21	ค่อนข้างยาก	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้
23	10	5	0.54	0.36	ปานกลาง	จำแนกได้ดี	ใช้ได้
24	12	7	0.68	0.36	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ดี	ใช้ได้
25	9	5	0.50	0.29	ปานกลาง	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้

ตารางที่ ๗-7 (ต่อ)

(N = 28)

ข้อที่	R _H	R _L	P = $\frac{R_H + R_L}{N}$	D = $\frac{R_H - R_L}{N_H}$	ระดับคุณภาพ		แปลผล
					ค่าความยาก (P)	ค่าอำนาจจำแนก (D)	
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม							
1	9	1	0.36	0.57	ค่อนข้างยาก	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
2	9	6	0.54	0.21	ปานกลาง	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้
3	8	5	0.46	0.21	ปานกลาง	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้
4	11	8	0.68	0.21	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้
5	12	6	0.64	0.43	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
6	10	9	0.68	0.07	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ต่ำ	ใช้ไม่ได้
7	12	2	0.50	0.71	ปานกลาง	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
8	10	5	0.54	0.36	ปานกลาง	จำแนกได้ดี	ใช้ได้
9	13	4	0.61	0.64	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
10	13	9	0.79	0.29	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้
11	7	1	0.29	0.43	ค่อนข้างยาก	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
12	9	7	0.57	0.14	ปานกลาง	จำแนกได้ต่ำ	ใช้ไม่ได้
13	7	5	0.43	0.14	ปานกลาง	จำแนกได้ต่ำ	ใช้ไม่ได้
14	13	9	0.79	0.29	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้
15	13	7	0.71	0.43	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
16	12	4	0.57	0.57	ปานกลาง	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
17	8	0	0.29	0.57	ค่อนข้างยาก	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
18	7	3	0.36	0.29	ค่อนข้างยาก	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้
19	10	1	0.39	0.64	ค่อนข้างยาก	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
20	7	2	0.32	0.36	ค่อนข้างยาก	จำแนกได้ดี	ใช้ได้
21	8	9	0.61	-0.07	ค่อนข้างง่าย	จำแนกไม่ได้	ใช้ไม่ได้
22	9	2	0.39	0.50	ค่อนข้างยาก	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
23	12	4	0.57	0.57	ปานกลาง	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
24	8	3	0.39	0.36	ค่อนข้างยาก	จำแนกได้ดี	ใช้ได้
25	9	3	0.43	0.43	ปานกลาง	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้

ตารางที่ ผ-7 (ต่อ)

(N = 28)

ข้อที่	R _H	R _L	$P = \frac{R_H + R_L}{N}$	$D = \frac{R_H - R_L}{N_H}$	ระดับคุณภาพ		แปลผล
					ค่าความยาก (P)	ค่าอำนาจจำแนก (D)	
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การใช้ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน							
1	6	2	0.29	0.29	ค่อนข้างยาก	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้
2	8	11	0.68	-0.21	ค่อนข้างง่าย	จำแนกไม่ได้	ใช้ไม่ได้
3	12	5	0.61	0.50	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
4	13	3	0.57	0.71	ปานกลาง	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
5	14	3	0.61	0.79	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
6	12	12	0.86	0.00	ง่ายมาก	จำแนกได้ต่ำ	ใช้ไม่ได้
7	13	8	0.75	0.36	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ดี	ใช้ได้
8	10	11	0.75	-0.07	ค่อนข้างง่าย	จำแนกไม่ได้	ใช้ไม่ได้
9	14	8	0.79	0.43	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
10	12	5	0.61	0.50	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
11	11	7	0.64	0.29	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้
12	14	7	0.75	0.50	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
13	14	8	0.79	0.43	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
14	8	7	0.54	0.07	ปานกลาง	จำแนกได้ต่ำ	ใช้ไม่ได้
15	12	9	0.75	0.21	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้
16	9	5	0.50	0.29	ปานกลาง	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้
17	13	3	0.57	0.71	ปานกลาง	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
18	14	7	0.75	0.50	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
19	13	6	0.68	0.50	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
20	12	7	0.68	0.36	ค่อนข้างง่าย	จำแนกได้ดี	ใช้ได้
21	6	1	0.25	0.36	ค่อนข้างยาก	จำแนกได้ดี	ใช้ได้
22	9	2	0.39	0.50	ค่อนข้างยาก	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
23	8	2	0.36	0.43	ค่อนข้างยาก	จำแนกได้ดีมาก	ใช้ได้
24	7	3	0.36	0.29	ค่อนข้างยาก	จำแนกได้พอใช้	ใช้ได้
25	9	4	0.46	0.36	ปานกลาง	จำแนกได้ดี	ใช้ได้

ค่าความเที่ยง (Reliability)

ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่นำไปใช้ในการวิจัยทั้งฉบับ

ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำนวณจากสูตรของ คูเดอร์
ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Formula 20 (KR-20)) (สุริพร อนุศาสนนันท์, 2554, หน้า 180)

จากสูตร
$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum pq}{s^2} \right)$$

เมื่อ r_{tt} แทน ความเที่ยงของแบบทดสอบทั้งฉบับ
 k แทน จำนวนข้อสอบของแบบทดสอบทั้งฉบับ
 p แทน สัดส่วนของผู้ตอบถูกในข้อนั้น
 q แทน สัดส่วนของผู้ตอบผิดในข้อนั้น
 S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ
 $\therefore \sum X = 1,857, \sum X^2 = 70,903, \sum pq = 12.34$

หาค่า
$$S^2 = \frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}$$

$$= \frac{53 (70,903) - (1,857)^2}{53(53-1)}$$

$$= 112.268$$

แทนค่าในสูตร KR-20

$$r_{tt} = \frac{60}{59} \left(1 - \frac{12.34}{112.268} \right)$$

$$= 0.908$$

\therefore ค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.908

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
- แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
- แบบประเมินผลรายงานการรับใช้สังคม ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน
- แบบบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- แบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

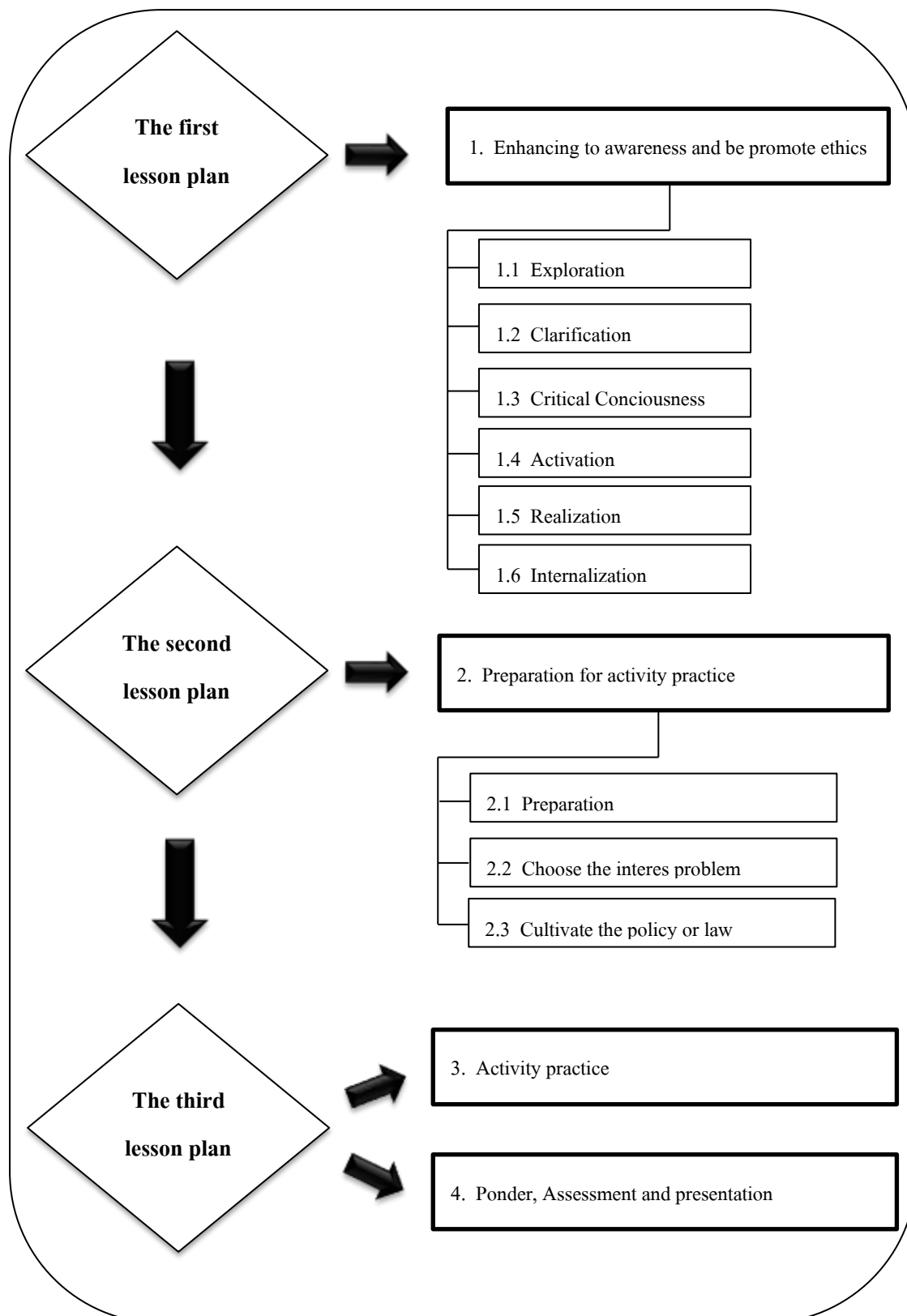
คำชี้แจง

- แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ และเพื่อใช้เป็นแบบแผนในการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษาฯ 4 (ส32103) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ตามที่หลักสูตรสถานศึกษาได้กำหนดไว้ และให้เป็นไปตามมาตรฐาน ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้ ที่จะสามารถส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณภาพและเกิดประโยชน์กับตัวผู้เรียนสูงสุด

- แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนที่ 1 คือ แผนผังขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ส่วนที่ 2 คือ โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา 4 รหัสวิชา ส32103 สาระภูมิศาสตร์ และส่วนที่ 3 คือ ตัวแผนการจัดการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 3 แผนย่อย ตามหน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 หน่วยการเรียนรู้ วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ผู้วิจัยจะแนบเครื่องมือย่อยที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เข้าไปด้วย คือ แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่มในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ผู้วิจัยจะแนบเครื่องมือย่อยที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมเข้าไปด้วย คือ แบบประเมินผลรายงานการรับใช้สังคม ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน และแบบบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ส่วนที่ 1 แผนผังขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ส่วนที่ 2 โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา 4 รหัสวิชา ส32103 ศึกษาระดับมัธยมศึกษา

หน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน (คาบ)*
1. วิกฤตการณ์ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	(1) ความสัมพันธ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2) วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ โลก (3) วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใน ประเทศไทย (4) วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใน ชุมชน	6
2. การจัดการด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	(1) มาตรการในการจัดการวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลก (2) มาตรการในการจัดการวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย (3) มาตรการในการจัดการวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน (4) กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก (5) กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย (6) กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่าง ๆ ในชุมชน	6
3. การใช้ทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมเพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน	(1) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม ของโลก ประเทศไทย และชุมชน (2) การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการ พัฒนาที่ยั่งยืน	4 + (8 ชั่วโมง)**

หมายเหตุ (คาบ)* คือ 1 คาบเรียน เท่ากับ 50 นาที

(8 ชั่วโมง)** คือ เวลาในการลงพื้นที่ทำการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม 8 ชั่วโมง

ส่วนที่ 3 ตัวแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ วิฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5
 รายวิชา พื้นฐาน ชื่อรายวิชา สังคมศึกษา 4 รหัสวิชา ส32103 สาระ ภูมิศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้
 วิฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 6 คาบ

มาตรฐานการเรียนรู้

ส5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการ
 สร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการ
 พัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด

มฐ. ส5.2 ม.4-6/1 วิเคราะห์สถานการณ์และวิฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและ
 สิ่งแวดล้อมของประเทศไทยและของโลก

สาระสำคัญ

วิฤตการณ์ที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลก ของประเทศไทย
 และภายในชุมชนในปัจจุบัน เป็นผลมาจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยไม่
 คำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมา จนกระทั่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่เกิดสภาพเสื่อม
 โทรม และส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เพราะฉะนั้นมนุษย์ทุกคนควรตระหนักในการ
 ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า และร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
 สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนสืบไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

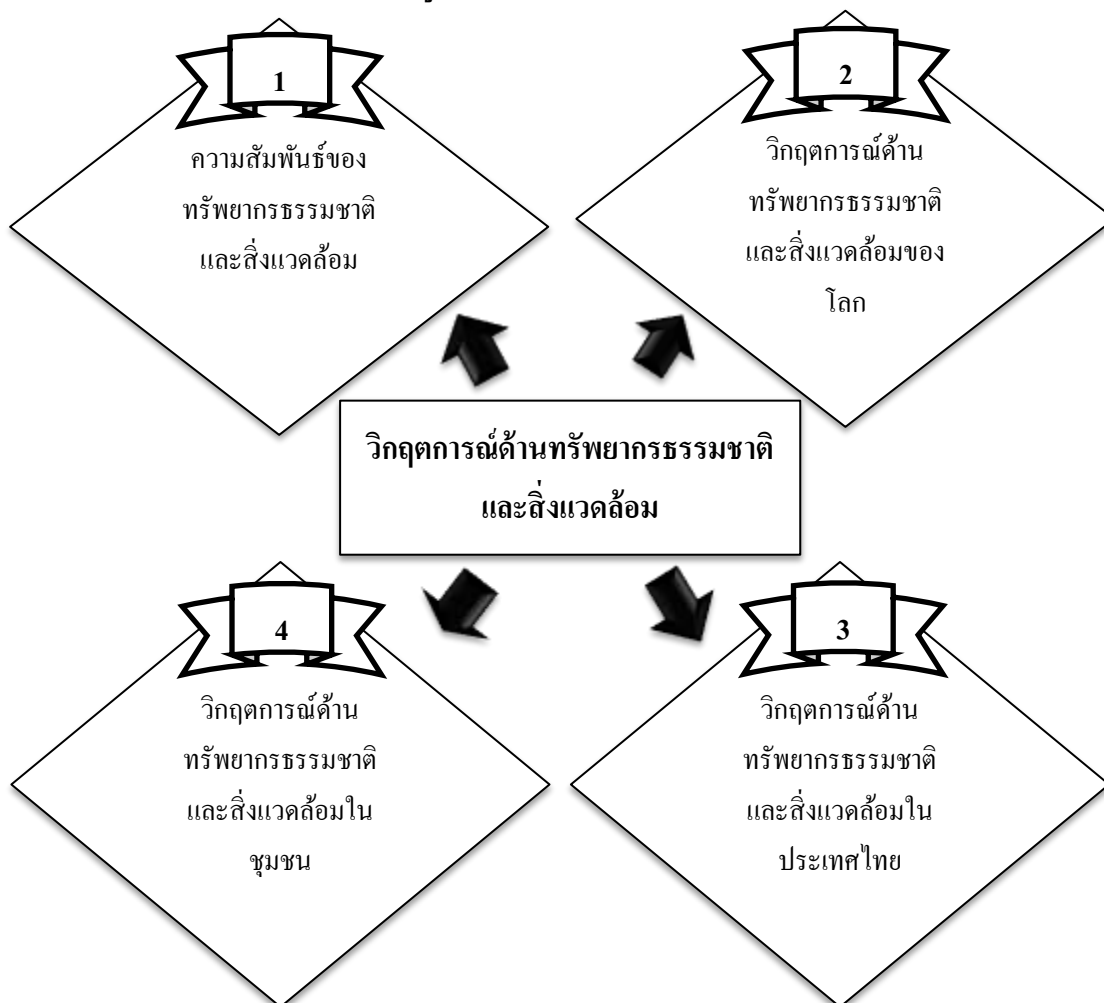
1. วิเคราะห์สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลก ประเทศไทย
 และภายในชุมชนของตนเองได้

2. ตระหนักและมีจริยธรรมต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลก ประเทศไทย และภายในชุมชนของตนเองอย่างคุ้มค่า
3. เห็นคุณค่าและประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. นำความรู้เรื่องวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลก ประเทศไทย และภายในชุมชนของตนเองไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

สาระการเรียนรู้ (K)

1. ความสัมพันธ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลก
3. วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย
4. วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้ แสดงดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน (P)

ความสามารถในการสื่อสาร

ความสามารถในการคิด

- 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์
 - ทักษะการให้เหตุผล
- 2) ทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
 - ทักษะการรวบรวมข้อมูล
 - ทักษะการเชื่อมโยง
 - ทักษะการสรุปอ้างอิง

3) ทักษะการนำความรู้ไปใช้

ความสามารถในการแก้ปัญหา

ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

- กระบวนการทำงานกลุ่ม
- กระบวนการปฏิบัติ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A)

1. มีวินัย
2. ใฝ่เรียนรู้
3. มุ่งมั่นในการทำงาน
4. มีคุณธรรมจริยธรรม

การบูรณาการ

1. คุณค่าพระวรสาร
 - ข้อที่ 2 ความจริง
 - ข้อที่ 3 การไตร่ตรอง/ภาวนา
 - ข้อที่ 4 มโนธรรม/ วิจารณญาณ
 - ข้อที่ 15 การรับใช้
 - ข้อที่ 19 ความเป็นหนึ่ง
 - ข้อที่ 20 มหัศจรรย์ใจในสิ่งสร้าง/ รักษ์ธรรมชาติ
2. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (ฟัง พูด อ่าน เขียน)

3. VI QUOTIENT (6Q)

- IQ: Intelligence Quotient หรือ ความฉลาดทางสติปัญญา
- EQ: Emotional Quotient คือ ความฉลาดทางอารมณ์
- CQ: Creativity Quotient คือ เป็นความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์
- MQ: Moral Quotient คือ ความฉลาดทางศีลธรรม จริยธรรม
- PQ: Physical Quotient (PQ) คือ ความฉลาดทางพละนาสัย
- AQ: Adversity Quotient ความฉลาดในการแก้ไขปัญหา

4. ค่านิยม 12 ประการ

- 1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- 2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
- 3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
- 4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม
- 5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
- 6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เพื่อแผ่และแบ่งปัน
- 7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่

ถูกต้อง

- 8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
- 9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- 10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัส ของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่าย
จำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี

- 11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มี

ความละเอียดเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา

- 12. กำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของ

ตนเอง

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ภาพที่ 1

กระบวนการเตรียมการนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูแจ้งหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล รายวิชาสังคมศึกษาฯ 4 รหัสวิชา ส32103 ให้นักเรียนทราบ พร้อมกับแจกประมวลรายวิชา (Course syllabus) ให้กับนักเรียนทุกคน
2. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 10-11 คน ตามความสมัครใจของนักเรียน โดยที่สมาชิกแต่ละกลุ่มจะต้องมีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้
 - 2.1 ผู้นำ (Leader) ทำหน้าที่กำกับการทำงานกลุ่ม จำนวน 1 คน
 - 2.2 ผู้อ่าน (Reader) ทำหน้าที่อ่านข้อมูลหรือปัญหาให้นักเรียนหรือสมาชิกในกลุ่มเข้าใจ หรือทำหน้าที่อธิบายงาน จำนวน 1 คน
 - 2.3 ผู้เขียนหรือผู้บันทึก (Writer/ Recorder) ทำหน้าที่จดบันทึกภายในกลุ่ม และเขียนรายงาน จำนวน 2-3 คน
 - 2.4 ผู้ตรวจสอบความถูกต้องของผลงาน และตรวจสอบว่าสมาชิกทุกคนมีความรู้ในเรื่องที่เรียน หรือรู้ในงานที่ทำหรือไม่ จำนวน 2 คน
 - 2.5 ผู้ชมเชย ทำหน้าที่ชมเชยเพื่อนหรือเสริมแรง ให้กำลังใจเพื่อน จำนวน 1 คน
 - 2.6 ผู้ควบคุมเวลา ทำหน้าที่รักษาเวลาในการทำงานหรือการนำเสนอของทุกคนเอง จำนวน 1 คน
 - 2.7 ผู้สังเกต ทำหน้าที่สังเกตพร้อมจดบันทึก ว่าผู้ร่วมงานหรือคนทำงานเป็นอย่างไรบ้าง จำนวน 2 คน

และให้นักเรียนสลับบทบาทหน้าที่กันตลอดระยะเวลา 1 ภาคเรียน ตามความสมัครใจ และความถนัดของนักเรียน เพื่อให้จะสามารถปฏิบัติตามบทบาทของตนเองได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ พร้อมกับได้เรียนรู้การทำงานในลักษณะของกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งสอดคล้องและใกล้เคียงกับชีวิตจริง อีกทั้งได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ในด้านต่าง ๆ เพื่อหาจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งจะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ
3. ครูเตรียมการและเริ่มสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่มของนักเรียน โดยใช้แบบบันทึกพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่ได้สร้างขึ้น
4. ครูให้นักเรียนทำแบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก่อนเรียน โดยการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ขั้นเสริมสร้างความตระหนักและส่งเสริมจริยธรรม (Enhancing to awareness and be promote ethics) โดยมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ดังนี้

(1.1) การสำรวจประสบการณ์ (Exploration)

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
- การสำรวจประสบการณ์ หมายถึง การที่ผู้เรียนมีโอกาสครั้งแรกที่ประสบเหตุการณ์หรือโอกาสต่างๆ ด้วยความรู้สึกตื่นเต้นเกี่ยวกับปัญหาที่ผู้อื่นประสบและผู้เรียนพยายามมองหาโอกาสที่จะให้ความช่วยเหลือหรือเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือปัญหาของชุมชน	- ครูให้นักเรียนชมคลิปวิดีโอเกี่ยวกับวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ แร่ธาตุและสัตว์ป่า	- ครูเตรียมคลิปวิดีโอเกี่ยวกับปัญหาหรือวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ แร่ธาตุ และสัตว์ป่า - ครูสุ่มถามนักเรียน 2-3 คน ว่าจากการชมคลิปวิดีโอ นักเรียนรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับปัญหาที่ได้รับชม และจะช่วยหรือแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร - ครูสรุปปัญหาและขอบเขตของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมจากคลิปวิดีโอ	- ชมคลิปวิดีโอเกี่ยวกับปัญหาหรือวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - สรุปใจความสำคัญที่ได้จากการชมคลิปวิดีโอลงสมุดบันทึก - ตอบคำถามครูและซักถามข้อสงสัยเพิ่มเติมจากการชมคลิปวิดีโอพร้อมกับจดบันทึกข้อความสรุป ที่ครูได้สรุปให้นักเรียนรับฟัง

คาบที่ 2

(1.2) การแจกแจง (Clarification)

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
การแจกแจง หมายถึง การที่ผู้เรียนเริ่มศึกษาโอกาสต่าง ๆ และตัดสินใจว่าจะสามารถทำอะไรได้บ้าง ในกิจกรรมที่ทำการรับใช้ชุมชน หลังจากที่เขามีประสบการณ์พร้อมกับเพื่อน ๆ ผู้เรียนจะสามารถแจกแจงและแยกแยะสิ่งที่มีความสำคัญ	- ครูบรรยายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้นักเรียนฟัง และให้นักเรียนศึกษาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือเรียนแล้วร่วมกันอภิปรายถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์	- เตรียมเอกสารและสื่อสำหรับการบรรยายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - ครูตั้งประเด็นคำถามในการอภิปรายว่า ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์อย่างไร - ครูสรุปคำตอบของนักเรียนจากประเด็นคำถามข้างต้น	- นักเรียนฟังบรรยายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมกับจดบันทึกลงสมุดบันทึกของตนเอง - นักเรียนร่วมกันอภิปรายและตอบคำถามจากประเด็นคำถามที่ครูตั้งขึ้น - จดบันทึกข้อความที่ครูได้สรุปให้นักเรียนได้รับฟัง

(1.3) การวิพากษ์ วิจารณ์ (Critical Conciousness)

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
<p>การวิพากษ์ วิจารณ์ หมายถึง การที่ผู้เรียนต้องมีการคิด วิพากษ์ วิจารณ์ เป็นการสนทนาแบบ ภาษาง่าย ๆ สำหรับทุกคน ที่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความตระหนัก และมองเห็นปัญหาใน สังคมที่เขาดำรงอยู่ ผู้เรียน จะต้องใช้ความคิด ใคร่ครวญ วิพากษ์ วิจารณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สิ่งที่เป็นปัญหาได้ลึกซึ้ง โดยต้องมีการเตรียมขั้น พื้นฐาน 2 ประการ คือ การสำรวจคำที่ชาวบ้าน ใช้กันทั่วไป และการนำ คำต่าง ๆ ที่ได้พบมาสร้าง เป็นสื่อต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน</p>	<p>- นักเรียนเข้าประจำกลุ่ม ที่ได้แบ่งไว้ในคาบที่ 1 และร่วมกันอภิปราย ภายในกลุ่ม เกี่ยวกับ ปัญหาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่เกิดขึ้นในสังคมที่ตนเอง รู้จัก โดยสมาชิกในกลุ่ม จะต้องระบุน้อยคน ละ 1 ปัญหา พร้อมกับให้ นักเรียนปฏิบัติตาม บทบาทที่ตนเองได้รับ มอบหมายของสมาชิก กลุ่มไปพร้อมกับการ เรียนรู้ในชั้นเรียน</p>	<p>- ครูเตรียมกระดาษ ทรายงาน (A4) ให้นักเรียน ไว้สำหรับจดบันทึก (งาน กลุ่ม) - ครูเป็นผู้สังเกตการณ์ และให้คำแนะนำ พร้อมทั้งตอบประเด็นปัญหา หรือข้อสงสัยของนักเรียน - ครูสรุปสาระสำคัญจาก เรื่องที่นักเรียน ได้ร่วมกัน อภิปรายภายในกลุ่ม</p>	<p>- นักเรียนเข้ากลุ่มตามที่ได้แบ่งกลุ่มไว้ - นักเรียนเริ่มปฏิบัติตาม บทบาทของตนเองใน ฐานะสมาชิกกลุ่มที่ได้รับ มอบหมายหน้าที่ - นักเรียนร่วมกันอภิปราย วิพากษ์ วิจารณ์ เกี่ยวกับ ปัญหาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ตนเองรู้จักภายในกลุ่ม - นักเรียนที่ทำหน้าที่ บันทึก จดประเด็นปัญหา ที่สมาชิกกลุ่มได้นำเสนอ จากการอภิปราย ลง กระดาษทรายงานแล้ว นำส่งครูผู้สอน</p>

ภาพที่ 3

(1.4) การกระตุ้น (Activation)

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
<p>การกระตุ้น หมายถึง การที่ผู้เรียนจะพัฒนาจากการมีความรู้ ความเข้าใจ เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอภิปรายในปัญหาที่ซับซ้อนขึ้นในสังคม เพราะมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกับประชาชนที่เข้าไปร่วมงานด้วย และเรียนรู้จากกิจกรรมการรับใช้สังคมมากขึ้น</p>	<p>- ครูนำประเด็นปัญหาของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนแต่ละกลุ่มได้จาก การอภิปรายแล้วนำเสนอครู มาสรุปให้นักเรียนฟังในชั้นเรียน แล้วบรรยายถึงผลกระทบเกี่ยวกับวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ แร่ธาตุและสัตว์ป่า</p>	<p>- สรุปประเด็นปัญหาของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนแต่ละกลุ่มได้จาก การอภิปรายแล้วนำเสนอให้นักเรียนฟังก่อนการเข้าเรื่องบรรยาย</p> <p>- เตรียมเอกสารและสื่อประกอบการบรรยาย</p> <p>- ตอบข้อสงสัยและให้คำแนะนำแก่นักเรียนพร้อมกับสรุปเนื้อหา</p>	<p>- ฟังบรรยาย</p> <p>- ซักถามข้อสงสัย</p> <p>- จดบันทึก</p>

คาบที่ 4

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
<p>การกระตุ้น หมายถึง การที่ผู้เรียนจะพัฒนาจากการมีความรู้ ความเข้าใจ เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอภิปรายในปัญหาที่ซับซ้อนขึ้นในสังคม เพราะมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกับประชาชนที่เข้าไปร่วมงานด้วย และเรียนรู้จากกิจกรรมการใช้สังคมมากขึ้น</p>	<p>- ครูใช้คำถามกระตุ้นถึงประเด็นปัญหาและผลกระทบเกี่ยวกับวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ได้เรียนในคาบที่ 3 ว่า นักเรียนจะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างไร และให้นักเรียนได้ร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็นกันภายในกลุ่ม</p> <p>- ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาจับฉลาก หัวข้อที่จะต้องไปศึกษาค้นคว้า เหตุการณ์หรือข่าว ที่เกี่ยวข้องกับวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลก ประเทศไทย และชุมชนของตนเอง ใน 5 ประเด็น ดังนี้ กลุ่มที่ 1 เรื่อง ดิน กลุ่มที่ 2 เรื่อง น้ำ กลุ่มที่ 3 เรื่อง อากาศ กลุ่มที่ 4 เรื่อง ป่าไม้ กลุ่มที่ 5 เรื่อง แร่ธาตุและสัตว์ป่า แล้วให้แต่ละกลุ่มนำเสนองานในคาบถัดไป</p>	<p>- ครูเตรียมกระดาษรายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม บันทึกความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม</p> <p>- ครูเป็นผู้สังเกตการณ์ และให้คำแนะนำ พร้อมทั้งตอบประเด็นปัญหา หรือข้อสงสัยของนักเรียน</p> <p>- ครูสรุปสาระสำคัญจากเรื่องที่นักเรียนได้ร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม</p> <p>- ครูมอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่มไปศึกษาค้นคว้าตามประเด็นที่แต่ละกลุ่มจับฉลากได้ พร้อมกับบอกให้นักเรียนเตรียมตัวนำเสนองานในคาบถัดไป</p>	<p>- ร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็น</p> <p>- จัดบันทึก</p> <p>- ซักถามข้อสงสัย</p> <p>- นักเรียนแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่กันทำงานจากงานที่ได้รับมอบหมาย พร้อมกับเตรียมตัวนำเสนองานในคาบถัดไป</p>

คาบที่ 5

(1.5) การตระหนัก (Realization)

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
การตระหนัก หมายถึง การที่ผู้เรียนจะเริ่มรับรู้ว่าการที่ผู้เรียนจะเริ่มรับรู้ว่าจะประสบการณืการรับใช้สังคมมีความหมายอย่างไรสำหรับตนเอง และสามารถมุ่งความสนใจไปยังบุคคลหรือปัญหาที่ประสบอย่างชัดเจนและมีความมั่นใจมากขึ้นในความเชื่อของตน	- นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนองานที่ได้รับมอบหมาย กลุ่มละไม่เกิน 10 นาที พร้อมกับบอกสาเหตุของการเกิดปัญหาและแนวทางที่จะแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ที่ไปศึกษา ค้นคว้ามาได้	- ครูเป็นผู้สังเกตการณ์และให้คำแนะนำ พร้อมทั้งตอบประเด็นปัญหาหรือข้อสงสัยของนักเรียน - สรุปปัญหาที่นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้ามาให้นักเรียนได้ตระหนักเห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นและอยากที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหา	- นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนองานที่ได้รับมอบหมาย - นำข้อเสนอแนะจากครูและเพื่อนในชั้นเรียนไปปรับปรุงและพัฒนาตนเอง - จัดบันทึกการนำเสนอของเพื่อนกลุ่มอื่นลงบนสมุดบันทึกส่วนตัว

คาบที่ 6

(1.6) การซึมซับหรือปรับให้เป็นของตนเอง (Internalization)

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
การซึมซับหรือปรับให้เป็นของตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนสามารถบูรณาการประสบการณ์การรับใช้สังคมของตนเข้าไปในชีวิต และทำให้วิถีชีวิต และการตัดสินใจในชีวิตมุ่งไปที่คุณค่าที่ได้รับมาจากการประสบการณืนั้น ๆ	- ครูให้นักเรียนเขียนเรียงความเรื่อง จริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในตัวของฉันทัน (20 นาที) - ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ครูสร้างขึ้น จำนวน 20 ข้อ	- ครูเตรียมกระดาษรายงาน (A4) ให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น - เตรียมแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและกระดาษคำตอบให้นักเรียนคนละ 1 ชุด - สรุปบทเรียนและสาระสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ที่ 1	- นักเรียนเขียนเรียงความสะท้อนความคิด และจริยธรรมภายในตนเองที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน - ส่งสมุดบันทึกส่วนตัว

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม (A)	ด้านทักษะกระบวนการ (P)
<ul style="list-style-type: none"> - ตรวจสอบฉบับที่ - ตรวจสอบรายงานการศึกษาค้นคว้า เหตุการณ์หรือข่าว ที่เกี่ยวข้องกับ วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - วัดความเป็นพลเมืองต่อ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน โดยใช้ แบบทดสอบเชิงสถานการณ์ - สังเกตพฤติกรรม - ตรวจสอบเรียงความสะท้อนความคิด ด้านจริยธรรมของนักเรียนที่มีต่อ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม 	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน - ตรวจสอบผลการบันทึกพฤติกรรมของ สมาชิกกลุ่มที่นักเรียนบันทึกผลการ ปฏิบัติงานในกลุ่มของตนเอง

สื่อ/ แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- แบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนก่อน เรียน
- หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภูมิศาสตร์ ม.4-6 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
- คลิปวิดีโอ เกี่ยวกับปัญหาหรือวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- เพาเวอร์พอยต์ (Powerpoint) ประกอบการบรรยาย เรื่อง ความสัมพันธ์ของ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- เพาเวอร์พอยต์ (Powerpoint) ประกอบการบรรยาย เรื่อง ผลกระทบเกี่ยวกับ วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- กระดาษรายงาน (A4)
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 จำนวน 20 ข้อ
- แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

แหล่งการเรียนรู้

- ห้องสมุด
- แหล่งสารสนเทศ

เครื่องมือย่อยที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
(แบบทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1)

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

คำชี้แจง

- แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่จะใช้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ว่า มี หรือ ไม่มี พฤติกรรมตามโครงสร้างที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสนับสนุนในการหาคำตอบของการวิจัยในครั้งนี้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

- แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนที่ 1 คือ ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สังเกต ขอบเขตระยะเวลาที่ทำการสังเกต และชื่อกลุ่มที่ครูสังเกต ส่วนที่ 2 คือ รายละเอียดของพฤติกรรมตามโครงสร้างที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ และ ส่วนที่ 3 คือ รายละเอียดของลักษณะพฤติกรรมเพิ่มเติม (ในกรณีไม่มีพฤติกรรมที่กำหนด)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....

ขอบเขตระยะเวลาที่ทำการสังเกต

วันที่ เดือน พ.ศ. ถึง วันที่ เดือน..... พ.ศ.

ชื่อกลุ่มที่ครูสังเกต.....

ส่วนที่ 2 รายละเอียดของพฤติกรรมตามโครงสร้างที่กำหนด

พฤติกรรมที่สังเกต (รายกลุ่ม)	มี	ไม่มี	หมายเหตุ (กรณีไม่มีพฤติกรรมที่กำหนด)
1. การร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น			
2. การเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี			
3. การยอมรับซึ่งกันและกัน			
4. การสนับสนุนและคอยช่วยเหลือกัน			
5. การตอบสนองต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม			
6. ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย			
7. ความกระตือรือร้นของสมาชิกกลุ่ม			
8. ความรอบรู้ เชี่ยวชาญในงานที่ได้รับมอบหมาย			
9. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์			
10. ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม			
11. การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ			
12. การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ			
13. การบริหารจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ			
14. การปฏิบัติงานตรงตามเวลาที่กำหนด			
15. คุณภาพของผลงาน			

บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

แบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระ.....ชั้น.....ภาคเรียนที่.....
 รายวิชา พื้นฐาน เพิ่มเติม วิชา.....รหัสวิชา.....
 หน่วยการเรียนรู้ที่.....ชื่อหน่วยการเรียนรู้.....
 คาบที่.....ชื่อครูผู้สอน.....

1. เวลาที่ใช้ในการสอน เป็นไปตามแผน
 ไม่เป็นไปตามแผน (เวลาเหลือ.....นาที/ เวลาเกิน.....นาที)

2. จำนวนนักเรียนที่ไม่บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้
 จุดประสงค์ที่.....
 จำนวนนักเรียนที่ไม่ผ่าน.....คน
 คิดเป็นร้อยละ.....

3. บันทึกรายละเอียดเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

4. ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

หน่วยการเรียนรู้ การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5
 รายวิชา พื้นฐาน ชื่อรายวิชา สังคมศึกษา 4 รหัสวิชา ส32103 สาระ ภูมิศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้
 การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 6 คาบ

มาตรฐานการเรียนรู้

ส5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการ
 สร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการ
 พัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด

มฐ. ส5.2 ม.4-6/2 ระบุมาตรการป้องกันและแก้ปัญหา บทบาทขององค์กร และการ
 ประสานความร่วมมือทั้งในประเทศและนอกประเทศ เกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม การจัดการ
 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มฐ. ส5.2 ม.4-6/3 ระบุแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใน
 ภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก

สาระสำคัญ

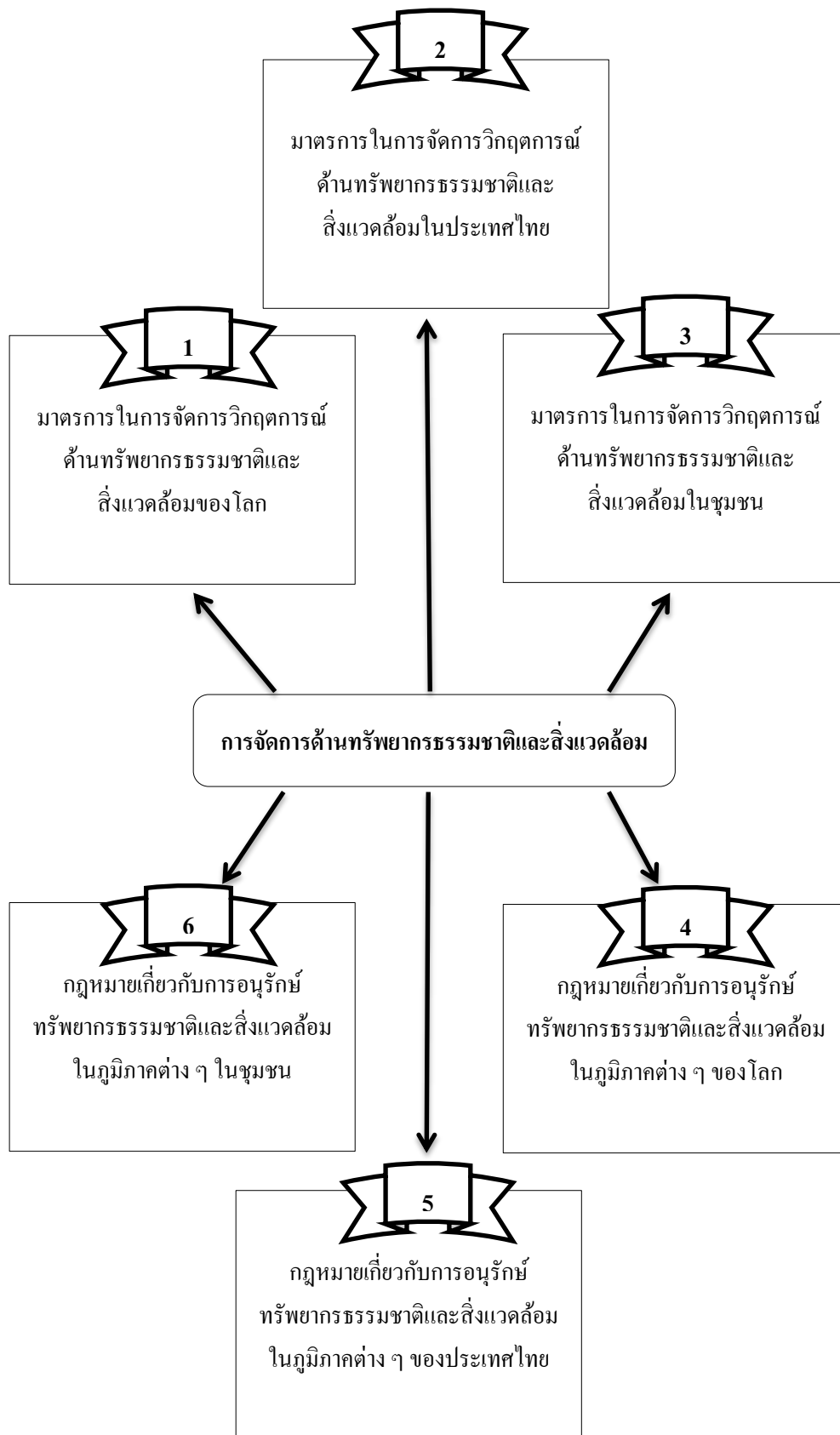
มาตรการด้านกฎหมายระหว่างประเทศเป็นอีกมาตรการหนึ่งในการจัดการแก้ไขปัญหา
 วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ประเทศไทย และของโลก ซึ่ง
 ปัญหาความเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นส่งผลให้เกิดการ
 รวมกลุ่มกันขององค์กรภาครัฐ ตลอดจนองค์กรประชาชน และองค์กรเอกชนของประเทศต่าง ๆ
 เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และศึกษากฎหมายที่มีข้อบัญญัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
 สิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจเพื่อให้เกิดการดำเนินการในด้านการอนุรักษ์
 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างได้ผลและนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้นมนุษย์ทุกคน
 ควรปฏิบัติตามแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงจะช่วยรักษา
 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน สังคม ประเทศชาติ และของโลก ให้เกิดความ
 สุขุขสันติสุข และให้คงอยู่ตลอดไป

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายบทบาทขององค์กรทั้งในและนอกประเทศที่มีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้
2. อธิบายประโยชน์จากการดำเนินงานขององค์กรทั้งในและนอกประเทศที่มีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้
3. อธิบายหลักการและความสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนและประเทศไทยได้
4. วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนตามแนวทางของกฎหมาย ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนและประเทศไทยได้
5. อธิบายแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้

สาระการเรียนรู้ (K)

1. มาตรการในการจัดการวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลก
 2. มาตรการในการจัดการวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย
 3. มาตรการในการจัดการวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน
 4. กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก
 5. กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย
 6. กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่าง ๆ ในชุมชน
- ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้ แสดงดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน (P)

ความสามารถในการสื่อสาร

ความสามารถในการคิด

1) ทักษะการคิดวิเคราะห์

- ทักษะการให้เหตุผล

ความสามารถในการแก้ปัญหา

ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

- กระบวนการทำงานกลุ่ม

- กระบวนการปฏิบัติ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A)

1. มีวินัย

2. ใฝ่เรียนรู้

3. มุ่งมั่นในการทำงาน

การบูรณาการ

1. คุณค่าพระวรสาร

- ข้อที่ 2 ความจริง

- ข้อที่ 3 การไตร่ตรอง/ กาวนา

- ข้อที่ 4 มโนธรรม/ วิจารณ์ญาณ

- ข้อที่ 15 การรับใช้

- ข้อที่ 19 ความเป็นหนึ่ง

- ข้อที่ 20 มห้ศจรรย้ใจในสิ่งสร้าง/ รัศัษัรรมชาติ

2. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (ฟัง พูด อ่าน เขียน)

3. VI QUOTIENT (6Q)

- IQ: Intelligence Quotient หรือ ความฉลาดทางสติปัญญา

- EQ: Emotional Quotient คือ ความฉลาดทางอารมณ์

- CQ: Creativity Quotient คือ เป็นความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์

- MQ: Moral Quotient คือ ความฉลาดทางศีลธรรม จริยธรรม

- PQ: Physical Quotient (PQ) คือ ความฉลาดทางพละนาัย

- AQ: Adversity Quotient ความฉลาดในการแก้ไขปัญหา

4. ค่านิยม 12 ประการ

- 1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- 2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
- 3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
- 4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม
- 5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
- 6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เพื่อแผ่และแบ่งปัน
- 7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่

ถูกต้อง

- 8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
- 9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- 10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัส ของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่าย
จำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี

- 11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มี

ความละเอียดรอบคอบก้าวต่อไปตามหลักของศาสนา

- 12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของ

ตนเอง

กระบวนการจัดการเรียนรู้

คาบที่ 7

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 ขั้นเตรียมการเพื่อปฏิบัติกิจกรรม (Preparation for activity practice) โดยมีองค์ประกอบในขั้นตอน 3 องค์ประกอบ ได้แก่

(2.1) การเตรียมการ (Preparation)

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
การเตรียมการ หมายถึง การระดมสมองของผู้เรียน และการสำรวจชุมชน สภาพและปัญหาของชุมชน	- ในการเตรียมการ การระดมสมองของผู้เรียน การสำรวจชุมชนและปัญหาของชุมชน เพื่อให้เกิดความสะดวกในขั้นตอนส่วนนี้ ครูจะทำการเลือกชุมชน พร้อมกับสำรวจชุมชน และปัญหาของชุมชน ให้กับนักเรียนในเบื้องต้น โดยเลือกชุมชนที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมเด่นชัดที่สุด และในการวิจัยครั้งนี้ครูเลือกชุมชนบ้านแหลมจบัง อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ให้เป็นแหล่งในการเรียนรู้ในครั้งนี้ซึ่งจะทำให้เห็นสภาพปัญหาของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ชัดเจน - เมื่อครูได้เลือก และทำการสำรวจชุมชนเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลมาสรุปและบรรยายให้นักเรียน ได้ทราบเบื้องต้น	- ครูระดมชุมชน สำรวจชุมชน และปัญหาของชุมชน พร้อมสรุปและเตรียมบรรยายให้นักเรียน ได้รับฟังถึงประเด็นปัญหาดังกล่าว - เตรียมเอกสารและสื่อประกอบการบรรยาย - ตอบข้อซักถามและข้อสงสัยของนักเรียน	- นักเรียนฟังบรรยาย - สรุปในส่วนที่ครูบรรยายลงสมุดบันทึกส่วนตัว - ร่วมกันอภิปรายซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับปัญหาที่ครูได้นำเสนอ

คาบที่ 8

(2.2) การเลือกปัญหาที่สนใจ (Choose the interes problem)

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
<p>การเลือกปัญหาที่สนใจ หมายถึง การเลือกปัญหาที่สนใจให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา โดยการสำรวจปัญหาที่เลือกในรายละเอียด และเตรียมทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินการ</p>	<p>- ครูเลือกปัญหาที่ได้จากการสำรวจชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและและเรียนรู้ในขั้นต่อไป และเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่จะได้ให้นักเรียน เรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม นั่นคือ ปัญหาเกี่ยวกับป่าชายเลน ของชุมชนบ้านแหลมฉิม อำเภอสรรคบุรี</p> <p>- ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่กันภายในกลุ่ม ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความสำคัญของป่าชายเลน และให้นักเรียนแต่ละกลุ่มตั้งปัญหาในการศึกษา ว่าสาเหตุของป่าชายเลนเสื่อมโทรม หรือมีพื้นที่ลดน้อยลงเกิดจากสาเหตุใด แล้วเขียนชื่อเรื่องรายงานของกลุ่มตนเองที่จะใช้ในการแก้ไขปัญหา หรือทดสอบสมมติฐานที่นักเรียนแต่ละกลุ่มตั้งขึ้น</p>	<p>- ครูเตรียมบรรยายเกี่ยวกับปัญหาของป่าชายเลนของชุมชนบ้านแหลมฉิม อำเภอสรรคบุรี โดยนำภาพถ่ายทางดาวเทียม 12 ปี ย้อนหลัง บริเวณพื้นที่ป่าชายเลนของชุมชนบ้านแหลมฉิม (ปี พ.ศ. 2546 ถึงปี พ.ศ. 2558) ซึ่งจะแสดงให้เห็นสภาพจริงของการลดลงของพื้นที่ป่าและการพัฒนาของเมืองบริเวณดังกล่าว ส่งผลต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง โดยเฉพาะป่าชายเลนซึ่งเป็นการจุดประกายความคิดให้นักเรียนได้ค้นหาสาเหตุ</p> <p>- แจกกระดาษรายงาน (A4)</p> <p>- ครูตรวจสอบความถูกต้องของชื่อเรื่องที่นักเรียนระบุ ว่ามีองค์ประกอบครบถ้วนหรือไม่ และปรับให้เหมาะสมในแต่ละกลุ่ม</p>	<p>- นักเรียนฟังบรรยาย</p> <p>- เข้ากลุ่มเพื่อศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความสำคัญของป่าชายเลน พร้อมกับร่วมกันอภิปรายหาสาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับป่าชายเลนของแต่ละกลุ่ม เพื่อตั้งเป็นชื่อเรื่องรายงานในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม</p> <p>- บันทึกหัวข้อเรื่องลงกระดาษรายงานที่ครูแจกให้พร้อมนำส่งท้ายคาบ</p>

(2.2) การเลือกปัญหาที่สนใจ (Choose the interes problem) (ต่อ)

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
	<p>(โดยชื่อเรื่องนั้นจะต้องประกอบด้วยปัญหาที่นักเรียนจะทำการศึกษาหรือหาคำตอบและสมมติฐานที่นักเรียนตั้งเมื่อลงพื้นที่ทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม) ซึ่งในแต่ละกลุ่มของนักเรียนจะสามารถกำหนดสาเหตุของปัญหาเกี่ยวกับป่าชายเลนเสื่อมโทรม และมีพื้นที่ลดน้อยลงได้หลากหลายตามแนวความคิดของนักเรียนที่ได้ศึกษาความสำคัญของป่าชายเลนมาแล้ว</p>		

คาบที่ 9

(2.3) การศึกษานโยบายหรือกฎหมาย (Cultivate the policy or law)

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
การศึกษานโยบายหรือกฎหมาย หมายถึง การศึกษานโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจ โดยศึกษาต้นนโยบายหรือกฎหมาย ผลกระทบจากนโยบายหรือกฎหมายนั้น และนำเสนอนโยบายเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น	<ul style="list-style-type: none"> - ครูเสนอข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจอยากจะรู้หรือเกิดข้อสงสัย - ครูพยายามกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น โดยการตั้งประเด็นคำถามว่า กฎหมายสิ่งแวดล้อมมีหน้าที่และความสำคัญอย่างไรบ้าง เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและตั้งประเด็นข้อสงสัยต่างๆ ตามที่นักเรียนต้องการทราบ - ครูบรรยายให้ความรู้เรื่อง มาตรการในการจัดการวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลก ประเทศไทย และชุมชน พร้อมกับให้นักเรียนเขียนสรุปเรื่องที่ได้ออกจากการฟังบรรยายเป็นแผนผังความคิด (Mind mapping) เพื่อสรุปความคิดรวบยอด 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูเตรียมเอกสารและสื่อประกอบการบรรยาย - เตรียมกระดาษรายงาน (A4) ให้กับนักเรียนเพื่อใช้เขียนแผนผังความคิด (Mind mapping) สรุปความคิดรวบยอดที่ได้จากการฟังบรรยาย - สังเกตการณ์และคอยให้คำปรึกษา หรือตอบข้อสงสัย 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนซักถามข้อสงสัย - ฟังบรรยาย - จัดบันทึกลงสมุดบันทึก - เขียนแผนผังความคิด (Mind mapping) จากสาระการเรียนรู้ที่ได้ฟังบรรยายจากครูผู้สอน - ส่งแผนผังความคิดท้ายคาบเรียน

คาบที่ 10

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
<p>การศึกษานโยบายหรือกฎหมาย หมายถึง การศึกษานโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจ โดยศึกษาต้นนโยบายหรือกฎหมาย ผลกระทบจากนโยบายหรือกฎหมายนั้น และนำเสนอแนะนโยบายเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ครูบรรยายและสรุปองค์ความรู้เรื่อง กฎหมาย เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกและประเทศไทย - นักเรียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการบรรยายลงสมุดบันทึก - ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายตอบข้อสงสัย และประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนเกี่ยวกับกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ประเทศไทย โดยนักเรียนสามารถใช้หนังสือเรียน ประกอบในการอภิปรายในครั้งนี้ - ครูให้นักเรียนเขียนแผนผังความคิด (Mind mapping) เพื่อสรุปความคิดรวบยอดจากเรื่องที่ครูบรรยาย และร่วมกันอภิปรายดังกล่าวข้างต้น พร้อมก็นำส่งครูท้ายคาบเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูเตรียมเอกสารและสื่อประกอบการบรรยาย - สังเกตการณ์และตอบข้อสงสัยให้แก่ นักเรียน - ร่วมอภิปรายและสรุปองค์ความรู้ให้กับนักเรียน - เตรียมกระดาษรายงาน (A4) ให้แก่นักเรียนได้ทำงานที่ครูมอบหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนฟังบรรยาย - ซักถามข้อสงสัย - ร่วมกันอภิปรายในชั้นเรียน - ทำแผนผังความคิด (Mind mapping) สรุปความคิดรวบยอดหรือองค์ความรู้ที่ได้จากการฟังบรรยาย - ส่งงานที่ได้รับมอบหมายท้ายคาบเรียน

คาบที่ 11

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
<p>การศึกษานโยบายหรือกฎหมาย หมายถึง การศึกษานโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจ โดยศึกษาต้นนโยบายหรือกฎหมาย ผลกระทบจากนโยบายหรือกฎหมายนั้น และนำเสนอ นโยบายเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น</p>	<p>- ครูเตรียมนำเข้าสู่สาระการเรียนรู้ในส่วนของกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญของการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมในครั้งนี้</p> <p>- ครูมอบหมายให้นักเรียนศึกษาข้อบัญญัติเทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอสัตหีบ เพื่อศึกษาในส่วนของแผนพัฒนาฯ 3 ปี ในปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2560 ของหัวข้อเกี่ยวกับนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ในเทศบัญญัตินครแหลมฉบัง ซึ่งมีหน่วยงานที่ดูแลพื้นที่คือ เทศบาลนครแหลมฉบัง อำเภอสัตหีบ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่นักเรียนจะได้ทำการ ศึกษาเรียนรู้ และร่วมทำกิจกรรมในพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้ประหยัดเวลา ครูได้ศึกษา ค้นคว้าในหัวข้อดังกล่าวแล้ว ทำเป็นใบความรู้ให้นักเรียน ได้ศึกษา และให้นักเรียนสรุปองค์ความรู้โดยเขียนเป็นแผนผังความคิด (Mind Mapping) แล้วนำเสนอครู</p>	<p>- ครูเตรียมใบความรู้เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน คือ เทศบัญญัตินครแหลมฉบัง อำเภอสัตหีบ (แผนพัฒนาฯ 3 ปี พ.ศ. 2558-2560)</p> <p>- เตรียมกระดาษรายงาน (A4) ให้นักเรียน</p> <p>- สรุปสาระสำคัญท้ายคาบเรียน</p> <p>- ตอบข้อซักถามและข้อสงสัยของนักเรียน</p>	<p>- นักเรียนศึกษาใบความรู้</p> <p>- สรุปความคิดรวบยอด เป็น (Mind Mapping) ลงบนกระดาษรายงาน (A4) ที่ครูแจกให้</p> <p>- ซักถามข้อสงสัย</p>

คาบที่ 12

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
<p>การศึกษานโยบายหรือกฎหมาย หมายถึง การศึกษานโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจ โดยศึกษาต้นนโยบายหรือกฎหมาย ผลกระทบจากนโยบายหรือกฎหมายนั้น และนำเสนอแนะนโยบายเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น</p>	<p>- จากการทำให้นักเรียนได้ศึกษากฎหมายสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่นักเรียนจะไปทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมไปแล้ว ครูให้นักเรียนเข้ากลุ่มเดิมตามที่ได้แบ่งไว้</p> <p>- ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการวิเคราะห์จุดอ่อน และจุดแข็งของกฎหมายสิ่งแวดล้อมของชุมชนหรือเทศบาล/ อบต. ดังกล่าวไว้ข้างต้น ว่ากฎหมายที่ได้ศึกษาไปนั้น มีจุดอ่อนหรือจุดแข็งอย่างไร โดยใช้ SWOT ANALYSIS</p> <p>- ครูอธิบายความหมายของ SWOT ANALYSIS และวิธีการวิเคราะห์</p> <p>- นักเรียนร่วมกันอภิปรายและแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่มโดยใช้ SWOT ANALYSIS เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์หาจุดอ่อน-จุดแข็งของกฎหมาย แล้วให้นักเรียนหามาตรการหรือนำความรู้ที่ได้เรียนมาแล้วมาสร้างเป็นมาตรการในการป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ดีที่สุด</p>	<p>- ครูเตรียมเอกสารและสื่อเกี่ยวกับการวิเคราะห์โดยใช้ SWOT และอธิบายให้นักเรียนฟังพร้อมกับสอนการวิเคราะห์ให้กับนักเรียน</p> <p>- สังเกตการณ์และคอยให้คำปรึกษาพร้อมกับตอบข้อสงสัยให้นักเรียน</p> <p>- แจกกระดาษรายงาน (A4)</p> <p>- เตรียมแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 พร้อมกระดาษคำตอบให้นักเรียนคนละ 1 ชุด</p>	<p>- นักเรียนวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของกฎหมายสิ่งแวดล้อมในชุมชน พร้อมกับระบุมตรการในการป้องกันแก้ไข (งานกลุ่ม)</p> <p>- บันทึกผลการวิเคราะห์</p> <p>- สอบถามข้อสงสัย</p> <p>- ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2</p>

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
การศึกษานโยบายหรือกฎหมาย หมายถึง การศึกษานโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจ โดยศึกษาตัวนโยบายหรือกฎหมาย ผลกระทบจากนโยบายหรือกฎหมายนั้น และนำเสนอแนะนโยบายเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น	- หลังจากนักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันใช้ SWOT ANALYSIS พร้อมกับร่างมาตรการในการป้องกันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนเรียบร้อยแล้ว ให้บันทึกข้อมูลลงกระดาษรายงานที่ครูแจกให้ พร้อมนำส่งท้ายคาบ - ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 จำนวน 20 ข้อ		

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม (A)	ด้านทักษะกระบวนการ (P)
- ตรวจสอบฉบับที่ก - ตรวจสอบผังความคิด (Mind mapping) - ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	- สังเกตพฤติกรรม	- สังเกตพฤติกรรมการทำงาน - ตรวจสอบผลการบันทึกพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มที่นักเรียนบันทึกผลการปฏิบัติงานในกลุ่มของตนเอง

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- ภาพถ่ายทางดาวเทียม 12 ปี ย้อนหลัง บริเวณพื้นที่ป่าชายเลนของชุมชนบ้านแหลมฉับ (ปี พ.ศ. 2546 ถึงปี พ.ศ. 2558)
- หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภูมิศาสตร์ ม.4-6 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
- เพาเวอร์พอยต์ (PowerPoint) ประกอบการบรรยาย เรื่อง มาตรการในการจัดการวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลก ประเทศไทย และชุมชน

- เพาเวอร์พอยต์ (Powerpoint) ประกอบการบรรยาย เรื่อง กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกและประเทศไทย
- ใบความรู้เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน คือ เทศบัญญัตินครแหลมฉบัง อำเภอสัตหิราษา (แผนพัฒนาฯ 3 ปี พ.ศ.2558-2560)
- เอกสารประกอบ เกี่ยวกับการวิเคราะห์โดยใช้ SWOT
- กระดาษรายงาน (A4)
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 จำนวน 20 ข้อ
- แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

แหล่งการเรียนรู้

- ห้องสมุด
- แหล่งสารสนเทศ

บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

แบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระ.....ชั้น.....ภาคเรียนที่.....
 รายวิชา พื้นฐาน เพิ่มเติม วิชา.....รหัสวิชา.....
 หน่วยการเรียนรู้ที่.....ชื่อหน่วยการเรียนรู้.....
 คาบที่.....ชื่อครูผู้สอน.....

1. เวลาที่ใช้ในการสอน เป็นไปตามแผน
 ไม่เป็นไปตามแผน (เวลาเหลือ.....นาที/ เวลาเกิน.....นาที)

2. จำนวนนักเรียนที่ไม่บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้
 จุดประสงค์ที่.....
 จำนวนนักเรียนที่ไม่ผ่าน.....คน
 คิดเป็นร้อยละ.....

3. บันทึกรายละเอียดเพิ่มเติม

4. ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

หน่วยการเรียนรู้ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5
 รายวิชา พื้นฐาน ชื่อรายวิชา สังคมศึกษา 4 รหัสวิชา ส32103 สาระ ภูมิศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้
 การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558
 จำนวน 4 คาบ + (8 ชั่วโมง)

มาตรฐานการเรียนรู้

ส5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการ
 สร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการ
 พัฒนาที่ยั่งยืน

ตัวชี้วัด

มฐ. ส5.2 ม.4-6/4 อธิบายการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม
 อันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นในประเทศไทยและของโลก

มฐ. ส5.2 ม.4-6/5 มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิตตามแนวทางการ
 อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สาระสำคัญ

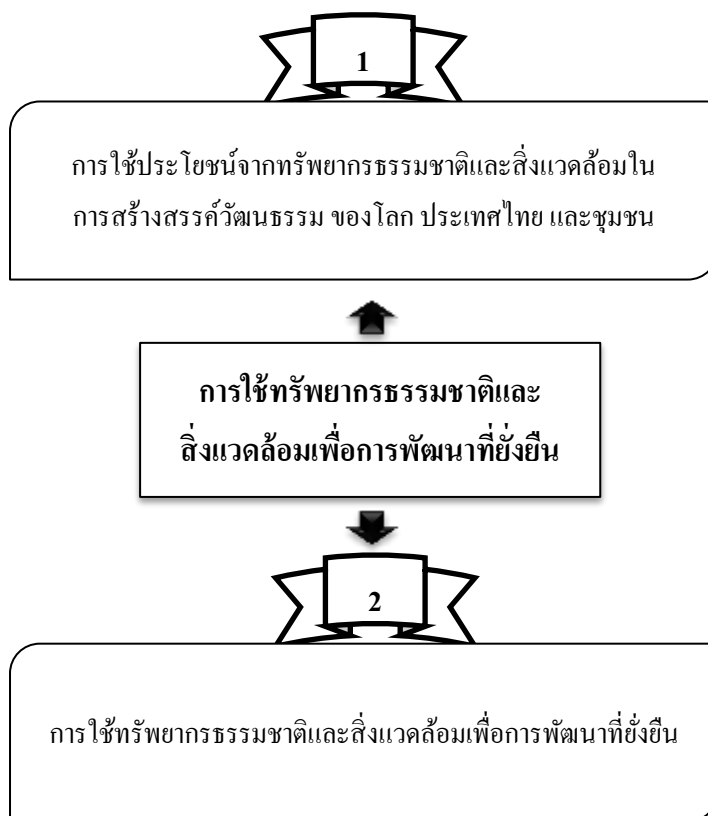
มนุษย์ได้นำเอาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นมาเป็นปัจจัยพื้นฐานใน
 การสร้างสรรค์รูปแบบการดำเนินชีวิต จึงทำให้เกิดลักษณะเฉพาะในการดำเนินชีวิตที่ต่างกันไป
 ไปในแต่ละท้องถิ่นหรือชุมชน ดังนั้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่
 ยั่งยืนนั้น จึงเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกับการพัฒนา
 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะฉะนั้นมนุษย์ทุกคนควรจะให้มีความสำคัญ ตระหนัก และมี
 ส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นพลเมืองของชุมชน สังคม และ
 ประเทศชาติ โดยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า และก่อให้เกิดความสูญเสีย
 น้อยที่สุด

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายการนำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้
2. บอกความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้
3. นำความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
4. เห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

สาระการเรียนรู้ (K)

1. การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการสร้างสรรค์วัฒนธรรม ของโลก ประเทศไทย และชุมชน
 2. การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- ผังมโนทัศน์สาระการเรียนรู้ แสดงดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน (P)**ความสามารถในการสื่อสาร****ความสามารถในการคิด**

- 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์
 - ทักษะการให้เหตุผล
- 2) ทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
 - ทักษะการรวบรวมข้อมูล
 - ทักษะการเชื่อมโยง
 - ทักษะการสรุปอ้างอิง

3) ทักษะการนำความรู้ไปใช้

ความสามารถในการแก้ปัญหา**ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต**

- กระบวนการทำงานกลุ่ม
- กระบวนการปฏิบัติ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A)

1. มีวินัย
2. ใฝ่เรียนรู้
3. มุ่งมั่นในการทำงาน

การบูรณาการ

1. คุณค่าพระวรสาร
 - ข้อที่ 2 ความจริง
 - ข้อที่ 3 การไตร่ตรอง/ กาวนา
 - ข้อที่ 4 มโนธรรม/ วิจารณญาณ
 - ข้อที่ 15 การรับใช้
 - ข้อที่ 19 ความเป็นหนึ่ง
 - ข้อที่ 20 มหัศจรรย์ใจในสิ่งสร้าง/ รักษ์ธรรมชาติ
2. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (ฟัง พูด อ่าน เขียน)
3. VI QUOTIENT (6Q)

- IQ: Intelligence Quotient หรือ ความฉลาดทางสติปัญญา
- EQ: Emotional Quotient คือ ความฉลาดทางอารมณ์
- CQ: Creativity Quotient คือ เป็นความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์
- MQ: Moral Quotient คือ ความฉลาดทางศีลธรรม จริยธรรม
- PQ: Physical Quotient (PQ) คือ ความฉลาดทางพละนาถัย
- AQ: Adversity Quotient ความฉลาดในการแก้ไขปัญหา

4. ค่านิยม 12 ประการ

- 1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- 2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
- 3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
- 4. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม
- 5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
- 6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
- 7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่

ถูกต้อง

- 8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
- 9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- 10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่าย
จำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี

- 11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส

มีความละเอียดรอบคอบแล้วต่อบาปตามหลักของศาสนา

- 12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของ

ตนเอง

กระบวนการจัดการเรียนรู้

คาบที่ 13

ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Activity Practice)

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
ขั้นปฏิบัติกิจกรรม หมายถึง การวางแผนการปฏิบัติกร และลงมือกระทำตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้	<p>- ครูให้นักเรียนเข้ากลุ่มตามที่ได้แบ่งกลุ่มไว้ โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 10 – 11 คน โดยสมาชิกแต่ละกลุ่มมีหน้าที่รับผิดชอบของตนเองอยู่แล้ว หลังจากนั้นให้ครูแจกชื่อเรื่องรายงานของแต่ละกลุ่มที่จะใช้แก้ไขปัญหาหรือทดสอบสมมติฐานที่นักเรียนแต่ละกลุ่มตั้งขึ้นคินให้กับนักเรียน (นักเรียนได้เขียนส่งครูในคาบที่ 8) เพื่อที่จะให้นักเรียนได้เตรียมการในการเรียนรู้ก่อนลงมือปฏิบัติกิจกรรม</p> <p>- ครูสอนกระบวนการในการเรียนรู้หรือการปฏิบัติงานให้นักเรียนโดยใช้กระบวนการ P-D-C-A (Plan, Do, Check, Action) เพื่อที่จะสอนให้นักเรียนได้ทำงานอย่างเป็นระบบ</p> <p>- หลังจากนั้นครูเริ่มให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มเริ่มวางแผน (Plan) ในการทำงานหรือเป็นการ</p>	<p>- ครูแจกหัวข้อมรายงานแต่ละกลุ่มคินให้กับนักเรียน</p> <p>- สอนกระบวนการทำงาน โดยใช้กระบวนการ P-D-C-A</p> <p>- สังเกตการณ์และให้คำแนะนำ พร้อมกับตอบข้อสงสัยให้กับนักเรียน</p> <p>- แจ้งกำหนดการพร้อมกับแจกตารางกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียน</p> <p>- เตรียมกระดาษรายงาน (A4) ให้กับนักเรียนไว้จดบันทึก</p>	<p>- นักเรียนเข้ากลุ่มตามที่ได้แบ่งกลุ่มไว้</p> <p>- เรียนรู้กระบวนการในการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการ P-D-C-A กับครูผู้สอนพร้อมจดบันทึก</p> <p>- ร่วมกันวางแผนในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ (Plan)</p> <p>- บันทึกวางแผนที่ได้ร่วมกันวางไว้ (Do)</p> <p>- ตรวจสอบความถูกต้องของแผนการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ (Check)</p> <p>- รับกำหนดการและตารางกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่ครูแจกให้</p>

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
<p>ขั้นปฏิบัติกิจกรรม หมายถึง การวางแผนการ ปฏิบัติการ และลงมือ กระทำตามแผนปฏิบัติ การที่กำหนดไว้</p>	<p>เตรียมการก่อนการทำกิจกรรม โดยร่างเป้าหมายของกิจกรรม จุดมุ่งหมายในการเรียนรู้และ แนวทางปฏิบัติกิจกรรมการ เรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมให้ บรรลุเป้าหมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> - นักเรียนแต่ละกลุ่มบันทึกร่าง แผนการปฏิบัติลงบนกระดาษ รายงาน (A4) (Do) - นักเรียนผู้ที่มีหน้าที่ ตรวจสอบความถูกต้อง ทำการตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของ แผนการปฏิบัติงาน - ครูนัดหมายนักเรียน กำหนด วันและเวลาในการทำกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม โดยกำหนดชื่อกิจกรรมว่า <i>กิจกรรมการรับใช้สังคม: อนุรักษ์ป่าชายเลน-เพชรในตม แห่งชายทะเล</i> - ครูให้นักเรียนเตรียมการจด บันทึกหรือเตรียมอุปกรณ์ใน การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาประกอบรายงาน การศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อ ของแต่ละกลุ่มที่ได้กำหนดไว้ - และในส่วนขั้นปฏิบัติ จะเป็น การลงมือปฏิบัติกิจกรรม 8 ชั่วโมง ภายหลังจาก 1 สัปดาห์ หลังจากจัดการเรียนการสอน คาบที่ 13 เสร็จ (Action) 		

กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (8 ชั่วโมง)

กำหนดการ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม: อนุรักษ์ป่าชายเลน – เพชรในตมแห่งชายทะเล

(Service Learning Activity: Conserve Management – Diamond in Mire of the Seaboard)

- 07.30 น. – 08.00 น. - นักเรียนรวมกันที่จุดนัดหมาย (บริเวณเสาธง ข้างสนามฟุตบอล)
- ครูตรวจสอบรายชื่อนักเรียนก่อนเดินทาง
- นักเรียนรับเอกสารประกอบการเรียนรู้ คือ หลักการและเหตุผลของการทำกิจกรรมในครั้งนี้ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ซึมซับและเห็นความสำคัญของกิจกรรมในเบื้องต้น
- 08.00 น. – 08.30 น. - เดินทางจากโรงเรียนดาราสมุทร อำเภอศรีราชา ถึงชุมชนบ้านแหลมฉะบัง อำเภอศรีราชา
- 08.30 น. – 9.00 น. - เปิดกิจกรรมการเรียนรู้ ณ ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนบ้านแหลมฉะบัง โดยผู้ดูแลศูนย์
- 9.00 น. – 10.00 น. - วิทยากรประจำศูนย์ บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับป่าชายเลนเบื้องต้น
- 10.00 น. – 11.00 น. - วิทยากรประจำศูนย์ บรรยายให้ความรู้ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ป่าชายเลน) ของชุมชน
- 11.00 น. – 12.00 น. - วิทยากรประจำศูนย์บรรยายให้ความรู้ และร่วมกันทำกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 12.00 น. – 13.00 น. - รับประทานอาหารร่วมกัน/ พักผ่อนตามอัธยาศัย
- 13.00 น. – 15.30 น. - นักเรียนแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่กันเก็บผลโกงกางแล้วนำมาเพาะ พร้อมกับร่วมกิจกรรมปลูกป่า โดยมีครูและเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ดูแล
- 15.30 น. – 16.00 น. - นักเรียนล้างตัว ทำความสะอาดร่างกาย พร้อมกับกล่าวขอบคุณวิทยากรและคณะ
- 16.00 น. – 16.30 น. - เดินทางกลับโรงเรียนโดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ ครูผู้ควบคุมดูแลนักเรียนในระหว่างการดำเนินกิจกรรม

- (1) นางสาวรัชเกล้า ปัทมบงกช (ครูพี่เลี้ยง)
- (2) นายจรัสศักดิ์ ใจดี (ผู้วิจัย)
- (3) นางสาวทัศนิกา วงศ์เครือ (นิสิตฝึกปฏิบัติการสอนระดับปริญญาโท)
- (4) นายศุภกร ไทยมา (นิสิตฝึกปฏิบัติการสอนระดับปริญญาตรี)

คาบที่ 14

ขั้นที่ 4 ขั้นไตร่ตรอง ประเมินผลและนำเสนอผลงาน (Ponder, Assessment and Presentation)

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
<p>ขั้นไตร่ตรอง ประเมินผล และนำเสนอผลงาน หมายถึง การกำหนด กิจกรรมและเวลาในการ ไตร่ตรอง โดยทำการ พิจารณาไตร่ตรองในแต่ละขั้นตอน ด้วยการเขียน บันทึก รายงานปากเปล่า สนทนาอภิปรายและเขียน รายงานสรุป ทำการ ประเมินในแต่ละขั้นตอน และทำการสรุปพร้อม กับ นำเสนอกิจกรรมการรับ ใช้สังคม บทเรียนที่เรียนรู้ และประชาสัมพันธ์ ผลงาน</p>	<p>- นักเรียนเข้าประจำกลุ่ม โดย ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำ ข้อมูลที่ได้จากการลง ภาคสนามหรือทำกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยการรับใช้ สังคม: อนุรักษ์ป่าชายเลน – เพชรในดมแห่งชายทะเล (Service Learning Activity: Conserve Management – Diamond in Mire of the Seaboard) มาเรียบเรียงและ จัดกระทำข้อมูล ได้แก่ เนื้อหาสาระที่ได้จากการจด บันทึก และรูปภาพจากการ ทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไป เป็นส่วนประกอบในเล่ม รายงานที่จะใช้นำเสนอ ครูผู้สอน</p> <p>- ครูกำหนดเค้าโครงของ รูปแบบรายงาน เพื่อที่จะให้ นักเรียนในแต่ละกลุ่มทำงาน ได้ครบประเด็นที่ศึกษาเรียนรู้ โดยครูนำเสนอ โครงสร้าง ของรูปแบบรายงานให้มี ส่วนประกอบดังนี้ คือ (1) หน้าปก (2) คำนำ (3) สารบัญ (4) บทที่ 1 บทนำ โดยมี ส่วนประกอบย่อย คือ</p>	<p>- ครูสังเกตการณ์ ตอบข้อ สงสัยและให้คำแนะนำ แก่นักเรียน</p> <p>- เตรียมหัวข้อ โครงสร้าง ของรูปแบบรายงาน นำเสนอให้นักเรียนดู</p> <p>- นัดหมายนักเรียนใน การเตรียมตัวนำเสนอ งาน</p>	<p>- นักเรียนเรียบเรียง และจัดกระทำข้อมูล โดยให้สมาชิกแต่ละ กลุ่มช่วยเหลือกันหรือ จะแบ่งหน้าที่กันตาม บทบาทหน้าที่ที่ได้วาง ไว้ก็ได้</p> <p>- วางโครงสร้างของ รูปแบบรายงานให้ครบ ตามประเด็นที่ครู นำเสนอ พร้อมกับแบ่ง งานกันทำรายงานใน กลุ่ม</p> <p>- นักเรียนแต่ละกลุ่ม เตรียมส่งเล่มรายงาน พร้อมกับนำเสนอ ใน คาบเรียนถัดไป</p>

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
<p>ขั้นไตร่ตรอง ประเมินผล และนำเสนอผลงาน หมายถึง การกำหนด กิจกรรมและเวลาในการ ไตร่ตรอง โดยทำการ พิจารณาไตร่ตรองในแต่ละขั้นตอน ด้วยการเขียน บันทึก รายงานปากเปล่า สนทนาอภิปรายและเขียน รายงานสรุป ทำการ ประเมินในแต่ละขั้นตอน และทำการสรุปพร้อม กับ นำเสนอกิจกรรมการรับ ใช้สังคม บทเรียนที่เรียนรู้ และประชาสัมพันธ์ ผลงาน</p>	<p>(4.1) หลักการและเหตุผลในการเรียนรู้ (4.2) จุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ (4.3) แนวทางในการปฏิบัติให้กิจกรรม การศึกษาค้นคว้าสำเร็จ (4.4) สมมติฐาน (ได้จากคาบที่ 8) (4.5) แผนการปฏิบัติกิจกรรม การเรียนรู้ (ได้จากคาบที่ 13) (5) บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยมีส่วนประกอบย่อย คือ (5.1) ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (5.2) การใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม (ป่าชายเลน) ของชุมชน (5.3) การใช้ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (6) บทที่ 3 การดำเนินงาน ประกอบด้วย ขั้นตอนการ ดำเนินงาน ในการทำรายงาน และปฏิบัติกิจกรรมของ นักเรียนแต่ละกลุ่ม และ (7) ภาคผนวก ประกอบด้วย รูปภาพในการดำเนินงาน และการปฏิบัติกิจกรรมของ นักเรียนแต่ละกลุ่ม - ครูนัดหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเตรียมตัวนำเสนอ รายงานหน้าชั้นเรียน โดย รูปแบบใดก็ได้ ตามศักยภาพ</p>		

คาบที่ 15

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
<p>ขั้นไตร่ตรอง ประเมินผล และนำเสนอผลงาน หมายถึง การกำหนด กิจกรรมและเวลาในการ ไตร่ตรอง โดยทำการ พิจารณาไตร่ตรองในแต่ละ ขั้นตอน ด้วยการเขียน บันทึก รายงานปากเปล่า สนทนาอภิปรายและเขียน รายงานสรุป ทำการ ประเมินในแต่ละขั้นตอน และทำการสรุปพร้อม กับ นำเสนอกิจกรรมการรับ ใช้สังคมน บทเรียนที่เรียนรู้ และประชาสัมพันธ์ ผลงาน</p>	<p>- ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน (กลุ่มละไม่เกิน 10 นาที) พร้อมกับสรุปและให้ ข้อคิดเห็น และเสริมแรง ทางบวกให้แก่ นักเรียน โดย การชมเชยนักเรียนแต่ละกลุ่ม</p> <p>- ครูเปิดโอกาสให้นักเรียน กลุ่มอื่น ถามคำถามหรือข้อ สงสัยจากกลุ่มที่ออกมา นำเสนอ และคู่มาให้กลุ่มที่ ไม่ได้ได้ออกมานำเสนอกลุ่มใด กลุ่มหนึ่งกล่าวชมเชยกลุ่ม เพื่อนที่ออกมานำเสนอ</p> <p>- ครูแจกแบบบันทึกความ คิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการ รับใช้สังคมให้นักเรียนทุกคน ทำยคาบ เพื่อนำกลับไป บันทึก แล้วนำส่งครูในคาบ ถัดไป ทั้งนี้เพื่อให้ นักเรียนมี เวลาในการคิดไตร่ตรอง เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยการรับใช้สังคมได้มาก ขึ้น</p>	<p>- ครูประเมินรายงานที่ นักเรียนนำส่งโดยใช้ แบบประเมินรายงานการ รับใช้สังคมต่อ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ ได้สร้างขึ้น</p> <p>- ให้ข้อคิดเห็นและสรุป ประเด็นสำคัญจากการ นำเสนอรายงาน</p> <p>- แจกแบบบันทึกความ คิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วย การรับใช้สังคม</p>	<p>- นักเรียนแต่ละกลุ่มส่ง เล่มและนำเสนอ รายงาน</p> <p>- นักเรียนที่มีหน้าที่ กล่าวชมเชย กล่าวชม เพื่อนที่ออกมานำเสนอ</p> <p>- นำแบบบันทึกความ คิดเห็นต่อการเรียนรู้ ด้วยการรับใช้สังคม กลับไปบันทึกแล้ว นำส่งครูในคาบเรียน ถัดไป</p>

คาบที่ 16

นิยาม	กิจกรรมการเรียนรู้	บทบาทของครู	บทบาทของนักเรียน
<p>ขั้นไตร่ตรอง ประเมินผล และนำเสนอผลงาน หมายถึง การกำหนด กิจกรรมและเวลาในการ ไตร่ตรอง โดยทำการ พิจารณาไตร่ตรองในแต่ละ ขั้นตอน ด้วยการเขียน บันทึก รายงานปากเปล่า สนทนาอภิปรายและเขียน รายงานสรุป ทำการ ประเมินในแต่ละขั้นตอน และทำการสรุปพร้อม กับ นำเสนอกิจกรรมการรับ ใช้สังคม บทเรียนที่เรียนรู้ และประชาสัมพันธ์ ผลงาน</p>	<p>- ครูคืนเล่มรายงานให้กับ นักเรียนแต่ละกลุ่มเพื่อให้ นักเรียนได้เห็นจุดดีและจุด ด้อยในการทำงาน พร้อมกับ นำไปปรับปรุงและพัฒนา ตนเอง</p> <p>- นักเรียนส่งแบบบันทึก ความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ ด้วยการรับใช้สังคม แล้วทำ การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน หน่วยการ เรียนรู้ที่ 3 จำนวน 20 ข้อ</p> <p>- ครูสรุปองค์ความรู้ที่ได้จาก การเรียนรู้ด้วยการรับใช้ สังคม จากเรื่องที่ได้เรียนมา ทั้งหมด พร้อมกับปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม และ ค่านิยมที่ดี ให้แก่นักเรียน ได้ เห็นถึงข้อดีและประโยชน์ ของการทำกิจกรรมเพื่อสังคม ซึ่งจะให้นักเรียนเห็น คุณค่า และเป็นพลเมืองที่ดี ของชุมชน ประเทศชาติ และ โลก ต่อทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม</p>	<p>- ครูเตรียมเล่มรายงานที่ ประเมินผลเสร็จแล้ว ส่งคืนให้กับนักเรียนแต่ละกลุ่ม</p> <p>- เก็บแบบบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม</p> <p>- แจกแบบทดสอบวัด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 3</p> <p>- แจกแบบวัดความเป็น พลเมือง ต่อ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในชุมชน (หลังเรียน)</p> <p>- สรุปองค์ความรู้และ ประโยชน์ที่ได้จากการ เรียนรู้ด้วยการรับใช้ สังคม พร้อมกับปลูกฝัง คุณธรรมจริยธรรม และ ค่านิยมที่ดีให้แก่นักเรียน</p>	<p>- ทำแบบทดสอบวัดผล สัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 3</p> <p>- ทำแบบวัดความเป็น พลเมือง ต่อ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมใน ชุมชน (หลังเรียน)</p> <p>- ส่งสมุดบันทึก ส่วนตัว</p>

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)	ด้านคุณธรรม จริยธรรม (A)	ด้านทักษะกระบวนการ (P)
<ul style="list-style-type: none"> - ตรวจสอบฉบับที่ก - ประเมินรายงาน - ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตพฤติกรรม - ตรวจสอบบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม - ตรวจสอบวัดความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน (หลังเรียน) 	<ul style="list-style-type: none"> - สังเกตพฤติกรรมการทำงาน - ตรวจสอบผลการบันทึกพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มที่นักเรียนบันทึกผลการปฏิบัติงานในกลุ่มของตนเอง

สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้

- หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภูมิศาสตร์ ม.4-6 บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด
- แบบบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
- แบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน (หลังเรียน)

เรียน)

- กระดาษรายงาน (A4)
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 จำนวน 20 ข้อ
- แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

แหล่งการเรียนรู้

- ห้องสมุด
- แหล่งสารสนเทศ

เครื่องมือย่อยที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
(แบบทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3)

แบบประเมินรายงานการรับใช้สังคม ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

คำชี้แจง

- แบบประเมินรายงานการรับใช้สังคม ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน จัดทำขึ้นเพื่อให้ประเมินรายงานการรับใช้สังคม ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ของนักเรียน โดยเป็นแบบตรวจสอบรายการ และเขียนข้อความลงในช่องว่าง มีเกณฑ์การให้ คะแนนแบบรูบริกส์ (Rubrics Score) และเพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยมีเกณฑ์และ มาตรฐาน ซึ่งอยู่ในส่วนของการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ที่จะส่งผลให้งานวิจัยมีความถูกต้องและ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

- แบบประเมินรายงานการรับใช้สังคม ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ประกอบด้วย 3 ตอนหลัก ได้แก่ ตอนที่ 1 คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกประเมิน ตอนที่ 2 คือ รายละเอียดของการประเมิน แบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 คือ การวางแผนการทำงานรับใช้สังคม ส่วนที่ 2 คือ กระบวนการทำงานรับใช้สังคม และส่วนที่ 3 คือ ผลงานและการนำเสนอการรับใช้สังคม และตอนที่ 3 คือ เกณฑ์การให้คะแนนรายงานการรับใช้สังคม ต่อ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อรายงาน.....

.....

ชื่อกลุ่ม.....

รายชื่อผู้จัดทำ (สมาชิกกลุ่ม)

1. ชื่อ-สกุล เลขที่ ชั้น.....
2. ชื่อ-สกุล เลขที่ ชั้น.....
3. ชื่อ-สกุล เลขที่ ชั้น.....
4. ชื่อ-สกุล เลขที่ ชั้น.....
5. ชื่อ-สกุล เลขที่ ชั้น.....
6. ชื่อ-สกุล เลขที่ ชั้น.....
7. ชื่อ-สกุล เลขที่ ชั้น.....
8. ชื่อ-สกุล เลขที่ ชั้น.....
9. ชื่อ-สกุล เลขที่ ชั้น.....
10. ชื่อ-สกุล เลขที่ ชั้น.....
11. ชื่อ-สกุล เลขที่ ชั้น.....

ตอนที่ 2 รายละเอียดของการประเมิน

คำสั่ง : ให้ผู้ประเมินทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง □

ระดับคุณภาพตามรายการประเมิน

- 3 หมายถึง ดี
- 2 หมายถึง ปานกลาง
- 1 หมายถึง ปรับปรุง

ข้อ	รายการ	คะแนน			คะแนน
		3	2	1	
ส่วนที่ 1 การวางแผนการทำงานรับใช้สังคม (15 คะแนน)					
1	การกำหนดชื่อเรื่องที่ศึกษา			
2	การกำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน			
3	การวิเคราะห์และวางแผนการปฏิบัติงาน			
4	การกำหนดอุปกรณ์ และเครื่องมือในการสืบค้นข้อมูล			
5	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งวิทยาการในการทำ รายงาน			
ส่วนที่ 2 กระบวนการทำงานรับใช้สังคม (30 คะแนน)					
6	การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน			
7	การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือในการ ดำเนินงาน			
8	การปฏิบัติตามวิธีการและขั้นตอนที่กำหนด			
9	การศึกษาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงประกอบการทำรายงาน			
10	การบันทึกข้อมูล			
11	การจัดกระทำข้อมูล			
12	การเรียบเรียงและสรุปข้อมูล			
13	การแก้ไขข้อมูลและปรับปรุงการทำงาน			
14	การแสดงผลบทบาทที่ได้รับการมอบหมายของสมาชิกกลุ่ม			
15	ความมีระเบียบวินัยในการปฏิบัติงาน			

ข้อ	รายการ	คะแนน			คะแนน
		3	2	1	
ส่วนที่ 3 ผลงานและการนำเสนอการรับใช้สังคม (15 คะแนน)					
16	ความสมบูรณ์ขององค์ประกอบและรูปเล่มรายงาน			
17	การสรุปผลข้อมูลมีความชัดเจนและสมบูรณ์ครบถ้วน			
18	ความคิดสร้างสรรค์ของผลงาน			
19	การนำเสนอรายงาน			
20	การตอบข้อซักถามในการนำเสนอผลงาน			
รวม 60 คะแนน				

ระดับคุณภาพ

- 42 – 60 คะแนน หมายถึง อยู่ในระดับดี
- 30 – 41 คะแนน หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง
- ต่ำกว่า 30 คะแนน หมายถึง อยู่ในระดับต้องปรับปรุง

ลงชื่อ.....

(.....)

วันที่..... เดือน พ.ศ.

ผู้ประเมิน (ครู)

ตอนที่ 3 เกณฑ์การให้คะแนนรายงานการรับใช้สังคม ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ส่วนที่ 1 การวางแผนการทำงานรับใช้สังคม (15 คะแนน)

ข้อ 1. การกำหนดชื่อเรื่องที่ศึกษา

3 หมายถึง ระบุความเป็นมา ความสำคัญ ปัญหาและวัตถุประสงค์ครบถ้วน น่าสนใจ มีประโยชน์

2 หมายถึง ระบุความเป็นมา ความสำคัญ ปัญหาและวัตถุประสงค์ครบถ้วน มีประโยชน์ แต่ไม่น่าสนใจ

1 หมายถึง ระบุความเป็นมา ความสำคัญ ปัญหาและวัตถุประสงค์ไม่ชัดเจน ไม่น่าสนใจ

ข้อ 2. การกำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน

3 หมายถึง ตั้งสมมติฐานสอดคล้องกับปัญหา และมีความสัมพันธ์เป็นเหตุเป็นผล ชัดเจน

2 หมายถึง ตั้งสมมติฐานสอดคล้องกับปัญหา

1 หมายถึง ตั้งสมมติฐานไม่สอดคล้องกับปัญหา

ข้อ 3. การวิเคราะห์และวางแผนการปฏิบัติงาน

3 หมายถึง การวิเคราะห์และวางแผนการปฏิบัติงานเรียงลำดับเป็นขั้นตอนมีรายละเอียดครบถ้วน

2 หมายถึง การวิเคราะห์และวางแผนการปฏิบัติงานเรียงลำดับเป็นขั้นตอนแต่มีรายละเอียดไม่ครบ

1 หมายถึง การวิเคราะห์และวางแผนการปฏิบัติงานไม่เป็นลำดับเป็นขั้นตอน

ข้อ 4. การกำหนดอุปกรณ์ และเครื่องมือในการสืบค้นข้อมูล

3 หมายถึง กำหนดได้ถูกต้อง สอดคล้องกับกระบวนการสืบค้น

2 หมายถึง กำหนดถูกต้องบางส่วน

1 หมายถึง กำหนดไม่ถูกต้อง

ข้อ 5. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งวิทยากรในการทำรายงาน

3 หมายถึง ระบุแหล่งวิทยากรได้มากกว่า 5 ประเภท

2 หมายถึง ระบุแหล่งวิทยากรได้ 3-5 ประเภท

1 หมายถึง ระบุแหล่งวิทยากรได้น้อยกว่า 3 ประเภท

ส่วนที่ 2 กระบวนการทำงานรับใช้สังคม (30 คะแนน)

ข้อ 6. การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน

- 3 หมายถึง กำหนดขั้นตอนมีความชัดเจน สามารถปฏิบัติได้จริง
- 2 หมายถึง กำหนดขั้นตอนมีความชัดเจนบางส่วน สามารถปฏิบัติได้บ้าง
- 1 หมายถึง กำหนดขั้นตอนไม่มีความชัดเจน ไม่สามารถปฏิบัติได้จริง

ข้อ 7. การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือในการดำเนินงาน

- 3 หมายถึง การจัดเตรียมมีความสมบูรณ์ทุกครั้ง
- 2 หมายถึง การจัดเตรียมมีความสมบูรณ์บางครั้ง
- 1 หมายถึง ขาดการเตรียมพร้อม

ข้อ 8. การปฏิบัติตามวิธีการและขั้นตอนที่กำหนด

- 3 หมายถึง ปฏิบัติได้ถูกต้อง มีการปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะ
- 2 หมายถึง ปฏิบัติโดยมีครูเป็นผู้แนะนำบางส่วน มีการปรับปรุงแก้ไขบ้าง
- 1 หมายถึง ปฏิบัติสับสน ไม่มีการปรับปรุงแก้ไข

ข้อ 9. การศึกษาข้อมูลหรือข้อเท็จจริงประกอบการทำรายงาน

- 3 หมายถึง มีการศึกษาค้นหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริง ครอบคลุมทุกประเด็นที่ศึกษา
- 2 หมายถึง มีการศึกษาค้นหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริง แต่ไม่ครอบคลุมทุกประเด็นที่ศึกษา
- 1 หมายถึง มีการศึกษาค้นหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริง แต่ไม่ตรงประเด็นที่ศึกษา

ศึกษา

ข้อ 10. การบันทึกข้อมูล

- 3 หมายถึง บันทึกข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาอย่างถูกต้องชัดเจนครบทุกข้อ
- 2 หมายถึง บันทึกข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาบางข้อขาดความชัดเจน
- 1 หมายถึง บันทึกข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาขาดความชัดเจนหลายข้อ

หลายข้อ

ข้อ 11. การจัดกระทำข้อมูล

- 3 หมายถึง จัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ ชัดเจน ประณีต สวยงาม ถูกต้องสมบูรณ์
- 2 หมายถึง จัดกระทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ ชัดเจน ขาดความประณีตสวยงาม
- 1 หมายถึง จัดกระทำข้อมูลไม่เป็นระบบ ขาดความประณีต

สมบูรณ์

ข้อ 12. การเรียบเรียงและสรุปข้อมูล

- 3 หมายถึง เรียบเรียง และสรุปข้อมูลเป็นลำดับขั้นตอนตามสภาพจริงสื่อความชัดเจน
- 2 หมายถึง เรียบเรียง และสรุปข้อมูลเป็นลำดับขั้นตอน แต่สื่อความขาดความชัดเจนบางข้อ
- 1 หมายถึง เรียบเรียง และสรุปข้อมูลไม่เป็นลำดับขั้นตอน และสื่อความไม่ชัดเจน

ข้อ 13. การแก้ไขข้อมูลและปรับปรุงการทำงาน

- 3 หมายถึง รู้สภาพปัญหาการทำงาน และกระตือรือร้นในการแก้ไขและปรับปรุงงาน
- 2 หมายถึง รู้สภาพปัญหาการทำงาน แต่ไม่กระตือรือร้นในการแก้ไขและปรับปรุงงาน
- 1 หมายถึง ขาดความเข้าใจในสภาพปัญหาการทำงาน ไม่กระตือรือร้นในการแก้ไขและปรับปรุงงาน

ข้อ 14. การแสดงบทบาทที่ได้รับการมอบหมายของสมาชิกในกลุ่ม

- 3 หมายถึง สมาชิกปฏิบัติตามบทบาทอย่างถูกต้อง มีความรับผิดชอบ
- 2 หมายถึง สมาชิกปฏิบัติตามบทบาท ขาดความรับผิดชอบบ้าง
- 1 หมายถึง สมาชิกปฏิบัติตามบทบาทไม่ถูกต้อง ไม่ครบทุกคน

ข้อ 15. ความมีระเบียบวินัยในการปฏิบัติงาน

- 3 หมายถึง มีระเบียบวินัยในการทำงาน ตรงต่อเวลา และตั้งใจทำงานดีทุกครั้ง
- 2 หมายถึง มีระเบียบวินัยในการทำงาน ตรงต่อเวลาและตั้งใจทำงานเป็นส่วนใหญ่
- 1 หมายถึง มีระเบียบวินัยในการทำงานบ้าง ไม่ตรงต่อเวลา และไม่ตั้งใจทำงาน

ส่วนที่ 3 ผลงานและการนำเสนอการรับใช้สังคม (15 คะแนน)**ข้อ 16. ความสมบูรณ์ขององค์ประกอบและรูปเล่มรายงาน**

- 3 หมายถึง การจัดองค์ประกอบและรูปเล่มรายงานถูกต้อง ครบถ้วน เป็นลำดับขั้นตอน
- 2 หมายถึง การจัดองค์ประกอบและรูปเล่มรายงานถูกต้อง ขาดความครบถ้วน
- 1 หมายถึง การจัดองค์ประกอบและรูปเล่มรายงานไม่ถูกต้อง ไม่เป็นลำดับขั้นตอน

ข้อ 17. การสรุปผลข้อมูล

- 3 หมายถึง การสรุปผลถูกต้อง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 2 หมายถึง การสรุปผลถูกต้อง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แต่ขาดความสมบูรณ์

บางข้อ

- 1 หมายถึง การสรุปผลถูกต้องบางส่วน

ข้อ 18. ความคิดสร้างสรรค์ของผลงาน

3 หมายถึง รูปแบบการนำเสนอผลงานแปลกใหม่ สวยงาม น่าสนใจ สอดคล้องกับข้อมูลที่ศึกษา

2 หมายถึง รูปแบบการนำเสนอผลงานแปลกใหม่ น่าสนใจ สอดคล้องกับข้อมูลที่ศึกษา

1 หมายถึง รูปแบบการนำเสนอผลงานไม่น่าสนใจ สอดคล้องกับข้อมูลที่ศึกษา

บ้าง

ข้อ 19. การนำเสนอรายงาน

3 หมายถึง นำเสนอเป็นระบบ ลำดับข้อมูลชัดเจน แสดงออกในความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

- 2 หมายถึง นำเสนอเป็นระบบ ลำดับข้อมูลชัดเจน ขาดความคิดสร้างสรรค์

- 1 หมายถึง นำเสนอไม่เป็นระบบ ลำดับข้อมูลสับสน

ข้อ 20. การตอบข้อซักถามในการนำเสนอผลงาน

3 หมายถึง การตอบข้อซักถามชัดเจน ยกตัวอย่างประกอบเชื่อมโยงเป็นเหตุผลที่สัมพันธ์กัน

2 หมายถึง การตอบข้อซักถามชัดเจน ยกตัวอย่างประกอบแต่ขาดการเชื่อมโยงเป็นเหตุผลที่สัมพันธ์กัน

- 1 หมายถึง การตอบข้อซักถามไม่ชัดเจน ไม่มีการยกตัวอย่างประกอบ

แบบบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

คำชี้แจง

- แบบบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ในส่วนของข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ให้นักเรียนได้เขียนสะท้อนความคิดเห็นของตนเองออกมาที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม โดยให้นักเรียนบันทึกเป็นรายบุคคล และเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกของนักเรียนมาสนับสนุนในการหาคำตอบของการวิจัยในครั้งนี้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

- แบบบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนที่ 1 คือ บันทึกกิจกรรมทั่วไปในการรับใช้สังคม (Service Learning Activity) และ ส่วนที่ 2 คือ บันทึกแสดงความคิดเห็นสะท้อนสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ส่วนที่ 2 บันทึกแสดงความคิดเห็นสะท้อนสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

สิ่งที่ได้รับและประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

วันที่..... เดือน พ.ศ.

ผู้บันทึก (นักเรียน)

บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

แบบบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระ.....ชั้น.....ภาคเรียนที่.....
 รายวิชา พื้นฐาน เพิ่มเติม วิชา.....รหัสวิชา.....
 หน่วยการเรียนรู้ที่.....ชื่อหน่วยการเรียนรู้.....
 คาบที่.....ชื่อครูผู้สอน.....

1. เวลาที่ใช้ในการสอน เป็นไปตามแผน
 ไม่เป็นไปตามแผน (เวลาเหลือ.....นาที/ เวลาเกิน.....นาที)

2. จำนวนนักเรียนที่ไม่บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้
 จุดประสงค์ที่.....
 จำนวนนักเรียนที่ไม่ผ่าน.....คน
 คิดเป็นร้อยละ.....

3. บันทึกรายละเอียดเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

4. ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

**แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ส32103)
เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**

คำชี้แจง

- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ในส่วนของข้อมูลเชิงปริมาณ ที่ให้นักเรียนได้ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ ด้วยการรับใช้สังคม และเมื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจะนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) ตามที่ได้กำหนดไว้ในจุดประสงค์ของการวิจัย และใช้ทดสอบสมมติฐานของการวิจัยในครั้งนี้

- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 วิฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 20 ข้อ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 20 ข้อ และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จำนวน 20 ข้อ รวมทั้งหมด จำนวน 60 ข้อ เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย 4 ตัวเลือก

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. ข้อใดต่อไปนี้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วไม่หมดไปแต่มีการแปรสภาพ
 - ก. น้ำ (Water)
 - ข. แร่ธาตุ (Mineral)
 - ค. ป่าไม้ (Forest)
 - ง. สัตว์ป่า (Beast)
2. ไฟป่าส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในข้อใดต่อไปนี
 - ก. ดินเสีย/ หินลดลง/ อากาศเสีย
 - ข. อากาศเสีย/ ป่าไม้หรือยหหรือ/ สัตว์ป่าสูญพันธุ์
 - ค. สัตว์ป่าสูญพันธุ์/ ป่าไม้หรือยหหรือ/ แร่ลดลง
 - ง. อากาศเสีย/ แร่ลดลง/ น้ำเสีย
3. จริงหรือไม่ที่มนุษย์ไม่สามารถสร้างสิ่งแวดล้อมได้
 - ก. จริง เพราะสิ่งแวดล้อมมีวัฏจักรการหมุนเวียน
 - ข. จริง เพราะสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ
 - ค. ไม่จริง เพราะสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้
 - ง. ไม่จริง เพราะสิ่งแวดล้อมคือทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเรา
4. พื้นที่ใดต่อไปนีที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดสภาวะดินเค็ม
 - ก. นาข้าว
 - ข. ไร่ข้าวโพด
 - ค. พื้นที่น้ำท่วมขัง
 - ง. พื้นที่ทำนาเกลือดำ
5. ข้อใดต่อไปนี *ไม่ใช่* ผลกระทบที่เกิดจากน้ำเน่าเสีย
 - ก. เกิดพีชีได้น้ำ
 - ข. ส่งกลิ่นเหม็น
 - ค. สัตว์น้ำสูญพันธุ์
 - ง. เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค

6. ข้อใดต่อไปนี้เป็นผลกระทบที่เกิดมาจากการทำเหมืองแร่ที่ไม่ได้มาตรฐาน
- เกิดสารพิษตกค้างในดิน/ ดินอุดมสมบูรณ์ผิดปกติ
 - เกิดสารพิษตกค้างในแหล่งน้ำ/ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
 - ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ แหล่งน้ำมีแร่ธาตุสูงผิดปกติ
 - ดินอุดมสมบูรณ์ผิดปกติ/ แหล่งน้ำมีแร่ธาตุสูงผิดปกติ
7. ข้อใดต่อไปนี้อาจกล่าวได้ ถูกต้อง ที่สุด
- ขยะมูลฝอยทำให้เกิดมลพิษทางอากาศเท่านั้น
 - รถจักรยานยนต์ทำให้เกิดมลพิษทางเสียงเท่านั้น
 - สภาพแวดล้อมที่มีน้ำขังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงที่เป็นพาหะนำโรค
 - เสียงที่ดังเกิน 90 เดซิเบลขึ้นไปเป็นอันตรายต่อระบบการได้ยิน
8. ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลกมากที่สุดคือข้อใดต่อไปนี้
- ความเจริญของเมืองใหญ่
 - ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี
 - การเพิ่มของจำนวนประชากร
 - ความเจริญของอุตสาหกรรม
9. ความเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำจืดมีความสัมพันธ์กับสิ่งใดมากที่สุด
- การลดลงของพื้นที่ป่า
 - การลดลงของคุณภาพดิน
 - การขยายตัวของชุมชนเมือง
 - การขยายตัวของสภาพเศรษฐกิจ
10. รังสีอัลตราไวโอเล็ตส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตมนุษย์ในข้อใดต่อไปนี้
- ทำให้เกิดการเจ็บป่วย
 - ทำให้ปริมาณน้ำบริโภคลดลง
 - ทำให้พืชเศรษฐกิจมีผลผลิตลดลง
 - ทำให้เกิด จีเอ็มโอ (GMOs) ในพืชผักและผลไม้
11. ข้อใดกล่าว ถูกต้อง ที่สุดเกี่ยวกับสภาพดินที่เสื่อมโทรม
- ดินเค็มและเปรี้ยว
 - ดินที่มีน้ำท่วมขังนาน ๆ
 - ดินที่มีความเป็นกรดและเบสสูง
 - ดินที่ไม่เหมาะแก่การเพาะปลูก

12. ข้อใดต่อไปนี้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดไป ไม่สามารถสร้างขึ้นมาเพื่อทดแทนได้
- น้ำ
 - ปิโตรเลียม
 - อากาศ
 - ป่าไม้
13. กิจกรรมใดต่อไปนี้เป็นที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกมามากที่สุด
- การเพาะปลูก
 - การเลี้ยงสัตว์
 - การทำเหมืองแร่
 - การเผาไหม้เชื้อเพลิงในภาคอุตสาหกรรม
14. ข้อใดต่อไปนี้เป็นกล่าว *ไม่ถูกต้อง*
- ทรัพยากรธรรมชาติบางชนิดเมื่อใช้แล้วสามารถนำกลับมาใช้ได้อีก
 - ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างมีความสัมพันธ์กัน
 - ทรัพยากรธรรมชาติมีทั้งสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและเกิดจากธรรมชาติ
 - สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่มนุษย์นำมาใช้ประโยชน์เรียกว่า ทรัพยากรธรรมชาติ
15. ข้อใดต่อไปนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พื้นที่แห้งแล้ง
- ป่าไม้ถูกทำลาย
 - การขยายพื้นที่ทำเหมืองแร่
 - แหล่งน้ำธรรมชาติเกิดมลพิษ
 - การเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรม
16. ข้อใดต่อไปนี้เป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุด ที่ทำให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่า
- การล่าสัตว์ป่า
 - การพัฒนาเทคโนโลยี
 - การเพิ่มจำนวนประชากร
 - สภาพเศรษฐกิจที่ถดถอย
17. การผสมปนขาวในดินเป็นการแก้ไขปัญหาคือข้อใดต่อไปนี้
- ปัญหาดินเค็ม
 - ปัญหาดินเปรี้ยว
 - ปัญหาดินเป็นด่าง
 - ปัญหาดินขาดแร่ธาตุ

18. ข้อใดต่อไปนี้เป็นแนวทางการแก้ไขวิกฤตการณ์ทรัพยากรแร่ที่ *ไม่ถูกต้อง*
- การนำสิ่งอื่นมาใช้ทดแทน
 - การนำแร่บางอย่างหมุนเวียนนำมาใช้ใหม่
 - การใช้ทรัพยากรแร่ที่มีอยู่ทั้งหมดอย่างเหมาะสม
 - การใช้เครื่องมือที่ขาดประสิทธิภาพในการขุดเจาะ สกัด หรือผลิตแร่ เพราะจะทำให้ผลิตแร่ได้น้อยลงและไม่สิ้นเปลือง
19. ข้อใดต่อไปนี้เป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดการขยายตัวของพื้นที่แห้งแล้ง
- ความเสื่อมโทรมของหน้าดิน
 - การลดลงของพื้นที่ป่าไม้
 - ความเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำจืด
 - ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี
20. ข้อใดต่อไปนี้ *ไม่ใช่* ผลกระทบที่เกิดจากปัญหาอุณหภูมิของโลกสูงขึ้น
- ดินมีสภาพแห้งแล้ง
 - น้ำแข็งที่ขั้วโลกเหนือละลาย
 - แหล่งน้ำตามธรรมชาติมีปริมาณลดลง
 - การเกิดก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Effect)

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 วิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. ก	2. ข	3. ง	4. ง	5. ก	6. ข	7. ค	8. ค	9. ค	10. ก
11. ง	12. ข	13. ง	14. ค	15. ก	16. ค	17. ข	18. ง	19. ข	20. ง

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. อนุสัญญาอะไรต่อไปนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อยกเลิกการใช้สารซีเอฟซี (CFCs) และสารอื่นๆ ที่มีผลทำให้ชั้นโอโซนเบาบางลง
 - ก. อนุสัญญาบาเซล
 - ข. อนุสัญญาไซเตส
 - ค. อนุสัญญาเวียนนา
 - ง. อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
2. ปรากฏการณ์เรือนกระจกเกิดจากการปล่อยก๊าซอะไรสู่ชั้นบรรยากาศ
 - ก. ออกซิเจน
 - ข. ไนโตรเจนออกไซด์
 - ค. ซัลเฟอร์ไดออกไซด์
 - ง. คาร์บอนไดออกไซด์
3. บุคคลใดต่อไปนี้นำประโยชน์จากดินได้เหมาะสมที่สุด
 - ก. นายเข้ม สร้างโรงเก็บของบนดินที่มีคุณภาพ
 - ข. นายแดง ปลูกพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว
 - ค. นายดำ ใช้ปุ๋ยเคมีที่มีแร่ธาตุสูงบำรุงดิน
 - ง. นายขาว ปลูกพืชชนิดเดียวเป็นเวลานาน
4. อนุสัญญาเวียนนาและพิธีสารมอนทรีออลเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกิดจากความวิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่องอะไร
 - ก. ปัญหาโอโซนของโลกถูกทำลาย
 - ข. ปัญหาสัตว์ป่าและพืชป่าถูกทำลาย
 - ค. ปัญหาอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกสูงขึ้น
 - ง. ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย
5. อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในข้อใด
 - ก. ปกป้องชั้นบรรยากาศของโลก
 - ข. ควบคุมการค้าระหว่างประเทศ
 - ค. ลดและยกเลิกการใช้สารฮีเอฟซี
 - ง. อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

6. การดำเนินการขององค์กรใดต่อไปนี้ ถือว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ผืนป่าและสัตว์ป่าของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งมากที่สุด
- ก. มูลนิธิเพื่อนช้าง ข. สมาคมหยาดฝน
 ค. มูลนิธิสืบนาคะเสถียร ง. สมาคมสร้างสรรค์ไทย
7. องค์กรใดต่อไปนี้ ที่มีบทบาทโดยตรงในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย
- ก. กระทรวงมหาดไทย
 ข. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
 ค. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 ง. มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์
8. ข้อใดต่อไปนี้ *ไม่ใช่* ลักษณะขององค์กรชุมชนชาวบ้านที่มีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ก. มีการจดทะเบียนเป็นองค์กรเอกชน
 ข. เป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนในหมู่บ้านหรือท้องถิ่น
 ค. มีเจตคติด้านการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนและท้องถิ่นร่วมกัน
 ง. มีบทบาทมากขึ้นนับตั้งแต่ได้เกิดเหตุการณ์การล่าสัตว์ในเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร
9. การดำเนินงานของมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์มีวัตถุประสงค์อย่างไร
- ก. ตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ป่าไม้
 ข. ลงโทษผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองสัตว์ป่า
 ค. อนุรักษ์ระบบธรรมชาติให้คงความหลากหลายทางพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ไว้
 ง. ถูกทุกข้อ
10. ข้อใดต่อไปนี้ *ไม่ใช่* บทบาทของกลุ่มกรีนพีซในประเทศไทย (Greenpeace Thailand)
- ก. รณรงค์เกี่ยวกับมลพิษจากการปล่อยสารไดออกซิน
 ข. รณรงค์ให้มีการผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังงานนิวเคลียร์
 ค. รณรงค์การใช้เชื้อเพลิงที่มีชื่อว่าเป็นพลังงานสกปรก
 ง. รณรงค์ให้คนไทยตื่นตัวกับการนำเอาพันธุ์วิศวกรรมมาใช้

11. หากพบเห็นโรงงานปล่อยน้ำเสียลงแหล่งน้ำสาธารณะจนทำให้น้ำเน่าเสีย ควรแจ้งหน่วยงานใด
- กรมควบคุมมลพิษ
 - กรมทรัพยากรน้ำบาดาล
 - กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
 - สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)
12. การนำเศษเหล็กไปแปรรูปในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ตรงกับการอนุรักษ์ในข้อใด
- การฟื้นฟู
 - การถนอมรักษา
 - การใช้วัสดุอื่นแทน
 - การหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่
13. ข้อใดต่อไปนี้เป็นวิธีการแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดินที่ถูกวิธีที่สุด
- การขุดลอกหน้าดิน
 - การสร้างคันดิน
 - การผสมปูนขาว
 - การปลูกพืชคลุมดิน
14. องค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้วันใดเป็นวันสิ่งแวดล้อมของโลก
- วันที่ 5 เดือนกันยายน ของทุกปี
 - วันที่ 5 เดือนมิถุนายน ของทุกปี
 - วันที่ 26 เดือนกันยายน ของทุกปี
 - วันที่ 26 เดือนมิถุนายน ของทุกปี
15. ถ้าหากว่าประเทศไทยจะส่งออกหรือนำเข้าสารเคมีอันตรายจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงของอนุสัญญาใด
- อนุสัญญาไซเตส
 - อนุสัญญาบาเซล
 - อนุสัญญาเวียนนา
 - อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ
16. ข้อใดต่อไปนี้เป็นสัตว์ป่าสงวน ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535
- ช้าง/ ควายป่า/ ละอง/ ค่างดำ
 - นกกกระเรียน/ สมัน/ กวางผา/ พะยูม
 - นกกาเหว่า/ สมเสร็จ/ แรด/ นกเจ้าฟ้าหญิงสิรินธร
 - กระเจิงเล็ก/ กระซู่/ กรูปี/ เลียงผา

17. ข้อใดต่อไปนี้เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535
- ก. ค้างคาวคุณกิตติ/ เสือโคร่ง/ กระเจงเล็ก
 - ข. นกกระเรียน/ สมัน/ กวางผา
 - ค. สมัน/ กวางผา/ พะยูง
 - ง. กระซู่/ กรูปี/ เลียงผา
18. องค์การสหประชาชาติมีความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไร
- ก. ผลักดันให้มีการก่อตั้งองค์การป้องกันสิ่งแวดล้อมในหลายประเทศ
 - ข. การจัดประชุมเรื่องสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ ซึ่งนำไปสู่การก่อตั้ง UNEP
 - ค. เป็นแกนนำในการร่างพิธีสารเกียวโต เพื่อจำกัดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
 - ง. จัดตั้งคณะกรรมการคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อค้นคว้าวิจัยการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม
19. องค์การใดในสหประชาชาติที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางประสานงานให้มีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมร่วมกับองค์การต่าง ๆ
- ก. WFP
 - ข. UNEP
 - ค. UNDP
 - ง. UNEPA
20. การที่รัฐบาลไทยส่งสิ่งของกลับคืนไปให้ประเทศอินโดนีเซีย เป็นการปฏิบัติตามข้อตกลงในข้อใดต่อไปนี้
- ก. อนุสัญญาเวียนนา
 - ข. พิธีสารมอนทรีออล
 - ค. อนุสัญญาไซเตส
 - ง. พิธีสารเกียวโต

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. ก	2. ง	3. ข	4. ก	5. ก	6. ค	7. ค	8. ก	9. ค	10. ข
11. ก	12. ง	13. ง	14. ข	15. ข	16. ข	17. ก	18. ข	19. ข	20. ค

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

1. ประชากรในเขตภูมิอากาศแบบโคนิยมสร้างบ้านชั้นเดียวแต่มีได้สูง
 - ก. อบอุ่น
 - ข. ร้อนชื้น
 - ค. แห้งแล้ง
 - ง.หนาวเย็น
2. ข้อใดต่อไปนี้เป็นวัสดุที่ไม่ใช่เหตุผลที่สร้างบ้านด้วยหินในเขตภูมิอากาศแห้งแล้ง
 - ก. เป็นวัสดุที่มีในท้องถิ่น
 - ข. มีความคงทนกว่าดินเหนียว
 - ค. มีความคงทนต่อสภาพภูมิอากาศ
 - ง. เป็นวัสดุอย่างเดียวกันนำมาใช้ได้
3. ข้อใดต่อไปนี้เป็นไม่ใช่การเพาะปลูกเพื่อยังชีพ
 - ก. การเพาะปลูกในพื้นที่ขนาดเล็ก
 - ข. การให้ผลผลิตต่อพื้นที่ค่อนข้างต่ำ
 - ค. การนำเครื่องมือและเทคโนโลยีทางการเกษตรแบบดั้งเดิมมาใช้ในการเพาะปลูก
 - ง. การเพาะปลูกเพื่อส่งขายโรงงาน
4. ข้อใดต่อไปนี้เป็นไม่ใช่แนวทางปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
 - ก. นำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ทุกชนิดมาใช้ประโยชน์
 - ข. ช่วยควบคุมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
 - ค. ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ
 - ง. ใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสมกับการใช้งาน
5. ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ยกเว้น ในด้านใด
 - ก. ด้านที่อยู่อาศัย
 - ข. ด้านอาหารการกิน
 - ค. ด้านการประกอบอาชีพ
 - ง. ด้านการใช้เทคโนโลยีบริหารจัดการ

6. แนวคิดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นผลมาจากสาเหตุใด
- ปัญหาภาวะโลกร้อน
 - ปริมาณทรัพยากรธรรมชาติลดลง
 - คุณภาพในการดำรงชีวิตของมนุษย์ลดลง
 - ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7. ข้อใดเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ได้เหมาะสม กับการใช้งานมากที่สุด
- ผลิตไฟฟ้าจากพลังงานน้ำ
 - ถางพื้นที่ป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย
 - ขุดดินร่วนไปสร้างภูเขาจำลอง
 - นำเขาสัตว์มาประดับตกแต่งบ้าน
8. การกระทำของบุคคลใดต่อไปนี้เป็นการใช้ทรัพยากรที่ *ไม่ถูกต้อง*
- เด็กหญิงอ้อยจับปลาในฤดูวางไข่ จะได้ปลาที่มีน้ำหนักร้อยละ
 - ใบอ้อยปลูกหญ้าแฝกบริเวณคันดิน เพื่อป้องกันการพังทลายของดิน
 - ใบหม่อนและชาวบ้านช่วยกันทำฝายชะลอน้ำก่อนหน้าฝน
 - น้อมเตรียมดินโดยใส่ปุ๋ยคอกก่อนทำการเพาะปลูกทุกครั้ง
9. ข้อใดต่อไปนี้เป็นที่ *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-10* นำมาใช้เป็นแนวทางเหมือนกัน
- เน้นการแก้ปัญหาภาวะมลพิษที่เกิดขึ้นภายในประเทศ
 - อนุรักษ์ป่าไว้ให้ได้มากกว่าร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ
 - เน้นการพัฒนาประเทศควบคู่กับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ
 - เน้นการพัฒนาคน โดยถือว่าคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
10. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในข้อใดต่อไปนี้ สามารถอนุรักษ์ได้ทั้ง ดิน น้ำ และอากาศ ไปพร้อมกัน
- ทรัพยากรชายฝั่งทะเล ข. ทรัพยากรป่าไม้
 - ทรัพยากรแร่ธาตุ ง. ทรัพยากรดิน
11. ข้อใดต่อไปนี้กล่าวได้ *ถูกต้อง* เกี่ยวกับสูตรการแบ่งพื้นที่ตามทฤษฎีใหม่
- 30: 30: 10 ข. 30: 50: 10
 - 30: 40: 10 ง. 30: 60: 10

12. ข้อใดต่อไปนี้เป็น *ไม่ใช่* หลักการที่นำไปสู่เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- ก. การศึกษาและกระตุ้นให้เกิดความหลากหลาย
 - ข. การค้นหาวิธีหรือแนวทางในการใช้ทรัพยากรให้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ของประชาชนในประเทศ
 - ค. แสวงหาแนวทางที่เห็นร่วมกันบนพื้นฐานของสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และศีลธรรมที่มีความหมาย
 - ง. การพัฒนาเศรษฐกิจจะต้องรวมเอาเรื่องสิ่งแวดล้อมเข้าไปในกระบวนการตัดสินใจ
13. ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบต่อสิ่งใดมากที่สุด
- ก. จำนวนประชากรโลก
 - ข. การย้ายถิ่นของมนุษย์
 - ค. การดำเนินชีวิตของมนุษย์
 - ง. ระบบเศรษฐกิจแต่ละประเทศ
14. ข้อใด *ไม่เกี่ยวข้อง* กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในการพัฒนาที่ยั่งยืน
- ก. ลดอัตราการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
 - ข. มีจิตสำนึกในการปรับเปลี่ยนการบริโภคทรัพยากร
 - ค. ให้มีการปล่อยของเสียออกจากบ้านเรือน โดยไม่ต้องบำบัดได้โดยไม่จำกัด
 - ง. เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
15. การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ของใคร
- ก. นายกรัฐมนตรี
 - ข. ประชาชนทุกคน
 - ค. เจ้าหน้าที่เกี่ยวกับองค์กรอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - ง. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
16. การปฏิวัติเขียว (The Green Revolution) เกี่ยวข้องกับอะไรต่อไปนี้
- ก. การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพาะปลูก
 - ข. การรณรงค์ปลูกป่าอย่างกว้างขวาง
 - ค. การผลิตสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
 - ง. การผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคที่ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ

17. การปฏิบัติตนเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมทำได้หลายวิธี ยกเว้น ข้อใด
- การหลีกเลี่ยงไม่ใช้สินค้าที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม
 - การล้างรถยนต์ด้วยการตักน้ำใส่ถังแทนการใช้น้ำจากสายยาง
 - การเลือกใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าให้เหมาะสมกับฐานะและการใช้งานของครอบครัว
 - การใช้หนังสือพิมพ์ห่อเศษอาหารก่อนนำไปทิ้งในถังขยะสีเขียว
18. การพัฒนาที่จะก่อให้เกิดผลที่ยั่งยืนยาวนานหมายถึงข้อใด
- การพัฒนาที่ไม่ก่อให้เกิดค่านิยมที่ฟุ่มเฟือย
 - การพัฒนาที่ลดปริมาณการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
 - การพัฒนาที่มีการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง
 - การพัฒนาที่ไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมแก่คุณภาพสิ่งแวดล้อม
19. การทอดผ้าป่าขยะ เป็นความพยายามของชุมชนในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่สอดคล้องกับหลักการในข้อใดมากที่สุด
- Reuse
 - Repair
 - Reduce
 - Recycle
20. ข้อใดต่อไปนี้เป็นกรอนุรักษ์ทรัพยากรเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดี
- นายวิกรม เก็บเศษกระดาษทิ้งลงในถังขยะแห้ง
 - นายเกมส์ เก็บหนังสือเรียนเก่าไปบริจาคที่โรงเรียน
 - นายกรุง เก็บกล่องของขวัญไว้ใส่ของขวัญให้คุณแม่
 - นายก้าน เก็บแตงกวาจากสวนครัวหลังบ้านมาปรุงอาหาร

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1. ข	2. ง	3. ง	4. ก	5. ง	6. ง	7. ก	8. ก	9. ง	10. ข
11. ง	12. ข	13. ค	14. ค	15. ข	16. ก	17. ง	18. ง	19. ง	20. ก

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

กระดาษคำตอบ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1					หน่วยการเรียนรู้ที่ 2					หน่วยการเรียนรู้ที่ 3				
ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง
1					1					1				
2					2					2				
3					3					3				
4					4					4				
5					5					5				
6					6					6				
7					7					7				
8					8					8				
9					9					9				
10					10					10				
11					11					11				
12					12					12				
13					13					13				
14					14					14				
15					15					15				
16					16					16				
17					17					17				
18					18					18				
19					19					19				
20					20					20				

แบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

คำชี้แจง

- แบบวัดความเป็นพลเมือง ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ในส่วนของข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วัดความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนในชุมชน ซึ่งเป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ (Situation test) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านความตระหนักต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน (2) ด้านคุณธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (3) ด้านจริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน และ (4) ด้านการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยให้นักเรียนทำแบบวัดความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนดังกล่าว ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการวิจัยและรูปแบบของการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้ และนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนไปเปรียบเทียบกันเพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยในครั้งนี้

ส่วนที่ 1 สถานการณ์และข้อคำถาม

ด้านความตระหนักรู้ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน (ข้อ 1 - 6)

สถานการณ์ที่ 1

คุณครูสมศรีสอนนักเรียนเรื่องปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งโรงเรียนที่สอนอยู่ใกล้กับชายฝั่งทะเล ครูสมศรีจึงนำเอาปัญหาของการกัดเซาะบริเวณชายฝั่งทะเล มาสอนนักเรียน โดยให้เด็กชายเอและเด็กหญิงบี ออกมาตอบคำถามหน้าชั้นเรียน ครูสมศรีถามคำถามเด็กชายเอ และเด็กหญิงบีว่า “สาเหตุของปัญหาการกัดเซาะบริเวณชายฝั่งมาจากอะไรบ้าง และจะมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างไร” โดยเด็กชายเอตอบว่า “เกิดมาจากฝีมือของมนุษย์ครับ และจะต้องแก้ปัญหาที่ตัวมนุษย์ โดยบอกให้รับรู้ถึงปัญหาดังกล่าว จะได้ช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อมครับ” ส่วนเด็กหญิงบีตอบว่า “เกิดจากภัยทางธรรมชาติค่ะ เราแก้ไขปัญหาไม่ได้ค่ะ จะต้องหาทางป้องกันได้อย่างเดียว เราต้องให้หน่วยงานที่รับผิดชอบมาดูแลค่ะ เพราะเราคงทำไม่ไหว”

คำสั่ง จากสถานการณ์ที่ 1 ให้นักเรียนตอบคำถาม ข้อ 1 – 3 และเลือกคำตอบที่นักเรียนคิดว่า ถูกที่สุด และตรงกับตัวนักเรียนที่สุด

ข้อ 1 ครูสมศรีถามเด็กชายเอและเด็กหญิงบีว่า “สาเหตุของปัญหาการกักเซาะบริเวณ ชายฝั่งมาจากอะไรบ้าง และจะมีแนวทางในการแก้ไขปัญหอย่างไร” นักเรียนเห็นด้วยกับคำตอบ ของเด็กชายเอหรือไม่ เพราะอะไร

- ก. ไม่เห็นด้วย เพราะ ปัญหาดังกล่าวเกิดจากภัยทางธรรมชาติ
- ข. เห็นด้วย เพราะ มนุษย์เป็นคนทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวทั้งหมด
- ค. เห็นด้วย เพราะ มนุษย์เป็นตัวการที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวทั้งทางตรงและทางอ้อม และภัยทางธรรมชาติก็มีส่วนที่ทำให้เกิดปัญหาแต่เป็นส่วนน้อย

ข้อ 2 ครูสมศรีถามเด็กชายเอและเด็กหญิงบีว่า “สาเหตุของปัญหาการกักเซาะบริเวณ ชายฝั่งมาจากอะไรบ้าง และจะมีแนวทางในการแก้ไขปัญหอย่างไร” นักเรียนเห็นด้วยกับคำตอบ ของเด็กหญิงบีหรือไม่ เพราะอะไร

- ก. เห็นด้วย เพราะ ปัญหาดังกล่าวเกิดจากภัยทางธรรมชาติ
- ข. ไม่เห็นด้วย เพราะ มนุษย์เป็นคนทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวทั้งหมด
- ค. ไม่เห็นด้วย เพราะ มนุษย์เป็นตัวการที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวทั้งทางตรงและ ทางอ้อม และภัยทางธรรมชาติก็มีส่วนที่ทำให้เกิดปัญหาแต่เป็นส่วนน้อย

ข้อ 3 จากรูปภาพปัญหาการกักเซาะบริเวณชายฝั่งในสถานการณ์ ที่สร้างความเสียหาย ให้กับบ้านเรือนและกินพื้นที่บริเวณที่อยู่อาศัยของคนในชุมชน ที่ครูสมศรีได้นำมาสอน เมื่อ นักเรียนได้รับรู้ถึงสภาพปัญหาดังกล่าว นักเรียนรู้สึกอย่างไร

- ก. รู้สึกเฉย ๆ เพราะ ว่า บ้านของนักเรียนอยู่ไกลชายฝั่งทะเล จึงไม่ต้องกังวลกับปัญหา ดังกล่าว
- ข. รู้สึกเห็นใจ เพราะ ว่า บ้านของนักเรียนอยู่ไม่ไกลจากชายฝั่งทะเลเหมือนกัน และ ช่วยกันรณรงค์ เป็นส่วนหนึ่งในแก้ไขปัญหตามความสามารถของนักเรียน
- ค. รู้สึกเห็นใจ เพราะ ว่า ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ใกล้หรือไกลกับบริเวณชายฝั่งต้องตระหนักถึง ความสำคัญของปัญหาดังกล่าว

สถานการณ์ที่ 2

ณ โรงเรียนแห่งหนึ่ง ในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี มีครูสอนวิชาสังคมศึกษาฯ สารະภูมิศาสตร์ ชื่อว่า ครูเก่ง ได้พานักเรียนออกมาทำกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการปลูกป่าชายเลน สาเหตุที่ครูเก่ง พานักเรียนมาปลูกป่าชายเลนนั้น เพราะว่าเป็นพื้นที่ป่าชายเลนมีจำนวนลดน้อยลงทุกวัน เนื่องจากถูกรุกทำลายจากมนุษย์ และการพัฒนาหรือการขยายตัวของเมือง การพัฒนาทางเศรษฐกิจบริเวณชายฝั่งทะเล เช่น การสร้างท่าเรือ เป็นต้น เมื่อป่าชายเลนถูกทำลายและลดน้อยลง ทำให้ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทางทะเล และตัวของมนุษย์เองก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน เนื่องจากป่าชายเลนเปรียบเสมือนกำแพงหรือรั้วบ้าน ที่ใช้กันคลื่น ลม ที่กัดเซาะบริเวณชายฝั่ง และเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำที่สำคัญมาก เมื่อครูเก่งพานักเรียนมาทำกิจกรรมดังกล่าว ก็ได้สอนให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้และตระหนักถึงปัญหาของการทำกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย สอนให้นักเรียนได้ช่วยเหลือสังคมและชุมชนของตัวเอง ให้เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เด็กนักเรียนต่างพากันชื่นชอบและสนุกกับการเรียนรู้ในห้องเรียน และร้องขออยากให้ครูเก่งพามาทำกิจกรรมลักษณะนี้อีก

คำสั่ง จากสถานการณ์ที่ 2 ให้นักเรียนตอบคำถาม ข้อ 4 – 6 และเลือกคำตอบที่นักเรียนคิดว่า ถูกที่สุด และตรงกับตัวนักเรียนที่สุด

ข้อ 4 สมมติว่าถ้านักเรียนเป็นนักเรียนที่ครูเก่งพาออกไปทำกิจกรรมอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อนักเรียนทราบข่าวล่วงหน้า นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่กับการ ไปปลูกป่าชายเลน

- ก. ไม่เห็นด้วย เพราะ อากาศร้อน ควรจะเรียนแต่ในชั้นเรียนก็พอ
- ข. เห็นด้วย เพราะ ได้ออกไปทำกิจกรรมนอกชั้นเรียน ได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ
- ค. เห็นด้วย เพราะ ได้ออกไปทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม ได้ทำประโยชน์พร้อมกับได้ ศึกษาเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

ข้อ 5 นักเรียนคิดว่าครูเก่งทำถูกต้องหรือไม่ที่พานักเรียนออกไปทำกิจกรรมอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- ก. ถูกต้อง เพราะ เป็นการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่นักเรียน
- ข. ถูกต้อง เพราะ นักเรียนจะได้รับรู้ถึงปัญหาดังกล่าว
- ค. ไม่ถูกต้อง เพราะ ควรจะสอนเฉพาะเนื้อหาในห้องเรียน ไม่ควรเสียเวลาออกไปทำ กิจกรรมอื่น

ข้อ 6 จากสถานการณ์ของครูเก่งที่นักเรียนได้อ่าน ถ้านักเรียนมีโอกาส นักเรียนอยากจะ ร่วมทำกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเองหรือไม่

- ก. ไม่อยาก เพราะ อยากเรียนเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น
- ข. อยาก เพราะ ได้ช่วยเหลือสังคม และได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง
- ค. อยาก เพราะ ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เป็นประโยชน์สำหรับตนเองในอนาคต

ด้านคุณธรรมต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ข้อ 7 - 12)

สถานการณ์ที่ 3

น้ำเหล่านี้จะไปไหน ?

ใครเป็นคนทำ.....?

ณ ชุมชนแห่งหนึ่ง เป็นชุมชนแออัด ที่รายล้อมด้วยโรงงานอุตสาหกรรม มีการปล่อยน้ำเสียออกมา โดยไม่ทำการบำบัดเสียก่อน เมื่อระบายลงแหล่งน้ำสาธารณะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ทั้งสัตว์น้ำตายเกลื่อนกลาด น้ำเน่าเสีย ส่งกลิ่นเหม็นคลุ้งไปทั่ว คนในชุมชนไม่ดูแลเอาใจใส่ด้านสิ่งแวดล้อม ปล่อยปละละเลย เพราะต่างคนต่างคิดว่าไม่ใช่หน้าที่ของตนเอง สภาพปัญหาดังกล่าว จะแก้ไขปัญหาได้ก็ต่อเมื่อทุกฝ่าย ทุกคน ทุกหน่วยงาน ออกมาร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ กันแก้ไข ปัญหา จึงจะทำให้ชุมชนน่าอยู่ และมีสภาพแวดล้อมที่ดี

คำสั่ง จากสถานการณ์ที่ 3 ให้นักเรียนตอบคำถาม ข้อ 7 – 12 และเลือกคำตอบที่นักเรียนคิดว่า ถูกที่สุด และตรงกับตัวนักเรียนที่สุด

ข้อ 7 ถ้านักเรียนอาศัยอยู่ในชุมชนดังกล่าว นักเรียนจะอย่างไรต่อไปนี้

- ก. ย้ายออกจากชุมชน เพราะ สภาพแวดล้อมไม่น่าอยู่
- ข. แจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบให้มาจัดการ เพราะ ไม่สามารถจัดการด้วยตัวเองได้
- ค. รวมกลุ่มกันภายในชุมชนแล้วแจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพราะ จะได้มีหลายภาคส่วนมาช่วยกันดูแลและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ข้อ 8 ถ้านักเรียนเป็นคนในชุมชน นักเรียนจะจัดการขยะอย่างไร ไม่ให้ส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำสาธารณะ

- ก. นำขยะรวมกัน แล้วเผาทำลาย
- ข. คัดแยกขยะ แล้วนำไปทิ้งในถังขยะสาธารณะ
- ค. คัดแยกขยะ ลดการใช้ขยะที่สร้างมลพิษ นำกลับมาใช้ใหม่ และทำลายให้ถูกวิธี

ข้อ 9 นักเรียนจะประพฤติดนอย่างไร เมื่ออยู่ในสถานการณ์ของชุมชนดังกล่าว

- ก. อยู่เฉย ๆ เพราะ รอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาจัดการ
- ข. เมื่อมีเวลาว่างจะออกไปรณรงค์ให้ชาวบ้านมาช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม เพราะ จะทำให้เกิดกระแสตื่นตัว หันมาให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าว
- ค. สร้างวินัยในตนเอง และรณรงค์ให้ชาวบ้านมาช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม เพราะ เมื่อชุมชนเข้มแข็งก็จะสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ง่าย

ข้อ 10 จากปัญหาน้ำเสีย ที่ส่งกลิ่นเหม็นไปทั่ว มีสาเหตุเกิดมาจากการปล่อยน้ำจากโรงงานโดยไม่บำบัดก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ถ้านักเรียนเป็นผู้บริหารโรงงานดังกล่าว นักเรียนจะอย่างไร

- ก. ไม่บำบัด เพราะ สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย จะต้องคำนึงถึงผลกำไรของโรงงานเป็นหลัก
- ข. บำบัด เพราะ จะได้ไม่ผิดกฎหมายสิ่งแวดล้อม
- ค. บำบัด เพราะ กลัวว่าสิ่งแวดล้อมจะถูกทำลาย และทำให้ชาวบ้านที่อยู่บริเวณนั้นเดือดร้อน

ข้อ 11 ถ้านักเรียนอยู่ในชุมชนดังกล่าว แล้วเจอชาวบ้านที่รับประทานอาหารลงคลองหลังบ้าน นักเรียนจะอย่างไร

- ก. นิ่งเฉย เพราะ ไม่อยากมีปากเสียงกับเพื่อนบ้าน
- ข. เตือนแล้วแนะนำ เพราะ เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม
- ค. เตือนแล้วแนะนำ เพราะ จะทำให้คนอื่นเดือดร้อน

ข้อ 12 ถ้านักเรียนอยู่ในชุมชนดังกล่าว แล้วมีเพื่อนบ้านมาชวนให้รวมกลุ่มกันเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว นักเรียนจะอย่างไร

- ก. ปฏิเสธ เพราะ ไม่อยากยุ่งกับเรื่องนี้ ปล่อยให้หน่วยงานมาดูแลจะดีกว่า
- ข. ไม่ปฏิเสธ เพราะ จะได้เป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาในชุมชน
- ค. ไม่ปฏิเสธ เพราะ จะได้เป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาในชุมชน และสามารถสร้างเกราะป้องกัน ไม่ให้ชุมชนเกิดปัญหาดังกล่าวซ้ำซาก

ด้านจริยธรรมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน (ข้อ 13 - 18)

สถานการณ์ที่ 4

นางสาวพิมพ์

นายแฟง

ณ โรงเรียนแห่งหนึ่ง มีเด็กนักเรียนสองคนยืนคุยกัน เด็กสาวชื่อพิมพ์ เด็กชายชื่อแฟง โดยพิมพ์เป็นฝ่ายเริ่มพูดก่อนว่า “เมื่อสองเดือนก่อนหมู่บ้านของฉันน้ำท่วม ฉันรู้สึกเบื่อและเซ็งมาก ทำอะไรก็ไม่ได้ เดือดร้อนกันไปหมด ฉันอยากจะรู้จริงๆ ว่าต้นเหตุมาจากไหน ถ้าให้ฉันเดานะคงเป็นพวกหน่วยงานไม่มาดูแลระบบการระบายน้ำให้ดี เบื่อ เบื่อ เบื่อ ” พิมพ์พูด ส่วนแฟงได้ยินพิมพ์พูดแบบนี้เลยพูดขึ้นว่า “เราจะไปโทษหน่วยงานที่เขาดูแลฝายเดียวก็ไม่ได้หรอก เดียวเราจะเล่าให้เธอฟังเองว่าต้นเหตุมันมาจากไหน ต้นเหตุมันก็มาจากพวกมนุษย์เรานี้แหละ ชอบตัดไม้ทำลายป่า เมื่อเวลาฝนตกน้ำก็ไหลจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำได้รวดเร็วขึ้น อีกทั้งไม่มีต้นไม้คอยดูดซับน้ำ ทำให้น้ำไหลเข้าท่วมตัวบ้านเรือนของเรานี้แหละ” แฟงกล่าว แล้วพิมพ์ก็พูดขึ้นว่า “ขบใจมากนะแฟง ฉันมีแต่โทษคนอื่น ฉันว่าเราต้องมาช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างเช่น ปลูกป่า กันแล้วนะ มนุษย์อย่างเราๆ จะได้ไม่เดือดร้อน ฮ่าๆ” แฟงพูดพร้อมกับหัวเราะ ก่อนที่จะจบการสนทนากัน แฟงก็พูดส่งท้ายว่าฉันคิดใจนะที่เธอเข้าใจ ปัญหามันโทษใครฝายเดียวไม่ได้หรอกเราต้องร่วมกันแก้ไข

คำสั่ง จากสถานการณ์ที่ 4 ให้นักเรียนตอบคำถาม ข้อ 13 – 18 และเลือกคำตอบที่นักเรียนคิดว่า ถูกที่สุด และตรงกับตัวนักเรียนที่สุด

ข้อ 13 นักเรียนเห็นด้วยกับความคิดของแฟนหรือไม่ ที่ว่า “ ต้นเหตุมันก็มาจากพวกมนุษย์เรานี้แหละ ชอบตัดไม้ทำลายป่า เมื่อเวลาฝนตกน้ำก็ไหลจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำได้รวดเร็วขึ้น ”

- ก. ไม่เห็นด้วย เพราะ สาเหตุไม่ได้เกิดมาจากมนุษย์
- ข. เห็นด้วย เพราะ สาเหตุเกิดมาจากมนุษย์และภัยทางธรรมชาติ ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วม
- ค. เห็นด้วย เพราะ สาเหตุเกิดมาจากมนุษย์

ข้อ 14 ถ้านักเรียนเป็นนางสาวพิมพ์ หากนายแฟนมาชวนไปปลูกป่า แล้วนักเรียนคิด การกิจไปกับนายแฟนไม่ได้ นักเรียนจะอย่างไร

- ก. ปฏิเสธ แล้วบอกว่าคงไม่ได้ไป แล้วบอกนายแฟนว่าเราไปวันหลังได้ไหม ฉันจะได้ไป ด้วย
- ข. ปฏิเสธไปเลย แล้วบอกนายแฟนว่าไม่ว่างฉันคงไม่ได้ไป
- ค. ปฏิเสธ แล้วบอกว่าคงไม่ได้ไป เดี่ยวถ้าว่างฉันจะหาเวลาไปเอง

ข้อ 15 ถ้านักเรียนเป็นนายแฟน นักเรียนจะอธิบายถึงสาเหตุที่แท้จริงให้นางสาวพิมพ์ฟัง หรือไม่

- ก. ไม่ เพราะ ไม่ชอบความคิดของนางสาวพิมพ์
- ข. อธิบาย เพราะ อยากให้นางสาวพิมพ์ได้รับรู้ถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม และจะได้ร่วมกัน ป้องกันแก้ไขปัญหา
- ค. อธิบาย เพราะ อยากให้นางสาวพิมพ์ได้รับรู้ว่าสาเหตุที่แท้จริงมาจากไหน

ข้อ 16 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของนางสาวพิมพ์และนายแฟน แล้วทั้งสองคนชวนนักเรียน ไปปลูกป่า นักเรียนจะไปหรือไม่

- ก. ไม่ไป เพราะ ไม่ว่าง แต่บอกทั้งสองคนว่าขอเลื่อนเป็นวันหลังได้ไหม
- ข. ไม่ไป เพราะ ต้องเอาเวลาว่างไปทำอย่างอื่นที่ดีกว่านี้
- ค. ไป เพราะ อยากมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยเฉพาะการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อ 17 ถ้าปัญหาที่เกิดขึ้นกับพิมพ์ มาเกิดกับตัวนักเรียนหรือชุมชนของนักเรียน นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

- ก. ย้ายออกจากชุมชนดังกล่าว
- ข. ออกรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนทราบถึงผลกระทบของการตัดไม้

ทำลายป่า

- ค. รวมกลุ่มชาวบ้านในชุมชนออกไปทำกิจกรรมปลูกป่าเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ

ข้อ 18 จากสถานการณ์ที่นักเรียนได้อ่านข้างต้น ถ้านักเรียนมีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาชุมชนของนักเรียน ที่คล้ายกับเหตุการณ์ดังกล่าว นักเรียนจะปฏิบัติหรือไม่ และจะปฏิบัติอย่างไร

- ก. ปฏิบัติ โดยการไปปลูกป่า
- ข. ไม่ เพราะ จะคอยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาแก้ปัญหา
- ค. ปฏิบัติ โดยการรณรงค์ให้ชาวบ้านหันมาใส่ใจสิ่งแวดล้อม

ด้านการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมในชุมชน (ข้อ 19 -24)

สถานการณ์ที่ 5

ยื่นหนังสือเบรคสร้างเขื่อน "แม่वंกั"

นายภานุเดช เกิดมะลิ เลขานุการมูลนิธิสืบนาคะเสถียร กล่าวภายหลัง เข้ายื่นหนังสือต่อ นาย พงษ์บุญย์ ปองทอง รองเลขาธิการสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ในฐานะประธานคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม (คชก.) เพื่อขอให้พิจารณาทางเลือกในการจัดการน้ำแบบบูรณาการ โดยไม่ต้องสร้าง เขื่อนในอุทยานแห่งชาติแม่वंกั การสร้างเขื่อนแม่वंกัจะส่งผลเสียต่อชุมชน ด้านคุณภาพ สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพประชาชน จึงขอยื่นยันการคัดค้านการก่อสร้างเขื่อนใน พื้นที่อุทยานแห่งชาติแม่वंกั ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและการกระจายดินที่อยู่ ของสัตว์ป่าในผืนป่าตะวันตก และขอให้พิจารณาทางเลือกในการจัดการน้ำแบบบูรณาการทดแทน การสร้างเขื่อนแม่वंกัจะได้ปริมาณน้ำโดยประมาณ 250 ล้านลูกบาศก์เมตร ส่วนการใช้ทางเลือกใน การจัดการน้ำแบบบูรณาการจะได้ปริมาณน้ำโดยประมาณ 200 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งให้ปริมาณน้ำ ที่ใกล้เคียงกัน อีกทั้งงบประมาณในการจัดการน้ำแบบบูรณาการ มีมูลค่าต่ำกว่างบประมาณในการ สร้างเขื่อนถึง 6 เท่าตัว คืออยู่ที่ประมาณ 1,940 ล้านบาท จากงบประมาณการสร้างเขื่อน 13,000 ล้านบาท

ที่มา: ไทยรัฐฉบับพิมพ์ 26 ก.ย. 2558 เวลา 05:30

คำสั่ง จากสถานการณ์ที่ 5 ให้นักเรียนตอบคำถาม ข้อ 19 – 24 และเลือกคำตอบที่นักเรียนคิดว่า ถูกที่สุด และตรงกับตัวนักเรียนที่สุด

ข้อ 19 จากสถานการณ์ดังกล่าว นักเรียนเห็นด้วยกับการยับยั้งการสร้างเขื่อนแม่วงก์ หรือไม่

ก. ไม่เห็นด้วย เพราะ การยับยั้งการสร้างเขื่อนจะทำให้ประชาชนเดือดร้อน เราควรคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดกับประชาชนเป็นหลัก

ข. เห็นด้วย เพราะ เมื่อเทียบกับความสูญเสียของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้วไม่คุ้มค่า ควรจะอนุรักษ์ทรัพยากรฯ ไว้จึงจะดีที่สุด

ค. เห็นด้วย เพราะ การสร้างเขื่อนได้ประโยชน์เฉพาะคนบางกลุ่ม เมื่อเทียบกับความสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้วไม่คุ้มค่า

ข้อ 20 ถ้าหากว่ามีการดำเนินการสร้างเขื่อนเกิดขึ้น นักเรียนคิดว่า จะส่งผลกระทบต่อ ระบบนิเวศและการกระจายถิ่นที่อยู่ของสัตว์ป่าในผืนป่าตะวันตก ดังที่นายภานุเดชกล่าวไว้หรือไม่

ก. ไม่ส่งผลกระทบ เพราะ นายภานุเดชมองผลเสียด้านเดียว แต่ถ้าสร้างเขื่อนจะทำให้สัตว์มีแหล่งน้ำสำหรับดำรงชีวิต และจะเป็นแหล่งรวมของสัตว์ป่า

ข. ส่งผลกระทบ เพราะ เป็นการทำลายแหล่งที่อยู่ของสัตว์ป่า

ค. ส่งผลกระทบ เพราะ เป็นการทำลายระบบนิเวศ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการดำรงชีวิตของสัตว์ป่า

ข้อ 21 ถ้าหากว่าไม่มีการดำเนินการสร้างเขื่อน นักเรียนคิดว่า จะเกิดผลดีหรือผลเสีย มากกว่ากัน

ก. ผลเสีย เพราะ ประชาชนขาดน้ำในการทำการเกษตร ทำให้มีรายได้น้อยจนเกิดความเดือดร้อน

ข. ผลดี เพราะ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ถูกทำลาย

ค. ผลดี เพราะ ไม่เกิดผลเสียต่อชุมชน ด้านสิ่งแวดล้อม

ข้อ 22 นักเรียนเห็นด้วยกับข้อเสนอแนวทางเลือกของนายกานูเดชหรือไม่

ก. เห็นด้วย เพราะ ถ้าหากมีการบริหารจัดการน้ำที่ดีแล้ว การสร้างเขื่อนก็ไม่จำเป็น

ข. ไม่เห็นด้วย เพราะ แนวทางเลือกของนายกานูเดช คำนึงถึงเฉพาะงบประมาณ แต่ไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชนส่วนใหญ่

ก. เห็นด้วย เพราะ เป็นแนวทางเลือกที่คุ้มค่า ประหยัดทั้งงบประมาณและไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ข้อ 23 ในความคิดเห็นส่วนตัวของนักเรียน นักเรียนต้องการให้มีการสร้างเขื่อนหรือไม่

ก. ไม่ต้องการ เพราะ จะเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ข. ไม่ต้องการ เพราะ จะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งมีทางเลือกที่ดีกว่าการสร้างเขื่อน

ก. ต้องการ เพราะ ถ้าหากสร้างเขื่อนแล้วจะได้มีน้ำที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคอย่างเต็มที่ ทำให้ประชาชนไม่เดือดร้อน

ข้อ 24 ถ้าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในชุมชนของนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร

ก. ชุมนุมประท้วง และก่อกวนไม่ให้มีการสร้างเขื่อนโดยเด็ดขาด

ข. ปกี่ยวหาหรือ รวมกลุ่มกันในชุมชน เพื่อแจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบมาจัดการดูแล ไม่ให้เกิดความเดือดร้อนกับชุมชน

ก. รวมกลุ่มกันในชุมชน เพื่อแจ้งหน่วยงานที่รับผิดชอบมาจัดการดูแล ไม่ให้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของเรา

ส่วนที่ 2 เกณฑ์การให้คะแนน

เกณฑ์คะแนนของการตอบคำถาม

ข้อ	ก	ข	ค	ข้อ	ก	ข	ค	ข้อ	ก	ข	ค	ข้อ	ก	ข	ค
1	(1)	(2)	(3)	7	(1)	(2)	(3)	13	(1)	(3)	(2)	19	(1)	(3)	(2)
2	(1)	(2)	(3)	8	(1)	(2)	(3)	14	(3)	(1)	(2)	20	(1)	(2)	(3)
3	(1)	(2)	(3)	9	(1)	(2)	(3)	15	(1)	(3)	(2)	21	(1)	(3)	(2)
4	(1)	(2)	(3)	10	(1)	(2)	(3)	16	(2)	(1)	(3)	22	(2)	(1)	(3)
5	(3)	(2)	(1)	11	(1)	(3)	(2)	17	(1)	(2)	(3)	23	(2)	(3)	(1)
6	(1)	(3)	(2)	12	(1)	(2)	(3)	18	(3)	(1)	(2)	24	(1)	(2)	(3)
ด้านที่ 1				ด้านที่ 2				ด้านที่ 3				ด้านที่ 4			

หมายเหตุ (1) คือ 1 คะแนน

(2) คือ 2 คะแนน

(3) คือ 3 คะแนน

เกณฑ์และการแปลผลคะแนน

เกณฑ์	การแปลผลคะแนน
เกณฑ์คะแนนรายข้อ	<p>คะแนน = 1 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน อยู่ในระดับต่ำ</p> <p>คะแนน = 2 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง</p> <p>คะแนน = 3 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน อยู่ในระดับสูง</p>
เกณฑ์คะแนนรายด้าน	<p>คะแนน = 6 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน อยู่ในระดับต่ำ</p> <p>คะแนน = 7-12 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง</p> <p>คะแนน = 13-18 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน อยู่ในระดับสูง</p>
เกณฑ์คะแนนภาพรวมทั้งหมด	<p>คะแนน = 24 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน อยู่ในระดับต่ำ</p> <p>คะแนน = 25-48 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง</p> <p>คะแนน = 49-72 หมายถึง มีความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน อยู่ในระดับสูง</p>

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

กระดาษคำตอบ

ข้อ	ก	ข	ค	ข้อ	ก	ข	ค	ข้อ	ก	ข	ค	ข้อ	ก	ข	ค
1				7				13				19			
2				8				14				20			
3				9				15				21			
4				10				16				22			
5				11				17				23			
6				12				18				24			
ด้านที่ 1				ด้านที่ 2				ด้านที่ 3				ด้านที่ 4			

ภาคผนวก จ
การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

- ผลคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
- ผลคะแนนการวัดความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
- ผลคะแนนการประเมินรายงานการรับใช้สังคมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
- ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยทางสถิติจากโปรแกรมสำเร็จรูป

ตารางที่ ผ-8 ผลคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการจัดการเรียนรู้ด้วย
การรับใช้สังคม

เลขที่	หน่วยการ เรียนรู้ที่ 1 (20 คะแนน)	หน่วยการ เรียนรู้ที่ 2 (20 คะแนน)	หน่วยการ เรียนรู้ที่ 3 (20 คะแนน)	ผลรวม (60 คะแนน)	แปลผล (เกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 70)
n1	14	14	14	42	เป็นไปตามเกณฑ์
n2	12	16	14	42	เป็นไปตามเกณฑ์
n3	16	16	13	45	สูงกว่าเกณฑ์
n4	15	13	12	40	ต่ำกว่าเกณฑ์
n5	14	17	14	45	สูงกว่าเกณฑ์
n6	15	16	14	45	สูงกว่าเกณฑ์
n7	13	16	14	43	สูงกว่าเกณฑ์
n8	16	16	14	46	สูงกว่าเกณฑ์
n9	14	16	14	44	สูงกว่าเกณฑ์
n10	15	16	14	45	สูงกว่าเกณฑ์
n11	14	16	13	43	สูงกว่าเกณฑ์
n12	15	16	14	45	สูงกว่าเกณฑ์
n13	16	16	14	46	สูงกว่าเกณฑ์
n14	17	16	14	47	สูงกว่าเกณฑ์
n15	17	16	14	47	สูงกว่าเกณฑ์
n16	13	16	15	44	สูงกว่าเกณฑ์
n17	14	13	16	43	สูงกว่าเกณฑ์
n18	16	16	14	46	สูงกว่าเกณฑ์
n19	14	16	14	44	สูงกว่าเกณฑ์
n20	16	16	14	46	สูงกว่าเกณฑ์
n21	15	16	14	45	สูงกว่าเกณฑ์
n22	14	16	14	44	สูงกว่าเกณฑ์
n23	15	15	14	44	สูงกว่าเกณฑ์
n24	13	16	11	40	ต่ำกว่าเกณฑ์

ตารางที่ ผ-8 (ต่อ)

เลขที่	หน่วยการ เรียนรู้ที่ 1 (20 คะแนน)	หน่วยการ เรียนรู้ที่ 2 (20 คะแนน)	หน่วยการ เรียนรู้ที่ 3 (20 คะแนน)	ผลรวม (60 คะแนน)	แปลผล
n25	17	12	13	42	เป็นไปตามเกณฑ์
n26	15	16	14	45	สูงกว่าเกณฑ์
n27	15	16	14	45	สูงกว่าเกณฑ์
n28	14	16	12	42	เป็นไปตามเกณฑ์
n29	14	16	11	41	ต่ำกว่าเกณฑ์
n30	16	16	14	46	สูงกว่าเกณฑ์
n31	16	16	14	46	สูงกว่าเกณฑ์
n32	17	16	14	47	สูงกว่าเกณฑ์
n33	17	16	14	47	สูงกว่าเกณฑ์
n34	12	13	12	37	ต่ำกว่าเกณฑ์
n35	14	15	12	41	ต่ำกว่าเกณฑ์
n36	16	15	14	45	สูงกว่าเกณฑ์
n37	15	16	15	46	สูงกว่าเกณฑ์
n38	15	14	12	41	ต่ำกว่าเกณฑ์
n39	16	16	14	46	สูงกว่าเกณฑ์
n40	17	16	14	47	สูงกว่าเกณฑ์
n41	12	16	14	42	เป็นไปตามเกณฑ์
n42	14	16	15	45	สูงกว่าเกณฑ์
n43	13	15	13	41	ต่ำกว่าเกณฑ์
n44	13	16	13	42	เป็นไปตามเกณฑ์
n45	15	15	15	45	สูงกว่าเกณฑ์
n46	14	15	13	42	เป็นไปตามเกณฑ์
n47	13	16	13	42	เป็นไปตามเกณฑ์
n48	17	16	14	47	สูงกว่าเกณฑ์
n49	17	16	16	49	สูงกว่าเกณฑ์

ตารางที่ ผ-8 (ต่อ)

เลขที่	หน่วยการ เรียนรู้ที่ 1 (20 คะแนน)	หน่วยการ เรียนรู้ที่ 2 (20 คะแนน)	หน่วยการ เรียนรู้ที่ 3 (20 คะแนน)	ผลรวม (60 คะแนน)	แปลผล
n50	17	16	14	47	สูงกว่าเกณฑ์
n51	14	16	13	43	สูงกว่าเกณฑ์
n52	13	16	14	43	สูงกว่าเกณฑ์
n53	14	16	14	44	สูงกว่าเกณฑ์

ตารางที่ ผ-9 ผลคะแนนการวัดความเป็นพลเมืองต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน
ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

เลขที่	คะแนนก่อนการจัดการเรียนรู้	คะแนนหลังการจัดการเรียนรู้
n1	45	66
n2	50	65
n3	45	67
n4	63	70
n5	52	64
n6	66	70
n7	50	67
n8	52	67
n9	52	66
n10	67	70
n11	53	66
n12	54	68
n13	57	69
n14	53	69
n15	53	68
n16	64	68
n17	52	69
n18	60	68
n19	63	68
n20	46	67
n21	53	67
n22	55	67
n23	51	65
n24	70	72
n25	70	70

ตารางที่ ผ-9 (ต่อ)

เลขที่	คะแนนก่อนการจัดการเรียนรู้	คะแนนหลังการจัดการเรียนรู้
n26	54	67
n27	53	65
n28	51	66
n29	53	67
n30	59	66
n31	42	65
n32	42	61
n33	50	68
n34	64	70
n35	46	64
n36	45	65
n37	50	68
n38	67	72
n39	70	72
n40	70	71
n41	46	66
n42	42	67
n43	48	66
n44	40	67
n45	48	67
n46	48	67
n47	46	67
n48	39	65
n49	48	65
n50	47	66
n51	53	67
n52	65	71

ตารางที่ ผ-9 (ต่อ)

เลขที่	คะแนนก่อนการจัดการเรียนรู้	คะแนนหลังการจัดการเรียนรู้
n53	49	63

ตารางที่ ๘-10 ผลคะแนนการประเมินรายงานการรับใช้สังคมต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน หลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

กลุ่มที่ (ชื่อกลุ่ม)	คะแนนการประเมิน	
	รายงาน (คะแนนเต็ม 60)	แปลผล
กลุ่มที่ 1 (แคทะเล)	58	อยู่ในระดับดี
กลุ่มที่ 2 (ปลาน้อยในโคงกาง)	51	อยู่ในระดับดี
กลุ่มที่ 3 (กรมการปลูกป่าแห่งคาราสุมุทร)	51	อยู่ในระดับดี
กลุ่มที่ 4 (อนุบาลสัตว์ทะเล)	38	อยู่ในระดับปานกลาง
กลุ่มที่ 5 (ปลาตีน)	41	อยู่ในระดับปานกลาง
ผลรวมเฉลี่ย (\bar{X})	47.80	อยู่ในระดับดี
<i>SD</i>	8.17	

จากตารางพบว่า รายงานการรับใช้สังคม ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของนักเรียน (รายกลุ่ม) หลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง สามารถสรุปได้ว่า รายงานการรับใช้สังคม ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของนักเรียน (รายกลุ่ม) หลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยทางสถิติจากโปรแกรมสำเร็จรูป

สมมติฐานข้อที่ 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ระหว่างหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ ผ-11 One-sample statistics printout จากโปรแกรมสำเร็จรูป

T-Test

One-Sample Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
Total	53	44.0943	2.33917	.32131

ตารางที่ ผ-12 One-sample test printout จากโปรแกรมสำเร็จรูป

One-Sample Test

	Test Value = 42					
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
Total	6.518	52	.000	2.09434	1.4496	2.7391

สมมติฐานข้อที่ 2. ความเป็นพลเมือง ของนักเรียนต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมระหว่างหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ ๗-13 Paired samples statistics printout จากโปรแกรมสำเร็จรูป

T-Test

Paired Samples Statistics

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 Post-test	67.2453	53	2.29469	.31520
Pre-test	53.4151	53	8.45448	1.16131

ตารางที่ ๗-14 Paired samples test printout จากโปรแกรมสำเร็จรูป

Paired Samples Test

	Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference				
				Lower	Upper			
Pair 1 Post-test – Pre-test	13.83019	6.80988	.93541	11.95315	15.70722	14.785	52	.000

ภาคผนวก จ
ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

- ผลการการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
- ผลการบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่ให้นักเรียน ได้เขียนสะท้อนความคิด (Reflection) ของตัวเองออกมา
- ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ผลการการสังเกตพฤติกรรมรายกลุ่ม ในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.....

ขอบเขตระยะเวลาที่ทำการสังเกต

วันที่ 13 เดือน มกราคม พ.ศ. 2559 ถึง วันที่ 29 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ.2559.....

ชื่อกลุ่มที่ครูสังเกต.....แคทะเด.....

ส่วนที่ 2 รายละเอียดของพฤติกรรมตามโครงสร้างที่กำหนด

พฤติกรรมที่สังเกต (รายกลุ่ม)	มี	ไม่มี	หมายเหตุ (กรณีไม่มีพฤติกรรมที่กำหนด)
1. การร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น	√		
2. การเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี	√		
3. การยอมรับซึ่งกันและกัน	√		
4. การสนับสนุนและคอยช่วยเหลือกัน	√		
5. การตอบสนองต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	√		
6. ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย	√		
7. ความกระตือรือร้นของสมาชิกกลุ่ม	√		
8. ความรอบรู้ เชี่ยวชาญในงานที่ได้รับมอบหมาย	√		
9. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	√		
10. ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	√		
11. การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ	√		
12. การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ	√		
13. การบริหารจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ	√		
14. การปฏิบัติงานตรงตามเวลาที่กำหนด	√		
15. คุณภาพของผลงาน	√		

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.....

ขอบเขตระยะเวลาที่ทำการสังเกต

วันที่ 13 เดือน มกราคม พ.ศ. 2559 ถึง วันที่ 29 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ.2559.....

ชื่อกลุ่มที่ครูสังเกต.....ปลาน้อยในโรงกาง.....

ส่วนที่ 2 รายละเอียดของพฤติกรรมตามโครงสร้างที่กำหนด

พฤติกรรมที่สังเกต (รายกลุ่ม)	มี	ไม่มี	หมายเหตุ (กรณีไม่มีพฤติกรรมที่กำหนด)
1. การร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น	√		
2. การเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี	√		
3. การยอมรับซึ่งกันและกัน	√		
4. การสนับสนุนและคอยช่วยเหลือกัน	√		
5. การตอบสนองต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	√		
6. ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย	√		
7. ความกระตือรือร้นของสมาชิกกลุ่ม	√		
8. ความรอบรู้ เชี่ยวชาญในงานที่ได้รับมอบหมาย	√		
9. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	√		
10. ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	√		
11. การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ	√		
12. การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ	√		
13. การบริหารจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ	√		
14. การปฏิบัติงานตรงตามเวลาที่กำหนด	√		
15. คุณภาพของผลงาน	√		

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.....

ขอบเขตระยะเวลาที่ทำการสังเกต

วันที่ 13 เดือน มกราคม พ.ศ. 2559 ถึง วันที่ 29 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ.2559.....

ชื่อกลุ่มที่ครูสังเกต.....กรรมการปลูกป่าแห่งคาราสุมทร.....

ส่วนที่ 2 รายละเอียดของพฤติกรรมตามโครงสร้างที่กำหนด

พฤติกรรมที่สังเกต (รายกลุ่ม)	มี	ไม่มี	หมายเหตุ (กรณีไม่มีพฤติกรรมที่กำหนด)
1. การร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น	√		
2. การเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี	√		
3. การยอมรับซึ่งกันและกัน	√		
4. การสนับสนุนและคอยช่วยเหลือกัน	√		
5. การตอบสนองต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	√		
6. ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย	√		
7. ความกระตือรือร้นของสมาชิกกลุ่ม	√		
8. ความรอบรู้ เชี่ยวชาญในงานที่ได้รับมอบหมาย	√		
9. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	√		
10. ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	√		
11. การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ	√		
12. การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ	√		
13. การบริหารจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ	√		
14. การปฏิบัติงานตรงตามเวลาที่กำหนด	√		
15. คุณภาพของผลงาน	√		

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.....

ขอบเขตระยะเวลาที่ทำการสังเกต

วันที่ 13 เดือน มกราคม พ.ศ. 2559 ถึง วันที่ 29 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ.2559.....

ชื่อกลุ่มที่ครูสังเกต.....อนุบาลสัตว์ทะเล.....

ส่วนที่ 2 รายละเอียดของพฤติกรรมตามโครงสร้างที่กำหนด

พฤติกรรมที่สังเกต (รายกลุ่ม)	มี	ไม่มี	หมายเหตุ (กรณีไม่มีพฤติกรรมที่กำหนด)
1. การร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น	√		
2. การเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี	√		
3. การยอมรับซึ่งกันและกัน	√		
4. การสนับสนุนและคอยช่วยเหลือกัน	√		
5. การตอบสนองต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	√		
6. ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย	√		
7. ความกระตือรือร้นของสมาชิกกลุ่ม	√		
8. ความรอบรู้ เชี่ยวชาญในงานที่ได้รับมอบหมาย	√		
9. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	√		
10. ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	√		
11. การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ	√		
12. การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ	√		
13. การบริหารจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ	√		
14. การปฏิบัติงานตรงตามเวลาที่กำหนด	√		
15. คุณภาพของผลงาน	√		

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.....

ขอบเขตระยะเวลาที่ทำการสังเกต

วันที่ 13 เดือน มกราคม พ.ศ. 2559 ถึง วันที่ 29 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ.2559.....

ชื่อกลุ่มที่ครูสังเกต.....ปลาตีน.....

ส่วนที่ 2 รายละเอียดของพฤติกรรมตามโครงสร้างที่กำหนด

พฤติกรรมที่สังเกต (รายกลุ่ม)	มี	ไม่มี	หมายเหตุ (กรณีไม่มีพฤติกรรมที่กำหนด)
1. การร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น	√		
2. การเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี	√		
3. การยอมรับซึ่งกันและกัน	√		
4. การสนับสนุนและคอยช่วยเหลือกัน	√		
5. การตอบสนองต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	√		
6. ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย	√		
7. ความกระตือรือร้นของสมาชิกกลุ่ม	√		
8. ความรอบรู้ เชี่ยวชาญในงานที่ได้รับมอบหมาย	√		
9. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	√		
10. ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม	√		
11. การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ	√		
12. การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ	√		
13. การบริหารจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ	√		
14. การปฏิบัติงานตรงตามเวลาที่กำหนด	√		
15. คุณภาพของผลงาน	√		

ผลการบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่ให้นักเรียนได้เขียน
สะท้อนความคิด (Reflection) ของตัวเองออกมา

จากผลการบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ที่ให้นักเรียนได้เขียนสะท้อนความคิด (Reflection) ของตัวเองออกมา ผู้วิจัยขอนำเสนอในส่วนที่สำคัญที่นักเรียนได้บันทึกไว้ คือ สิ่งที่นักเรียนได้รับและประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และข้อเสนอแนะของนักเรียนต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม โดยมีรายละเอียดแสดงดังนี้

สิ่งที่นักเรียนได้รับและประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

เนื่องจากการบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ในส่วนของสิ่งที่นักเรียนได้รับและประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม มีหลายประเด็นที่นักเรียนแต่ละคนได้บันทึกหรือแสดงความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกัน เพื่อลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ผู้วิจัยจึงขอนำเสนอและรวมประเด็นที่คล้ายคลึงกันไว้ให้เป็นประเด็นเดียว และรายละเอียดจากผลการบันทึกความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ในส่วนของสิ่งที่นักเรียนได้รับและประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม มีดังนี้

ประเด็นที่	สิ่งที่นักเรียนได้รับและประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
1	- ได้รู้และเห็นคุณค่าของป่าชายเลนที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ ที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำและมีความสำคัญต่อระบบนิเวศทางทะเลมากที่สุด
2	- ได้รู้จักประโยชน์ของป่าชายเลนที่มีอยู่ในชุมชน คือ เป็นแหล่งอาหาร เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์ เป็นแนวกันการกัดเซาะบริเวณชายฝั่ง เป็นแหล่งประมงชายฝั่ง เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำทางทะเล เป็นแหล่งดูดซับน้ำเสีย/ดักตะกอนและสารพิษก่อนลงสู่ทะเล และเป็นแหล่งทำมาหากินของชาวบ้าน
3	- ได้ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เพื่อให้บุคคลอื่นมีความสุข โดยการอนุรักษ์ป่าชายเลน เพื่อให้มีอากาศที่บริสุทธิ์ไว้หายใจ กรองสารพิษหรือมลพิษทางอากาศ คือ สิ่งที่มีค่าที่สุด
4	- ได้รับความรู้จากวิทยากรเกี่ยวกับความสำคัญของป่าชายเลน
5	- ได้รับความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในการช่วยโลกให้มีพื้นที่สีเขียว
6	- ได้รับความสุขและความสนุกสนานที่ได้ทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกัน
7	- ได้สัมผัสกับความสวยงามของธรรมชาติที่ร่มรื่น ทำให้เกิดความรักในธรรมชาติและไม่อยากสูญเสียสิ่งเหล่านี้ไป
8	- ได้รับความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในชุมชน

ประเด็นที่	สิ่งที่นักเรียนได้รับและประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
9	- ได้เรียนรู้และสัมผัสกับการปลูกป่าชายเลนด้วยตนเอง ที่กว่าจะปลูกได้แต่ละต้นเป็นสิ่งที่ยาก แต่การทำลายเพียงไม่กี่นาทีทำให้ป่าชายเลนเสื่อมโทรมได้ และจะต้องช่วยกันรักษาป่าของชุมชนไว้เป็นอย่างดี
10	- ได้เห็นความสามัคคีที่เกิดขึ้นในหมู่เพื่อน จากการร่วมมือร่วมใจกันทำงานตามหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี จนทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี
11	- ได้ตระหนักถึงการมีหน้าที่ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมโดยเริ่มจากชุมชนของเราเอง
12	- รู้สึกสำนึกและเห็นคุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์
13	- ได้มิตรภาพในกลุ่มเพื่อนและเพื่อนทั้งห้อง มีความสุข สนุกสนานกับการเรียนรู้
14	- ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการปลูกป่าชายเลนว่ามีขั้นตอนอะไรบ้าง ต้องทำเวลาใด และมีวิธีป้องกันอย่างไร เพื่อไม่ให้ป่าชายเลนถูกทำลาย
15	- ได้รู้ประโยชน์ของป่าชายเลน ที่ช่วยลดความเสียหายของการกัดเซาะบริเวณชายฝั่งทะเล ช่วยลดความเร็วของลมพายุ และที่สำคัญเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำทางทะเลหรือแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ ที่จะเป็แหล่งอาหารที่สำคัญของมนุษย์ในอนาคต
16	- ได้รับทั้งความรู้ ความสุข สนุกสนาน ในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ๆ ได้ช่วยเหลือสังคมและช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยการทำงานเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ ทำให้เกิดความสามัคคีได้เป็นอย่างดี
17	- ได้เป็นแบบอย่างให้แก่คนรอบข้างหรือบุคคลที่อยู่ในชุมชน เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าชายเลน และได้ทำตาม
18	- ได้รับรู้ถึงความเป็นมาก่อนที่จะมีศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนบ้านแหลมฉะบองในบริเวณที่ชาวบ้านอาศัยอยู่ จะถูกเวนคืนจากหน่วยงานภาครัฐในการสร้างและขยายท่าเรือ แต่ต่อมาชาวบ้านได้ถวายฎีกาถึง องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ป่าชายเลนแห่งนี้จึงยังคงอยู่ถึงปัจจุบัน และเป็นแห่งเดียวในเขตบริเวณชายฝั่งทะเลของชุมชนที่หลงเหลืออยู่ ทำให้อยากที่จะอนุรักษ์ผืนป่าชายเลนแห่งนี้เอาไว้ให้อยู่สืบไป
19	- ได้เป็นส่วนหนึ่งที่ได้อนุรักษ์ป่าชายเลนอย่างยั่งยืน โดยการเพาะชำต้นกล้าโกงกางและปลูกป่าชายเลนเพิ่มเติม ทำให้มีพื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้นในชุมชน
20	- ได้รับความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมในการช่วยชุมชน สังคม ประเทศชาติ และ โลก ให้มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์

ประเด็นที่	สิ่งที่นักเรียนได้รับและประโยชน์จากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม
21	- ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูจัดให้ สอนให้ทำงานเป็นระบบและทำงานร่วมกับผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์และมิตรภาพที่ดีระหว่างเพื่อนในกลุ่ม และเพื่อนในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี
22	- ได้ประสบการณ์พร้อมกับความรู้ ที่ได้เรียนรู้จากสถานที่จริงที่ไม่มีอยู่ในห้องเรียน และมีความสุขสนุกสนานกับการเรียนรู้ในครั้งนี้มาก
23	- ได้ประสบการณ์ชีวิตที่ว่า ไม่มีอะไรได้มาโดยง่าย ๆ หรือ ได้มาโดยไม่ต้องทำอะไรเลย หากต้องการมีเงินก็ต้องทำงาน หากอยากได้ฝันป่าและทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ก็ต้องดูแลรักษา หากอยากได้อากาศที่บริสุทธิ์เราต้องช่วยกันรักษาฝันป่าและสิ่งแวดล้อมของชุมชนเอาไว้
24	- ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนการทำงาน การเขียนรายงาน ตลอดจนการทำงานร่วมกับเพื่อน ๆ ให้ประสบผลสำเร็จโดยการแบ่งหน้าที่กันทำงานและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

จากการที่นักเรียนได้เขียนสะท้อนความคิด (Reflection) ของตัวเองออกมาในส่วนของสิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนได้รับทั้งองค์ความรู้ กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ประสบการณ์เรียนรู้จริง ได้เรียนรู้และรู้จักคำว่าให้หรือความเสียสละแก่ส่วนรวม เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสุขสนุกสนานระหว่างการเรียนรู้ และจะนำไปสู่จิตสำนึกที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเอง

ข้อเสนอแนะของนักเรียนต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

จากข้อเสนอแนะของนักเรียนต่อการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่นักเรียนได้เขียนสะท้อนความคิดออกมา เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ อยากจะให้มียุทธศาสตร์การเรียนรู้ลักษณะนี้อีก โดยให้มีเวลาในการทำกิจกรรมมากกว่านี้ และอยากให้เผยแพร่กิจกรรมการเรียนรู้ลักษณะนี้ จะได้มีคนเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีความสุขสนุกสนานในการเรียน เหมือนกับที่ตัวเองได้รับ

ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ภาพกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม: อนุรักษ์ป่าชายเลน – เพชรในตมแห่งชายทะเล

(Service Learning Activity: Conserve Management – Diamond in Mire
of the Seaboard)

วันที่ 12 เดือนกุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2559 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558

กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม (8 ชั่วโมง)

กำหนดการ กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม: อนุรักษ์ป่าชายเลน – เพชรในตมแห่งชายทะเล

(Service Learning Activity: Conserve Management – Diamond in Mire of the Seaboard)

- 07.30 น. – 08.00 น. - นักเรียนรวมกันที่จุดนัดหมาย (บริเวณเสาธง ข้างสนามฟุตบอล)
- ครูตรวจสอบรายชื่อนักเรียนก่อนเดินทาง
- นักเรียนรับเอกสารประกอบการเรียนรู้ คือ หลักการและเหตุผลของการทำกิจกรรมในครั้งนี้ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ซึมซับและเห็นความสำคัญของกิจกรรมในเบื้องต้น
- 08.00 น. – 08.30 น. - เดินทางจากโรงเรียนดาราสมุทร อำเภอศรีราชา ถึงชุมชนบ้านแหลมฉับัง อำเภอศรีราชา
- 08.30 น. – 9.00 น. - เปิดกิจกรรมการเรียนรู้ ณ ศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนบ้านแหลมฉับัง โดยผู้ดูแลศูนย์
- 9.00 น. – 10.00 น. - วิทยากรประจำศูนย์ บรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับป่าชายเลนเบื้องต้น
- 10.00 น. – 11.00 น. - วิทยากรประจำศูนย์ บรรยายให้ความรู้ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ป่าชายเลน) ของชุมชน
- 11.00 น. – 12.00 น. - วิทยากรประจำศูนย์บรรยายให้ความรู้ และร่วมกันทำกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 12.00 น. – 13.00 น. - รับประทานอาหารร่วมกัน/ พักผ่อนตามอัธยาศัย
- 13.00 น. – 15.30 น. - นักเรียนแต่ละกลุ่มแบ่งหน้าที่กันเก็บผลโกงกางแล้วนำมาเพาะ พร้อมกับร่วมกิจกรรมปลูกป่า โดยมีครูและเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ดูแล
- 15.30 น. – 16.00 น. - นักเรียนล้างตัว ทำความสะอาดร่างกาย พร้อมกับกล่าวขอบคุณวิทยากรและคณะ
- 16.00 น. – 16.30 น. - เดินทางกลับโรงเรียนโดยสวัสดิภาพ

หมายเหตุ ครูผู้ควบคุมดูแลนักเรียนในระหว่างการดำเนินกิจกรรม

- (1) นางสาวรัชเกล้า ปัทมบงกช (ครูพี่เลี้ยง)
- (2) นายจรัสศักดิ์ ใจดี (ผู้วิจัย)
- (3) นางสาวทัศนิกา วงศ์เครือ (นิสิตฝึกปฏิบัติการสอนระดับปริญญาโท)
- (4) นายศุภกร ไทยมา (นิสิตฝึกปฏิบัติการสอนระดับปริญญาตรี)

กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม: อนุรักษ์ป่าชายเลน – เพชรในคมแห่งชายทะเล
(Service Learning Activity: Conserve Management – Diamond in Mire of the Seaboard)

หลักการและเหตุผล

ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย ทั้งทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรชายฝั่ง ทรัพยากรแร่ธาตุ รวมทั้งอากาศล้วนแต่เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

พื้นที่ชายทะเลมีความสำคัญเนื่องจากเป็นบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์ เกื้อกูลต่อการแพร่พันธุ์ อนุบาลและหลบภัยของสัตว์น้ำวัยอ่อน ทั้งยังเป็นแหล่งกักเก็บตะกอน และกักกรองความสกปรกจากแผ่นดินและที่ถูกพัดพามาจากทะเล แต่ในปัจจุบันการขยายตัวของชุมชน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อุตสาหกรรม การขยายท่าเรือ และการบริการในพื้นที่ชายฝั่งทะเลของประเทศ ได้ก่อให้เกิดมลพิษต่อสภาพแวดล้อมชายฝั่ง ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนจากการเสื่อมโทรมของป่าชายเลน คุณภาพน้ำทะเลเสื่อมโทรม ชายหาดและชายฝั่งถูกทำลายหลายบริเวณ รวมถึงการเสื่อมโทรมของทรัพยากรประมง อันเนื่องมาจากการทำประมงโดยเครื่องมือที่ทำลายล้างความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศชายฝั่ง เช่น ใช้อวนลาก ทรัพยากรชายฝั่งที่สำคัญประกอบด้วยพื้นที่ชายฝั่งทะเล ป่าชายเลน ปะการัง หญ้าทะเล และคุณภาพน้ำชายฝั่ง เป็นต้น

พื้นที่ชายฝั่งทะเลหลายแห่งในประเทศไทยเกิดการพังทลายอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง สาเหตุเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น ปრაกฏการณ์ธรรมชาติ อิทธิพลของลมมรสุม หรือสภาวะโลกร้อนที่ทำให้ระดับน้ำทะเลสูงขึ้น และการทำลายพื้นที่ชายฝั่งจากการกระทำของมนุษย์ ได้แก่ การก่อสร้างที่รุกล้ำบริเวณชายหาด การก่อสร้างสิ่งรุกล้ำลงไปในทะเล การถมทะเล การขุดขวางตะกอนมิให้ลงแม่น้ำได้ตามธรรมชาติ อันเป็นผลมาจากการสร้างท่าเรือ และสิ่งปลูกสร้าง เป็นต้น

แนวชายฝั่งทะเลของประเทศไทย 2,815 กิโลเมตร เป็นบริเวณที่ทรัพยากรธรรมชาติมีความหลากหลายด้านนิเวศวิทยาและมีคุณค่ามหาศาล จึงทำให้เป็นบริเวณที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในช่วงเวลาที่ผ่านมาได้มีการนำเอาทรัพยากรมาใช้อย่างฟุ่มเฟือยและขาดความระมัดระวัง อีกทั้งไม่คำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ จนก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งในด้านปัญหาความเสื่อมโทรมของตัวทรัพยากรและปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร

ป่าชายเลนเป็นสังคมของพืชพันธุ์ไม้ที่ทนความเค็ม กับสังคมของสัตว์นานาชนิด ในบริเวณชายทะเล ปากอ่าว และปากแม่น้ำ ตลอดจนชายฝั่งทะเลในบริเวณพื้นที่แนวเส้นศูนย์สูตร เช่น ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย อเมริกาใต้ แอฟริกา ฯลฯ ซึ่งบริเวณดังกล่าวเป็นเขตที่มีน้ำทะเลท่วมถึงจึงเกิดบริเวณน้ำกร่อย ที่มีน้ำจืดและน้ำเค็มเข้ามาผสม ปริมาณน้ำจืดที่ไหลลงทะเลในแต่ละจุดตลอดจนการขึ้นลงของน้ำทะเลจะเป็นรอยต่อของน้ำจืดและน้ำทะเล จึงทำให้ป่าชายเลนเป็นป่าไม้ที่มีความซับซ้อนและอุดมสมบูรณ์มาก ซึ่งสังคมพืชบริเวณป่าชายเลนจำเป็นจะต้องมีการปรับตัวให้อยู่ได้ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างไปจากสังคมพืชชนิดอื่น

พื้นที่บริเวณแหลมฉบัง อำเภอสัตหีบ มุ่งพัฒนาท่าเรือพาณิชย์น้ำลึก เพื่อนำประเทศเข้าสู่วงจรระบบขนส่งทางทะเลของโลก พร้อมเขตนิคมเพื่อการส่งออก ศูนย์พาณิชยกรรม และนิคมอุตสาหกรรม ทำให้มีการขยายตัวของเมือง ซึ่งเพิ่มการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณชายฝั่งทะเลดังกล่าว จึงทำให้สูญเสียทรัพยากรทางธรรมชาติ และเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม ของพื้นที่ป่าชายเลนและในบริเวณชุมชน ทั้งด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และมลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากการเร่งพัฒนาพื้นที่ดังกล่าว เป็นสาเหตุที่จะให้มีการป้องกันและแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบไปพร้อมกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่แพร่หลายในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ได้นำมาบูรณาการในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ผู้วิจัยจะยึดกิจกรรมที่มีโรงเรียนเป็นฐาน (School-based service learning) ซึ่งจะให้ความสำคัญในการบูรณาการในหลักสูตรรายวิชา อีกทั้งกิจกรรมในครั้งนี้สามารถบูรณาการเข้ากับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อีกด้วย โดยจะนำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 จำนวน 53 คน ไปทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม: อนุรักษ์ป่าชายเลน – เพชรในตมแห่งชายทะเล ณ พื้นที่อนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนบ้านแหลมฉบัง

ชุมชนบ้านแหลมฉะบับ ตำบลทุ่งสุขลา อำเภอสัตร์ราชา มีชาวบ้านในชุมชนออกแรงคัดรักษาความสะอาด และเก็บขยะบริเวณป่าชายเลน ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวนับเป็นความร่วมมือในการให้เยาวชนและประชาชนในชุมชนได้ตระหนักถึงการมีหน้าที่ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มจากชุมชน ในการสร้างจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าความสำคัญของการอนุรักษ์ รักษาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อเป็นแหล่งระบบนิเวศและการขยายพันธุ์ของสัตว์น้ำชายฝั่งให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการช่วยรักษาสภาพและความสมดุลของธรรมชาติให้อยู่คู่กับชุมชน ซึ่งนับว่าเป็นพื้นที่ป่าชายเลนที่เหลืออยู่เพียงแห่งเดียวในพื้นที่ของ อำเภอสัตร์ราชา หากนักเรียนได้ไปทำกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนในครั้งนี้ จะสามารถสร้างประสบการณ์อันล้ำค่าให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี

ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม: อนุรักษ์ป่าชายเลน – เพชรในตมแห่งชายทะเล (Service Learning Activity: Conserve Management – Diamond in Mire of the Seaboard) ในครั้งนี้ เพื่อที่จะสร้างความตระหนัก พร้อมกับส่งเสริมความเป็นพลเมืองของนักเรียน ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของนักเรียนเอง และเพื่อที่จะให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของชุมชน สังคม ประเทศชาติ และโลก ในอนาคต และเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

รูปภาพการดำเนินกิจกรรมฯ

นักเรียนรวมตัวกันที่จุดนัดหมาย และตรวจสอบความพร้อมในการเดินทาง

เดินทางจากโรงเรียนดาราสุมทรถึงศูนย์อนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนบ้านแหลมฉบังโดยสวัสดิภาพ

เปิดกิจกรรมการเรียนรู้ฯ พร้อมฟังบรรยายจากวิทยากรประจำศูนย์ฯ

นักเรียนรับประทานอาหารเช้าร่วมกัน

นักเรียนเตรียมความพร้อมก่อนปฏิบัติกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลน

นักเรียนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลน (เก็บผลโกงกางและนำมาเพาะชำ)

นักเรียนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลน (เก็บผลโกงกางและนำมาเพาะชำ) (ต่อ)

นักเรียนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลน (ปลูกป่า)

นักเรียนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลน (ปลูกป่า) (ต่อ)

นักเรียนทำความสะอาดร่างกาย และสิ่งๆที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมฯ

ครูและนักเรียนกล่าวขอบคุณวิทยากร พร้อมกับมอบของที่ระลึก และเดินทางกลับโรงเรียน
โดยสวัสดิภาพ

